EN

Home>Court procedures>Civil cases>**Taking of evidence**

Bevisupptagning

Den som väcker talan vid domstol måste vanligtvis kunna lägga fram bevis för att styrka sitt krav.

Klicka på en flagga för att få mer ingående information om ett specifikt land.

Bevisupptagningen i tvistemål behöver inte vara inskränkt till en viss medlemsstat. Ibland kan det vara nödvändigt att ta upp bevisning i en annan medlemsstat än den där du är bosatt. Det kan till exempel bli nödvändigt att höra vittnen eller sakkunniga i andra medlemsstater. Domstolen kan också behöva hålla syn på stället i en annan medlemsstat. När det gäller gränsöverskridande bevisupptagning inom Europeiska unionen regleras det rättsliga samarbetet mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur genom förordning (EU) 2020/1783 av den 25 november 2020, som ersätter förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 från och med den 1 juli 2022.

Det decentraliserade it-systemet, som är en obligatoriskt kommunikationsmetod som ska användas för översändande och mottagande av framställningar, formulär och annan kommunikation, kommer dock att börja tillämpas först från och med den 1 maj 2025 (den första dagen i den månad som följer på perioden på tre år efter dagen för ikraftträdandet av den genomförandeakt som avses i artikel 25 (för mer information, se artikel 35 i förordning (EU) 2020/1783).

Länkar

Bevisupptagning – anmälningar från medlemsstaterna och sökverktyg för att leta fram behörig domstol/myndighet

Bevisupptagning via videokonferens

Handledning för tillämpningen av 2001 års förordning om bevisupptagning PDF (74 Kb) en

Praktisk handledning om användning av videokonferenser vid bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur PDF (724 Kb) en

Senaste uppdatering: 20/01/2023

Den här sidan sköts av Europeiska kommissionen. Informationen på denna sida avspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens officiella ståndpunkt. Kommissionen påtar sig inte något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. Vänligen läs den rättsliga informationen för upplysningar om upphovsrätten till EU-sidor.

Bevisupptagning - Belgien

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

I den belgiska rättsordningen skiljer man mellan civilrätt och handelsrätt. Handelsrätten är den specifika rätt som gäller näringsidkare, medan civilrätt gäller som allmän rätt.

De civilrättsliga bevisreglerna finns i artikel 1315 och följande artiklar i civillagen (*Code civil*/*Burgerlijk Wetboek*). Det är ett slutet system där bevismedlen är strikt reglerade (se punkt 5a för närmare detaljer).

De handelsrättsliga bevisreglerna finns i artikel 25 i handelslagen (*Code de commerce*/*Wetboek van Koophandel*). De kännetecknas framför allt av insynen i systemet och av den relativt fria bevisföringen i handelsrättsliga mål. I artikel 25 i handelslagen föreskrivs följande: ”Vid sidan av de bevismedel som tillåts i civilrätten kan affärsrelationer också bevisas med hjälp av vittnen i samtliga fall där domstolen anser att den måste godta detta, förutom de undantag som föreskrivs för speciella fall. Köp och försäljning kan bevisas med en godkänd faktura, utan att det påverkar tillämpningen av övriga bevismedel som är tillåtna enligt handelsrätten”.

Bevisningens processtekniska aspekter i civilrättsliga och handelsrättsliga mål regleras i artikel 870 och följande artiklar i processlagen (*Code judiciaire*/*Gerechtelijk Wetboek*). I artikel 876 i processlagen föreskrivs att domstolen måste döma i målet i enlighet med de bevisregler som är tillämpliga på den aktuella typen av tvist. Det rör sig alltså om antingen en civilrättslig eller en handelsrättslig tvist.

Bevisningen av ett sakförhållande, en hypotes eller ett påstående måste läggas fram av den part som åberopar bevisningen. Den som kräver att en förpliktelse ska fullgöras måste bevisa att den existerar. Omvänt måste den som påstår sig vara befriad från en förpliktelse lämna bevis på att han gjort betalningen eller fullgjort förpliktelsen på ett sätt som gör att den inte längre kvarstår (artikel 1315 i civillagen). I en rättegång måste alla parter tillhandahålla bevis för de sakförhållanden som de åberopar (artikel 870 i processlagen: *actori incumbit probatio).* När så är möjligt och tillåtet ankommer det sedan på motparten att vederlägga bevisvärdet av dessa sakförhållanden.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

På villkor att det inte finns några invändningar av hänsyn till den allmänna ordningen och den nationella säkerheten får alla sakförhållanden bevisas. Det finns dock tre inskränkningar i rätten att lägga fram bevisning under en process. För det första måste det sakförhållande som ska bevisas vara relevant. För det andra måste sakförhållandet vara avgörande, dvs. det måste övertyga domstolen om det slutgiltiga beslut som ska fattas i tvisten. För det tredje måste bevisning av vissa sakförhållanden tillåtas: den personliga integriteten, yrkeshemligheter och brevhemligheten får alltså inte kränkas.

Presumtioner kan i princip vederläggas av motparten. Det är endast presumtioner som inte går att motbevisa *(juris et de jure)* som inte får vederläggas. Det är till och med förbjudet att lägga fram bevisning för att vederlägga dem. Presumtioner som går att motbevisa *(juris tantum)* kan vederläggas med motbevisning. De bevismedel som i så fall är tillåtna regleras i civilrätten, men inte i handelsrätten.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolen måste övertygas av den bevisning som lagts fram av parterna, grundat på bevisningens värde och hur trovärdig den är. När domstolen finner att den anförda bevisningen kan hjälpa till att lösa tvisten och om den finner att bevisningen på ett trovärdigt sätt återger verkligheten tillerkänner den bevisningen materiellt bevisvärde. Det är först sedan domstolen tillerkänt ett bevis bevisvärde som man kan tala om bevis.

Bevisvärdet (*valeur probante*/*bewijswaarde*) är delvis subjektivt, medan bevisstyrkan (*force probante*/*bewijskracht*) däremot är strikt objektivt. Bevisstyrkan beror på hur trovärdigt ett visst bevismedel kan förväntas vara. Bevismedel kan enligt lagen bara tillerkännas bevisstyrka om de är tillräckligt trovärdiga, eftersom dessa bevis alltid begränsar domstolens utrymme för skönsmässig bedömning. Så är fallet med skriftlig bevisning. Om domstolen tolkar innehållet i lagligt anskaffad skriftlig bevisning på ett sätt som är oförenligt med ordalydelsen i den, förlorar den skriftliga bevisningen sin bevisstyrka. Den förfördelade parten kan anföra detta som grund för ett överklagande till kassationsdomstolen (*Cour de cassation*/*Hof van Cassatie*).

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Den part som påstår något måste kunna bevisa det. I vissa fall kan domstolen begära att en part ska lämna viss bevisning, t.ex. när domstolen ålägger en part att avlägga ed (artikel 1366 i civillagen). Under strikta förutsättningar kan domstolen ålägga en part att avlägga ed, antingen för att göra avgörandet av målet avhängigt detta eller endast för att fastställa storleken på ersättningen.
Domstolen kan förhöra parterna, och på eget initiativ beordra ett vittnesförhör, såvida inte lagen förbjuder detta (artikel 916 i processlagen). Den kan också förordna om förhör med sakkunniga för att fastställa ett sakförhållande eller för att få ett tekniskt utlåtande (artikel 962 i processlagen).

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Ansökan om bevisupptagning måste göras av en av parterna, antingen i en huvudansökan eller i en senare ansökan under förfarandets gång. Domstolen kan bifalla eller avslå ansökan. Skälen för beslutet måste redovisas.
Vid en begäran om kontroll av en handlings äkthet (artikel 883 i processlagen) eller ett påstående om urkundsförfalskning (artikel 895 i processlagen) ålägger domstolen parterna att inställa sig (med eller utan sina advokater) och ta med sig alla handlingar och dokument eller motsvarande för jämförelse respektive den handling som påstås vara förfalskad. Domstolen kan pröva och avgöra målet omedelbart eller förordna att handlingen ska inges till domstolens kansli och därefter själv vidta eller låta vidta utredningsåtgärder med hjälp av sakkunniga. Domstolen fattar sedan ett beslut angående äkthetskontrollen eller påståendet om urkundsförfalskning.
Om en part erbjuder att lämna bevisning genom ett eller flera vittnen kan domstolen gå med på detta om bevisningen är tillåtlig (artikel 915 i processlagen). Med undantag av när det enligt lag är förbjudet kan domstolen förordna om ett vittnesförhör. Vittnena måste kallas av domstolens kansli minst åtta dagar före dagen för förhöret. De måste avlägga ed och höras individuellt av domstolen. Domstolen kan på eget initiativ eller på begäran av en part ställa frågor till vittnet. Vittnesmålet tas upp i protokollet, läses upp, justeras och kompletteras vid behov. Därefter avslutas vittnesförhöret.
Domstolen kan genom beslut begära en sakkunnigutredning för att lösa eller undvika en tvist. I utredningen får endast fakta fastställas eller tekniska utlåtanden lämnas (artikel 962 i processlagen). Den sakkunnige utför sitt uppdrag under domstolens överinseende. Parterna låter den sakkunnige förfoga över alla nödvändiga handlingar och uppfyller alla den sakkunniges rimliga krav. Rapporten måste lämnas inom en tidsfrist som anges i domstolsbeslutet. Om domstolen anser att motsatsen är bevisad är den inte skyldig att följa sakkunnigutlåtandet.
Domstolen kan, på begäran av parterna eller på eget initiativ, beordra en undersökning på plats (artikel 1007 i processlagen). Undersökningen sker i eller utan parternas närvaro och genomförs antingen av den domstol som beordrat den eller av någon annan person som formellt utsetts i detta syfte. Alla upplysningar och iakttagelser förs in i ett officiellt protokoll som delges parterna.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen är aldrig skyldig att bifalla en parts begäran om bevisupptagning. Om domstolen emellertid ombeds att företa en utredningsåtgärd av en annan rättslig myndighet måste den göra detta (artikel 873 i processlagen).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Det finns fem typer av bevismedel i den allmänna civilrätten: skriftlig bevisning, vittnesbevisning, presumtioner, parternas erkännanden och edsvurna utsagor (artikel 1366 i civillagen).
Skriftlig bevisning (artikel 1317 i civillagen) kan inlämnas antingen i form av en officiell handling (*acte authentique*/*authentieke akte*) eller en privat handling (*acte sous seing privé*/*onderhandse akte*). En officiell handling är en handling som i vederbörlig form upprättats av en behörig offentlig tjänsteman (exempelvis en notarie eller en registrator) och utgör ett bindande bevis mellan parterna, och i förhållande till tredje man, på det avtal som det innehåller. En privat handling som erkänns och undertecknats av alla berörda parter och utfärdats i lika många exemplar som det finns parter, utgör ett bindande bevis mellan parterna. En skriftlig handling måste upprättas när beloppet eller värdet i målet överstiger 375 euro (artikel 1341 i civillagen).
Vittnesbevisning (artikel 1341 i civillagen) är inte tillåten om den går emot och utöver innehållet i officiella handlingar. Om det endast finns rudimentär skriftlig bevisning, eller om skriftlig bevisning inte kan läggas fram, kan emellertid vittnesmål tillåtas.
Presumtioner (artikel 1349 i civillagen) är slutledningar som lagen eller domstolen härleder från ett bekant sakförhållande för att fatta beslut om ett obekant sakförhållande. Presumtioner kan inte väga tyngre än innehållet i skriftliga handlingar, men kan dock, precis som vittnesmål, utgöra *prima facie*-bevisning som ska kompletteras med skriftlig bevisning och ersätta skriftliga handlingar när sådana inte kan upprättas.
Ett parts erkännande (artikel 1354 i civillagen) kan ske antingen under rättegången eller utanför rättegången. Ett rättsligt erkännande (*aveu judiciaire*/*gerechtelijke bekentenis*) är en förklaring som görs inför rätten av en part eller av dennes i behörig ordning befullmäktigade ombud och utgör ett bindande bevis mot den som gjort erkännandet. Ett erkännande utanför rättegången (*aveu extrajudiciaire*/*buitengerechtelijke bekentenis*) omfattas däremot inte av några formkrav.
En part kan begära att den andra parten avlägger ed (edsförsäkran *serment décisoire*/*beslissende eed*)) (artikel 1357 i civillagen) eller kan åläggas av domstolen att göra detta. Vid edsförsäkran får den avgivna eden bara användas som bevisning för eller emot den person som avlade den.
I handelsmål råder fri bevisföring (artikel 25 i handelslagen), men det finns en särskild form av bevis i handelsmål, nämligen en godkänd faktura vid ett köpeavtal. En näringsidkare kan alltid använda en godkänd faktura som giltig bevisning, medan andra skriftliga handlingar måste härröra från motparten för att kunna användas som bevismedel.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnesmål är ett självständigt bevismedel som regleras i civillagen. De processtekniska aspekterna av vittnesmål regleras av processlagen. Ett sakkunnigrapport är endast en form av bevisning, och regleras i processlagen. Parterna kan begära att domstolen ska kalla vittnen, men de får inte själva utse sakkunniga. Det kan bara domstolen göra.
Skriftliga bevismedel har bevisstyrka, varför domstolen måste respektera deras innehåll, men sakkunnigrapporter har inte det. Om ett utlåtande eller en rapport strider mot domstolens bedömning är domstolen inte skyldig att följa utlåtandet eller rapporten (artikel 962 i processlagen).

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Det finns en hierarki mellan de reglerade bevismetoderna. Erkännanden och edsvurna utsagor rankas högst. Skriftliga handlingar väger alltid tyngre än vittnesmål och presumtioner. Officiella handlingar utgör bindande bevis mellan parter och i förhållande till tredje man, medan erkända handlingar upprättade av parterna utgör bindande bevis mellan parterna. Vittnesmål och presumtioner får endast åberopas om den skriftliga bevisning som finns är ofullständig eller om det inte går att lägga fram skriftlig bevisning för att styrka det avtal som är i fråga.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Beroende på om målet klassificeras som ett civilrättsligt eller handelsrättsligt mål tillämpas antingen reglerad eller fri bevisföring. Enligt civilrätten måste en offentlig eller privat handling upprättas när beloppet eller värdet i målet överstiger 375 euro (artikel 1341 i civillagen). Endast sådana handlingar kan användas som bevismedel. Vittnesmål och presumtioner tillåts inte. I handelsrättsliga mål däremot är bevis via vittnesmål och presumtioner i princip tillåtna för att motbevisa eller komplettera innehållet i handlingar.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Vittnesförhör sker på begäran av parterna eller förordnas av domstolen (artiklarna 915–916 i processlagen).
Vittnens medverkan regleras av artikel 923 och följande artiklar i processlagen.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Om ett kallat vittne anför att han eller hon har ett giltigt skäl för att få slippa vittna fattar domstolen beslut om vilka åtgärder som ska vidtas. Ett giltigt skäl kan vara att det kallade vittnet är bunden av tystnadsplikt (artikel 929 i processlagen).

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som kallats är skyldigt att medverka. Om vittnet inte inställer sig kan domstolen på begäran av en part låta ett exekutionsbiträde (*huissier de justice*/*gerechtsdeurwaarder*) delge honom eller henne en kallelse att inställa sig (artikel 925 i processlagen). Ett kallat vittne som inte inställer sig i domstolen gör sig skyldig till ett brott och kan dömas till böter (artikel 926 i processlagen).

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Vittnesmål är ogiltiga om de härrör från en person som inte är behörig att vittna inför rätten (artikel 961.1 i processlagen).

Minderåriga under 15 år får inte vittna under ed. Deras utsagor gäller endast som information (artikel 931.1 i processlagen).

Minderåriga har rätt att höras av en domstol i frågor som rör föräldraansvar, boendearrangemang och umgängesrätt. Om domstolen beslutar sig för att höra en minderårig kan den minderårige vägra att vittna (artikel 1004/1 i processlagen).

Barn och andra anhöriga i rakt nedstigande led får inte vittna i mål där deras föräldrar eller anhöriga i rakt uppstigande led har motsatta intressen (artikel 931.2 i processlagen).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Parterna får inte avbryta eller tilltala vittnen direkt, utan måste hela tiden rikta sig till domaren (artikel 936 i processlagen). Domaren kan, antingen på eget initiativ eller på begäran av en part, ställa alla typer av frågor till vittnet för att förtydliga eller komplettera vittnesmålet (artikel 938 i processlagen).

Bevisning som grundas på hörsägen tillåts. Det finns inte några lagbestämmelser eller rättsprinciper som förbjuder sådan bevisning. Enligt artikel 924 i processlagen får domstolen dessutom besluta att vittnen som inte personligen kan närvara ska få avge sitt vittnesmål där han eller hon befinner sig.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Bevismedel som skaffats fram på olagligt sätt får inte användas under en rättsprocess. Domstolen får därför inte beakta sådan bevisning i sin dom. Om den personliga integriteten, yrkeshemligheter eller brevhemligheter kränks när bevismedel anskaffas är sådana bevismedel olagliga och otillåtliga.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Skriftliga handlingar som en part själv har utfärdat kan inte användas som bevismedel till dennes fördel. Enligt handelsrätten kan emellertid en faktura som en näringsidkare utfärdat i samband med en affärstransaktion, och som godkänts av kunden, användas av näringsidkaren som giltig bevisning för att styrka de relevanta faktiska omständigheterna. En regelrätt upprättad bokföring kan av domstolen godtas som bevis för transaktioner mellan näringsidkare.

Ett rättsligt erkännande är en utsaga som görs i rätten av parten själv eller av dennes befullmäktigade ombud och utgör ett bindande bevis mot den som gör erkännandet.

Senaste uppdatering: 29/10/2019

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Bulgarien

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

För att en parts påstående ska erkännas av domstol måste det bevisas av denna part med hjälp av ett bevismedel som godtas enligt lagen. Därför finns en uppsättning av olika processrättsliga handlingar, som delas in i kategorier beroende på i vilket stadium av rättsprocessen man befinner sig.

Enligt artikel 153 i civilprocesslagen (GPK) måste alla motbevisbara omständigheter som är relevanta för avgörandet av en tvist samt kopplingarna mellan dessa bevisas. Enligt artikel 154 i GPK måste varje part också bevisa de omständigheter på vilka de baserar sina påståenden och invändningar.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Enligt befintlig nationell lagstiftning undantas omständigheter för vilka en legal presumtion redan har fastställts med hjälp av lagen från reglerna om bevisbörda. Bevisning som läggs fram i syfte att visa att en specifik legal presumtion inte är giltig är alltid godtagbar, utom när detta är förbjudet i lag (artikel 154.2 i GPK).

Undantaget från bevisbördereglerna tillämpas också på omständigheter som är allmänt kända och bekanta för domstolen. Detta görs på domstolens eget initiativ, och den är då skyldig att underrätta parterna om detta (artikel 155 i GPK).

I samband med detta måste domstolen när förfarandet inleds upprätta en förteckning över de omständigheter som ska bevisas, med angivelse av de parter som ska bevisa dem, dvs. som har bevisbördan. Domstolen fattar också beslut om parternas begäranden om bevisupptagning och godkänner bevisning som betraktas som relevant, godtagbar och nödvändig (artikel 146 i GPK).

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

De omständigheter som parterna hänvisar till för att stödja sina påståenden måste styrkas med relevanta bevismedel som tillåts enligt lagen. Domstolen måste beakta varje bevis för att fastställa dess bevisvärde (dvs. skillnaden mellan en officiell handling och en privat handling).

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Bevisning i en rättstvist tas upp på grundval av en skriftlig begäran från parten i fråga eller av en muntlig begäran under en förhandling i enlighet med reglerna för tillämpning av dispositionsprincipen.

Om domstolen finner att viss bevisning är relevant i ett mål kan den emellertid på eget initiativ begära att denna bevisning tas upp.

I sin begäran om bevisupptagning ska parten ange omständigheterna i fråga och den bevisning som den kommer att använda för att styrka dessa omständigheter.

Om begäran gäller tillåtelse att förhöra ett vittne måste parter ange de frågor som kommer att ställas till vittnet, vittnets fullständiga namn och adress samt det datum då parten önskar kalla vittnet.

En begäran om att ställa frågor till motparten måste innehålla de frågor som parten kommer att ombes besvara.

I en begäran om att ta upp ett sakkunnigutlåtande måste det anges på vilket område den sakkunnige innehar expertis, ämnet för sakkunnigutlåtandet och den sakkunniges uppgift.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Om domstolen godkänner en begäran om bevisupptagning utfärdar den ett beslut där perioden för bevisupptagning anges. Perioden påbörjas under den domstolsförhandling där beslutet om denna fattades. Det gäller även för en part som kallats men inte infunnit sig i rätten.
Enligt artiklarna 131.1 och 127.2 i GPK måste parterna ange den bevisning och de konkreta omständigheter som styrks av denna bevisning samt lägga fram all skriftlig bevisning som de har tillgång till vid den tidpunkt då begäran lämnas in och vid den tidpunkt då den svarandes duplik mottas.
Enligt artikel 158 i GPK får domstolen, när det råder tvivel om insamling av vissa bevis eller insamlingen är särskilt utmanande, fastställa en period för bevisinsamling och höra målet utan bevisningen i fråga, om den inte tillhandahålls inom den fastställda perioden. Bevisningen kan upptas vid ett senare tillfälle, under förutsättning att det inte leder till orimliga dröjsmål i förfarandet.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen får avslå en begäran om bevisupptagning genom ett särskilt beslut om de omständigheter som parten önskar bevisa inte är relevanta för målet och om begäran om bevisupptagning inte lämnades in i tid. Om en part begär att flera vittnen ska höras för att styrka en viss omständighet har domstolen rätt att godkänna endast några av de föreslagna vittnena. Om omständigheten i fråga inte kan styrkas kallas övriga vittnen (artikel 159 i GPK).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Enligt civilprocesslagen finns följande former av bevis:
Vittnesmål, som regleras av bestämmelserna i artiklarna 163–174,
Förklaringar från parterna som
erkänner en specifik omständighet, eller
ges som svar på en specifik fråga.
Parternas påståenden regleras av bestämmelserna i artiklarna 175–177 i GPK.
Skriftlig bevisning, som regleras av bestämmelserna i artiklarna 178–194 i GPK:
officiella handlingar,
privata handlingar.
Skriftlig bevisning kan läggas fram av båda parterna men kan även begäras av domstolen. Skriftlig bevisning kan tillhandahållas i pappersform eller i elektronisk form. I det senare fallet kan domstolen utöver en utskrift kräva att handlingen lämnas in i elektronisk form. Om en part lämnar in en kopia av en handling kan denne blir ombedd att även lämna in originalet (artikel 183 i GPK).
Handlingar ska i normalfallet lämnas in på bulgariska. Om de lämnas in på ett annat språk måste de åtföljas av en korrekt översättning till bulgariska som har verifierats av parten i fråga.
Om domstolen utan problem kan erhålla utskrivna handlingar är det enligt artikel 187 i GPK tillräckligt att ange den plats där handlingarna i fråga finns publicerade.
Domstolen kan begära att viss skriftlig bevisning ska lämnas in av parterna eller av tredje parter som inte är involverade i målet. Enligt artiklarna 190 och 192 i GPK får varje part begära detta av domstolen, och denna grundar sitt beslut på all tillgänglig bevisning. För att erhålla skriftlig bevisning från en utomstående part måste en särskild skriftlig begäran lämnas in till domstolen. En kopia av begäran lämnas till den tredje parten i fråga.
Trots att parterna har en juridisk skyldighet att lägga fram bevisning kan de välja att inte göra detta om en handling rör deras privatliv eller en familjemedlems privatliv, eller om parten därigenom skulle tvingas avslöja att han eller hon begått en vanärande eller brottslig handling. I sådana fall kan domstolen, om vissa villkor uppfylls, begära att parten lämnar in utdrag ur handlingen.
Enligt nationell lagstiftning kan parterna ifrågasätta äktheten av en skriftlig handling som lämnas in av motparten när svaret på deras inlämning mottas. Om handlingen läggs fram under en domstolsförhandling måste eventuella invändningar göras innan förhandlingen avslutas. Om motparten vill använda den ifrågasatta handlingen beordrar domstolen en utredning av handlingens äkthet. Bevisbördan placeras på den part som har ifrågasatt handlingens äkthet. Om den ifrågasatta handlingen inte omfattar en underskrift från den part som ifrågasätter dess äkthet tillfaller emellertid bevisbördan i stället den part som lämnade in handlingen. Efter att handlingens äkthet har utretts beslutar domstolen om den ska anses vara äkta eller förfalskad. Domstolen kan inkludera detta beslut i sin dom i målet (artiklarna 193 och 194 i GPK).
Reglerna om sakkunnigutlåtanden återfinns i artiklarna 195–203 i GPK.
Sakkunniga utses på begäran av parterna eller av domstolen på eget initiativ. Sakkunniga ska lämna in sitt utlåtande minst en vecka före det fastställda datumet för den förhandling där det ska tas upp.
Om den sakkunniges slutsats bestrids kan domstolen utse en eller flera andra sakkunniga. Domstolen får också begära att den sakkunnige ser över sin slutsats eller ger ett andra utlåtande i frågan.
Reglerna för visuell inspektion och certifiering återfinns i artiklarna 204–206 i GPK.
Domstolen kan på begäran av parterna eller på eget initiativ begära att lös eller fast egendom ska inspekteras visuellt eller att en person ska certifieras, med eller utan deltagande av vittnen och domstolsutsedda sakkunniga.
Visuell inspektion och certifiering är metoder som används för att samla in och verifiera bevisning. Hela domstolen kan använda sig av dessa, och de kan delegeras till en av domstolens anställda eller till en annan domstol.
Domstolen underrättar parterna om datum och plats för den visuella inspektionen. En rapport om inspektionen utarbetas, med detaljerad information om dess resultat, sakkunnigutlåtanden och utsagor från vittnen som förhörts på den plats där inspektionen äger rum.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Bevisning från vittnen erhålls genom vittnesförhör. Vittnesmål som lämnas in i skriftlig form godtas inte. Sakkunnigutlåtanden ska lämnas in skriftligen minst en vecka före domstolsförhandlingen och hörs sedan inför rätten och upptas som bevisning. Både rätten och parterna har rätt att ställa frågor till de sakkunniga.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

I den nationella processrätten finns inga regler som säger att vissa bevismedel har större bevisvärde än andra. Bevisning bedöms utifrån sina egna meriter och i sin helhet, så som den föreligger den dag då de bevisade omständigheterna bedöms och alla beslut om eventuella åtgärder fattas mot bakgrund av detta.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

I vissa fall som uttryckligen fastställs i lagen, exempelvis validering av rättsliga transaktioner för vilka en skriftlig handling krävs, godtas enbart skriftlig bevisning. Vittnesmål godtas inte i följande fall: motsägelse av innehållet i en officiell handling, observation av omständigheter för vilka det krävs bevis i form av en skriftlig handling, validering av kontrakt till ett värde som överstiger 5 000 bulgariska leva (BGN) utom om kontraktet slöts mellan makar eller släktingar i rakt uppstigande eller nedstigande led, släktingar upp till den fjärde graden av släktskap eller ingifta släktingar till och med den andra graden av släktskap, uppfyllande av betalningsskyldigheter enligt ett skriftligt beslut, validering av skriftliga avtal i vilka den person som åberopar vittnesmålet är part eller ändring eller upphävande av sådana avtal samt motsägelser av innehållet i en privat handling som härrör från parten.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Ingen får vägra att avge vittnesmål såvida de inte uttryckligen är undantagna från denna plikt enligt lagen.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Utöver parternas juridiska ombud eller medlare i målet får följande parter vägra att vittna: parternas släktingar i rakt upp- eller nedstigande led, deras syskon, ingifta släktingar i första graden av släktskap, makar, tidigare makar eller sambor (artikel 166 i GPK). Domstolen bedömer vittnesmål mot bakgrund av all annan information som föreligger i saken, och tar hänsyn till vittnens eventuella egenintresse.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Enligt artikel 163 i GPK måste vittnen infinna sig i rätten och avge vittnesmål. Om ett vittne har legitima skäl till att inte vittna eller inte svara på vissa frågor måste han eller hon skriftligen meddela domstolen om dessa skäl före den förhandling där han eller hon kallats att vittna och tillhandahålla alla nödvändiga styrkande handlingar. (artikel 167 i GPK). Underlåtelse att svara på en kallelse och infinna sig i rätten medför vite. Domstolen kan också besluta om polishämtning av vittnet.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Bevisning kan erhållas från alla parter utom de som anges i punkt 6B, även om de inte är rättskapabla eller har ett egenintresse i målet. När domstolen bedömer vittnesmålet tar den hänsyn till att vittnet inte är rättskapabelt eller till vittnets egenintresse.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnen utses på begäran av parterna eller av domstolen på eget initiativ. Vittnet mottar en kallelse på den adress som den part som åberopar vittnet har uppgett. Om adressen är felaktig fastställer domstolen en tidsfrist inom vilken parten måste tillhandahålla en ny adress.

Varje vittne som har kallats och infinner sig i rätten förhörs separat i parternas närvaro. Ett vittne kan förhöras mer än en gång. Domstolen bedömer vittnesmålet med beaktande av all övrig bevisning i målet. Enligt artikel 170 i GPK måste domstolen innan den förhör ett vittne informera denne om straffet för mened och registrera vittnets personuppgifter. Om tvingande skäl föreligger kan domstolen förhöra vittnet före det datum som fastställts för förhandlingen eller genomföra förhöret utanför domstolen. Parterna kallas att närvara vid förhöret. Det finns inga bestämmelser i civilprocesslagen om att vittnen kan höras med videokonferens eller andra tekniska hjälpmedel. När bevisning måste samlas in i en annan domsaga får domstolen delegera denna uppgift till den lokala distriktsdomstolen *(rayonen sad)* (artikel 25 i GPK).

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Bevisning som skaffats fram på ett otillåtet sätt eller som bevisats vara falsk efter en invändning mot den i enlighet med förfarandet för att bestrida skriftliga handlingar tas inte i beaktande när domen fastställs. Sådan bevisning kan uteslutas från målet. Detsamma gäller bevisning som befunnits inte vara relevant för målet i fråga.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

En partsutsaga kan användas som bevisning om den lämnas i enlighet med det förfarande som fastställs i artikel 176 i GPK, dvs. när domstolen har beordrat parten att inställa sig personligen och ge förklaringar som är relevanta för omständigheterna i målet.

Senaste uppdatering: 11/02/2020

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Tjeckien

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Vem som har bevisbördan avgörs i princip av vilka bestämmelser som åberopas för att göra gällande en rätt inför domstol, framför allt vilka faktiska omständigheter som måste styrkas i ett visst mål. Enligt civilprocesslagen måste varje part kunna styrka sina påståenden med relevant bevisning, dvs. bevisbördan ligger hos den personen. Huvudregeln är att den som påstår något också ska bevisa detta.

Samtliga parter måste uppfylla sina skyldigheter enligt bevisbördereglerna. Om den bevisning som lagts fram inte räcker för att styrka de omständigheter som en part gjort gällande är domstolen skyldig att underrätta parten om detta.

Om domstolen finner att de omständigheter som en av parterna har gjort gällande inte har styrkts är domstolen skyldig att underrätta parten om att ytterligare bevisning måste läggas fram. Om parten underlåter att fullgöra denna skyldighet kan han eller hon förlora målet. Domstolen är emellertid endast skyldig att underrätta parten under själva domstolsförhandlingen, inte i de rättegångshandlingar som översänds till parterna (t.ex. i en stämningsansökan).

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Allmänt kända omständigheter (dvs. omständigheter som många människor på en viss plats och vid en viss tidpunkt känner till) behöver inte bevisas. Detta gäller även omständigheter som domstolen känner till på grund av sin verksamhet, och lagar och andra författningar som publicerats i Tjeckiens författningssamling. Domstolen kan få kännedom om utländsk rätt genom att själv studera den, genom en utsaga från justitieministeriet som lämnats på domstolens begäran, genom ett sakkunnigutlåtande eller genom en begäran i enlighet med ett internationellt fördrag. Alla dessa omständigheter kan motbevisas.

Vissa kategorier av omständigheter omfattas eventuellt av lagstadgade presumtioner. Det rör sig oftast om motbevisbara presumtioner, men även icke motbevisbara presumtioner kan förekomma. En motbevisbar presumtion ska anses styrkt om ingen av parterna i förfarandet lägger fram bevisning för att motbevisa presumtionen och således bevisar det motsatta förhållandet. Vid vissa motbevisbara presumtioner får bevis för det motsatta förhållandet endast läggas fram inom en bestämd tidsfrist.

Domstolen är bunden av behöriga myndigheters beslut om att det har begåtts ett brott, en förseelse eller någon annan administrativ överträdelse och deras beslut om vem den skyldige är. Dessutom är domstolen bunden av beslut om personalstatut. Domstolen är emellertid inte bunden av ett beslut om att en förseelse har begåtts eller ett beslut om vem den skyldige är om beslutet fattades på plats. Inga andra brottmålsdomar eller beslut om administrativa överträdelser är bindande för domstolen.

En särskild form av motvisbar presumtion är påståenden om att en part har utsatts för direkt eller indirekt diskriminering på grund av kön, ras, tro eller någon annan diskrimineringsgrund. I så fall övergår bevisbördan på motparten som måste bevisa att diskriminering inte föreligger.

I handlingar som tjeckiska domstolar eller andra statliga myndigheter har utfärdat inom ramen för sin behörighet och handlingar som offentliggjorts genom lagstiftning bekräftas att handlingarna härrör från den utfärdande myndigheten (om inte annat bevisas). Dessutom bekräftas sanningshalten i de omständigheter som intygas eller bekräftas. Vid omständigheter som bevisats genom offentliga handlingar vilar bevisbördan på den part som bestrider

giltigheten. Om privata handlingar åberopas vilar bevisbördan däremot på den part som åberopar dessa. Om en part styrker sina påståenden med en privat handling och motparten bestrider dess giltighet eller riktighet återgår bevisbördan på den part i tvisten som åberopade bevisningen, som i så fall måste styrka sina påståenden på annat sätt.
I regel behöver identiska påståenden från parter inte styrkas utan betraktas som domstolens slutsatser.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Principen om fri bevisprövning tillämpas i rättsliga förfaranden, dvs. de exakta gränserna för när en domstol måste godta en omständighet som styrkt eller inte fastställs inte i lag. I civilprocesslagen föreskrivs att ”domstolen bedömer bevisning efter eget skön, varje del av bevisningen separat och all bevisning i sitt sammanhang” samt att ”domstolen ska beakta allt som tas upp i förfarandet, inbegripet de omständigheter som görs gällande av parterna”.
Domstolen meddelar dom på grundval av vad den kommit fram till vid sin prövning. Slutsatsen anses ställd bortom allt rimligt eller berättigat tvivel.
Om prövningen av bevisningen leder till slutsatsen att sanningshalten i påståendena varken kan bekräftas eller förnekas döms i regel till nackdel för den part som var skyldig att styrka sina påståenden.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I tvistemål tar domstolen i princip endast tar upp bevisning som parterna har åberopat. Domstolen kan emellertid besluta att viss bevisning inte ska tas upp – vanligtvis om den anser att den aktuella omständigheten redan är styrkt. Domstolen får även ta upp annan bevisning än den som parterna åberopat om sådan bevisning behövs för att fastställa de faktiska omständigheterna och följer av innehållet i ärendeakten. Om parterna underlåter att lägga fram den bevisning som krävs för att styrka sina påståenden ska domstolen grunda sin prövning av de faktiska omständigheterna på den bevisning som har tagits upp. Domstolen får även betrakta identiska påståenden från parterna som sina slutsatser.
I andra mål än tvistemål, dvs. i ärenden där domstolen får inleda ett förfarande på eget initiativ, är domstolen däremot skyldig att även ta upp annan bevisning för att fastställa de faktiska omständigheterna än den bevisning som parterna åberopat. Detsamma gäller i vissa andra förfaranden.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Bevisningen tas upp under domstolsförhandlingen. Om det är praktiskt genomförbart får en annan domstol, med den aktuella domstolsavdelningens mandat, ta upp bevisning utanför förhandlingen (detta beror även på typ av bevisning etc.). Parterna har rätt att närvara vid bevisupptagningen. Resultatet av bevisupptagningen måste alltid meddelas efter förhandlingen. Parterna har rätt att inkomma med synpunkter på varje bevis som tagits upp.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen avgör själv vilken bevisning som ska tas upp. Domstolens beslut att inte ta upp viss bevisning som åberopats måste motiveras. I regel tar domstolen inte upp bevisning som den inte anser kan bidra till att klargöra omständigheterna i målet (för att förhindra onödig bevisupptagning). Domstolen tar inte heller upp bevisning som skulle medföra kostnader som inte står i proportion till storleken på den fordran som är föremål för tvisten, eller om storleken på fordran inte kan fastställas. För att domstolen ska kunna bedöma vilken bevisning som bör tas upp är parterna skyldiga att åberopa specifik bevisning, dvs. uppge vittnenas namn och lämna andra upplysningar som gör det möjligt att identifiera dessa, samt redogöra för de påståenden som det åberopade vittnet är tänkt att intyga. Parterna är även skyldiga att specificera skriftlig bevisning eller ange omfattningen av en fråga som en sakkunnig ska uttala sig om i ett sakkunnigutlåtande.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Alla medel som kan användas för att fastställa de faktiska omständigheterna i ett mål kan användas som bevisning. Dessa inkluderar bl.a. vittnesförhör, sakkunnigutlåtanden, rapporter och uttalanden från myndigheter och fysiska och juridiska personer, notariers och exekutionstjänstemäns register och andra instrument samt förhör och intervjuer med parterna.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Varje fysisk person som inte är part i förfarandet är skyldig att inställa sig inför domstolen och vittna om han eller hon kallas som vittne. Ett vittne vittnar om vad han eller hon har upplevt och lagt märke till. Vittnet måste tala sanning och får inte dölja någonting. Vittnen kan endast vägra att vittna om vittnesmålet innebär att vittnet eller närstående personer riskerar att åtalas för ett brott. Domstolen avgör huruvida skälen till att vägra vittna är motiverade. Vid inledningen av ett förhör måste vittnets identitet och omständigheter som kan påverka trovärdigheten fastställas. Vittnen bör även informeras om betydelsen av deras vittnesmål, om vilka rättigheter och skyldigheter de har och om de straffrättsliga konsekvenserna av att avge falskt vittnesmål. Rättens ordförande ber vittnena att beskriva allt de vet om föremålet för förhöret. Domaren ställer sedan de frågor som krävs för att komplettera och förtydliga vittnesmålen. Även andra medlemmar av domarkollegiet får ställa frågor till vittnena. Om rättens ordförande ger sin tillåtelse får även parter och sakkunniga ställa frågor.
Om sakkunniga används för att lägga fram bevis ser förfarandet annorlunda ut. I regel utarbetar sakkunniga ett skriftligt sakkunnigutlåtande och lämnar därefter muntliga kommentarer om detta utlåtande. Bevisning i form av ett sakkunnigutlåtande tas upp i mål där det är nödvändigt att bedöma omständigheter som kräver sakkunskap. Ett sakkunnigutlåtande består av tre delar: undersökningsresultatet, där den sakkunnige beskriver de omständigheter som undersökts, utlåtandet, som innehåller den sakkunniges bedömning (den sakkunniges slutsats) och en sakkunnigklausul. I regel undersöker sakkunniga specifika frågor som domstolen har definierat, om inte utlåtandet omfattats av lagstadgade krav (särskilt på det bolagsrättsliga området). Sakkunniga utses av domstolen. De väljs bland personer i ett register över sakkunniga och tolkar (som förs av de regionala domstolarna). Sakkunniga har rätt till ekonomisk ersättning för utarbetandet av en sakkunnigbedömning eller ett sakkunnigutlåtande, om detta föreskrivs i relevant lagstiftning.
Rättens ordförande får förordna att en part eller annan person ska inställa sig inför en sakkunnig, uppvisa nödvändiga föremål för denne, ge denne de förklaringar som behövs, låta sig läkarundersökas eller ta ett blodprov, eller göra eller underlåta att göra något om detta är nödvändigt för att kunna inge ett sakkunnigutlåtande.
Ett sakkunnigutlåtande kan också inges av en part i förfarandet. Om ett sakkunnigutlåtande som ingetts av en part i förfarandet uppfyller alla lagstadgade villkor och innehåller en klausul om att den sakkunnige är medveten om följderna av att medvetet avge ett falskt sakkunnigutlåtande, ska bevisningen tas upp på samma sätt som vid ett sakkunnigutlåtande som begärts av domstolen. Domstolen ska tillåta en sakkunnig som en av parterna har bett om ett sakkunnigutlåtande att konsultera ärendeakten eller på annat sätt ta del av den information som behövs för att utarbeta sakkunnigutlåtandet.
Vittnen avger vittnesmål om sådana omständigheter som de själva har noterat, medan sakkunniga endast avger utlåtanden där det krävs sakkunskap för att bedöma de faktiska omständigheterna. Domstolen tar inte ställning till huruvida de slutsatser som en sakkunnig kommer fram till är korrekta. Domstolen bedömer hur övertygande utlåtandet är och hur fullständigt det är i förhållande till de uppställda kraven, om det är konsekvent och om det är förenligt med annan bevisning som tagits upp.
Skriftlig bevisning tas upp genom att handlingen eller en del av handlingen läses upp, eller innehållet förmedlas, under den förhandling som hålls inför rättens ordförande. Rättens ordförande kan kräva att en part som är i besittning av en handling som behövs som bevisning överlämnar denna handling. Domstolen kan även inhämta handlingen från en annan domstol, myndighet eller juridisk person.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Ingen särskild bevismetod föredras, även om vissa bevismedel endast kan tillämpas efter det att en lagstadgad bevisupptagning inte längre är möjlig (när det gäller olika obligatoriska skriftliga handlingar kan bevisning i regel endast tas upp på andra sätt, exempelvis genom vittnesförhör, om handlingen har förstörts). I tvistemål får bevisupptagning genom att förhöra en part om hans eller hennes påståenden endast förordnas om den aktuella omständigheten inte kan bevisas på annat sätt (förutom om parten samtyckt till att förhöras). Därför ges annan bevisning företräde.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

I vissa fall kan det i lagstiftningen föreskrivas vilken bevisning som ska inhämtas. Det beror på den specifika tvisten (t.ex. i förfaranden om tillåtelse att ingå äktenskap måste båda tilltänkta makarna höras).

Vissa faktiska omständigheter kan ibland endast bevisas på ett visst sätt. En växel eller check får t.ex. endast utfärdas mot uppvisande av originalväxeln, ett beslut om inlösen av växeln eller ett annat instrument. Ett beslut om verkställighet får endast verkställas mot uppvisande av ett verkställbart beslut eller en exekutionstitel etc.

För att fastställa vissa skyldigheter eller sakrätter (särskilt på det egendomsrättsliga området) krävs ett skriftligt avtal. Metoden för att lägga fram bevis följer i så fall av det kravet.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Ja, alla personer är enligt lag skyldiga att vittna om domstolen kallar dem att vittna. De kan inte låta sig företrädas av en annan person. Vittnen som fullgör sin vittnesplikt har rätt till ”vittnesersättning” (ersättning för kontanta utlägg och förlorad arbetsförtjänst).

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Vittnen kan vägra att vittna om vittnesmålet innebär att vittnet eller närstående personer riskerar att åtalas för ett brott. Domstolen avgör huruvida skälen till att vägra vittna är motiverade. Domstolen måste också iaktta vittnens lagstadgade skyldighet att inte röja uppgifter som enligt lag är sekretessbelagda och andra sekretesskyldigheter som föreskrivs i lag eller erkänns av staten (t.ex. uppgifter i en patientjournal – uppgifter som omfattat av läkarsekretess, banksekretess etc.). I dessa fall får en person endast förhöras om den behöriga myndigheten eller den person i vars intresse skyldigheten föreligger har befriat den förhörde från denna skyldighet.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Domstolen får tvinga personer att fullgöra sin vittnesplikt. Detta kan ske genom polishämtning eller, i extrema fall, genom utdömning av vite.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Rent allmänt finns det inga kategorier personer som inte får åläggas att avge vittnesmål. Det finns emellertid viss typer av omständigheter som vissa personer inte får tvingas att vittna om (se fråga 2.9).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Endast en domare (rättens ordförande) har rätt att förhöra ett vittne, och denne leder förhöret. Andra medlemmar av domarkollegiet och andra parter eller sakkunniga får endast ställa följdfrågor om rättens ordförande tillåter detta. Rättens ordförande får vägra en specifik fråga om frågan är ledande, ställs i syfte att snärja vittnet eller är olämplig eller opraktisk.

Användningen av modern teknik (inklusive videokonferenser) som möjliggör distansförhör är för närvarande tillåtet i de domstolar som förfogar över den tekniska utrustning som krävs.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Ja. Om en part åberopar bevisning som har inhämtats eller skaffats fram på ett sätt som strider mot bindande lagstiftning, och detta har lett till att en annan fysisk eller juridisk persons rättigheter har åsidosatts, ska domstolen inte ta upp sådan bevisning utan betrakta den som otillåtlig.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Domstolen kan förordna att bevisupptagningen ska ske genom förhör med parterna om den aktuella omständigheten inte kan styrkas på annat sätt och om den part som ska förhöras går med på detta. Denna regel gäller inte i mål som inte är tvistemål, dvs. i förfaranden som domstolen får inleda på eget initiativ (se punkt 2.1). Regeln gäller inte heller i mål om äktenskapsskillnad eller mål om att upplösa, ogiltigförklara eller annullera ett partnerskap. Endast förhör med parter som domstolen genom separat beslut har förordnat om betraktas som bevismedel.

4 Har medlemsstaten i enlighet med artikel 2.1 i förordningen om bevisupptagning angett andra myndigheter som är behöriga att ta upp bevis i samband med rättsliga förfaranden i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur enligt förordningen? Om så är fallet, i vilka förfaranden är de behöriga att ta upp bevis? Kan de endast begära bevisupptagning eller även bistå vid bevisupptagning på grundval av en begäran från en annan medlemsstat? Se även anmälan enligt artikel 2.1 i förordningen om bevisupptagning.

I Tjeckien finns inga sådana organ.

Senaste uppdatering: 14/04/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Please note that the original language version of this page de has been amended recently. The language version you are now viewing is currently being prepared by our translators.

Please note that the following languages: en have already been translated.

Bevisupptagning - Tyskland

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

I tvistemålsprocesser är parterna i princip skyldiga att bevisa de sakförhållanden som de åberopar till stöd för sin talan. Därför grundas fördelningen av bevisbördan ofta på den materiella civilrätten, eftersom denna innehåller grunder för yrkanden, hjälpregler, försvar och andra invändningar. Om ett yrkande grundas på rättsverkningarna av visst sakförhållande (t.ex. ingående av ett köpeavtal) är det vanligtvis den part som åberopar detta sakförhållande till stöd för sitt yrkande (i detta exempel betalning av köpeskillingen) som måste redogöra för sakförhållandet (principen om bevisföring) och – om motparten bestrider sakförhållandet – styrka detta. Motparten måste å andra sidan göra gällande och bevisa sin rätt att inkomma med motbevisning eller invända mot bevisningen (t.ex. i fråga om fullgörandet av avtalet). Om sakförhållandet fortfarande är ovisst på en viktig punkt när alla processuellt tillåtna bevismedel har uttömts måste avgörandet fattas på grundval av bevisbördan. Den part som enligt bevisbördereglerna måste lägga fram bevis för det omtvistade sakförhållandet förlorar målet om sådan bevisning inte läggs fram.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

I tysk lagstiftning föreskrivs flera typer av bevislättnad, i vissa fall även omvänd bevisbörda. Det rör sig särskilt om följande:
1. Omvänd bevisbörda
I tvistemålsprocesser kan omvänd bevisbörda tillämpas om man vänder på grundregeln att varje part ska bevisa de sakförhållanden som de åberopar till stöd för sin talan. Omvänd bevisbörda innebär att motparten måste *motbevisa* ett sakförhållande som är till den andra partens fördel. I § 476 i civillagen *(Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB) finns exempelvis en klausul om omvänd bevisbörda inom köprätten (”Om ett föremål, inom sex månader från det att risken övergick, visar sig ha en materiell defekt presumeras föremålet redan ha varit defekt när risken övergick, om inte denna presumtion är oförenlig med typen av föremål eller typen av defekt”). I så fall behöver köparen inte bevisa att föremålet redan var defekt när det levererades. Det ankommer i stället på säljaren att bevisa att föremålet inte redan från början var defekt.
2. Bevislättnad
a. Legala presumtioner (*gesetzliche Vermutung*) innebär att det i lag föreskrivs att det under vissa omständigheter (presumtionsgrunder) ska presumeras att ytterligare omständigheter föreligger och att dessa ska ligga till grund för den rättsliga bedömningen. Legala presumtioner innebär en lättnad för den part som har bevisbördan eftersom denna endast måste beskriva och bevisa de sakförhållanden som ligger till grund för presumtionen. Det omvända kan bevisas i enlighet med § 292 i civilprocesslagen (*Zivilprozessordnung*, ZPO). Legala presumtioner kan röra sakförhållanden, t.ex. presumtionen att ett pantbrev har överlämnats till borgenären om denne har detta i sin besittning (§ 1117.3 BGB). De kan även röra rättigheter, t.ex. presumtionen att den som innehar ett arvsintyg besitter arvsrätten (§ 2365 BGB).
b. Faktiska antaganden (*tatsächliche Vermutung*) föreligger om en domstol – av egen erfarenhet eller efter sakkunnigs bedömning – av styrkta sakförhållanden kan dra slutsatser om sakförhållanden som inte styrkts (indiciebevisning). Av vissa indicier går det exempelvis att dra slutsatsen att det vid en viss tidpunkt rådde flera plusgrader, och att en person därför, grundat på allmän erfarenhet, inte kunde ha halkat på svartis vid den tidpunkten. Motparten kan bestrida detta antagande genom att presentera fakta som väcker starka tvivel om att det aktuella händelseförloppet var typiskt under omständigheterna i fråga.
3. Inom rättspraxis delas bevisbördan, av rimlighetsskäl och för en rättvis intressefördelning, alltmer in i särskilda riskområden. De viktigaste områdena är följande:
Produktansvar (enligt § 823.1 BGB)
Den skadelidande parten har bevisbördan för att bevisa felaktigheten hos en produkt, skadan på rättsobjektet och att det finns ett orsakssamband däremellan, medan tillverkaren måste bevisa att denne har fullgjort sina skyldigheter i fråga om organisation, instruktioner, övervakning av produkter som släppts ut på marknaden och förebyggande av risker, och därför inte bär något ansvar för eventuella felaktigheter.
Upplysnings- och rådgivningsplikt
Om vissa upplysnings- och rådgivningsskyldigheter i eller före ett avtal inte har fullgjorts måste den som vållat skadan kunna bevisa att skadan skulle ha uppstått även om skyldigheterna hade fullgjorts. Det förmodas att den som lidit skadan skulle ha handlat i enlighet med den information som skulle ha lämnats.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

I § 286 ZPO föreskrivs att fri bevisvärdering (*Freiheit der Beweiswürdigung*) är en grundläggande processrättslig princip. Enligt denna princip ska domstolen med beaktande av vad som framkommit under rättegångsförhandlingarna samt resultaten av en eventuell bevisupptagning efter egen övertygelse avgöra om ett faktiskt påstående ska betraktas som sant eller inte.
En övervägande eller hög grad av sannolikhet räcker inte i sig som bevis för ett sakförhållande. Däremot måste inte eventuella tvivel uteslutas helt. Det räcker med en rimlig grad av visshet som i praktiken inte ger utrymme för eventuella tvivel, även om dessa inte helt kan uteslutas.
Undantag från beviskravet medges i de fall då lagen tillåter sannolikhetsbevisning (exempelvis vid interimistiska åtgärder). Ett påstående ses då som styrkt om sannolikheten för att det stämmer är övervägande. Vid sannolikhetsbevisning är parten inte bunden till s.k. tunga bevis (vittnesmål, skriftlig bevisning, syn, sakkunnigutlåtanden, eller hörande av parter). Exempelvis tillåts även edsförsäkran (§ 294 ZPO).

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Enligt den grundprincip som tillämpas i tvistemålsprocesser är det parterna som ska lägga fram underlaget för målet och relevant bevisning. Domstolen får inte på egen hand hämta in underlag och sedan lägga detta till grund för domslutet. Domstolen har på sin höjd en rådgivnings- och upplysningsplikt (§ 139 ZPO).
I vissa undantagsfall gäller dock inte denna princip, utan domstolen kan ta upp bevisning på eget initiativ. Detta måste dock ske på grundval av parternas sakframställan och får inte användas för att utreda sakförhållandet.
Domstolen får på eget initiativ förrätta syn och förordna om utlåtande och tillkallande av sakkunniga (§ 144 ZPO), om framläggande av skriftlig bevisning (§ 142 ZPO) och om kompletterande förhör med en part (§ 448 ZPO). En part kan även höras av domstolen på eget initiativ (§ 448 ZPO). Det krävs emellertid att det redan från början råder en viss sannolikhet för att det sakförhållande som ska bevisas verkligen föreligger.
I mål om frivillig rättsvård och i familjemål där det inte föreligger en tvist (dvs. som inte regleras av bevisreglerna i civilprocesslagen) gäller principen om undersökning på eget initiativ i enlighet med § 26 i lagen om förfaranden i familjemål och mål som avser frivillig rättsvård (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, FamFG). Detta innebär att domstolen på eget initiativ måste fastställa sakförhållanden som är relevanta för beslutet och inhämta den bevisning som den anser lämplig vid tvivel om huruvida vissa fakta är korrekta. Domstolen är inte bunden av ansökningar om bevisupptagning som ingetts av parterna.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Formell bevisupptagning:
Om parterna inte är överens som sakförhållandena föreskrivs en formell bevisupptagning i civilprocesslagen. Enligt denna får bevis tas upp på följande sätt: sakkunnigutlåtande, syneförrättning, skriftlig bevisning, vittnesmål och hörande av parterna (se nedan). Efter att en part har hörts förordnar domstolen om bevisupptagning rörande sakförhållanden som måste bevisas. Detta sker i regel utan några särskilda formaliteter i samband med den muntliga förhandlingen eller genom beslut om bevisupptagning i enlighet med § 358 ZPO. Enligt § 359 ZPO ska beslutet om bevisupptagning innehålla uppgifter om de omtvistade sakförhållanden som ska bevisas, de bevismedel som ska användas, med angivande av de vittnen och sakkunniga eller den part som ska höras, samt uppgift om den part som har begärt bevisupptagningen.
Därefter sker bevisupptagningen enligt gällande bestämmelser (§§ 355–484 ZPO). Framför allt ska principerna om omedelbarhet (§ 355 ZPO) och partsoffentlighet (§ 357 ZPO) beaktas.
Principen om omedelbarhet innebär att bevisupptagningen måste göras inför den domstol som behandlar målet eftersom denna även ska utföra bevisvärderingen. Undantag från denna regel medges endast i de lagstadgade fall då bevisupptagningen överförs till en av domstolens ledamöter (§ 361 ZPO) eller till en annan domstol (§ 362 ZPO). Principen om partsoffentlighet innebär att parterna har rätt att närvara vid bevisupptagningen och även har rätt att fråga ut vittnen (§ 397 ZPO).

Resultatet av bevisupptagningen blir sedan, genom den anslutande förhandlingen med parterna, föremål för de muntliga förhandlingarna (§ 285 ZPO). Utifrån det sammanlagda resultatet av förhandlingarna, där bevisupptagningen alltså är en del, fastställer domstolen sedan de faktiska sakförhållandena genom fri bevisvärdering (§ 286 ZPO).

Informell bevisupptagning:

I motsats till formell bevisupptagning är det vid informell bevisupptagning möjligt att fastställa sakförhållanden med valfritt bevismedel som domstolen anser lämpligt. Bevisupptagningen kan i stort sett ske utan att några formella krav behöver uppfyllas. Enligt § 284 ZPO är informell bevisupptagning i tvistemålsprocesser endast tillåten med parternas samtycke.

Om det under prövningen av mål som omfattas av lagen om förfaranden i familjemål och mål som avser frivillig rättsvård (FamFG), med stöd av § 30.2 och 30.3 i den lagen, inte begärs formell bevisupptagning enligt bestämmelserna i ZPO, ska domstolen ta upp bevisningen på lämpligt sätt i enlighet med § 29.1 FamFG. Parterna kan hänskjuta viss bevisning till domstolen, men det är domstolen själv som avgör om och i vilken omfattning bevisning ska tas upp och vilken typ av bevisning som ska tas upp.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

En begäran om bevisupptagning kan avslås av processuella eller bevisrättsliga skäl, om

sakförhållandena inte behöver bevisas, dvs. om de redan är bevisade, uppenbara eller oomtvistade,

sakförhållandena är ovidkommande, dvs. inte har någon inverkan på domslutet,

bevismedlet inte lämpar sig som bevis för det påstådda sakförhållandet (förekommer mycket sällan, eftersom bevis inte får värderas innan de tas upp),

bevismedlet är omöjligt att frambringa,

bevismedlet inte är tillåtet, t.ex. på grund av ett rättsvidrigt påstående ”gripet ur luften” eller på grund av vittnets tystnadsplikt (om vittnet inte befrias från tystnadsplikten),

bevisupptagningen är underställd domstolens skönsmässiga bedömning, t.ex. vid fastställande av skada enligt § 287 ZPO,

sakförhållandena har fastställts i ett annat förfarande på ett sätt som är rättsligt bindande för båda parterna,

begäran om bevisupptagning inkommit för sent (§ 296.1 ZPO), eller

bevisupptagningen hindras på obestämd tid och den tidsfrist som ställts för detta redan har löpt ut och rättegången annars skulle försenas (§ 356 ZPO).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

De fem bevismedel som betraktas som ”tunga” bevis är följande:

Syn, §§ 371–372a ZPO

Bevismedlet syn definieras som en omedelbar iakttagelse som domstolens ledamöter gör med sina sinnen i syfte att fastställa ett bevis. Det något missvisande begreppet omfattar utöver synintryck även iakttagelser som görs med övriga sinnesorgan, dvs. känsel, lukt, hörsel eller smak. Till detta bevismedel hör alltså även ljudupptagningar och bild- och datormedier.

Vittnesmål, §§ 373–401 ZPO

Vittnesmålet tjänar till att bekräfta sakförhållanden som har ägt rum och som vittnet själv har bevittnat. Vittnen får inte vara parter i målet.

Om vittnet måste ha en viss sakkunskap för att kunna bedöma ett sakförhållande talar man om ett sakkunnigvittne (*sachverständiger Zeuge,* § 414 ZPO), t. ex. en jourläkares utlåtande om skador som uppstått vid en olycka.

Sakkunnigutlåtande, §§ 402–414 ZPO

Den sakkunnige (*Sachverständiger*) bistår rätten med de specialkunskaper som krävs för att kunna bedöma de faktiska sakförhållandena. Den sakkunnige konstaterar inte själv dessa sakförhållanden, utan ska endast göra en bedömning på grundval av ett sakförhållande som redan har fastställts (*Anschlusstatsachen*).

Endast då själva klargörandet av de faktiska sakförhållandena kräver särskild sakkunskap kan fastställandet av dessa överlåtas på den sakkunnige. Exempel på detta är en läkares diagnos.

En privat sakkunnig som har utsetts av en part kan endast undantagsvis och med båda parternas samtycke godkännas som sakkunnig.

Skriftlig bevisning, §§ 415–444 ZPO

Med skriftliga handlingar, s.k. urkunder, avses i ZPO skriftliga utsagor som kan styrka en parts omtvistade inlagor. När det gäller bevisvärdet görs det i lagen en åtskillnad mellan allmänna handlingar (§§ 415, 417 och 418 ZPO) och privata handlingar (§ 416 ZPO).

Hörande av parterna, §§ 445–455 ZPO

Hörande av parter är underordnat andra bevismedel och endast tillåtet i samband med huvudbeviset (§ 445.2 i ZPO). I princip kan den part som har bevisbördan endast begära att motparten ska höras (§ 445 första meningen ZPO). Dessutom kräver hörande av en part motpartens tillåtelse eller att det sker på domstolens initiativ.

Vid informell bevisupptagning kan domstolen ta upp bevisning på det sätt den finner lämpligt. Inget separat beslut om bevisupptagning behövs, utan domstolens undersökningar och bevisupptagningen kan gå in i varandra. Formell bevisupptagning kan t.ex. innefatta officiell information från myndigheter, informella telefonförhör eller skriftliga förfrågningar, användning av ljud- och videoinspelningar och dataupptagningar. Resultaten från bevisupptagningen förs till protokollet (§ 29.3 FamFG).

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Alla bevismedel bedöms likvärdigt enligt principen om fri bevisvärdering. Det finns inga skillnader i bevisvärde. Skillnaden består endast i tillvägagångssättet vid bevisupptagningen.

Vittnesförhör

Alla vittnen ska höras var för sig och utan att de vittnen som ska höras senare är närvarande (§ 394.1 ZPO). Vittnen vars utsagor motsäger varandra kan konfronteras med varandra (§ 394.2 ZPO).

Före förhöret uppmanas vittnet att tala sanning och görs även uppmärksam på att det senare kan bli nödvändigt att avlägga ed (§ 395.1 ZPO). Förhöret inleds med frågor angående vittnets personuppgifter (§ 395.2 ZPO). Därefter frågas vittnet ut om sakförhållandet i enlighet med § 396 ZPO. Domstolen försöker då få vittnet att ge en sammanhängande utsaga angående de sakförhållanden som förhöret gäller. Om det behövs kan domstolen sedan ställa ytterligare frågor för att klargöra eller komplettera vittnesmålet.

Parterna har rätt att närvara vid vittnesförhöret och ställa frågor. I förfaranden där det råder advokattvång får parterna endast lämna in frågor som de vill ska ställas till vittnet, medan advokaterna däremot kan ställa frågor direkt till ett vittne (§ 397 ZPO).

Reglerna om hur vittnesförhör ska gå till gäller även för hörande av sakkunniga och parterna i målet (§§ 402 och 451 ZPO).

Skriftlig bevisning

I princip måste skriftlig bevisning företes, dvs. visas upp inför rätten. Om den part som ska lägga fram bevis inte själv innehar dokumentet utan detta befinner sig hos motparten eller hos tredje man, görs en begäran om att motparten eller tredje man ska förete dokumentet (§§ 421 och 428 ZPO). Skyldigheten att förete skriftlig bevisning följer av de civilrättsliga bestämmelserna och är tillämplig i fall då den bevisförande parten kan kräva att motparten eller tredje man

lämnar ut eller företer beviset (§ 422 ZPO). De omständigheter som utgör grunden för skyldigheten att förete bevisningen ska styrkas (§ 424.5 andra meningen ZPO). Även skriftliga sakkunnigutlåtanden betraktas som skriftlig bevisning enligt ZPO.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

I princip nej. Alla bevismedel likvärdiga. Detta följer av principen om fri bevisvärdering (§ 286 ZPO). Enligt denna princip ska det samlade resultatet av bevisupptagningen ligga till grund för domstolens bevisvärdering. Endast i undantagsfall måste domstolen följa bindande bevisregler, t.ex. när det gäller bevisvärdet hos protokoll enligt § 165 ZPO, domar enligt § 314 ZPO eller andra handlingar enligt §§ 415–418 ZPO.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Nej, ZPO innehåller inga bestämmelser om obligatoriska bevismedel för att bevisa vissa sakförhållanden.

Det finns dock ett undantag som gäller särskilda typer av mål. I förfaranden som rör urkunder och växlar får de faktiska sakförhållanden som ligger till grund för talan endast bevisas med skriftlig bevisning, och alla andra sakförhållanden endast genom skriftlig bevisning eller genom att höra parterna (§ 592 ff. ZPO).

I vissa mål som innebär stora ingrepp i en persons grundläggande rättigheter är det enligt FamFG obligatoriskt att inhämta ett sakkunnigutlåtande. Så är t.ex. fallet före utnämningen av en förmyndare i enlighet med § 280 FamFG eller före en tvångsinläggning i enlighet med § 312 FamFG.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Alla vederbörligen kallade vittnen som lyder under tysk domsrätt är skyldiga att infinna sig i domstolen, avge vittnesmål och avlägga ed.

Vittnesplikten omfattar även vittnets skyldighet att kontrollera det han eller hon vet med hjälp av anteckningar och att friska upp minnet (§ 378 ZPO). Vittnet är dock inte skyldigt att undersöka sakförhållanden som han eller hon inte känner till.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

I ZPO görs en åtskillnad mellan ett vittnes rätt att vägra vittna på grund av personliga skäl (§ 383 ZPO) och på grund av sakskäl (§ 384 ZPO). Rätten att vägra att vittna enligt § 383 ZPO grundas på vittnets familjeband eller yrkesmässiga lojaliteter. Syftet är att undvika intressekonflikter.

Rätten att vägra vittna av personliga skäl tillkommer enligt § 383.1 förlovade (punkt 1), makar (punkt 2) och livspartner (punkt 2a). För makar och partner gäller rätten att vägra vittna även efter det att äktenskapet eller partnerskapet har upphört. Rätten gäller dessutom för vittnen som är eller har varit släkt eller ingift släkt med en part i rakt nedstigande led eller släkt i en sidolinje i tre led eller ingift släkt i två led (punkt 3). Sidolinje betyder inte i rakt nedstigande led, utan att personerna härstammar från samma tredje man. Graden av släktskap eller ingift släktskap bestäms utifrån det antal födslar som krävts för släktskapet.

Enligt § 383.1 ZPO har dessutom präster (punkt 4) och personer som yrkesmässigt medverkar eller har medverkat i utarbetandet, framställningen eller distributionen av periodiska trycksaker eller radio- och tv-program (punkt 5) rätt att vägra att vittna, liksom de personer som på grund av sitt ämbete, sin ställning eller sitt yrke har anförtrotts sådana uppgifter som det på grund av uppgifternas art eller rättsliga bestämmelser är förbjudet att lämna ut (punkt 6). Rätten att vägra vittna av yrkesskäl omfattar allt som personen i fråga har fått kännedom om just på grund av sin särskilda ställning.

Å andra sidan syftar rätten att vägra vittna enligt § 384 ZPO till att skydda vittnet från följderna av skyldigheten att vittna. Den ger endast vittnet rätt att vägra besvara vissa frågor men befriar inte vittnet från all vittnesplikt.

Rätten att vägra vittna enligt § 384 gäller frågor som om de besvarades skulle göra att vittnet eller en person som är släkt med vittnet på något av de sätt som föreskrivs i § 383 ZPO skulle lida direkt ekonomisk skada (punkt 1) eller leda till vanära eller risk för en straffrättslig eller förvaltningsrättslig process (punkt 2). Dessutom behöver vittnet inte besvara en fråga om detta skulle innebära att han eller hon tvingas avslöja en yrkeshemlighet (punkt 3).

I § 385 ZPO fastställs vissa undantag från rätten att vägra att vittna. Särskilt viktig är befrielsen från tystnadsplikt i § 385.2 ZPO, som innebär att präster och personer som omfattas av tystnadsplikt enligt § 383.1 ZPO (punkt 6) befrias från denna och i stället återfår sin vittnesplikt.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ja. Om ett vederbörligen kallat vittne inte infinner sig i rätten fastställer domstolen administrativa böter enligt § 380.1 ZPO eller, om dessa inte kan drivas in, ett frihetsstraff. Bötesbeloppet uppgår till 5–1 000 euro (§ 6.1 i lagen om införandet av strafflagen (*Einführungsgesetz zum Strafgesetzbuch*, EGStGB), och frihetsstraffet uppgår till mellan en dag och sex veckor (§ 6.2 i samma lag). Dessutom åläggs vittnet att betala de kostnader som uppstått på grund av att han eller hon uteblivit från förhandlingen.

Om ett vittne upprepade gånger uteblir från förhandlingarna kan domstolen, utöver att fastställa böter eller frihetsstraff, enligt § 380.2 ZPO förordna om att vittnet ska hämtas till domstolen med tvång. Dessa åtgärder inställs om vittnet i tid ger en godtagbar förklaring till sin frånvaro. Om förklaringen inkommer i efterhand måste vittnet kunna visa att han eller hon inte var skyldig till förseningen (§ 381 ZPO).

Om ett vittne vägrar att avlägga vittnesmål eller ed utan att ange en orsak till detta, eller om orsaken är ovidkommande ur rättslig synvinkel, kan samma åtgärder tillämpas som för ett vittne som uteblivit utan giltig anledning (§ 390.1 ZPO). Om vittnet upprepade gånger vägrar att vittna kan domstolen begära personen häktad för att tvinga fram ett vittnesmål, men bara under den tid då processen pågår (§ 390.2 ZPO).

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Nej, det finns ingen generell ”vittnesoförmåga”. Med andra ord kan alla personer avge vittnesmål som mentalt är i stånd att göra faktiska iakttagelser och förstå och besvara frågor som rör dem, oavsett personens ålder eller rättsliga handlingsförmåga.

Inga särskilda bestämmelser gäller för personer som tidigare dömts för falska utsagor eller mened.

En person som själv är part eller som rättsligt företräder en part i målet kan emellertid inte kallas som vittne. Undantag medges för enskilda parter i fråga om sådana sakförhållanden som endast berör övriga parter. Ett ombud kan i vissa fall avge vittnesmål förutsatt att det ämne som avhandlas faller utanför ramen för ombudets relation med den part som han eller hon företräder. Exempelvis kan en vårdare vittna om sakförhållanden som ligger utanför hans eller hennes arbetsuppgifter som vårdare i ett mål där den person som vårdas är part.

Det är alltid inledningen av själva förhöret som är den avgörande tidpunkten för att bestämma om någon kan vittna.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnesförhöret sker i domstolen. Förhöret kan även överlåtas på en av ledamöterna i den domstol som prövar målet eller till en annan domstol, framför allt om man redan från början gör bedömningen att den domstol som prövar målet kommer att kunna värdera bevisningen utan att vara direkt involverad i bevisupptagningen.

Alla vittnen ska höras var för sig och utan att de vittnen som ska höras senare är närvarande (§ 394.1 ZPO). Vittnen vars utsagor motsäger varandra kan konfronteras med varandra (§ 394.2 ZPO).

Parterna har rätt att närvara vid vittnesförhöret och att ställa frågor. I förfaranden där det råder advokattvång får parterna endast lämna in frågor som de vill ska ställas till vittnet, medan advokaterna däremot kan ställa frågor direkt till ett vittne (§ 397 ZPO).

Det är tillåtet att förhöra ett vittne genom videokonferens om domstolen beviljar en sådan ansökan från (endast) en av parterna (§ 128a.2 ZPO).

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

I princip innehåller civilrättslagstiftningen inget förbud mot att använda viss bevisning. Enda undantaget från detta är att en domstol inte får använda domar som strukits eller kommer att strykas ur det federala centralregistret (§ 51 i lagen om det federala centralregistret (*Bundeszentralregistergesetz*, BZRG)).
Enligt författningsdomstolens (*Bundesverfassungsgericht*) rättspraxis kan det emellertid vara förbjudet för domstolen att använda bevisning i en tvistemålsprocess om bevisningen utgör ett olagligt ingrepp i en grundlagsskyddad rättighet som tillkommer den person som bestrider bevisningen – särskilt mänsklig värdighet och allmänna personliga rättigheter – och detta inte kan motiveras genom att åberopa undantag. Det måste göras en avvägning mellan olika fördelar och intressen. Vid avvägningen ska hänsyn tas till alla omständigheter i det enskilda fallet.
Den typen av förbud mot att använda bevis gäller enligt denna rättspraxis t.ex. generellt vid hemliga ljudupptagningar, avlyssning av samtal genom minisändare, riktmikrofoner eller interntelefoner eller användning av personliga anteckningar (såsom dagböcker och intima brev) som någon av parterna olovligen har kommit över.
I alla dessa fall kan dock en konkret avvägning av berörda intressen i målet leda till att man undantagsvis beaktar bevis som inte tagits upp på lagligt vis, förutsatt att dessa inte berör de centrala delarna av privatlivet.
Även då en part har överträtt de bestämmelser som reglerar formerna för bevisupptagningen måste beslut om huruvida den berörda bevisningen ska beaktas fattas separat. Brister som rör förfarandet och processhandlingens form kan avhjälpas enligt § 295.1 ZPO. Exempelvis är hörandet av en viss part som vittne en processuell brist som man kan ha överseende med, dvs. bevis kan beaktas om parterna inte kräver att bestämmelserna ska följas eller inte har invänt mot felet innan den påföljande muntliga förhandlingen avslutas. Även i fall då man underlåtit att upplysa någon om rätten att vägra att vittna kan detta avhjälpas enligt § 295.1 ZPO.
Däremot måste de bestämmelser som är i allmänhetens intresse följas (§ 295.2 ZPO). Exempel på sådana är allt som domstolen på eget initiativ ska bedöma, såsom rättegångsförutsättningar, huruvida ett överklagande kan tas upp till sakprövning eller huruvida personer ska utestängas från domartjänster.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Som påpekades i punkt 2.4 i detta faktablad är hörande av parter tillåtet som bevismedel i särskilda fall. Domstolen värderar då detta bevismedel fritt (§ 286 ZPO).

Senaste uppdatering: 11/03/2024
De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.
Please note that the original language version of this page et has been amended recently. The language version you are now viewing is currently being prepared by our translators.

Bevisupptagning - Estland

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Bevisbördan regleras genom § 230 i civilprocesslagen (*tsiviilkohtumenetluse seadustik*), där det anges att varje part vid talan ska bevisa de sakförhållanden som anspråken och invändningarna bygger på, om inget annat föreskrivs i lag. Om inget annat föreskrivs i lag kan parterna komma överens om en annan fördelning av bevisbördan än vad som föreskrivs i lag samt komma överens om typen av bevis för att styrka vissa sakförhållanden. Om inget annat föreskrivs i lag kan domstolen uppta bevis på eget initiativ i ett äktenskapsmål, ett släktskapsmål, en tvist med anknytning till ett barns intressen eller ett förfarande på begäran.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Ett sakförhållande som domstolen anser vara allmänt känt behöver inte bevisas. Ett sakförhållande som gäller vilken tillförlitlig information som finns tillgänglig från källor utanför förfarandet kan av domstolen förklaras vara kunskap som är allmänt känd. Ett argument som lagts fram av en part gällande ett sakförhållande behöver inte bevisas om motparten erkänner sakförhållandet. Med erkännande avses villkorslös och uttrycklig enighet vad gäller ett påstått sakförhållande som lagts fram genom en skriftlig redogörelse inför domstolen, eller som lagts fram under en domstolsförhandling där enigheten registrerats i protokollet. Ett erkännande kan dras tillbaka endast med medgivande från motparten eller om den part som drar tillbaka erkännandet bevisar att påståendet om ett visst sakförhållande är felaktigt och att erkännandet orsakats av att sakförhållandet uppfattas felaktigt. I sådana fall anses sakförhållandet inte ha erkänts. Ett erkännande antas föreligga så länge motparten inte uttryckligen bestrider ett yrkande rörande faktiska omständigheter, och avsikten att bestrida ett sakförhållande inte tydligt framgår av partens övriga utsagor.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolen ska utvärdera alla bevis enligt lagen, ur alla perspektiv, noggrant och objektivt, och besluta enligt domstolens samvete huruvida ett argument som lagts fram av en part i ett förfarande har bevisats med beaktande av, bland andra faktorer, eventuell enighet mellan parterna i fråga om tillhandahållandet av bevis.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Trots att det i 236.2 § i civilprocesslagen fastställs att det i allmänhet är de berörda parterna som ska begära att domstolen upptar bevis anges det i 230.3 § i civilprocesslagen fall där domstolen kan uppta bevis på eget initiativ. Om inget annat fastställs i lag kan domstolen uppta bevis på eget initiativ i äktenskapsmål, släktskapsmål, tvister med anknytning till ett barns intressen eller ett förfarande på begäran.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Om upptagningen av ytterligare bevis behövs för att utvärdera bevis ska domstolen anordna detta genom ett domstolsbeslut som meddelas parterna i förfarandet. Om bevis måste upptas från en plats som ligger utanför den territoriella behörigheten för den domstol som behandlar ett mål kan domstolen sända en begäran om bevisupptagning till den domstol inom vars territoriella behörighet bevisen finns. Bevis kan även upptas utanför Estlands gränser.
Efter att beslut har fattats kan bevis, beroende på typen av bevis, upptas i enlighet med bestämmelserna om bevisupptagning i kapitlen 27–32 i civilprocesslagen.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen kan avslå en begäran om bevisupptagning om
bevisen inte är relevanta i målet (framför allt om det sakförhållande som bevisas inte behöver bevisas eller om domstolen anser att tillräckliga bevis redan har tillhandahållits för att bevisa sakförhållandet),
ett sakförhållande, enligt lag eller på grundval av enighet mellan parterna, måste bevisas genom bevis av en viss typ eller form, men en annan typ eller form av bevisupptagning krävs,

bevisen inte finns tillgängliga, framför allt om man saknar kännedom om vittnets kontaktuppgifter eller om var en handling finns, eller om bevisens relevans inte står i proportion till den tid som krävs för att uppta dem eller eventuella andra relaterade svårigheter,
begäran om bevisupptagning kommer in sent,
behovet av bevisupptagning inte underbyggts,
den part i förfarandet som begärt bevisupptagning underlåter att göra den förhandsbetalning som krävs av domstolen för att täcka kostnaderna för bevisupptagningen.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Enligt 229.1 § i civilprocesslagen utgörs bevis i ett civilmål av alla upplysningar som är i en form som lagen föreskriver och som domstolen, enligt det förfarande som anges i lag, använder för att fastställa sakförhållanden som ligger till grund för de anspråk och invändningar som anförs av parterna och av andra sakförhållanden som har betydelse för att domen i målet ska bli rättvis.
Enligt punkt 2 kan bevis utgöras av vittnesmål, uttalanden under ed från förfarandets parter, skriftliga bevis, fysiska bevis, en syneförrättning eller ett expertutlåtande. I ett ansökningsförfarande och i förenklade förfaranden kan domstolen bedöma andra typer av bevis, bl.a. en utsaga som inte avgetts under ed av en part i förfarandet, som tillräckliga för att bevisa sakförhållandena.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

1) Vittnesmål

Enligt 251.1 § i civilprocesslagen kan alla med kunskap om relevanta sakförhållanden höras som vittne, såvida de inte är parter i förfarandet eller ombud för en part i förhandlingarna i målet. Vittnen ska berätta om de sakförhållanden som de upplevt personligen. En person som kallas till vittne är skyldig att inställa sig vid domstolen och avge ett sanningsenligt vittnesmål inför domstolen avseende de sakförhållanden som denne känner till. I stället för att delta i en förhandling kan ett vittne uppmanas att lämna en skriftlig redogörelse om det för vittnet skulle innebära en orimlig börda att inställa sig inför domstolen och om domstolen, med beaktande av frågornas innehåll och vittnets personliga egenskaper, anser att ett skriftligt vittnesmål är tillräckligt för att tillhandahålla bevis. Domstolen kan som ett alternativ använda protokollet från förhandlingar i andra domstolsförfaranden om det tydligt förenklar förfarandet och om det är rimligt att anta att domstolen kan bedöma protokollet i nödvändig utsträckning utan att behöva höra vittnet direkt.
Varje vittne hörs enskilt och vittnen som inte har hörts får inte närvara i rättssalen under förhandlingen. Om en domstol har anledning att tro att ett vittne känner rädsla eller har andra skäl att inte tala sanning inför domstolen i närvaro av en part i förfarandet, eller om en part i förfarandet styr ett vittnes vittnesmål genom ingripanden eller på andra sätt, kan domstolen avlägsna denna person från rättssalen medan vittnet hörs. I sådana fall läses vittnesmålet upp för parten i förfarandet när denne återvänder, och deltagaren i förfarandet har rätt att ställa frågor till vittnet. Om vittnets vittnesmål är motsägelsefullt kan domstolen höra och ställa frågor till ett vittne flera gånger under samma domstolsförhandling.
I fråga om skriftliga redogörelser har parter i förfarandet rätt att inkomma med skriftliga frågor till vittnet via domstolen. Domstolen avgör vilka frågor som vittnet behöver svara på. Vid behov kan domstolen kalla ett vittne till en domstolsförhandling för att avge ett muntligt vittnesmål.
Om en person inte kan inställa sig vid domstolen på grund av sjukdom, hög ålder eller funktionsnedsättning eller av annat giltigt skäl, eller om det är nödvändigt av annat skäl, kan domstolen uppsöka vittnet för att höra vittnesmålet.
Domstolen undersöker bevis direkt (243.1 § i civilprocesslagen). För att kontrollera tillförlitligheten hos ett vittnesmål kan domstolen använda de olika metoder som anges i 262.1 och 262.8 §§ i civilprocesslagen, t.ex. ska domstolen enligt punkt 1 fastställa vittnets identitet och hans eller hennes yrke, utbildning, bostadsort, koppling till målet och förhållande till parterna i förfarandet. Innan ett vittnesmål ges ska domstolen förklara vittnets skyldighet att säga sanningen och förfarandet för att vägra att vittna. Enligt punkt 8 ska domstolen vid behov ställa ytterligare frågor under hela utfrågningen i syfte att klargöra eller komplettera vittnesmålet eller fastställa grunden för vittnets kunskaper.

2) Expertutlåtande

För att klargöra omständigheter som är relevanta för ett mål som kräver särskild expertis har domstolen rätt att inhämta utlåtanden från experter på begäran av en part i förfarandet. För att fastställa gällande lag utanför Estland, internationell lag eller sedvanerätt kan domstolen be om ett utlåtande från en expert i rättsliga frågor på begäran av en part i förfarandet eller på domstolens initiativ. Bestämmelserna om att höra vittnen gäller i fråga om att höra personer med särskild expertis i syfte att bevisa en omständighet eller händelse som kräver särskild expertis för att tolkas rätt. Om en part i förfarandet lämnat in ett skriftligt utlåtande från en person med särskild expertis till domstolen och personen inte hörts som vittne anses detta utlåtande vara skriftligt bevis. I stället för att begära en expertbedömning kan domstolen använda ett expertutlåtande som ingått i ett annat domstolsförfarande eller ett expertutlåtande som tagits fram i samband med ett brottsmål eller mål om mindre brott, om detta förenklar förfarandet och om domstolen anses kunna utvärdera expertuttalandet i nödvändig mån utan en ny expertbedömning. I sådana fall kan experten få ytterligare frågor eller kallas in till domstolen för utfrågning.
En expertbedömning görs av en kriminalteknisk expert eller annan kvalificerad person som är anställd av en statlig kriminalteknisk institution, av en officiellt certifierad expert eller en annan person med särskild expertis som utsetts av domstolen. Domstolen kan utse en person som expert om personen har nödvändig kunskap och erfarenhet för att ge ett utlåtande. Om en officiellt certifierad expert finns tillgänglig för att göra en expertbedömning utses andra personer som experter endast med goda skäl. Om parterna kommer överens om en expert kan domstolen utse denna person till expert om personen kan verka som expert enligt lagen.
En part i förfarandet har rätt att ställa frågor till en expert genom domstolen. Domstolen fastställer vilka frågor som kräver ett expertutlåtande. Domstolen måste fastställa sina skäl till att avvisa eventuella sådana frågor. En expert ska lämna in sitt expertutlåtande till domstolen skriftligen, såvida inte domstolen ålägger denne att lämna det muntligen eller, med expertens samtycke, i annan form. Ett expertutlåtande bör innehålla en detaljerad beskrivning av alla undersökningar som utförts, slutsatserna från dessa undersökningar och ett motiverat svar på domstolens frågor.
En expert ska ge ett korrekt och motiverat utlåtande om de frågor som experten ombeds besvara. För att ge ett expertutlåtande kan experten undersöka det material från fallet som är nödvändigt, delta i undersökningen av bevis i domstolen och begära referensmaterial och ytterligare information från domstolen.
Ett expertutlåtande ges under en domstolsförhandling. Såvida inte expertutlåtandet lämnas in skriftligen eller i ett format som kan återges i skrift, ska experten ge sitt utlåtande vid en domstolsförhandling. En expert som har lämnat in ett expertutlåtande skriftligen eller i ett format som kan återges skriftligen kan kallas av domstolen till en domstolsförhandling för utfrågning. En expert som har givit ett expertutlåtande kan även kallas av domstolen till en domstolsförhandling om detta begärs av en av de berörda parterna.
Efter granskning av expertutlåtandet kan parterna i förfarandet ställa frågor till experten vid en domstolsförhandling i syfte att klargöra uttalandet, under förutsättning av att experten har kallats till domstolen. Frågorna kan även lämnas till domstolen på förhand och därefter vidarebefordras till experten av domstolen. Domstolen utesluter alla frågor som är irrelevanta eller ligger utanför expertens kompetensområde.
Bestämmelserna om att höra vittnen gäller även när experter hörs.

3) Skriftlig bevisning

Skriftlig bevisning är en skriftlig handling eller eventuella andra handlingar eller liknande medier som registreras genom fotografering, video, ljudupptagning eller annan dataregistrering, som innehåller information om sakförhållanden som har betydelse för domen i målet och som kan läggas fram i en identifierbar form vid en domstolsförhandling.

Officiell och personlig korrespondens, beslut från andra fall och utlåtanden från personer med specifik expertis som lämnats in till domstolen av parter i förfarandet anses också vara handlingar.
Alla skriftliga handlingar som lämnats in bör vara original eller avskrifter. Om parter i förfarandet lämnar in originalhandlingar tillsammans med avskrifter kan domstolen återlämna originalhandlingarna och i akten inkludera en kopia av avskriften som attesterats av domaren. På begäran av personer som lämnar in skriftliga handlingar kan de originalhandlingar som inkluderas i akten återlämnas efter att domen trätt i kraft och förfarandet avslutats. Avskriften ska behållas i akten. Domstolen kan fastställa en tidsfrist för granskning av en inlämnad handling, varefter domstolen ska återlämna handlingen. I sådana fall ska avskriften av handlingen behållas i akten. Om en handling har lämnats in i form av en avskrift har domstolen rätt att begära att originalhandlingen lämnas in eller att de omständigheter som förhindrar inlämning av originalhandlingarna bestyrks. Om domstolens krav inte uppfylls ska domstolen fatta beslut om bevisvärdet hos avskriften av handlingen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

I tvistemål gäller den allmänna regeln om fri bevisprövning, men begränsningar kan tillämpas efter överenskommelse mellan de berörda parterna. I synnerhet i 232.2 § i civilprocesslagen anges att inga bevis har något förutbestämt värde för domstolen, såvida inte parterna har kommit överens om annat. Parterna kan därmed tillskriva vissa bevis ett avgörande värde.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Ja. Genom lag eller överenskommelse mellan parterna kan det beslutas att vissa sakförhållanden endast kan bevisas med bevis av en viss typ eller i en viss form.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Ja. Enligt 254 § i civilprocesslagen är en person som kallas till vittne skyldig att inställa sig vid domstolen och avge ett sanningsenligt vittnesmål inför domstolen i fråga om de sakförhållanden som är kända för personen.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Följande personer har rätt att vägra att vittna:
Släktingar i rakt upp- eller nedstigande led till käranden eller svaranden.
En syster, styvsyster, bror eller styvbror till käranden eller svaranden eller en person som är eller har varit gift med en syster, styvsyster, bror eller styvbror till käranden eller svaranden.
En styv- eller fosterförälder eller ett styv- eller fosterbarn till käranden eller svaranden.
En adoptivförälder eller ett adopterat barn till käranden eller svaranden.
Äkta make eller sambo till käranden eller svaranden och föräldrar till den äkta maken eller sambon, även om äktenskapet eller samboskapet har upphört.
Ett vittne kan även vägra att vittna om vittnet eller en person som anges ovan på grund av vittnesmålet kan bli föremål för misstankar om ett brott eller en överträdelse.
Ett vittne har rätt att vägra att vittna om sakförhållanden som omfattas av lagen om statshemligheter och främmande staters sekretessbelagda information (*riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadus*).
Alla personer som behandlar information för journalistiska ändamål har rätt att vägra att vittna om sakförhållanden som skulle göra det möjligt att identifiera den person som tillhandahöll informationen.
Oavsett ovanstående får ett vittne inte vägra att vittna beträffande följande:
Genomförande av och innehåll i en transaktion som han eller hon uppmanats att bevittna.
En familjemedlems födelse eller död.
Sakförhållanden avseende ett ägandeförhållande med ursprung i ett förhållande som omfattas av familjerätten.
En handling som gäller ett omtvistat rättsligt förhållande som vittnet själv utfört som rättslig företrädare eller rättsligt ombud för en part.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ja. Om ett vittne vägrar att vittna utan godtagbart skäl kan domstolen utdöma böter eller kvarhålla vittnet i upp till 14 dagar. Vittnet ska släppas omedelbart om det vittnar eller om förhandlingarna i målet avslutas eller om behovet av att höra vittnet upphör.
Vidare ska vittnet stå för de rättskostnader som uppkommit på grund av hans eller hennes vägran att vittna utan godtagbart skäl.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

I 256 § i civilprocesslagen anges vilka personer som inte kan höras som vittnen. I synnerhet ska präster i religiösa samfund som är registrerade i Estland eller deras biträdande personal inte höras eller utfrågas om omständigheter som de anförtrotts inom ramen för själavård. Följande ska inte höras som vittnen utan tillåtelse från den person i vars intresse tystnadsplikt gäller:
Ombud i tvistemål eller förvaltningsmål, rådgivare i förfaranden som rör brottmål eller mål om mindre brott och notarier i fråga om sakförhållanden som har blivit kända för dem i deras yrkesutövande.
Läkare, apotekare eller annan sjukvårdspersonal i fråga om sakförhållanden som en patient har anförtrott dem, inklusive sakförhållanden som gäller släktskap, konstgjord befruktning, familj eller en persons hälsa.
Andra personer som, på grund av sitt yrke eller yrkesrelaterade eller ekonomiska verksamheter, har fått konfidentiell information som de inte får lämna ut enligt lag.
Stödpersonal till de personer som avses ovan får inte heller höras som vittnen utan tillåtelse från den person i vars intresse de har tystnadsplikt.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

I 262 § i civilprocesslagen anges förfarandet för att höra vittnen. Att höra ett vittne innebär först att domstolen förklarar syftet med att höra vittnet och uppmanar vittnet att berätta allt som han eller hon vet om det som är orsak till förhandlingarna. Därefter har en part i förfarandet rätt att ställa frågor till ett vittne genom domstolen. Med domstolens tillåtelse kan parter i förfarandet även få ställa frågor direkt.
Domstolen utesluter alla ledande frågor och frågor som inte är relevanta för målet samt alla frågor som ställs med syfte att avslöja nya sakförhållanden som inte har lagts fram tidigare, liksom upprepade frågor. Vid behov har domstolen rätt att ställa ytterligare frågor när som helst under utfrågningen i syfte att klargöra eller göra tillägg till vittnesmålet eller för att fastställa grundvalen för vittnets kunskaper.
Enligt 350 § i civilprocesslagen kan domstolen anordna en förhandling i form av en förfarandekonferens så att parterna i förfarandet eller deras ombud eller rådgivare har möjlighet att vara på annan plats vid tidpunkten för domstolsförhandlingen och genomföra processhandlingarna i realtid på denna plats. Ett vittne eller en expert som är på en annan plats kan också höras och en deltagare i förfarandet som är på en annan plats kan ställa frågor till dem via en domstolsförhandling som hålls i form av en förfarandekonferens.
Vid en domstolsförhandling som anordnats i form av en förfarandekonferens ska man garantera rätten för varje part i förfarandet att lämna in inlagor och framställningar och att formulera ställningstaganden till inlagor och framställningar från andra parter i förfarandet på ett tekniskt säkert sätt.
Domstolsförhandlingens förhållanden i fråga om realtidsöverföring av bilder och ljud från de parter i förfarandet som inte är närvarande vid domstolen, till

domstolen och vice versa, måste vara tekniskt säkra. Med godkännande från parterna och vittnena och, vid förfaranden på begäran, med samtycke från enbart vittnet, kan vittnet höras via telefon vid en förfarandekonferens. Justitieministern kan fastställa särskilda tekniska krav för genomförande av en domstolsförhandling i form av en förfarandekonferens.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Enligt a238.3.1 § i civilprocesslagen kan domstolen vägra att acceptera bevis och återlämna beviset om beviset har inhämtats genom en brottslig handling eller olaglig överträdelse av en grundläggande rättighet.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Enligt 267 § i civilprocesslagen har en part som inte genom annan bevisning har kunnat bevisa ett sakförhållande som behöver bevisas av honom eller henne, eller som inte har tillhandahållit något annat bevis, rätt att begära att motparten eller en tredje man ska höras under ed för att bevisa detta sakförhållande. I fråga om en juridisk person kan en företrädare för denne höras under ed.

Domstolen kan även under ed höra en part som behöver inkomma med bevis gällande ett omtvistat sakförhållande om en part begär det och den andra parten samtycker.

Oberoende av vad parternas begär och fördelningen av bevisbördan kan domstolen på eget initiativ under ed höra antingen den ena parten eller båda parterna om domstolen inte, på grundval av tidigare förfaranden och bevis som tillhandahållits och inhämtats, kan fatta ett beslut i fråga om sanningen avseende ett uppgivet sakförhållande som ska bevisas. Domstolen kan även, utan samtycke från motparten, höra en part under ed på eget initiativ om den part som är skyldig att lägga fram bevis önskar lämna uppgifter under ed.

I förenklade förfaranden och i ett ansökningsförfaranden kan domstolen även fastställa att en utsaga från en part i förfarandet som inte har lämnats under ed är tillräcklig för att bevisa ett sakförhållande, såvida det inte gäller den typ av ansökningsförfaranden där endast uppgifter som lämnats under ed av parterna i förfarandet godtas. I samband med en talan får ett beslut inte grunda sig på utsagor från en part som inte var edsvuren.

Senaste uppdatering: 18/04/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Irland

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Bevisbördan för ett visst yrkande ligger i allmänhet på den part som står bakom påståendet eller yrkandet. I ett mål om vållande ligger exempelvis bördan att bevisa vållandet på käranden, och bördan att bevisa medvållande på svaranden. I allmänhet ligger bevisbördan för de fakta som krävs för att fastställa grund för talan på käranden, medan bevisbördan för försvaret ligger på svaranden. Om svaranden kommer med ett genkäromål ligger bevisbördan när det gäller detta genkäromål på svaranden. Vissa lagstadgade krav gör dock att bevisbördan ibland ligger på svaranden. I mål om ogrundad uppsägning ligger exempelvis bevisbördan på svaranden (arbetsgivaren), dvs. arbetsgivaren måste visa att det fanns goda skäl som motiverade uppsägningen. [Se Unfair Dismissals Act 1977 i dess ändrade lydelse.]

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Det är inte nödvändigt att bevisa omständigheter som är tillåtna. Domarna kan förlita sig på sin allmänna kunskap eller fastställa notorietet när det gäller omständigheter som är klart fastställda eller välkända eller allmänt bekanta, varför någon bevisning om sådana omständigheter inte krävs. Vissa presumtioner i lagstiftningen kan motbevisas. Det rör presumtioner angående barns äkta börd, äktenskaps giltighet, vuxnas självförmögenheter och dödförklaring, då en person inte har setts till eller hörts av på mer än sju år trots att alla skäliga undersökningar har gjorts. Principen *res ipsa loquitur* (saken talar för sig själv) gäller då en presumtion om vållande görs under omständigheter då olycksorsaken visas ha varit under kontroll av svaranden eller dennes anställda eller ombud vid tidpunkten för olyckan, och olyckan normalt inte skulle ha inträffat om de som hade kontrollen hade varit tillräckligt aktsamma. När principen *res ipsa loquitur* åberopas skjuter eller flyttar den över bevisbördan till svaranden, och han eller hon måste då visa att han eller hon inte var försumlig. Det är dock fortfarande käranden som ska bevisa orsakssammanhanget. Värt att notera är att doktrinen *res ipsa loquitur* inte måste åberopas eller anges i kärandens käromål för att käranden ska kunna använda den vid prövningen av målet, om sakförhållandena visar att doktrinen är klart tillämpbar.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

I ett tvistemål blir en part framgångsrik i en tvistefråga om han eller hon övertygar rätten i förhållande till denna fråga på grundval av en sannolikhetsbedömning. Om en part därmed inte lyckas övertyga rätten om att hans eller hennes version av händelserna är mer sannolik än motpartens version kommer han eller hon att förlora målet. Det är en flexibel norm, och domstolarna kräver i allmänhet mer bevisning i vissa mål, exempelvis mål som rör en bedrägeritalan, på grund av anklagelsens allvar.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I tvistemål sker bevisupptagningen genom företeende av handlingar, upplysning och vittnesmål.

Företeende av handlingar: I mål vid High Court företes handlingar genom ett skriftligt yrkande från den ena parten till den andra parten om att den senare frivilligt ska förete handlingarna. Domstolen utfärdar endast ett föreläggande att förete skriftlig handling om den andra parten inte har företett handlingarna frivilligt, har vägrat att göra detta eller har ignorerat yrkandet. [Se Rules of the Superior Courts, Ord. 31, r. 12 i dess ändrade lydelse.] Företeendet av handlingar måste vara relevant och nödvändigt för omtvistade rättsfakta i målet. Man kan också yrka på att någon som inte är part i målet företer handlingar.

Upplysning: Alla parter i ett mål om personskador måste, utan krav på ansökan till domstol, till den andra parten lämna ut eventuella medicinska rapporter av sakkunniga som ska kallas som vittnen till rättegången. [Se Rules of the Superior Courts, Ord. 39, r. 46 i dess ändrade lydelse.] Båda parterna ska också utbyta förteckningar med namn och adresser för alla vittnen som ska kallas, och käranden ska lämna en fullständig redovisning av alla särskilda skadeståndsposter eller direkta kostnader på grund av den förlust eller skada som är föremål för tvisten.

Vittnesförhör: Parterna behöver inte rättens tillstånd för att åberopa vittnesutsagor i målet, med undantag för förfaranden i High Courts Commercial List, där en part som vill använda vittnesutsagor måste inge en vittnesattest som undertecknats av vittnet, med vittnesutsagorna, och måste kalla vittnet för att avge muntligt vittnesmål vid rättegången. Om en part inte inger en vittnesattest före rättegången i High Courts Commercial List får den parten inte kalla vittnet utan rättens tillstånd. Domstolen har också vidsträckta befogenheter att kontrollera den bevisning som tillåts, och får utesluta bevisning som annars skulle vara godtagbar eller begränsa korsförhör av vittnen. Under vissa omständigheter kan en part också begära ett domstolsbeslut om att vittnesmål ska kunna avläggas genom ett edligen bestyrkt skriftligt vittnesmål som tas upp av en utredare utsedd av domstolen före förhandlingen. Domarens uppgift är i allmänhet

att pröva all bevisning som parterna åberopar, inte att ägna sig åt undersökningar. I allmänhet har en domare inte rätt att kalla ett vittne utan parternas samtycke, men får göra detta i mål om domstolstrots eller i vissa mål om vård av unga. En domare har också befogenhet att återkalla ett vittne som tidigare har kallats av en part.

Sakkunnigförhör: Parterna behöver normalt inte rättens tillstånd för att åberopa sakkunnigutlåtanden i målet. När sakkunnigutlåtanden ska åberopas ska parterna utbyta eventuella sakkunnigutlåtanden före rättegången. Vid förfaranden i High Courts Commercial List får en domare, som ett led i förfarandet före rättegång, instruera eventuella sakkunniga att samråda med varandra för att ringa in de frågor om vilka de ska avge sina utlåtanden, och nå enighet när det gäller de avsedda utlåtandena om dessa frågor och med beaktande av alla frågor som domaren kan instruera dem att behandla. Sådana sakkunniga kan av rätten instrueras att utarbeta en promemoria som de inger gemensamt till justitiesekreteraren och överlämnar till parterna, med resultatet av deras möten och samråd. Resultat av sakkunnigas samråd ska inte vara bindande för parterna. [Se Rules of the Superior Courts, Ord. 63A, r. 6(1)(ix).]

Domstolen får på eget initiativ utse en sakkunnig till bisittare, för att bistå rätten i förhållande till den fråga som ska prövas. Domstolen får instruera bisittaren att utarbeta ett utlåtande, som parterna får kopior av, och att närvara vid rättegången för att ge råd åt eller bistå rätten.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Företeende av handlingar: Domstolen utfärdar endast ett föreläggande att förete skriftlig handling om den part som ska förete handlingen inte har företett handlingen frivilligt, har vägrat att göra detta eller har ignorerat yrkandet. Om domstolen utfärdar ett föreläggande att förete skriftlig handling kommer därför den part som begärde företeende av handling normalt att ersättas för kostnaderna förknippade med begäran. Om en part i ett mål åläggs att förete vissa handlingar som den förfogar över eller innehar måste den lämna ut kopior av dessa handlingar till den andra parten. Ett föreläggande att förete skriftlig handling fullgörs genom en edlig skriftlig försäkran med de relevanta handlingarna i bilagor till försäkran. Om ett föreläggande att förete skriftlig handling inte fullgörs kan det leda till att talan avvisas eller att svaromålet stryks, för att se till att parterna fullgör förelägganden att förete skriftlig handling.

Vittnesförhör: Parterna behöver inte rättens tillstånd för att åberopa vittnesutsagor i målet. Under vissa omständigheter, när domstolen beslutar att vittnesmål ska avläggas skriftligen, lämnar vittnet bevisningen muntligen till en utredare utsedd av domstolen. Vittnesförhöret genomförs som om det vore rättegång, med full möjlighet att korsförhöra vittnet och med utskrift av den på detta sätt upptagna bevisningen.

Sakkunnigförhör: Parterna behöver normalt inte rättens tillstånd för att åberopa sakkunnigutlåtanden i målet. Sakkunniga kan utarbeta skriftliga rapporter i vilka de anger vad de har kommit fram till och lämnar sitt opartiska sakkunnigutlåtande. Om sakkunnigutlåtanden utarbetas bör de utbytas före rättegången. Den sakkunnige har en allt överskuggande plikt till domstolen, inte till någon av parterna i förfarandet, även om den sakkunnige får betalt av den part som åberopar utlåtandet.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen får avslå en parts begäran om bevisupptagning eller åberopande av viss bevisning, om domstolen anser att bevisningen är irrelevant, onödig eller oacceptabel. Enligt ”regeln om bästa bevisning” *(best evidence rule)* ska den bästa och mest direkta bevisningen för en omständighet åberopas, och om bästa bevisning inte är tillgänglig måste detta förklaras. Bästa bevisning när det gäller innehållet i ett visst brev är exempelvis att förete själva brevet, hellre än att lämna vittnesbevis om innehållet. I allmänhet är all bevisning som är relevant för omtvistade rättsfakta godtagbar. Viss bevisning, såsom konfidentiell kommunikation (t.ex. konfidentiell kommunikation mellan klient och advokat), är dock inte godtagbar. Därför avgör domaren tillåtligheten av bevis från fall till fall.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Sakförhållanden kan bevisas genom bevisning, genom presumtioner och slutledningar på grundval av bevisning och genom att domstolen fastställer notorietet när det gäller vissa kända sakförhållanden. De typer av bevisning som kan användas i tvistemål är vittnesmål, handlingar och tekniska bevis. Handlingar kan vara pappersdokument, datorfiler, fotografier samt video- och ljudinspelningar.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

I princip hörs vittnen muntligen vid rättegången, där de anmodas att bekräfta sanningen och riktigheten i sina utsagor.

Sakkunniga lämnar sin bevisning i skriftliga utlåtanden, såvida inte rätten beslutar något annat. Ett sakkunnigutlåtande ska innehålla slutsatserna, de fakta och antaganden som ligger till grund för utlåtandet samt kontentan av den sakkunniges instruktioner. Rätten beslutar om huruvida det också är nödvändigt att den sakkunnige närvarar vid rättegången för att höras muntligen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Domstolen har vidsträckt bestämmanderätt när det gäller den vikt eller trovärdighet som ska tillmätas ett bevis. Bevisning grundad på hörsägner kan exempelvis vara godtagbar i tvistemål, men tillmäts ofta mindre betydelse än direkta vittnesmål, särskilt om utsagans upphovsman själv skulle ha kunnat kallas för att avge vittnesmål.

Vissa handlingar och uppgifter godtas som äkta. Uppgifter från företag och offentliga myndigheter godtas exempelvis som äkta om de bestyrks av en anställd i företaget eller en tjänsteman vid den offentliga myndigheten, och olika typer av officiella handlingar (såsom lagstiftning, förordningar, beslut, avtal och domstolsprotokoll) får styrkas genom tryckta eller bestyrkta kopior utan ytterligare bevis.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Vissa rättshandlingar ska vara skriftliga, och skriftliga bevis krävs därför för att styrka sådana rättshandlingar. Ett exempel är avtal om markförsäljning.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Om ett vittne är ojävigt kan det i regel tvingas att infinna sig vid domstolen och avge vittnesmål. En part som vill se till att ett vittne infinner sig i rätten utarbetar en kallelse som kräver att vittnet infinner sig vid domstolen för att avge vittnesmål. När domstolen väl har utfärdat kallelsen och den har delgetts är kallelsen bindande för vittnet. En person som inte hörsammar en sådan kallelse gör sig skyldig till domstolstrots.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Den allmänna regeln att ojäviga vittnen kan tvingas att vittna gäller inte utländska regenter och deras hushåll, utländska diplomatiska och konsulära tjänstemän, företrädare för vissa internationella organisationer samt domare och jurymedlemmar, i förhållande till sin verksamhet i dessa funktioner. Makar och släktingar till parterna kan tvingas att avge vittnesmål i tvistemål. Ett vittne är skyldigt att besvara en fråga, men inte om de tvingas vittna mot sig själva. Ett vittne är med andra ord skyldigt att besvara en fråga, såvida inte han eller hon kan slå fast att det finns rimliga skäl att anta att svaret kan användas mot dem.

Vittnen som i allmänhet måste avge vittnesmål har icke desto mindre rätt att vägra lägga fram vissa handlingar för syn och vägra besvara vissa frågor med hänvisning till sina rättigheter. Huvudrättigheterna är rätten till förtrolig kommunikation mellan advokat och klient, rätten till kommunikation som inte kan användas som bevisning *(”without prejudice” communication)* och, som sagt, rätten att inte behöva vittna mot sig själv.

Man kan också vägra att lämna ut bevisning med hänvisning till allmänintresset *(public interest immunity)*, om detta skulle strida mot allmänintresset. Detta omfattar bland annat bevisning som avser den nationella säkerheten, diplomatiska förbindelser, statlig verksamhet, barnets bästa, brottsutredningar och skydd av uppgiftslämnare. Dessutom behöver inte journalister röja sina källor, såvida inte detta krävs i rättvisans eller den nationella säkerhetens intresse, eller för att förebygga oroligheter eller brott.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som vägrar att vittna efter att ha fått en kallelse kan skickas i fängelse för domstolstrots tills hon eller han sonar detta, eller kan få betala böter. Att inte hörsamma en vittneskallelse är som att inte följa ett domstolsbeslut, så en vägran att vittna kan utgöra domstolstrots.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Vuxna får inte höras som vittnen i tvistemål om de inte är förmögna att förstå eden eller inte kan avge ett rationellt vittnesmål. Ett barn får inte höras som vittne om det inte förstår skyldigheten att tala sanning eller inte har tillräcklig fattningsförmåga för att det ska vara motiverat att barnet hörs, och det är upp till berörd domare att fatta beslut om detta.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnen genomgår inledningsvis ett huvudförhör och därefter ett motförhör av motparten. Under motförhöret får ledande frågor ställas till vittnet. Ibland genomför åberopande part ett återförhör av vittnet efter att motförhöret har avslutats. Domaren kan också ställa frågor till vittnet, exempelvis för att få ett klargörande på vissa punkter.

Vittnen får i vissa fall avge vittnesmål genom videokonferens. I förfaranden som rör barn eller en person med psykisk funktionsnedsättning får domstolen höra barnet genom videokonferens, och frågor till barnet får ställas via en förmedlare. Videokonferens får också användas om vittnet i fråga bor utanför Irland.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt är inte nödvändigtvis oacceptabel. Den är godtagbar om den är relevant, men det står domaren fritt att utesluta den. Om domaren anser att bevisningen bör uteslutas med hänvisning till den allmänna ordningen godtas inte bevisningen, även om den är relevant för omtvistade rättsfakta.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Partsutsagor är godtagbara som bevisning i samma utsträckning som andra utsagor.

Länkar

https://www.courts.ie

Senaste uppdatering: 12/04/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Grekland

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

När det gäller bevis bygger grekisk lagstiftning på dispositionsprincipen (*archí tis diáthesis*). Det innebär att rätten endast agerar på begäran av en part och beslutar på grundval av parternas yrkanden i sak och den begäran de lämnar in. Åtgärder vidtas på begäran av en part, såvida inte något annat föreskrivs i lag. Varje part behöver endast bevisa fakta som är av betydelse för domen i målet och som krävs för att stödja partens oberoende käromål eller genkäromål. Om bevisningen inte är tillräckligt stark avslås begäran om bevisupptagning.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Om lagen kräver att en omständighet ska bevisas är det godtagbart med motbevis, såvida inte det finns en regel mot detta. Omständigheter som är så välkända att det inte kan råda några rimliga tvivel om att de är sanna, eller som rätten känner till tack vare andra rättsliga förfaranden, beaktas automatiskt och måste inte bevisas. Rätten tar automatiskt hänsyn till allmänna erfarenheter, utan att kräva bevisning. Rätten tar på eget initiativ även hänsyn till lagar, seder och bruk i andra länder, men den kan kräva bevisning om den inte är bekant med dem.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Rätten bedömer bevisningen fritt och beslutar efter eget godtycke om utsagorna är sanna. I beslutet anger den skälen till sin slutsats. Om det i lagstiftningen anges att målet kan avgöras enbart på grundval av en sannolikhetsbedömning, t.ex. när det gäller en begäran om interimistiska åtgärder (*asfalistiká métra*), måste inte rätten tillämpa reglerna om bevisupptagning, godtagbara former av bevis och beviskraft, men får ta hänsyn till alla omständigheter den anser vara lämpliga för att ta ställning i sakfrågan.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Grundprincipen är att parterna föreslår och lägger fram bevisning. Rätten får dock på eget initiativ kräva att all bevisning som är tillåten enligt lag ska lämnas in, även om den inte har åberopats av en part.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Efter bevisupptagningen beslutar rätten i saken, såvida inte den anser att bevisningen var otillräcklig, i vilket fall den kan kräva att ny, ytterligare bevisning ska lämnas in.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Om rätten anser att den befintliga bevisningen är tillräcklig, eller om parten inte har lämnat in bevisningen inom den lagstadgade tidsfristen.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Bevisning enligt civilprocesslagen (*Kódika Politikís Dikonomías*), består av medgivanden, syn, sakkunnigutlåtanden, skriftliga bevis, förhör av parterna, vittnesmål, presumtioner i sak och edliga intyg.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Sakkunniga (*pragmatognómones*) bistår rätten genom att lämna ett utlåtande i frågor som rätten ställer till dem. Rätten kräver vid behov att den sakkunnige ska vara närvarande vid alla eller vissa rättsliga åtgärder. Varje domstol har en förteckning över sakkunniga. I förordningar som utfärdas på förslag av justitieministern fastställs hur förteckningarna ska utformas och förvaras. Den domstol som prövar målet ger sakkunniga nödvändiga instruktioner om hur de ska utföra sin uppgift och fastställer särskilt

om den anser det vara nödvändigt att de närvarar i något skede av det rättsliga förfarandet och

om sakkunnigutlåtandet ska avges i rätten eller utarbetas av de sakkunniga på egen hand.

Om inte annat fastställs av den domstol som prövar målet kan samma befogenheter utövas av en annan domstol som på begäran eller hänskjutning kan vidta rättsliga åtgärder avseende sakkunnigutlåtandet, eller av en ansvarig domare (*entetalménos dikastís*). Om ett skriftligt utlåtande krävs fastställer rätten en tidsfrist, inom vilken de sakkunniga ska lämna in sina utlåtanden. Domaren, eller rättens ordförande om det rör sig om flera domare, får förlänga tidsfristen på begäran av de sakkunniga och utan att parterna har kallats, om de sakkunniga anser att tiden inte räcker till för att utarbeta utlåtandet. Om det finns flera sakkunniga utför de allt som krävs för att utarbeta ett sakkunnigutlåtande och utarbetar sitt skriftliga utlåtande tillsammans. De träffas på inbjudan av någon

av dem. Ett skriftligt utlåtande ska omfatta uppgift om arbetet de har utfört och åsikterna från varje sakkunnig, med skäl, och ska vara undertecknat av dem. Om någon av de sakkunniga inte är närvarande när utlåtandet utarbetas, eller vägrar att underteckna det, anges detta i utlåtandet. De sakkunniga eller en person som de har bemyndigat för ändamålet lämnar in det skriftliga utlåtandet till kansliet vid den domstol som utsåg dem, och saken registreras. Om utlåtandet lämnas in till kansliet vid en domstol som agerar på begäran eller hänskjutning från den ansvarige domarens domstol vidarebefordras utlåtandet omedelbart till kansliet vid den domstol som prövar målet. Rätten bedömer alltid sakkunnigutlåtandet fritt.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Ett muntligt eller skriftligt medgivande (*omología*) av en part i rätten eller inför den ansvarige domaren utgör ett fullständigt bevis mot den person som gör medgivandet. Medgivanden utanför domstol bedöms fritt på samma sätt som annan bevisning.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Avtal och handlingar av kollektiv karaktär kan inte styrkas genom vittnesutsagor om rättshandlingens värde överstiger 20 000 euro, och vittnesutsagor tillåts inte mot innehållet i skriftliga bevis, även om rättshandlingens värde är lägre än två miljoner drakma eller 20 000 euro. Vittnesmål tillåts dock i följande fall:
när elementär bevisning lämnas genom en handling med bevisvärde, vilket gör att det tycks troligt att rättshandlingen verkligen utfördes (”första skriftliga bevis”, *archí éngrafis apódeixis*),
om det finns en fysisk eller moralisk anledning till att handlingen inte kan uppvisas,
om det påvisas att en handling upprättades men oavsiktligt har gått förlorad,
om vittnesmål är motiverade genom rättshandlingens karaktär eller de särskilda omständigheterna kring rättshandlingen, särskilt om det gäller affärsförbindelser.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Alla som kallas till vittnesförhör ska inställa sig i rätten och uppge fakta de känner till. Om personen inte inställer sig, utan motivering, ålägger rätten honom eller henne att betala kostnaderna på grund av frånvaron, och får också utdöma vite.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Följande personer har rätt att vägra att vittna:
präster, advokater, notarius publicus, läkare, apotekare, sjuksköterskor, barnmorskor, deras assistenter och partens biträde, när det gäller omständigheter som de har fått reda på inom ramen för sin yrkesutövning, och
personer som är släkt med parterna genom blodsband, äktenskap eller adoption upp till tredje släktled, i rakt nedstigande led eller på sidolinje, såvida inte de är släkt på samma sätt med alla parter, samt makar, tidigare makar och förlovade.
Dessutom är ett vittne inte skyldigt att vittna om
sakförhållanden som skulle kunna leda till åtal för ett brott som begåtts antingen av vittnet eller av en släkting till vittnet enligt artikel 401.2 i civilprocesslagen, eller som skulle kunna misskreditera vittnet eller en sådan person, och
sakförhållanden som omfattas av tystnadsplikt.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som inställer sig i rätten men vägrar att vittna, trots att vittnet anmodas till detta, kan av domstolen åläggas att betala böter.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Följande personer kan inte höras som vittnen:
Präster, när det gäller omständigheter de har fått reda på vid bikt.
Personer som vid tidpunkten för de berörda händelserna inte var förmögna att förstå dem eller inte kan delge vad de har bevittnat.
Personer som vid tidpunkten för de berörda händelserna hade en psykisk störning som begränsade deras omdömesförmåga och deras vilja, eller som har en psykisk störning när de ska höras.
Advokater, notarius publicus, läkare, apotekare, sjuksköterskor, barnmorskor, deras assistenter och partens biträde, när det gäller omständigheter som har anförtrotts dem eller som de har fått reda på inom ramen för sin yrkesutövning, och vilka omfattas av tystnadsplikt, såvida inte personen som anförtrodde dem informationen eller som tystnadsplikten avser tillåter dem att vittna.
Offentliga tjänstemän och tjänstgörande militär personal när det gäller omständigheter som omfattas av tystnadsplikt, såvida inte ansvarig minister tillåter dem att höras.
Personer som har ett intresse i rättegångens resultat.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Innan vittnet hörs får det avlägga ed (en religiös ed eller en sanningsförsäkran). Vittnena hörs separat. Endast om det bedöms vara nödvändigt kan de konfronteras med andra vittnen eller med parterna. Vittnen lämnar sina vittnesmål muntligen. Vittnena ska uppge hur de fick reda på uppgifterna, och när det gäller bevisning grundad på hörsägner ska de ange vem som gav dem informationen. Rätten får ogilla frågor som parterna eller deras biträden ställer till vittnena, om de är uppenbart meningslösa eller irrelevanta, och den förklarar vittnesförhöret avslutat om den bedömer att vittnet har uppgett allt det känner till om de omständigheter som ska bevisas. Rätten får på eget initiativ eller på begäran av en part besluta att en videokonferens ska hållas i ett visst mål. Rätten beslutar om den ska godta en sådan begäran, efter att ha bedömt om användningen av tekniken verkligen är nödvändig i förfarandet. Med hänsyn till omständigheterna i målet får rätten tillåta en begäran om videokonferens, men kräver samtidigt ytterligare garantier för att förfarandet ska genomföras på rätt sätt. Domaren, justitiesekreteraren och övriga personer som deltar i videokonferensen ska vara närvarande i respektive rum före den tidpunkt då videokonferensen ska inledas. Rätten avgör från fall till fall om en domare ska delta på den andra orten. Utrustningen sköts av domaren eller av behörig domstolspersonal. När det gäller konsulära myndigheter sköts utrustningen av en person som har bemyndigats av delegationschefen. Ett förhör via videokonferens genomförs i enlighet med de bestämmelser i civilprocesslagen som avser den berörda rättsliga åtgärden. Domaren avgör hur många personer som får vara närvarande i rummen. Han eller hon genomför förhöret och ger nödvändig vägledning åt de personer som är närvarande på båda platserna. Varje ledamot av rätten eller deltagare i rättegången har, med tillstånd från den domare som genomför förhöret, rätt att ställa frågor till närvarande parter, vittnen och sakkunniga. För att fastställa identiteten på personen i det andra rummet bistås domaren av justitiesekreteraren eller av en person i det andra rummet som har bemyndigats av konsuln. Den domare som leder förhöret beslutar när videokonferensen ska avslutas. Förhör av vittnen, sakkunniga och parter genom videokonferens anses ha ägt rum inför rätten och har samma bevisvärde som ett förhör inför sittande rätt.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Rätten kan endast beakta laglig bevisning. Begreppet ”laglig” bevisning (*nómima endeiktiká mésa*) omfattar även de sätt på vilka bevisningen har skaffats fram. Bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt är olaglig och beaktas inte.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Ja, förhör av parterna godtas som bevis.

4 Har medlemsstaten i enlighet med artikel 2.1 i förordningen om bevisupptagning angett andra myndigheter som är behöriga att ta upp bevis i samband med rättsliga förfaranden i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur enligt förordningen? Om så är fallet, i vilka förfaranden är de behöriga att ta upp bevis? Kan de endast begära bevisupptagning eller även bistå vid bevisupptagning på grundval av en begäran från en annan medlemsstat? Se även anmälan enligt artikel 2.1 i förordningen om bevisupptagning.

Grekland har inte utsett några andra myndigheter som är behöriga att ta upp bevis i samband med rättsliga förfaranden i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur i enlighet med förordningen.

Senaste uppdatering: 12/04/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Please note that the original language version of this page es has been amended recently. The language version you are now viewing is currently being prepared by our translators.

Bevisupptagning - Spanien

1 Bevisbörda

För att en rättighet ska erkännas i domstol måste påståendena bevisas. Detta är förknippat med ett förfarande, vars steg och tidsramar är reglerade. Parterna i förfarandet måste bevisa de påståenden som deras yrkanden bygger på. Därför måste käranden lämna bevisning på omständigheterna i sin ansökan, medan svaranden måste kunna bevisa fakta som utgör hinder för, häver eller försvagar den rättsliga verkan av de sakförhållanden som anges i ansökan.

Den part som har bevisbördan drabbas av följderna av en brist på bevis. Om parten därför inte har bevisat de omständigheter som den gör gällande, när dom eller ett liknande beslut ska meddelas, avvisar rätten talan. För att det ska anses att endera parten inte har bevisat ett visst sakförhållande tar rätten hänsyn till hur lätt varje part kan bevisa sakförhållandet.

Det är viktigt för den som vill gå till domstol att på förhand analysera sina chanser att bevisa sina påståenden, för att inte slösa tid och pengar (rättegångskostnader) om man inte kan bevisa dessa påståenden. I detta syfte är det nödvändigt att ha viss kunskap, även om den är mycket allmän och grundläggande, om reglerna för förfarandets bevisningsfas.

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Bevisningsfasen i spansk lagstiftning regleras av kapitlen V och VI i avdelning I, volym II (artiklarna 281–386) i civilprocesslagen *(Ley de Enjuiciamiento Civil)* (lag nr 1/2000 av den 7 januari 2000). Civilprocesslagen innehåller flera allmänna anmärkningar om bevisning i avsnitt XI i ingressen, som kan vara av intresse för den som vill ta reda på hur den spanska lagstiftaren ser på förfarandets bevisningsfas.

Vissa förfaranden har särskilda regler för bevisupptagning som ändrar de allmänna reglerna, t.ex. förfaranden som rör underåriga eller familjer. Bevisning kan också tas upp i domstol i andra instans *(Juzgado de Segunda Instancia).* Det rör normalt bevisning som inte kunde tas upp i domstol i första instans *(Juzgado de Primera Instancia)* på grund av omständigheter som inte kan anses bero på käranden.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Traditionellt har det på teoretisk nivå gjorts skillnad mellan bevis på sakförhållanden och bevis på rätt, men i verkligheten behöver inte rätten styrkas, eftersom domaren måste känna till den. Ett undantag är utländsk rätt, som det kan vara nödvändigt att styrka. Bevis på utländsk rätt regleras av lagen om internationellt civilrättsligt samarbete *(Ley de cooperación jurídica internacional en materia civil)*, enligt vilken domaren kan begära utlåtanden om utländsk rätt, normalt genom den spanska centralmyndigheten. Om utländsk rätt inte styrks får spansk rätt tillämpas, men domaren utnyttjar endast denna befogenhet i undantagsfall.

Det är inte nödvändigt att styrka omständigheter som är fullständigt och allmänt kända eller omständigheter som parterna är överens om, med undantag av fall då förfarandets tvisteföremål ligger utanför parternas kontroll, med andra ord förfaranden om personers rättskapacitet, föräldraskap, äktenskap och underåriga.

Legala presumtioner undantar den part som gynnas av presumtionen från kravet att bevisa den presumerade omständigheten. När det gäller sådana presumtioner tillåts motbevisning, om inte detta uttryckligen förbjuds i lag. Legala presumtioner är bland annat presumtionen att egendom och pengar som förvärvats av den ena av eller båda makarna efter giftermålet ägs gemensamt, utom då det kan styrkas att de uteslutande tillhör en av makarna, presumtionen att makar bor tillsammans samt presumtionen att en saknad person var vid liv fram till dess att personen dödförklarades.

I allmänhet undantas inte käranden från bevisbördan till stöd för sina yrkanden om inte svaranden reagerar på stämningsansökan eller inte inställer sig i rätten. Det finns dock undantag, då brist på invändningar från svaranden leder till att domaren avkunnar en dom som går på kärandens linje. Detta är exempelvis fallet i småmålsförfaranden och i förfaranden om avhysning på grund av utebliven betalning.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

De fakta som parterna anför i sina käromål respektive svaromål ska styrkas, och rätten ska genomföra värderingen med utgångspunkt i omständigheterna i målet, med beaktande av all bevisning som har tagits upp samt dess karaktär (en offentlig handling har exempelvis inte samma värde som en utsaga av en av parterna). Bevisvärderingen och skälen till att domaren drar vissa slutsatser ska anges i domen. Utöver direkt bevisning förekommer även indirekt bevisning, vilket innebär att rätten, när väl ett sakförhållande har erkänts eller fullständigt bevisats, får anta att ett annat sakförhållande är sant, under förutsättning att det finns ett exakt och direkt samband mellan de båda sakförhållandena. Rätten ska i beslutet ange hur den har etablerat sambandet mellan det bevisade sakförhållandet och det presumerade sakförhållandet.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Enligt dispositionsprincipen *(principio dispositvo)*, som reglerar tvistemål, ska parterna lägga fram den bevisning de vill åberopa under förfarandet för rätten. Rätten kan dock på eget initiativ besluta att viss bevisning endast kan tas upp i de fall som anges i lagstiftningen. Om därför domaren anser att den bevisning som parterna föreslår vid den förberedande förhandlingen i vanliga tvistemål är otillräcklig för att klargöra de omtvistade omständigheterna, får han eller hon meddela parterna vilken omständighet som kan påverkas av bevisningens otillräcklighet och även ange vilken bevisning parterna kan föreslå.

I förfaranden som rör personers rättskapacitet, föräldraskap, äktenskap och underåriga får domaren, oavsett vilken bevisning parterna eller åklagarmyndigheten begär, ta upp den bevisning domaren anser vara nödvändig för att avgöra förfarandet, beroende på typen av förfarande.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

I muntliga förfaranden (fordringar upp till 6 000 euro) tar domaren upp bevisning vid den egentliga förhandlingen efter att bevisning har föreslagits och godkänts under förhandlingen.

I ordinarie förfaranden (fordringar över 6 000 euro) fastställs ett datum för förhandlingen, och bevisupptagningen skjuts upp till detta datum efter att bevisning har godkänts vid den förberedande förhandlingen (där även processfrågor avgörs). Parterna kallas att lämna sina utsagor, de vittnen som parterna själva inte kunde ha med sig till rätten kallas, sakkunniga kallas när parterna vill erhålla klargöranden eller förklaringar av yttrandena, och institutioner som har handlingar som parterna inte kunde bifoga käromålet och svaromålet kontaktas, förutsatt att parterna har lämnat uppgift om var handlingarna förvaras.
Bevisning som inte måste tas upp under förhandlingen (t.ex. syn på vissa ställen) tas upp före förhandlingen. Om den bevisning som tillåts vid den förberedande förhandlingen endast består av handlingar, och de inte har bestridits, eller om ett sakkunnigutlåtande läggs fram och ingen part har begärt att den sakkunnige ska närvara vid den förberedande förhandlingen, meddelar rätten en dom efter den förberedande förhandlingen utan att fastställa datum för förhandling.
I allmänhet tas bevisningen upp av samma domare eller domstol som prövar målet, även om vittnet inte bor i domkretsen och måste resa till domstolen på kallelsedagen (dock med rätt att kräva motsvarande ersättning från den part som föreslog honom eller henne enligt beslut av rättens sekreterare och utan att det påverkar partens rätt att kräva ersättning från motparten om han eller hon tillerkänns ersättning för rättegångskostnaderna). Endast i undantagsfall, t.ex. på grund av mycket stora avstånd, kan rättslig hjälp begäras för att ta upp vittnesmålet i domstolen på vittnets bostadsort. I detta fall översänds en framställning om rättslig hjälp till den andra domstolen (på nationell nivå), eller också används en mekanism som upprättats genom bestämmelserna om internationellt rättsligt samarbete, beroende på var vittnesmålet ska tas upp. I det senare fallet ska parterna skriftligen inge de frågor som ska ställas.
Videokonferenser används i allt högre grad, och i sådana fall måste inte frågorna utformas på förhand. Det räcker att begära en videokonferens av domstolen på den ort där den ska genomföras.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Bevis på obestridliga sakförhållanden eller bevisning som inte är relevant för förfarandets tvisteföremål tillåts inte, och inte heller bevisning som enligt rimliga och säkra regler och kriterier inte bidrar till att klargöra de omtvistade omständigheterna. Rätten godtar under inga omständigheter bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt, som strider mot de grundläggande rättigheterna eller som är inriktad på att rätten ska hjälpa till att kräva ut handlingar som parterna har tillgång till.
I allmänhet ska bevisningen föreslås vid den muntliga förhandlingen eller vid den förberedande förhandlingen. Bevisning som föreslås i fel tid tillåts inte.
I förfaranden om rättskapacitet, familjefrågor och underåriga får nya fakta läggas fram efter framställandet av käromålet och svaromålet, särskilt i domstol i andra instans när domen överklagas eller överklagandet bestrids. I sådana fall får ny bevisning föreslås, förutsatt att tidsperioden för att meddela domen ännu inte har börjat löpa. När tidsperioden för inlagor har löpt ut och ett viktigt nytt sakförhållande dyker upp får parterna skriftligen upplysa rätten om detta och även begära bevisupptagning, om motparten inte instämmer i detta sakförhållande.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Följande bevismedel får användas i förfaranden: förhör med part, offentliga handlingar, privata handlingar, sakkunnigutlåtanden, prövning, vittnesförhör och medel för återgivning av ord, ljud och bilder samt instrument för lagring, hämtning och återgivning av ord, data, siffror och räkneoperationer för redovisningsändamål eller andra ändamål som är relevanta för förfarandet.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

VITTNESBERÄTTELSE: vittnen måste inte anges i käromålet eller svaromålet, eftersom varje part i muntliga förfaranden måste inställa sig på den fastställda dagen för förhandlingen tillsammans med de personer som ska vittna i förfarandet. Parterna måste begära att rätten kallar vittnen som de själva inte kunde ta med sig, och anmodar dem att inställa sig inom tre dagar efter att kallelsen har tagits emot. I ordinarie förfaranden identifieras vittnena vid den förberedande förhandlingen, vid vilken inte bara processfrågor utan även de omtvistade omständigheterna i målet fastställs och tillhörande bevisning föreslås och godkänns.
Vittnesberättelser är alltid muntliga och tas upp på dagen för förhandlingen (liksom de klargöranden som det bedöms vara nödvändigt att begära från sakkunniga). Det finns dock ett undantag från denna regel om vittnesförhör: när juridiska personer eller offentliga organ måste lämna information om viktiga sakförhållanden i målet, men det inte är nödvändigt att höra fysiska personer individuellt. I detta fall inges en förteckning över frågor som parterna vill få besvarade och som domaren anser vara relevanta till enheten, i stället för vittnesutsaga. Svaret ges skriftligen.
SAKKUNNIGUTLÅTANDE: sakkunnigutlåtanden är alltid skriftliga. Efter att de har lämnats in och lästs upp för motparten måste parterna avgöra om det är nödvändigt att den sakkunnige inställer sig till rätten för att lämna de klargöranden eller förklaringar som kan behövas.
Om parterna vill använda sakkunnigutlåtanden måste det utlåtande som yrkandena bygger på lämnas in med käromålet eller svaromålet. Om detta inte är möjligt ska de ange vilka utlåtanden de tänker använda. Dessutom ska de lägga fram utlåtandena så snart de är tillgängliga, och i alla händelser fem dagar före den förberedande förhandlingen i ordinarie förfaranden, eller fem dagar före förhandlingen i muntliga förfaranden. Det oaktat får parterna begära att en sakkunnig utses när käromålet eller svaromålet inges. I detta fall utfärdas utlåtandet senare (normalt mellan den förberedande förhandlingen och själva förhandlingen, men tillräckligt långt i förväg för att parterna ska kunna studera utlåtandet före förhandlingen).
Ett mellanting mellan vittne och sakkunnig är expertvittnet, nämligen ett vittne som kan lämna information i tekniska frågor som rör förfarandet. Normalt utarbetar expertvittnena rapporter som inges tillsammans med käromålet eller svaromålet som skriftliga bevis, inte som sakkunnigutlåtande.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Ja. Offentliga handlingar ger fullständiga bevis på den omständighet, den handling eller de förhållanden de beskriver samt det datum då handlingen upprättades och identiteten på notarier och personer som medverkade i upprättandet. Om en offentlig handlings äkthet bestrids kontrolleras den och jämförs med originalet, var det än är. Följande ger, detta oaktat, fullständiga rättsliga bevis utan behov av kontroll eller jämförelse, utom då det finns bevis på motsatsen eller en jämförelse av handstil, när så är möjligt: gamla offentliga handlingar som saknar protokoll utfärdat av notarius publicus och alla offentliga handlingar för vilka originalet saknas eller för vilka det saknas uppgifter som kan kontrolleras eller jämföras.
Även privata handlingar ger fullständiga bevis i förfaranden om de inte bestrids av den part som de är till skada för. Om en privat handling bestrids kan den part som lade fram den begära en jämförelse av handstilen eller något annat bevismedel som bekräftar dess äkthet. Om det inte är möjligt att styrka den privata handlingens äkthet utvärderas den i enlighet med reglerna om en sund prövning, som också följs vid utvärderingen av övrig bevisning som tas upp.
Om en handling bestrids men det visar sig att den är äkta kan den part som bestred handlingen bli tvungen att betala inte bara de därmed förenade kostnaderna, utan även vite.
Om resten av bevisningen inte pekar på något annat betraktas i domen slutligen alla omständigheter som en part har erkänt som fakta i partsutsagorna som sanna, om parten personligen deltog i dem och det faktum att de betraktas som sanna enbart är till skada för den parten.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

I princip finns det ingen regel för vilken bevisning som ska användas för att bevisa vissa omständigheter, men det är logiskt att exempelvis skriftliga bevis används för att bevisa att det finns en skuld eller att skulden har betalats, i samband med en fordran på ett penningbelopp inom ramen för affärsförbindelser mellan parterna. Det begärs ett sakkunnigutlåtande om det krävs vetenskaplig, konstrelaterad, teknisk eller praktisk kunskap för att utvärdera sakförhållanden eller omständigheter som är relevanta för saken eller för att få större visshet om dem.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Vittnen som kallas är skyldiga att inställa sig vid den berörda förhandlingen. Om de inte inställer sig blir de skyldiga att betala vite på 180–600 euro, med förbehåll för en femdagarsperiod under vilken de kan höras. Om vittnet inte inställer sig vid en andra kallelse blir påföljden inte bara vite: vittnet gör sig skyldig till domstolstrots, något som vittnena förvarnas om redan i början.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Den generella princip enligt vilken vittnena är skyldiga att vittna gäller inte vittnen som på grund av sin ställning eller sitt yrke är skyldiga att tiga om de omständigheter de utfrågas om. I detta fall ska de ange detta, med skälen, varefter rätten, med beaktande av skälen till vägran att vittna, fattar beslut med avseende på förhöret och får befria dem från plikten att svara. Om vittnet befrias från plikten att svara ska detta protokollföras.

Om vittnet påstår att de sakförhållanden som han eller hon förhörs om avser något som rättsligen har förklarats eller klassificerats som konfidentiellt begär rätten på eget initiativ en officiell handling från det behöriga organet som bekräftar detta, om rätten anser att detta är nödvändigt för att skipa rättvisa. När domstolen har kontrollerat att påståendet om sekretess stämmer beslutar den att handlingen och de frågor som omfattas av officiell sekretess ska antecknas i protokollet.

Innan vittnena lämnar sina vittnesmål ska de dessutom förhöras av rätten om sina personliga förhållanden (familjeband eller vänskap eller fiendskap med parterna, personligt intresse i saken osv.), och beroende på deras svar får parterna lämna in synpunkter om deras opartiskhet till rätten.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Vittnen är skyldiga att inställa sig om de kallas av rätten, och de är skyldiga att avlägga ed eller svära att tala sanning, varvid de förvarnas om påföljderna för mened i tvistemål. Vittnen är skyldiga att vittna på det sätt som anges i artikel 366 i civilprocesslagen. Om ett vittne vägrar vittna kan han eller hon göra sig skyldig till domstolstrots, vilket är belagt med vite, eller, beroende på allvaret, kan vägran möjligen utgöra ett brott.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Vem som helst kan vara ett vittne, med undantag för personer som varaktigt har förlorat förståndet eller sina sinnesförmögenheter (syn, hörsel osv.), när det gäller omständigheter som de endast kan känna till med hjälp av dessa sinnen.

Minderåriga som är yngre än 14 år får fungera som vittnen om rätten anser att de är tillräckligt mogna för att känna till och säga sanningen.

Enligt spansk lagstiftning avser det traditionella begreppet ”vittne” fysiska personer, men detta hindrar inte att rättsliga företrädare för juridiska personer inställer sig som vittnen för att lämna upplysningar om sakförhållanden som de känner till tack vare sin ställning. När det gäller juridiska personer och offentliga organ föreskrivs som sagt uttryckligen en möjlighet att informera rätten skriftligen (artikel 381 i civilprocesslagen).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

De frågor som rätten har tillåtit ställs direkt av parternas advokater, och den part som föreslog vittnet börjar. När frågorna av advokaten för den part som föreslog vittnet har besvarats får övriga parters advokater ställa nya frågor till vittnet som de anser kan klargöra omständigheterna. Även domaren får förhöra vittnet för att få klargöranden och ytterligare information.

Rätten får på eget initiativ eller på begäran av någon av parterna låta ett vittne som har gjort en utsaga som i hög grad motsäger utsagan av ett annat vittne eller av någon av de parter som tidigare har förhörts, konfronteras med det vittnet eller den parten.

Vittnet får på begäran förhöras genom videokonferens, om rätten går med på detta. Detta är fallet om vittnesmål via videokonferens är det lämpligaste och mest proportionella sättet att ta upp bevisning med tanke på omständigheterna (främst vid stort avstånd mellan vittnets bostadsort och domstolens säte). Därvid gäller alltid det kontradiktoriska systemet och parternas rätt att höras.

3 Bevisvärdering

Detta innebär att domaren bedömer bevisvärdet som helhet enligt reglerna om sund prövning. Vissa typer av bevisning berörs dock som sagt av lagstadgad värdering, t.ex. när det gäller offentliga och privata handlingar och förhör med parterna, i vissa fall.

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt kan inte godkännas. Bevisning som direkt eller indirekt har skaffats fram genom kränkning av grundläggande rättigheter eller friheter har dessutom ingen verkan. Rätten bortser därför från sådan bevisning när målet avgörs.

Om någon av parterna anser att de grundläggande rättigheterna har kränkts när godkänd bevisning skaffades fram eller upptäcktes ska han eller hon omedelbart framföra detta och när så är lämpligt underrätta övriga parter. Därefter fattar domaren beslut om bevisningens laglighet.

Om domaren själv anser att en grundläggande rättighet har kränkts när bevisning skaffades fram avvisar domaren bevisningen ex officio.

Denna fråga, som rätten också kan ta upp på eget initiativ, avgörs vid förhandlingen eller, i muntliga förfaranden, i början av förhandlingen före bevisupptagningen.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Om en part kallas att vittna av motparten är värderingen av utsagan beroende av innehållet i svaren. Om resten av bevisningen inte pekar på något annat betraktas i domen därför alla omständigheter som en part har erkänt som fakta som sanna, om parten personligen deltog i dem och det faktum att de betraktas som sanna enbart är till skada för den parten. I alla andra avseenden värderar rätten utsagans innehåll i enlighet med reglerna om sund prövning.

Rätten får likaledes godta parternas personliga omständigheter som sanna om de inte inställer sig för att vittna eller, om de har inställt sig, vägrar att vittna eller svarar undvikande, förutsatt att det är omständigheter som den förhörda parten personligen har deltagit i och det faktum att de betraktas som sanna helt eller delvis är till skada för den parten. En part som inte inställer sig blir dessutom skyldig att betala vite på 180–600 euro.

Senaste uppdatering: 30/10/2020

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Please note that the original language version of this page fr has been amended recently. The language version you are now viewing is currently being prepared by our translators.

Please note that the following languages: en have already been translated.

Bevisupptagning - Frankrike

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Enligt artikel 1353 i civillagen (*Code civil*) ska den person som begär verkställighet av en förpliktelse bevisa att denna föreligger. Omvänt måste en person som begär att bli befriad från en förpliktelse bevisa att denna inte längre existerar.

I princip måste därför var och en av parterna lägga fram bevisning för att styrka sina påståenden. I artikel 9 i civilprocesslagen (*Code de procédure civile*) anges exempelvis att ”varje part måste, i enlighet med lagstiftningen, styrka de faktiska omständigheter som krävs för att de ska ha framgång med sin talan”.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Om en faktisk omständighet är omöjlig eller svår att fastställa kan det på grund av presumtioner i vissa fall medges undantag från skyldigheten att lägga fram bevisning.

Rättsliga presumtioner kan med andra ord vända bevisbördan för den person som måste styrka att en viss omständighet föreligger. I regel är presumtioner ” motvisbara”, dvs. bevisning kan läggas fram för att motbevisa dem. Till exempel: Om ett barn föds inom äktenskapet presumeras t.ex. moderns make vara fadern, men en talan kan väckas för att bestrida faderskapet.

I mer sällsynta fall rör det sig om en ”icke motvisbar presumtion”: i dessa fall godtas inga bevis om motsatsen.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolen får endast grunda sitt beslut på bevisade eller ostridiga faktiska omständigheter.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Bevisupptagning får beordras av domstolen på begäran av en av parterna, men även på domstolens eget initiativ.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Om domstolen förordnar om bevisupptagning på begäran av en av parterna underrättar domstolens kansli den utsedde sakkunnige om omfattningen av dennes uppdrag. Den sistnämnde uppmanar sedan parterna att närvara under alla påföljande processer. I händelse av ett sakkunnigutlåtande kommer detta inte att inledas förrän den relevanta parten har betalat den depositionsavgift som domstolen har fastställt för att garantera att den sakkunnige får betalt. All bevisupptagning sker i närvaro av parterna.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen får avslå en begäran om bevisupptagning med motiveringen att detta i så fall skulle mildra den person som har bevisbördans underlåtenhet att agera eller att det inte är nödvändigt.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I fransk civilrätt görs åtskillnad mellan olika bevismedel. För fakta (t.ex. en olycka) är bevisning inte obligatoriskt, och vilket bevismedel som helst får därför användas (skriftliga handlingar, vittnesmål etc.). För juridiska (avtal, donation etc.) krävs i princip skriftlig bevisning, men lagen medger undantag (t.ex. för transaktioner som rör en summa under ett visst belopp, som fastställs i ett dekret, eller om det är omöjligt att inge en skriftlig handling). Lägg märke till att mellan näringsidkare gäller principen om valfritt bevismedel, inklusive för rättsliga transaktioner.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnesmål kan samlas in på två sätt: antingen muntligen, genom ett vittnesförhör, eller skriftligen, i form av vittnesutsagor som måste upprättas i enlighet med vissa formaliteter. Den skriftliga utsagan måste framför allt innehålla uppgifter om vittnets namn och, vid behov, hans eller hennes släktförhållande eller förhållande genom äktenskap, beroendeställning till, samarbete eller delat intresse med en av parterna. I utsagan ska det också anges att den har utarbetats för att användas i ett rättsligt förfarande och att den som har avfattat utsagan är medveten om att falskt vittnesmål kan medföra straffrättsliga påföljder. Det är även möjligt att samla in vittnesmål genom skriftlig försäkran under ed (dessa är handlingar som utarbetas av en domare eller en offentlig tjänsteman och som innehåller redogörelser från flera vittnen om de faktiska omständigheter som ska styrkas).

Sakkunnigutlåtanden skiljer sig från vittnesmål eftersom det är en form av bevisupptagning som innebär att en person med särskild sakkunskap ges i uppgift att avge ett rent tekniskt utlåtande, efter att ha uppmanat parterna att lämna förklaringar. Den sakkunnige avger ett muntligt eller skriftligt utlåtande. Skriftliga utlåtanden upprättas i form av en rapport med framför allt parternas skriftliga synpunkter. Domaren är inte bunden av ett sakkunnigutlåtande.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

En bestyrkt handling (*acte authentique*), som upprättats av en offentlig tjänsteman (notarius publicus, delgivningsman/exekutionstjänsteman) under fullgörandet av hans eller hennes åligganden betraktas som en bestyrkt handling, om inte en talan om förfalskning väcks.

Ett privat avtal (*acte sous-seing privé*), en handling som upprättats, utan inblandning av en offentlig tjänsteman, av parterna själva och endast undertecknats av dessa, anses utgöra en bestyrkt handling tills motsatsen bevisats.

Domaren avgör själv vilka vittnesmål och andra bevismedel som ska användas.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Såsom förklaras i punkt 2.4 är skriftliga bevis nödvändiga för att bevisa äktheten hos en rättslig transaktion med ett värde som överstiger 1 500 euro. En faktisk omständighet får däremot styrkas i vilket format som helst.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Var och en är skyldig att samarbeta i rättsliga förfaranden för att fastställa sanningen.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Personer som förfogar över information som de har fått inom ramen för sin yrkesutövning och som omfattas av tystnadsplikt måste vägra att vittna, annars riskerar de straffrättsliga påföljder. Vittnen får dessutom vägra att vittna om de kan påvisa skäligt hinder (t.ex. en resa kan omöjligen genomföras, sjukdom, yrkesskäl etc.). Domaren bedömer huruvida hindret är giltigt.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Vittnen som inte inställer sig och vittnen som, utan giltigt skäl, vägrar att vittna eller svära en ed kan dömas att betala upp till 3 000 euro i böter.

Det bör också noteras att mened är en straffbar gärning.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Alla personer kan höras som vittnen, förutom parterna själva och personer som inte får vittna i domstol, däribland personer som saknar rättskapacitet (minderåriga och vuxna som ställts under ställföreträdarskap) eller personer som har dömts för vissa brott (berövats medborgerliga rättigheter). Domaren får dock i informationssyfte förhöra dem utan att kräva att de avlägger ed. Makars ättlingar får dessutom aldrig höras eller vittna i mål om äktenskapsskillnad eller hemskillnad.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domaren genomför förhör med vittnen och ställer frågor till dem. När parterna är närvarande får de inte avbryta vittnen eller tilltala dem direkt för att undvika att påverka dem. Om domaren anser att det är nödvändigt ställer han eller hon de frågor som parterna vill ställa till vittnet.

Det finns inget som hindrar att domaren gör en ljud-, bild- eller kombinerad ljud- och bildinspelning av bevisupptagningen om omständigheterna så kräver (t. ex. på grund av att personer befinner sig på olika ort).

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Domaren tillåter inte någon bevisning som skaffats fram på otillåtet sätt (dold kamera, inspelning av telefonkonversationer utan talarens vetskap) eller på ett sätt som inte respekterar den personliga integriteten.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Partsutsagor har inget bevisvärde.

Senaste uppdatering: 07/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Please note that the original language version of this page hr has been amended recently. The language version you are now viewing is currently being prepared by our translators.

Please note that the following languages: en have already been translated.

Bevisupptagning - Kroatien

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Reglerna för bevisupptagning och för att lägga fram, välja ut, samla in, pröva och bedöma bevis i tvistemål anges i artiklarna 219–276 i civilprocesslagen (*Zakon o parničnom postupku*) (Kroatiens officiella kungörelseorgan [*Narodne novine* – NN] nr 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11 – konsoliderad text, 25/13, 89/14 – beslut av Kroatiens författningsdomstol [*Ustavni sud Republike Hrvatske*], 70/19 och 80/22).

Huvudregeln är att varje part beskriver de faktiska omständigheterna och lägger fram den bevisning som ligger till grund för deras talan eller genom vilka de bestrider motpartens utsaga och bevisning. Detta innebär att rätten att bli hörd har företräde vid fastställandet av omständigheterna och framläggandet av bevisning i den kroatiska (civil)processlagstiftningen.

Varje part måste därför styrka sanningshalten i påståenden om omständigheter som är till deras fördel och som ligger till grund för deras påståenden (och invändningar), om inte annat föreskrivs i lag.

I regel har domstolen endast rätt att fastställa de faktiska omständigheter som parterna har anfört och endast befogenhet att ta upp den bevisning som parterna har lagt fram. I undantagsfall har domstolen rätt (och en skyldighet) att fastställa omständigheter som parterna inte har anfört och ta upp bevisning som parterna inte har lagt fram, men endast om den misstänker att parterna tänker göra anspråk som de inte har rätt att göra.

Om domstolen, på grundval av den bevisning som lagts fram (artikel 8 i civilprocesslagen), inte med säkerhet kan fastställa en omständighet, fattar den beslut om huruvida omständigheten föreligger genom att tillämpa bevisbördereglerna.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Bevisningen ska omfatta alla faktiska omständigheter av betydelse för ett beslut.

Det är inte nödvändigt att bevisa omständigheter som parten har medgett inför domstolen under domstolsförfarandet, men domstolen får även förordna att bevis för dessa omständigheter ska läggas fram om den anser att parten, genom att medge att de föreligger, försöker göra anspråk som han eller hon inte har rätt att göra (artikel 3.3 i civilprocesslagen).

Rättsbestämmelser undantas dessutom från bevisreglerna eftersom de omfattas av principen om att domstolen känner rätten (*iura novit curia*).

Det är inte nödvändigt att bevisa omständigheter som är allmänt kända. Det är emellertid tillåtet att bevisa att en viss omständighet inte är allmänt känd.

Faktiska omständigheter som förutsätts i lag behöver inte bevisas, men det får bevisas att de inte föreligger, om inte annat föreskrivs i lag. Reglerna för motbevisbara presumtioner (*praesumptiones iuris*) underlättar därför bevisning, eftersom den part som åberopar en rättsligt relevant omständighet inte är skyldig att direkt bevisa att en sådan omständighet föreligger. Det räcker att åberopa en allmän rättsregel som ingår i en motbevisbar presumtion, och en part som påstår att en allmän regel i den motbevisbara presumtionen inte kan tillämpas i ett visst mål måste bevisa detta.

Det finns emellertid fall där lagen inte tillåter bevisning för att styrka att de omständigheter som presumeras i lag inte föreligger (*praesumptiones iuris et de iure*). I så fall är domstolen skyldig att fastställa att den rättsligt relevanta omständigheten föreligger.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolens uppgift är att få visshet om huruvida de omständigheter som rättstillämpningen bygger på föreligger. Civilprocesslagen innehåller inte några uttryckliga bestämmelser om sannolikhet, men graden av sannolikhet bör öka i proportion till betydelsen av den åtgärd som ska vidtas, med beaktande av i vilket skede i förfarandet en viss processuell fråga diskuteras och avgörs och de processuella konsekvenser som följer om det slås fast att vissa omständigheter föreligger eller inte föreligger.

Enligt huvudregeln om fri bevisprövning beslutar domstolen efter eget skön vilka omständigheter som den anser bevisade, grundat på en samvetsgrann och noggrann bedömning av all bevisning, som lagts fram separat eller tillsammans, och med beaktande av resultatet av hela förfarandet.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Som redan har påpekats sker det kroatiska (civil)rättsliga förfarandet framför allt mellan parterna, vilket innebär att parterna får samla in fakta och ta upp bevisning på eget initiativ. Domstolen har rätt att fastställa faktiska omständigheter som inte åberopats av parterna och ta upp bevisning endast om den misstänker att parterna tänker göra anspråk som de inte har rätt att göra (artikel 3.3 i civilprocesslagen).

När den förberedande förhandlingen har hållits antar domstolen ett beslut om att avsluta förfarandet om förhandsavgörande.

Domstolen avslutar förfarandet om förhandsavgörande och håller och avslutar huvudförhandlingen vid den förberedande förhandlingen, om den anser att det är möjligt mot bakgrund av omständigheterna i målet.

Om domstolen anser att det inte är möjligt att avsluta förfarandet om förhandsavgörande och att hålla och avsluta huvudförhandlingen vid den förberedande förhandlingen, kommer den att ta fram en plan för handläggningen av förfarandet.

Planen för handläggningen av förfarandet ska innehålla

en sammanfattning av de berörda sak- och rättsfrågorna,

bevisen för att fastställa de berörda sakförhållandena,

tidsfristen för att inhämta ytterligare bevis som krävs,

tidsfristen för parterna att inkomma med skriftliga synpunkter på motpartens inlagor och på sakkunnigutlåtanden,

datum och tid för huvudförhandlingen.

Om huvudförhandlingen kräver flera förhandlingar kommer domstolen att samråda med parterna innan datum och tid fastställs för alla påföljande förhandlingar i huvudförhandlingen, utan att förfarandet pågår för länge.

Domstolen antar planen för förfarandet genom ett beslut, vanligtvis vid den första förhandlingen i förfarandet. Innan beslutet om planen för förfarandet antas låter domstolen parterna yttra sig om planen vid en förhandling.

Undantagsvis får domstolen, om en av parterna inte är närvarande vid den förhandling där planen för förfarandet diskuteras, fastställa en plan för förfarandet utan att samråda med den frånvarande parten.
Under processen får domstolen ändra planen för förfarandet, förutsatt att den har gett parterna möjlighet att yttra sig om saken. Om ändringarna av planen inte påverkar tidsfristerna för parternas åtgärder får domstolen ändra planen utan att först samråda med parterna.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Domstolen beslutar vilka framlagda bevis som ska tas upp för att fastställa de faktiska omständigheterna.
Om domstolen har godtagit den bevisning som parten har lagt fram inleder den i regel bevisupptagningen.
I tvister som handläggs av en domstolsavdelning (*vijeće*) tas bevisningen upp vid huvudförhandlingen inför avdelningen, men avdelningen får, om starka skäl föreligger, besluta att viss bevisning ska tas upp inför avdelningens ordförande eller domaren vid den anmodade domstolen (den anmodade domaren). I så fall läses den upptagna bevisningen upp vid huvudförhandlingen.
En ensamdomare, eller avdelningens ordförande, leder huvudförhandlingen, ställer frågor till parterna och tar upp bevisning. Domstolen är emellertid inte bunden av beslutet om hur förhandlingen ska genomföras, vilket bl.a. innebär att den inte är bunden av beslutet att godta eller avvisa den bevisning som parterna lagt fram.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Enligt bestämmelserna i civilprocesslagen avvisar domstolen bevisning som den inte anser relevant och anger skälen till detta i beslutet.
Civilprocesslagen innehåller inte några särskilda bestämmelser om möjligheten att avvisa otillåten bevisning eller bevisning som inte kan tas upp på ett kostnadseffektivt sätt. I tvister vid en distriktsdomstol (*općinski sud*) till ett värde som inte överstiger 10 000 kroatiska kuna och i tvister vid en handelsdomstol (*trgovački sud*) till ett värde som inte överstiger 50 000 kroatiska kuna får domstolen, om den anser att fastställandet av de faktiska omständigheter som är av betydelse för att avgöra tvisten skulle medföra oproportionerligt stora svårigheter och kostnader, fatta beslut om att sådana omständigheter föreligger efter en fri prövning, med beaktande av de handlingar som parterna ingett och deras vittnesmål, om domstolen åberopade bevisning genom att höra parterna.
I civilprocesslagen anges dessutom en tidsfrist för när parterna måste ha presenterat alla fakta och lagt fram bevis. I ett vanligt tvistemål måste varje part, i stämningsansökan och i svarsinlagan, senast vid den förberedande förhandlingen åberopa alla faktiska omständigheter som styrker deras påstående, lägga fram den bevisning som behövs för att fastställa de omständigheter som de har åberopat och förklara hur de ställer sig till de omständigheter och den bevisning som motparten har åberopat. Under huvudförhandlingen får parterna endast åberopa nya omständigheter och bevis om de, utan egen förskyllan, inte kunde tillhandahålla eller lägga fram dessa innan den föregående förhandlingen avslutades.
Domstolen tar inte hänsyn till nya omständigheter och bevis som parterna, på grund av egen förskyllan, tillhandahåller eller lägger fram vid huvudförhandlingen.
För mer information om bevisning och bevisupptagning i småmålsförfaranden, se faktabladet ”Småmål – Kroatien”.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I civilprocesslagen tas följande bevismedel upp: syn, skriftlig bevisning, vittnen, sakkunniga och förhör med parterna.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Ett vittne är en fysisk person som kan ge upplysningar om de faktiska omständigheter som ska bevisas. Vitten förhörs en och en och inte i närvaro av andra vittnen som ska förhöras senare. Vittnena är skyldiga att ge muntliga svar på de frågor som ställs.
Ett vittne upplyses först om att han eller hon är skyldig att tala sanning och inte får förtiga något. Därefter varnas de för följderna av att avge falskt vittnesmål. Dessutom frågar man alltid vittnen hur de känner till de omständigheter som de vittnar om.
Ett sakkunnigvittne måste ha samma egenskaper som ett vittne, dvs. de måste ha förmåga att observera, komma ihåg och återberätta omständigheter. Därutöver måste de även besitta sakkunskap.
Vissa sakkunnigvittnen som kallas att inställa sig inför domstolen är skyldiga att inställa sig och lägga fram sina slutsatser och utlåtande.
Sakkunnigvittnen har därför även till uppgift att komma fram till slutsatser och utarbeta utlåtanden. Domstolen avgör huruvida sakkunnigvittnet endast ska lägga fram sina slutsatser och sitt utlåtande muntligen vid förhandlingen, eller även inge dem i skriftlig form före förhandlingen. Domstolen fastställer en tidsfrist på högst 60 dagar för att inge skriftliga slutsatser och ett skriftligt utlåtande.
Ett sakkunnigvittne måste alltid förklara sitt utlåtande.
Domstolen överlämnar de skriftliga slutsatserna och utlåtandet till parterna senast 15 dagar före den förhandling där de ska höras.
I civilprocesslagen görs ingen åtskillnad mellan förfarandet för att höra ”vanliga” vittnen och förfarandet för att höra sakkunnigvittnen, och lagen innehåller därför inte några särskilda processuella bestämmelser i detta avseende.
När det gäller skriftlig bevisning måste parterna själva inge den handling som de åberopar som bevis för sin utsaga.
En handling som en statlig myndighet har upprättat på föreskrivet sätt inom ramen för sitt ansvarsområde och en handling som en juridisk eller fysisk person har upprättat i sin egenskap av myndighetsutövare enligt lag eller en förordning som grundas på lag (en offentlig handling) anses styrka sanningshalten i det som intygas eller föreskrivs.
Andra handlingar har samma bevisvärde om deras bevisvärde, enligt särskild lagstiftning, kan likställas med offentliga handlingars bevisvärde.
Det är tillåtet att bevisa att faktiska omständigheter som anges i offentliga handlingar är felaktiga eller att handlingen har upprättats på ett oriktigt sätt.
Om domstolen hyser tvivel beträffande handlingens äkthet får den begära att den myndighet som ursprungligen lär ha upprättat handlingen yttrar sig om handlingen.
Om inte annat föreskrivs i ett internationellt avtal har vederbörligen bestyrkta utländska offentliga handlingar, med förbehåll för villkoret om ömsesidighet, samma bevisvärde som inhemska offentliga handlingar.
I civilprocesslagen fastställs även regler om överlämnande av handlingar (skyldigheten att tillhandahålla handlingar) beroende på vem som har handlingen: den person som hänvisar till den, motparten, ett statligt organ eller en myndighetsutövande organisation eller en tredje man (fysisk eller juridisk person).

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Enligt den huvudregel om fri bevisprövning som tillämpas i den kroatiska (civil)processrätten beslutar domstolen efter eget skön vilka omständigheter den anser bevisade. Den grundar sitt beslut på en samvetsgrann och noggrann bedömning av all bevisning, som lagts fram separat eller tillsammans, och med beaktande av resultatet av hela förfarandet.
Det finns därför inte någon regel om att vissa bevismedel ska tillmätas större vikt än andra, även om skriftliga handlingar i praktiken anses mer tillförlitliga än andra former av bevisning (vittnen, förhör).

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Nej, i civilprocesslagen fastställs inte att det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet. I enlighet med principen om ett kontradiktoriskt förfarande har parterna rätt att lägga fram bevisning, och domstolen väljer vilka av de framlagda bevisen den tar upp för att fastställa relevanta faktiska omständigheter.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Varje person som kallats att vittna är skyldig att inställa sig vid domstolen och är, om inte annat föreskrivs i civilprocesslagen, skyldig att vittna. Att vittna, vilket innebär en plikt att närvara i domstolen, avge vittnesmål och säga sanningen, är en allmän skyldighet för alla medborgare. Vittnen som på grund av hög ålder, sjukdom eller svår fysisk funktionsnedsättning inte kan inställa sig vid domstolen förhörs i hemmet.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

En person som genom sitt vittnesmål skulle bryta mot skyldigheten att inte röja stats- eller försvarshemligheter får inte höras som vittne förrän den behöriga myndigheten befriar dem från denna skyldighet.

Ett vittne kan vägra att vittna

om något parten har anförtrott dem i egenskap av bemyndigad företrädare,

om något parten eller en annan person har bekänt för vittnet under bikt,

om de faktiska omständigheter som vittnet har fått reda på i sin egenskap av advokat, läkare eller under utövandet av något annat yrke eller någon annan verksamhet, om utövandet av detta yrke eller denna verksamhet omfattas av tystnadsplikt.

En ensamdomare eller avdelningens ordförande underrättar dessa personer om att de har rätt att vägra vittna.

Ett vittne får vägra att svara på enskilda frågor på grund av tvingande skäl, särskilt om han eller hon genom att svara på en sådan fråga skulle utsätta sig själv, eller sina släktingar i rakt ned- eller uppstigande led (oavsett i vilket led), eller en släkting i sidoled (intill tredje led), inklusive sin make, eller släktingar genom äktenskap (intill andra led) – även om äktenskapet har upphört – och deras förmyndare eller myndling, adopterad förälder eller adopterat barn, för svår vanära eller betydande materiell skada, eller riskera åtal.

En ensamdomare eller avdelningens ordförande underrättar vittnet om att han eller hon får vägra att besvara de frågor som ställs.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ja. Om ett vittne som vederbörligen kallats underlåter att inställa sig utan förklaring, eller om ett sådant vittne lämnar den plats där de ska förhöras utan tillåtelse eller utan att ange något motiverat skäl, får domstolen förordna om tvångshämtning på deras bekostnad, och får även utdöma böter på 500–10 000 kroatiska kuna.

Om vittnet inställer sig och vägrar att vittna eller svara på vissa frågor efter att ha underrättats om vad detta kan få för konsekvenser, och domstolen anser att deras skäl för att vägra svara inte är berättigade, kan domstolen utdöma böter på 500–10 000 kroatiska kuna. Om vittnet fortfarande vägrar att vittna kan domstolen frihetsberöva vittnet. Ett vittne hålls frihetsberövad tills han eller hon går med på att vittna eller tills vittnesmålet inte längre behövs, dock i högst en månad.

Om vittnet i efterhand ger en förklaring till sin utevaro återkallar domstolen sitt beslut om böter, och kan befria vittnet från skyldigheten att betala vissa eller samtliga kostnader. Domstolen får även återkalla sitt beslut om böter om vittnet senare går med på att vittna.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

För information om undantag från den allmänna skyldigheten att vittna när det gäller stats- eller försvarshemligheter, dvs. rätten för personer som utför viss verksamhet att vägra vittna och rätten att vägra svara på vissa frågor, se punkt 9.

Huvudregeln är att endast de personer som kan lämna upplysningar om de omständigheter som ska bevisas får höras som vittnen, och domstolen avgör en persons förmåga att vittna från fall till fall.

En person kan inte vara vittne om denna är direkt inblandad i förfarandet, som part eller som juridiskt ombud för en part, medan en bemyndigad företrädare för parten får höras som vittne.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Varje vittne måste förhöras för sig, och inte i närvaro av andra vittnen som ska förhöras senare. Vittnet är skyldigt att ge muntliga svar på de frågor som ställs.

Ett vittne upplyses först om att han eller hon är skyldig att tala sanning och inte får förtiga något. Därefter varnas de för följderna av att avge falskt vittnesmål.

Vittnet ombeds sedan att uppge sitt förnamn, efternamn, id-nummer, sin fars namn, sitt yrke, sin adress, sin födelseort, sin ålder och sitt förhållande till den andra parten.

Efter dessa allmänna frågor ombeds vittnena att uppge allt de känner till om de faktiska omständigheter som de ska vittna om, och kan därefter få frågor för att bekräfta, komplettera eller förklara de uppgifter som lämnats. Det är inte tillåtet att ställa frågor som redan innehåller svaret på frågan.

Vittnen tillfrågas alltid om hur de känner till de omständigheter som vittnesmålet avser.

Vittnen vars vittnesmål är motstridiga i fråga om viktiga omständigheter kan konfronteras med varandra. Var och en av vittnena frågas ut om varje omständighet där det finns motstridiga uppgifter, och deras svar förs till protokollet.

Kroatien har inte några särskilda bestämmelser för bevisupptagning via videokonferens. Bestämmelserna i artikel 126a–126c i civilprocesslagen utgör emellertid en rättslig grund för en sådan bevisupptagningsmetod, dvs. en ljudupptagning av domstolsförhandlingarna får göras. Beslut om att spela in en förhandling fattas av domstolen på eget initiativ eller på begäran av parterna. Metoden för att spara och spela upp en ljudinspelning, de tekniska villkoren och inspelningssättet regleras i domstolens rättegångsregler.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Enligt civilprocesslagen får ett domstolsbeslut inte bygga på bevis som skaffats fram på ett olagligt sätt (otillåten bevisning).

Rätten får anta ett beslut om att tillåta upptagning av otillåten bevisning och får pröva sådan bevisning om den anser det nödvändigt för att fastställa ett väsentligt sakförhållande. När rätten beslutar om bevisningens tillåtlighet ska den väga den överträdelse som upptagning av otillåten bevisning innebär mot intresset av att fastställa sakförhållandena på ett fullständigt och precist sätt i förfarandet.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Parter i ett förfarande kan inte höras som vittnen. Enligt bestämmelserna i civilprocesslagen får parterna dock höras som ett av bevismedlen om annan bevisning saknas eller om domstolen, trots den övriga bevisning som åberopas, anser att detta är nödvändigt för att fastställa viktiga faktiska omständigheter. Om inte annat anges är civilprocesslagens bestämmelser om bevisupptagning från vittnen tillämpliga på förhör med parterna.

4 Har medlemsstaten i enlighet med artikel 2.1 i förordningen om bevisupptagning angett andra myndigheter som är behöriga att ta upp bevis i samband med rättsliga förfaranden i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur enligt förordningen? Om så är fallet, i vilka förfaranden är de behöriga att ta upp bevis? Kan de endast begära bevisupptagning eller även bistå vid bevisupptagning på grundval av en begäran från en annan medlemsstat? Se även anmälan enligt artikel 2.1 i förordningen om bevisupptagning.

Domstolar är de enda myndigheter i Kroatien som är behöriga att ta upp bevis i samband med rättsliga förfaranden på privaträttens område, i enlighet med artikel 2.1 i förordningen om bevisupptagning.

Senaste uppdatering: 13/04/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar

sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Please note that the original language version of this page it has been amended recently. The language version you are now viewing is currently being prepared by our translators.

Bevisupptagning - Italien

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

I det italienska rättssystemet regleras bevisupptagning av två separata uppsättningar regler. De processuella reglerna anges i artiklarna 228–229 i civilprocesslagen och de s.k. materiella reglerna i artiklarna 2730–2735 i civillagen. Uppdelningen i materiella och processuella regler är gammal och följer den uppdelning som redan gjordes i den civillagstiftning som Napoleon införde (den s.k. Napoleonkoden). I denna betonades att bevisning ska bedömas både utifrån ett statiskt perspektiv och ett dynamiskt (rent processuellt) perspektiv. I linje med ovanstående förklaras i betänkandet om civillagen att bevisning används för att göra gällande eller försvara sina rättigheter. Detta gäller både i rättsliga och utomrättsliga förfaranden, och även innan förfarandena inleds. Det är därför som reglerna om bevisning har placerats i lagstiftningen om rättigheter. Bevisbördan regleras av sistnämnda text och inte av civilprocesslagen.

Rent allmänt regleras fördelningen av bevisbördan i civillagen. I artikel 2697 i denna anges följande: *”Den som vill göra en rättighet gällande i domstol måste bevisa de omständigheter som ligger till grund för käromålet. Den som invänder att dessa omständigheter saknar verkan eller att rättigheten i fråga har ändrats eller utsläckts måste bevisa de omständigheter på vilka invändningen grundar sig”*. Käranden måste följaktligen bevisa de omständigheter som ligger till grund för käromålet (dvs. de omständigheter som rättsligt ger upphov till de verkningar som han eller hon åberopar). Svaranden måste å sin sida bevisa de hindrande, utsläckande eller ändrande omständigheter som gör att käromålet bör ogillas. Om käranden inte lyckas bevisa de omständigheter som ligger till grund för käromålet ogillas käromålet, oberoende av om svaranden lägger fram försvarsinvändningar och oavsett bevisen för sådana. Enligt artikel 2698 i civillagen är alla avtal som leder till att bevisbördan kastas om eller ändras ogiltiga, när det rör sig om en rättighet som de berörda parterna inte kan förfoga över eller när omkastningen eller ändringen får till följd att det blir alltför svårt för någon av parterna att utöva rättigheten. Otillräckliga bevis är till nackdel för den part som är skyldig att bevisa att vissa omständigheter föreligger eller inte föreligger, dvs. käranden respektive svaranden, eftersom sådan otillräcklighet jämställs med avsaknad av bevis.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Genom artikel 115 i civilprocesslagen (ändrad genom lag nr 69 från 2009) ges domstolen tillåtelse att fastställa att faktiska omständigheter har bevisats, oavsett den bevisning som har lagts fram av käranden, om de inte uttryckligen har bestridits av svaranden. Som ett undantag från artikel 2697 i civillagen ska en faktisk omständighet anses bevisad om den inte bestrids i tid. Detta gäller inte i mål som prövas i någon av parternas utevaro. I svarandens utevaro anses de faktiska omständigheter som käranden har gjort gällande inte ”obestridda”, eftersom den bestämmelse som reglerar utevaro vid rättegångar *”strider mot de italienska processrättsliga traditionerna, enligt vilka en part som underlåter att inställa sig eller inställer sig för sent aldrig anses ha gjort ett implicit erkännande”* (författningsdomstolen (*Corte Costituzionale*), dom nr 340 av den 12 oktober 2007). Om en person underlåter att inställa sig anses han eller hon enligt den italienska processrätten med andra ord inte ha gjort ett implicit erkännande, utan i stället implicit ha bestridit ett påstående. I undantagsfall anges det emellertid uttryckligen i lagstiftningen att en parts underlåtenhet att inställa sig ska anses ge upphov till en presumtion om ett specifikt beteende. Enligt artikel 789 i civilprocesslagen innebär t.ex. den omständigheten att ingen av de berörda parterna har bestridit ett projekt att projektet godkänns (se dom nr 3810 från kassationsdomstolen (*Corte Suprema di Cassazione*), avdelningen för civilrättsliga mål, underavdelning II, av den 6 juni 1988).

Bevisbördan minskar vid ”presumtioner”, dvs. när lagen i fråga om bevisning fastlägger de rättsliga verkningarna av bestämda omständigheter, eller tillåter domstolen att från en känd omständighet sluta sig till en okänd (artikel 2727 i civillagen). Presumtioner delas in i 1) rättsliga presumtioner, som kan vara av två typer: presumtioner som får motbevisas (*praesumtio juris tantum*) och presumtioner som inte får motbevisas (*praesumtio juris et de jure*), och 2) enkla presumtioner, som bedöms av domstolen och som endast får godtas om de grundar sig på tyngande, specifika och samstämmiga omständigheter. Enkla presumtioner får inte heller godtas när det gäller sådana omständigheter för vilka lagen utesluter bevisupptagning genom vittnesmål (artikel 2729 i civillagen). Bevisbördan minskar även vid allmänt kända omständigheter, dvs. sådana omständigheter som vid tidpunkten och på platsen för avgörandet är kända av folk i allmänhet och som följaktligen inte kan betvivlas (artikel 115 i civilprocesslagen).

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolen ska göra en skönsmässig bedömning av bevisningen, om inte annat föreskrivs i lag. Domstolen kan även sluta sig till bevisning från de svar som parterna ger, från deras omotiverade vägran att tillåta syn som domstolen förordnat om och från deras allmänna uppträdande under förfarandet (artikel 116 i civilprocesslagen). Domstolens avgörande ska, oavsett om det rör sig om att tillmötesgå kärandens yrkanden eller om att tillmötesgå svarandens invändningar, grunda sig enbart på sådana omständigheter som helt och hållet bevisats, antingen direkt eller genom presumtioner. Domstolens avgörande får inte grunda sig på sådana omständigheter som inte bevisats, även om dessa omständigheter är möjliga eller mycket sannolika.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I italiensk rätt gäller i fråga om bevisning den princip som anges i artikel 115 första stycket i civilprocesslagen, enligt vilken domstolen ”utom i de fall som föreskrivs i lagen” ska lägga de bevis som lagts fram av parterna till grund för sitt avgörande *(dispositionsprincipen)*. Några undantag från denna princip anges dock i följande artiklar i civilprocesslagen:

– Artikel 117, enligt vilken domstolen får anordna en informell utfrågning av parterna.

– Artikel 118, enligt vilken domstolen får beordra kontroll av personer och deras egendom.

– Artiklarna 61 och 191, enligt vilka domstolen får låta sig biträdas av tekniskt sakkunniga.

– Artikel 257, enligt vilken domstolen, om ett vittne hänvisar till en annan person, på eget initiativ får kalla denna andra person som vittne.

– Artikel 281-ter, enligt vilken en underrätt som enmansdomstol på eget initiativ får kalla vittnen för bevisupptagning om parterna i sina framställningar har hänvisat till personer som tycks kunna känna till de faktiska omständigheterna i ärendet.

Vid arbetstvister kan dispositionsprincipen ersättas av ett system som kännetecknas av förhörsinslag. Regler för detta finns i följande artiklar:

– Artikel 420, som föreskriver fria utfrågningar av parterna vid förhandlingen.

– Artikel 421, enligt vilken domstolen på eget initiativ när som helst får ta emot bevismedel, även om detta innebär att begränsningarna i civillagen överskrids. Vid förfaranden som rör föräldraansvar kan domstolen på eget initiativ förordna om bevisupptagning, inklusive inspektioner av skattepolisen (*polizia tributaria*), men endast vid beslut som rör minderåriga. Vid eventuella tvister under ett skilsmässomål ska den allmänna domstolen göra en utredning av parternas inkomst, tillgångar och levnadsstandard, och ska vid behov även ta hjälp av skattepolisen.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Om en part begär bevisupptagning kan motparten begära att motbevis ska tas upp. I så fall godtar domstolen båda framställningarna om bevisupptagning, om den anser att de omständigheter som åberopas är relevanta för avgörandet.
Om domstolen godtar bevismedlen, ska den därefter pröva dessa.
När bevisupptagningen har avslutats inleds överläggningarna i ärendet.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Bevisning definieras traditionellt som ett medel att göra en viss faktisk omständighet känd, dvs. att påvisa och styrka denna, eller som ett sätt att övertyga domaren om att de faktiska omständigheter som görs gällande faktiskt föreligger. För att en begäran om bevisupptagning ska vara tillåten måste den ”kunna tas upp till sakprövning” och vara ”relevant”. För att en begäran om bevisupptagning ska kunna tas upp till sakprövning får den inte strida mot något förbud i lagen (t.ex. artikel 2726 i civillagen om betalningar). Domstolen måste med andra ord fastställa huruvida den särskilda utredningsåtgärd som föreslås strider mot lagen. Så kallad ”atypisk” bevisning, som inte beskrivs i civillagen, omfattas också av de förbud som anges i lagstiftningen. Bedömningen av huruvida bevisningen är relevant görs däremot ur en annan synvinkel och avser ”de fakta som utgör föremålet för bevisningen”. För att begäran om bevisupptagning ska prövas måste domstolen fastställa huruvida de faktiska omständigheter som bevisningen är tänkt att bevisa verkligen kommer att ha en inverkan på domen i målet. Faktiska omständigheter som inte har någon betydelse för om begäran godtas eller avslås prövas därför inte, även om de har styrkts. För att domstolen ska få lov att bedöma bevisningens relevans måste begäran uppfylla minimikraven i fråga om specificitet. Begäran måste således innehålla tre olika typer av information, nämligen information om plats (VAR), historik (NÄR), och funktion (I VILKET SYFTE). Faktiska omständigheter som inte uttryckligen har bestridits behöver inte styrkas (artikel 115 i civilprocesslagen).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I italiensk rätt indelas bevismedel i skriftlig bevisning och annan bevisning. Bevisning som regleras av civillagen betecknas som ”typisk” bevisning.
Skriftlig bevisning omfattar
officiella handlingar (artikel 2699 ff. i civillagen),
privata handlingar (artikel 2702 ff. i civillagen),
telegram (artikel 2705 ff. i civillagen),
privata brev och uppteckningar (artikel 2707 ff. i civillagen),
företags bokföringsdokument (artikel 2709 ff. i civillagen),
mekaniskt framställda kopior (artikel 2712 ff. i civillagen),
kopior av handlingar och avtal (artikel 2714 ff. i civillagen).
Elektroniska handlingar utgör också bevisning.
Annan bevisning omfattar
vittnesmål (artikel 2721 ff. i civillagen),
skriftliga vittnesutsagor (artikel 257-bis i civillagen),
erkännanden (artikel 2730 ff. i civillagen),
formella förhör (artikel 230 i civillagen),
utsagor avgivna under sanningsförsäkran (artikel 2736 ff. i civillagen),
bevis som framkommit genom syn (artikel 258 ff. i civillagen).
Därutöver kan rätten tillfråga sakkunniga, som då ska bidra med sakkunskaper som rätten inte själv besitter. I det italienska processuella systemet finns ingen avslutande bestämmelse om bevismedels obligatoriska karaktär, eftersom det i princip inte är förbjudet att lägga fram bevismedel. Enligt italiensk rättspraxis får emellertid s.k. atypisk bevisning inte kringgå förbud eller preklusion som fastställts i bestämmelser som till sin natur varken är materiella eller processuella. I annat fall skulle det vara möjligt att lägga fram falsk bevisning som annars inte skulle ha godtagits, eller som skulle ha krävt lämpliga garantier för att kunna godtas.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnesmål godtas av domstolen (artikel 245 i civilprocesslagen). Domstolen kallar vittnen att inställa sig för att höras. Om de inte gör detta kan tvångsåtgärder tillgripas eller viten utdömas. Domstolen fastställer tid, plats och tillvägagångssätt för bevisupptagningen. På begäran av den part i vars intresse det ligger att ett vittne hörs kallar delgivningsmannen vittnet till rätten. Vittnet läser upp den text där han eller hon förbinder sig att säga sanningen och förhörs av domstolen (det är förbjudet för parterna att förhöra vittnen direkt). Bestämmelsen gör det möjligt för domstolen att med parternas medgivande förordna att vittnesmålet ska avges skriftligen (artikel 257-bis i civilprocesslagen). Sakkunniga utses av domstolen, som också formulerar frågorna och kallar de sakkunniga till förhandling där dessa vittnar under ed. I allmänhet utarbetar den sakkunnige en skriftlig rapport, men domstolen kan också begära att den sakkunnige ska svara muntligt vid förhandlingen (artikel 195 i civilprocesslagen). Skriftlig bevisning ingår i processen så snart den förts in i parternas ärendeakter, vilket kan vara när målet inleds eller senare, förutsatt att den lagstadgade tidsfristen iakttas (som inte får överskrida de tidsfrister som fastställts för förhandlingen i enlighet med artikel 183 i civilprocesslagen, för vanliga faktainsamlingsförfaranden).

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

De bevismedel som har högst bevisvärde enligt italiensk rätt är offentliga handlingar (den enda invändning som får göras mot sådana är att det rör sig om förfalskningar) och presumtioner som inte får motbevisas. En offentlig handling (artikel 2699 ff. i civillagen) är ett dokument som upprättats i enlighet med gällande formkrav av en notarie (*notaio*) eller annan offentlig tjänsteman som har behörighet att bekräfta dokumentets offentliga status på den plats där det upprättas. En offentlig handling har full beviskraft så länge inga fel i handlingen påvisats. Den har alltså ett absolut och ovillkorligt bevisvärde. Presumtioner som inte får motbevisas (artikel 2727 i civillagen) har ännu högre bevisvärde, eftersom inga motbevis får läggas fram mot dessa.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Enligt lagen kan vissa omständigheter bevisas enbart med vissa typer av bevis, i en del fall enbart med offentliga handlingar och i andra fall enbart med skriftliga bevis (dvs. offentliga eller privata handlingar).

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Vittnen är skyldiga att avge vittnesmål om inte annat anges i lag. I lagen finns bestämmelser om obehörighet att vittna, om förbud mot att vittna och om möjligheten att avstå från att vittna. Vittnesplikten följer indirekt av domstolens rätt att, om ett vittne underlåter att infinna sig, enligt artikel 255 i civilprocesslagen förordna att vittnet ska hämtas till rätten eller utdöma vite.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Enligt straffprocesslagen, som civilprocesslagen hänvisar till, finns möjligheten att avstå från att vittna om vittnesmålet skulle kunna innebära brott mot tystnadsplikt eller röjande av företagshemlighet eller statshemlighet.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Om ett vittne infinner sig vid rätten men utan giltigt skäl vägrar avlägga vittnesmål eller om det finns goda skäl att misstänka att det vittnesmål som avläggs är falskt eller att vittnet undanhåller information, ska undersökningsdomaren enligt artikel 256 i civilprocesslagen anmäla vittnet till åklagarmyndigheten, till vilken en kopia av förhörsprotokollet vidarebefordras.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

En person som har ett personligt intresse i de faktiska omständigheterna i målet får inte vittna, eftersom det intresse som han eller hon har i målet kan medföra en rätt att delta som part i målet (artikel 246 i civilprocesslagen). När det gäller **parter i en tvist, som självklart inte kan användas som vittnen**, föreskrivs **formella förhör** i det italienska rättssystemet. Förhören syftar till att få fram ett erkännande från en part (artikel 228 i civilprocesslagen). De måste respektera de allmänna bevisreglerna och framför allt (artikel 230 ff. i civilprocesslagen) måste all bevisning läggas fram som separat och specifik bevisning. Den berörda parten måste besvara frågorna personligen och får inte läsa innantill från anteckningar, om inte detta visar sig nödvändigt och har godkänts av domstolen. De frågor som ställs till parter vid ett formellt förhör måste avse de faktiska omständigheter som åberopats som bevisning och som godkänts i beslutet att hålla ett formellt vittnesförhör. Frågor om andra faktiska omständigheter kan emellertid också ställas om båda parter går med på detta och domstolen anser att det skulle vara till hjälp i målet. Om en part utan motivering underlåter att inställa sig till ett formellt förhör, eller vägrar att delta i ett sådant förhör, kan detta leda till att de faktiska omständigheter som bevisningen avser godtas. Så sker om domstolen anser att de bör godtas mot bakgrund av annan bevisning. Om en part vägrar att svara på frågor eller underlåter att inställa sig innebär detta enligt fast rättspraxis inte automatiskt ett implicit erkännande, utan snarare en omständighet som tillsammans med annan bevisning kan göra det möjligt för domstolen att dra slutsatser om de faktiska omständigheter som anförts under förhöret.

Domstolen kan inte vidta några andra tvångsåtgärder än de som beskrivits ovan.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domstolen leder förhöret av vittnet genom att ställa direkta frågor till vittnet rörande de godtagna omständigheterna i ärendet och sådana frågor som parternas företrädare med hänvisning till dessa omständigheter under loppet av förhöret begär ska ställas.

Trots att civilprocesslagen inte innehåller några explicita skrivningar om att använda videokonferens tillåts detta i det italienska rättssystemet. Enligt artikel 202 i civilprocesslagen ska undersökningsdomaren när han eller hon förordnar att bevis ska upptas fastställa tid, plats och tillvägagångssätt för detta. Inom ramen för denna bestämmelse kan domaren förordna bevisupptagning genom videokonferens. Enligt artikel 261 i civilprocesslagen får domstolen också förordna att vittnesmålet ska spelas in på film med hjälp av mekaniska medel, verktyg eller metoder.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Domstolen tar inte hänsyn till bevisning som inte begärts och godtagits i vederbörlig ordning.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

En parts utsaga som är till fördel för honom eller henne räknas inte som bevis. Ett erkännande (som således har negativa bibetydelser) som avgetts under ett **formellt förhör** (se punkt 2.11) räknas dock som bevis till nackdel för den part som gjorde erkännandet.

Senaste uppdatering: 21/07/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Cypern

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

I regel är det den part som har bevisbördan i ett tvistemål som är den part som begär skadestånd, det vill säga den kärande eller den sökande, beroende på omständigheterna.

I vissa undantagsfall kan bevisbördan ligga på den svarande. Ett klassiskt exempel är en talan om vårdslöshet, då det fastställs att käranden inte vet eller inte har någon möjlighet att veta hur en olycka inträffade eller hur en skada orsakades av ett föremål som var under den svarandes fullständiga kontroll och ett samband finns mellan skadan och den senares underlåtenhet att vara rimligt uppmärksam. I detta fall tillämpas principen *res ipse loquitur* (saken talar för sig själv) och bevisbördan åligger då den svarande.

Vanligtvis ska käranden styrka alla nödvändiga sakförhållanden för att motivera sitt klagomål genom att lämna relevant bevisning.

Domstolen ska då bedöma bevisningen och fälla utslag om sakförhållandena. Om domstolen under dessa omständigheter omöjligen kan uttala sig om ett väsentligt sakförhållande för att fastställa det berättigade i klagomålet avslås det klagomål som baseras på sakförhållandet i fråga.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Vissa sakförhållanden behöver inte styrkas genom bevisning. Det rör sig om obestridliga och uppenbara sakförhållanden som domstolen anses ha rättslig kännedom om. Detta kan till exempel omfatta sakförhållanden med anknytning till måttenheter, monetära frågor, årskalendern eller tidsskillnaden mellan olika länder. Andra exempel är sakförhållanden som är av allmän kännedom och som följer av människors erfarenhet, såsom ökningen av antalet trafikolyckor, de problem som en änka med minderåriga barn står inför etc. På samma sätt behöver inte de historiska, vetenskapliga och geografiska sakförhållanden som är allmänt kända styrkas genom bevisning.

För övrigt förekommer det presumtioner i vissa fall. Den slutsats som kan eller ska dras av vissa sakförhållanden som har styrkts kan betecknas som en presumtion. Dessa presumtioner kan vara motbevisbara eller icke motbevisbara.

De icke motbevisbara presumtionerna är fastställda genom lag och kan inte motbevisas genom bevisning. De icke motbevisbara presumtionerna är ovanliga. Ett exempel fastställs i artikel 14 i civillagen, enligt vilket det förmodas att ett barn under 14 år inte har något straffrättsligt ansvar vad beträffar sina handlingar eller underlåtenheter. De motbevisbara presumtionerna är mycket vanligare. De kan motbevisas genom motbevisning. Till exempel antas ett barn som är fött i ett lagenligt äktenskap vara barn till de äkta makarna, om det inte finns bevis för det motsatta.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Bevisstandarden i tvistemålen är sannolikhetsbedömning (*balance of probabilities*). Med andra ord anser domstolen att ett sakförhållande har fastställts när den genom bevisning har övertygats om att chansen är större att sakförhållandet i fråga har inträffat än att det inte skulle ha gjort det.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I ett tvistemål är det parterna som väljer vilken bevisning som ska lämnas till domstolen. Varje part kallar de vittnen som parten anser vara relevanta i förevarande mål. Domstolen kan inte på eget initiativ kalla ett vittne att inställa sig vid domstolen utan parternas samtycke.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Förfarandet är enkelt. Den part som önskar kalla ett vittne ansöker om tillstånd hos domstolen att få skicka en kallelse. Därefter delger domstolen vittnet kallelsen. Alla delgivna personer är skyldiga att infinna sig vid domstolen vid det datum och klockslag som anges i kallelsen.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Efter att en av parterna har ansökt om tillstånd utgör delgivandet av kallelsen i allmänhet en ren formalitet. En ansökan om kallelse kan avslås i få undantagsfall, om en sådan ansökan är uppenbart grundlös och utgör ett missbruk av rättsliga åtgärder.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Det finns två typer av bevisning: muntligt vittnesmål, som framförs vid vittnesmålet under domstolsförhandlingen, och skriftligt vittnesmål, som ingår i de handlingar som lämnas till domstolen.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Det finns inga fastställda regler för vittnesmål från sakkunniga. Det tillfaller den part som lämnar bevisningen att bestämma om den sakkunniga ska kallas att inställa sig personligen eller om den sakkunnigas vittnesmål ska framföras skriftligen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Det finns ingen allmän bestämmelse enligt vilken en viss typ av bevisning skulle vara bättre eller mer tillförlitlig eller mer övertygande än andra. Det vittnesmål som lämnas under rättegången bedöms i sin helhet av domstolen mot bakgrund av varje måls speciella omständigheter.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Det finns inga regler avseende detta.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Alla vittnen som delgivits kallelse om att närvara som vittne är enligt lagen skyldiga att göra det. En vägran eller underlåtenhet att göra detta betraktas som domstolstrots och är straffbart.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Vittnena får inte vägra att vittna. Vittnen kan dock i undantagsfall vägra att svara på vissa frågor eller framlägga vissa handlingar genom att åberopa exempelvis tystnadsplikt.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Se svaret i led a ovan.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Alla kan vittna utom om domstolen anser att en persons unga ålder, funktionshinder eller en annan liknande anledning gör denne oförmögen att förstå att han /hon måste tala sanning eller att förstå de frågor som ställs eller att svara logiskt på dessa frågor (i enlighet med bestämmelserna i artikel 13 i lagen om bevisning).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnesförhöret genomförs av den part som kallat vittnet. Därefter förhörs vittnet av den andra parten. Slutligen kan domstolen, om det anses nödvändigt, be vittnet att förtydliga vissa punkter.

Vittnet förhörs genom videokonferens eller med andra tekniska medel när vittnet inte kan närvara fysiskt vid domstolen, under förutsättning att domstolen kan tillhandahålla sådana tekniska hjälpmedel. De särskilda villkor som kommer att ställas, i förekommande fall, beror på målets faktiska omständigheter.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Bevisning som upptas på ett olagligt sätt, i strid med konstitutionella rättigheter, stryks från alla rättsliga förfaranden och kan inte beaktas av domstolen. Ett klassiskt exempel är en olaglig inspelning av ett privat samtal.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

En partsutsaga kan användas som bevisning. Det faktum att vittnesmålet har avgetts av en person med ett direkt intresse av förfarandets resultat är bara en av de många faktorer som domstolen kommer att beakta vid bedömningen eller utvärderingen av allt bevismaterial.

Senaste uppdatering: 07/12/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Please note that the original language version of this page lv has been amended recently. The language version you are now viewing is currently being prepared by our translators.

Bevisupptagning - Lettland

1 Bevisbörda

Varje part ska bevisa de sakförhållanden som han eller hon åberopar som grund för sina yrkanden eller invändningar. Käranden ska bevisa att hans eller hennes yrkanden är befogade och motsvarande gäller beträffande svaranden och dennes invändningar.

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Bevis får läggas fram av parterna i målet och av andra berörda parter. Om en part i målet eller andra berörda parter saknar möjlighet att lägga fram viss bevisning får domstolen, på motiverad begäran av parterna, begära in bevis.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Ett sakförhållande som domstolen erkänt vara allmänt känt behöver inte bevisas.

Sakförhållanden som fastställts i en civilrättslig dom som vunnit laga kraft behöver inte heller bevisas igen vid prövning av andra civilrättsliga ärenden som avser samma parter.

En brottmålsdom som vunnit laga kraft är endast bindande för den domstol som prövar det civilrättsliga ansvaret hos den person som brottmålsdomen avser i den utsträckning det gäller frågan om huruvida den brottsliga handlingen eller underlåtenheten har ägt rum och huruvida personen i fråga gjort sig skyldig till denna.

Sakförhållanden som fastställts i lag behöver inte bevisas. Denna presumtion får bestridas enligt det gängse förfarandet.

En part behöver inte heller bevisa sakförhållanden som den andra parten inte bestridit i enlighet med de förfaranden som anges i civilprocesslagen.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolen ska ta ställning till bevisen i enlighet med sin inre övertygelse, som ska grunda sig på bevis som vid domstolsförhandlingen underkastats en allsidig, fullständig och objektiv prövning, med ledning av sitt rättsmedvetande, som ska grunda sig på logikens lagar, vetenskapliga rön och personliga

erfarenheter. Domstolen måste i sin dom ange varför den gett ett visst bevis företräde framför ett annat och varför den ansett vissa sakförhållanden vara bevisade men inte andra. Inga bevismedel har på förhand ett visst värde som är bindande för domstolen.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Enligt civilprocesslagen åvilar bevisbördan parterna, men i lagen fastställs också ett antal enskilda fall där domstolen på eget initiativ kan begära in bevis (t. ex. i frågor som rör ett barns intressen). Om domstolen anser att det inte lagts fram några bevis för något av de sakförhållanden som parterna åberopar som grund för sina yrkanden eller invändningar ska den meddela parterna detta och vid behov fastställa en tidsfrist för framläggande av sådana bevis.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Det är parterna som ska lägga fram skriftliga bevis och bevisföremål för domstolen. Om de åberopar muntliga vittnesmål ska domstolen kalla det vittne som parterna angett till domstolsförhandlingen för att ta upp dennes vittnesmål. Bevisningen förs till handlingarna i målet.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen godtar endast i lag fastställda bevis som är av betydelse för målet. Domstolen får avvisa bevisning som lämnats in senare än 14 dagar före domstolsförhandlingen, om inte domaren fastställt en annan tidsfrist för framläggande av bevisning. Under domstolens handläggning av målet får bevis läggas fram på motiverad begäran av en part i tvisten eller av andra berörda parter, om detta inte försenar behandlingen av målet, om domstolen finner att det finns giltiga skäl till att bevisen inte lämnats in i tid eller om bevisen avser sakförhållanden som blivit kända först under domstolens handläggning av målet. Ett vittnesmål får inte användas som bevis om det grundar sig på uppgifter från okänd källa eller uppgifter som lämnats av andra personer, om dessa personer inte har förhörts.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Yttranden från parterna i tvisten och av berörda tredje parter med uppgifter om sakförhållanden som de åberopar som grund för sina yrkanden eller invändningar är att betrakta som bevis om de bestyrks av andra bevis som prövats vid domstolsförhandlingen.
Vittnesmål från vittnen och sakkunniga.
Skriftliga bevis – handlingar eller andra uppteckningar med uppgifter av betydelse i målet som uppteckнats med bokstäver, siffror och andra skrivtecken eller med hjälp av andra tekniska hjälpmedel och inspelningsutrustning (ljudinspelningar, videoband, datordisketter m.m.).
Materiella bevis.
Rapporter från sakkunniga.
Sakkunnigutlåtanden.
Myndighetsrapporter.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Det finns inte någon skillnad i sak eftersom såväl ett muntligt vittnesmål från en sakkunnig och andra vittnen som ett skriftligt sakkunnigutlåtande är att betrakta som bevis. Ett vittne eller en sakkunnig som av domstolen kallats att vittna måste infinna sig i domstolen och tala sanning om de omständigheter han eller hon har kännedom om (vittnen) eller ge ett objektivt utlåtande om vetenskapliga, tekniska, konstnärliga eller andra sakförhållanden som de har undersökt.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Inga bevismedel har på förhand ett visst värde som är bindande för domstolen, men domstolen måste i sitt domslut ange varför den gett ett visst bevis företräde framför ett annat och varför den ansett vissa sakförhållanden vara bevisade men inte andra.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Ja, eftersom sakförhållanden som enligt lag endast får bevisas med vissa bevismedel inte får bevisas med några andra bevismedel.
Domstolen godtar endast sådana bevismedel som angetts i lag.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Inget vittne som kallats att vittna i domstol har rätt att vägra att avge vittnesmål utom i de fall som fastställs i lag.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Följande kan vägra att vittna:
Personer som är släktingar till någon av parterna i rakt upp- och nedstigande led eller första eller andra gradens släktingar i sidoled, make, första gradens svågrar eller svägerskor eller familjemedlemmar till parterna.
Personer som är vårdnadshavare eller förmyndare för någon av parterna eller personer som någon av parterna är vårdnadshavare eller förmyndare för.
Personer som är inblandade i en annan rättstvist med någon av parterna.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Den som vägrar vittna av skäl som domstolen finner vara ogiltiga och det vittne som medvetet talar osanning gör sig, om han eller hon uppnått 14 års ålder, skyldig till brott enligt strafflagen.
Om ett vittne, utan giltig anledning, inte hörsammar en domstols eller domares kallelse att infinna sig i domstolen, får domstolen utdöma böter på högst 60 euro eller tvinga vittnet att infinna sig i domstolen.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Präster är inte skyldiga att vittna om omständigheter som de fått kännedom om i samband med bikt, och personer som på grund av sitt ämbete eller yrke inte har rätt att röja vissa uppgifter som anförtrotts dem är inte skyldiga att vittna om dessa uppgifter.
Minderåriga är inte skyldiga att vittna om omständigheter som kan anföras mot deras föräldrar, far- eller morföräldrar eller syskon.
Personer som på grund av fysiska eller psykiska hinder inte kan uppfatta omständigheter av betydelse i målet på ett korrekt sätt är inte skyldiga att vittna.
Barn yngre än sju år är inte skyldiga att vittna.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Ett vittne som erhållit kallelse måste infinna sig i domstolen och tala sanning om de omständigheter han eller hon har kännedom om. Vittnet måste svara på frågor från domstolen och parterna. Domstolen får förhöra vittnet i vittnets bostad, om vittnet på grund av sjukdom, ålder, funktionshinder eller annat giltigt skäl inte kan infinna sig i domstolen. Vittnesförhöret kan även genomföras via en videokonferens. Beroende på var vittnet befinner sig kan videokonferensen genomföras i domstolen eller på en särskild plats avsedd för detta ändamål.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Parterna i en tvist får bestrida äktheten hos skriftliga bevis.
Skriftliga bevis får inte bestridas av en person som själv har undertecknat bevisen. Han eller hon får emellertid bestrida bevisen genom att väcka separat talan om namnteckningen tillkom genom påtryckning, hot eller bedrägeri. Han eller hon får också lämna in en motiverad förklaring om att ett skriftligt bevis är

förfalskat. Om domstolen finner att beviset har förfalskats undantar den detta bevis och underrättar en allmän åklagare om att förfalskning skett. För att pröva en förklaring om att ett skriftligt bevis är förfalskat får domstolen tillsätta en expertutredning eller begära andra bevis. Om domstolen fastställer att en part utan giltiga skäl inlett en tvist gällande förfalskning av skriftliga bevis får domstolen döma denne till böter.
Enligt civilprocesslagen är en person som kallats att vittna skyldig att infinna sig i domstolen och tala sanning om de omständigheter han eller hon har kännedom om. Om en part vill bevisa vissa omständigheter med hjälp av ett vittnesmål måste han eller hon i sin begäran till domstolen om att höra vittnet ange vilka viktiga aspekter i målet som vittnet kan tänkas bekräfta.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Yttranden från parter i tvisten och tredje parter som innehåller uppgifter om sådana sakförhållanden som de åberopar som grund för sina yrkanden eller invändningar är att betrakta som bevis om de bestyrks av andra bevis som prövats vid domstolsförhandlingen. Om en av parterna erkänner sakförhållanden som den andra parten åberopar som grund för sina yrkanden eller invändningar får domstolen betrakta dessa sakförhållanden som bevisade om det inte råder några tvivel om att erkännandet inte skett till följd av bedrägeri, våld, hot eller villfarelse eller i syfte att dölja sanningen.

Senaste uppdatering: 18/12/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Litauen

1 Bevisbörda

Parter måste styrka de faktiska omständigheter som ligger till grund för deras käromål och svaromål, med undantag av i de mål där dessa inte behöver styrkas (se punkt 1.2).

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Enligt Litauens civilprocesslag *(Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas)*, ligger bevisbördan hos parterna i ett mål. De måste styrka de faktiska omständigheter som ligger till grund för deras käromål och svaromål, med undantag av i de mål där dessa inte behöver styrkas enligt civilprocesslagen.
Alla domstolar prövar tvistemål i enlighet med principen om ett kontradiktoriskt förfarande. Varje part måste styrka de faktiska omständigheter som ligger till grund för deras käromål och svaromål, med undantag av i de mål där dessa inte behöver styrkas.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

I artikel 182 i civilprocesslagen anges att följande faktiska omständigheter inte omfattas av bevisbördereglerna:
Faktiska omständigheter som enligt domstolen är allmänt kända.
Faktiska omständigheter som fastställts i lagakraftvunna domar i andra civilrättsliga förfaranden med samma parter, med undantag av i mål där en dom ger rättsverkningar för andra personer som inte deltar i förfarandet (prejudiciella fakta).
Brottspåföljder som utdömts i en lagakraftvunnen brottmålsdom (prejudiciella fakta).
Faktiska omständigheter som kan presumeras enligt lagen och inte bestridits i det allmänna förfarandet.
Faktiska omständigheter som parterna erkänt.
En part har rätt att erkänna de faktiska omständigheter som ligger till grund för en annan parts käromål eller svaromålet. Domstolen kan överväga att fastställa en faktisk omständighet som erkänts om den anser att erkännandet är förenligt med omständigheterna i målet och inte görs av parten i bedrägligt syfte eller på grund av våld eller hot, eller har gjorts av misstag eller för att undanhålla sanningen.
Det bör även påpekas att sådana omständigheter kan bestridas genom att lägga fram bevisning i enlighet med det allmänna förfarandet.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Om den framlagda bevisningen gör det möjligt för domstolen att fastställa att det är troligare att en viss faktisk omständighet förelåg än att den inte gjorde det, förklarar domstolen att omständigheten har fastställts.

2 Bevisupptagning

Bevisning i civilrättsliga förfaranden innebär alla faktiska uppgifter som ligger till grund för domstolens bedömning enligt det lagstadgade förfarandet av huruvida de faktiska omständigheter som styrker parternas käromål eller svaromålet eller andra faktiska omständigheter som är relevanta för att avgöra målet föreligger eller inte föreligger. Sådana faktiska omständigheter kan fastställas med hjälp av utsagor från parterna eller tredje man (direkt eller via deras företrädare), vittnesmål, skriftlig bevisning, materiell bevisning, besiktningsprotokoll, sakkunnigutlåtanden, lagligt erhållna fotografier, bild- och ljudinspelningar och andra bevismedel.
En domstol kan även begära att en EU-medlemsstat ska samla in bevisning eller ta upp den direkt i enlighet med rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur för att förbättra, påskynda och förenkla samarbetet mellan domstolarna i fråga om bevisupptagning.

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Enligt artikel 179 i civilprocesslagen ska parterna och andra deltagare i förfarandet lägga fram bevisning. Om den bevisning som lagts fram är otillräcklig får domstolen be parterna och övriga deltagare i förfarandet att tillhandahålla domstolen styrkande bevisning och fastställa en tidsfrist för när denna ska ha lagts fram. En domstol har även rätt att samla in bevisning på eget initiativ *(ex officio)*, men endast i de fall som anges i lag.
Enligt civilprocesslagen har en domstol rätt att samla in bevisning på eget initiativ när den prövar familje- eller arbetsrättsliga mål om domstolen anser att detta är nödvändigt för att kunna avgöra målet på ett rättvist sätt (artiklarna 376 och 414).
I artikel 476 i civilprocesslagen föreskrivs dessutom att en domstol som förbereder att pröva mål som rör en förklaring om att en minderårig har full rättskapacitet (är myndig) ska
ålägga en barnrättsmyndighet på den ort där den minderårige har sin hemvist att inge sina slutsatser om huruvida den minderårige är redo att självständigt hävda alla medborgerliga rättigheter eller fullgöra skyldigheter,
begära ut uppgifter om huruvida den minderårige har dömts för eller begått en administrativ förseelse eller någon annan lagöverträdelse,
om det är nödvändigt för att fastställa den minderåriges fysiska, moraliska, andliga eller mentala utveckling, beordra en psykolog- och/eller psykiatriundersökning och begära in alla den minderåriges journaler eller andra handlingar som behövs för att genomföra prövningen,
vidta varje annan åtgärd som krävs för att förbereda prövningen av målet.
I artikel 582 i civilprocesslagen förskrivs dessutom att när en fråga om tillåtelse att överföra äganderätten till familjens egendom, inteckna familjens egendom eller på andra sätt inteckna äganderätter till egendomen övervägs, har en domstol, samtidigt som den tar hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, rätt att begära in bevisning från sökanden om familjens ekonomiska situation (inkomst, sparmedel, annan egendom, skulder), uppgifter om den familjeegendom som överförs, uppgifter från barnrättsmyndigheten om barnets föräldrar, de preliminära villkoren och förutsättningarna och prognoserna för genomförandet av framtida transaktioner, prognoserna för att ett barns rättigheter kommer att skyddas om transaktionen inte genomförs och annan bevisning.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

För att skaffa fram bevisning (i enlighet med artiklarna 199 och 206 i civilprocesslagen) får en domstol ålägga en juridisk eller fysisk person att inge skriftlig eller materiell bevisning direkt till domstolen inom vissa fastställda tidsfrister. Om den juridiska eller fysiska personen inte kan lägga fram den begärda skriftliga eller materiella bevisningen eller inte kan göra detta inom den fastställda tidsfristen, ska de underrätta domstolen om detta och ange skälen. En domstol får utfärda ett intyg till en person som begärt skriftlig eller materiell bevisning som ger den personen rätt att skaffa fram bevisning som kan inges till domstolen.

Under förberedelserna inför en domstolsförhandling vidtar en domare även andra processuella åtgärder för att förbereda ett mål för domstolsförhandling (begär in bevisning som inte kan skaffas fram av parterna i förfarandet, samlar in bevisning på eget initiativ när domstolen har rätt att göra detta enligt civilprocesslagen etc.).

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

En domstol får avvisa bevisning om

bevisningen är otillåtlig,

bevisningen inte bekräftar eller motbevisar faktiska omständigheter som är relevanta för målet (artikel 180 i civilprocesslagen),

bevisningen kunde ha lagts fram tidigare och ett senare framläggande därför kan försena förfarandet (artikel 181.2 i civilprocesslagen).

Varje handling eller annan bevisning som ligger till grund för kärandens påståenden, bevis på att en domstolsavgift har betalats och ansökningar om krav på bevisning som käranden inte kan inge, med angivande av skälen till varför bevisningen inte kan inges, bör bifogas stämningsansökan för att kunna godtas av domstolen (artikel 135 i civilprocesslagen).

Det bör även noteras att en appellationsdomstol inte godtar ny bevisning som kunde ha ingetts till en domstol i första instans, med undantag av i mål där en domstol i första instans felaktigt vägrade att godta bevisningen eller om behovet av att inge bevisning uppkom först senare (artikel 314 i civilprocesslagen).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Enligt definitionen i civilprocesslagen avses med bevisning i tvistemål alla faktiska uppgifter som ligger till grund för en domstols prövning enligt det lagstadgade förfarandet av huruvida de omständigheter som har anförts till stöd för parternas käromål och svaromål föreligger eller inte föreligger, liksom andra omständigheter som är relevanta för att kunna avgöra målet på ett rättvist sätt. Dessa uppgifter kan inhämtas med hjälp av utsagor från parterna eller tredje man (direkt eller via deras företrädare), vittnesmål, skriftlig bevisning, materiell bevisning, besiktningsprotokoll och sakkunnigutlåtanden.

Lagligt anskaffade fotografier, bild- och ljudinspelningar kan också användas som bevisning.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

I artiklarna 192–217 i civilprocesslagen anges följande regler för att inhämta bevisning från vittnen och sakkunnigvittnen:

Vittnesförhör

Varje vittne kallas att inställa sig inför domstolen och förhörs separat. Vittnen som ännu inte förhörts får inte vistas i rättssalen under förhandlingen. Vittnen som har förhörts måste stanna kvar i rättssalen tills förhandlingen har avslutats. På begäran av ett förhört vittne får domstolen tillåta vittnet att lämna rättssalen efter att parterna i förfarandet har framfört sina synpunkter.

Ett vittne kan förhöras på plats om denne efter att ha blivit kallad inte kan inställa sig inför domstolen på grund av sjukdom, hög ålder, funktionsnedsättning eller något annat starkt skäl som erkänts av en domstol och en deltagare i förfarandet som begärde att vittnet skulle kallas inte kan garantera att vittnet kommer att inställa sig inför domstolen.

Domstolen måste identifiera vittnet och förklara vittnets rättigheter och skyldigheter, samt dennes ansvarsskyldighet om vederbörande bryter den ed denne svurit eller underlåter att fullgöra eller inte på ett korrekt sätt fullgör någon av sina plikter.

Innan ett vittne förhörs ska vederbörande svära en ed genom att placera en hand på Litauens författning *(Lietuvos Respublikos Konstitucija)* och uttala följande: ”Jag, (fullständigt namn), svär på heder och samvete, att jag ska säga hela sanningen och intet förtiga, tillägga eller förändra.” Ett edsvuret vittne ska underteckna texten till eden. Den underskrivna eden bifogas handlingarna i målet.

Efter att ha fastställt vittnets relation till parterna och tredje man och andra omständigheter som är relevanta för bedömningen av deras bevisning (vittnets utbildning, yrke etc.) ber domstolen vittnet att för domstolen berätta allt det vet om målet och avstå från att lämna upplysningar om vittnet inte kan ange källan.

Efter att ett vittne har vittnat kan frågor ställas till vittnet. Ett vittne förhörs först av den person som begärde att vittnet skulle kallas och av en företrädare för den personen. Vittnet förhörs sedan av andra deltagare i förfarandet. Ett vittne som domstolen själv har kallat förhörs först av käranden. Domaren ska lämna ledande frågor och frågor som är irrelevanta för målet utan beaktande. Domaren har rätt att ställa frågor när som helst under vittnesförhöret.

Vid behov får domstolen, på begäran av en deltagare i förfarandet eller på eget initiativ, förhöra ett vittne på nytt vid samma förhandling, kalla det förhörda vittnet att vittna vid en annan förhandling vid samma domstol eller konfrontera vittnen med varandra.

Om det är omöjligt eller svårt att förhöra ett vittne i domstol har den domstol som prövar ett mål i undantagsfall rätt att pröva ett skriftligt vittnesmål om detta enligt domstolens uppfattning och med beaktande av vittnets identitet och de materiella omständigheter som är föremål för vittnesmålet inte kommer att försvåra fastställandet av de viktigaste faktiska omständigheterna i målet. På initiativ av en av parterna får ett vittne kallas till ett ytterligare domstolsförhör om detta är nödvändigt för att i mer detalj fastställa de faktiska omständigheterna i målet. Innan vittnet avger sitt vittnesmål måste han eller hon underteckna texten till den ed som anges i artikel 192.4 i civilprocesslagen. Vid undertecknandet varnas vittnet också för att det är brottsligt att avge falskt vittnesmål. Ett skriftligt vittnesmål måste avges i närvaro av en notarie och bestyrks av notarien.

Sakkunnigförhör

Ett sakkunnigutlåtande läses upp vid en domstolsförhandling. Innan sakkunnigutlåtandet läses upp måste den sakkunnige (de sakkunniga) som avger utlåtandet och deltar i domstolsförhandlingen svära en ed genom att placera handen på Litauens författning och säga följande: ”Jag, (fullständigt namn), svär att på heder och samvete att fullgöra mitt uppdrag som sakkunnig och att avge ett opartiskt och motiverat sakkunnigutlåtande grundat på min samlade sakkunskap.” Om ett förhör genomförs utanför en domstolsförhandling utgör lydelsen av den ed som den sakkunnige har undertecknat en viktig del av sakkunnigutlåtandet. Sakkunniga som är upptagna i förteckningen över domstolssakkunniga i Republiken Litauen *(Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašas)*, och som avlade ed när de togs upp i den förteckningen, behöver inte avlägga ed inför domstolen och anses ha varnats om att de kan straffas om avger falska vittnesmål och utsagor.

En domstol har rätt att be en sakkunnig att muntligen förklara sitt utlåtande. Den muntliga förklaringen av ett sakkunnigutlåtande förs till protokollet från domstolsförhandlingen.

Sakkunniga kan uppmanas att besvara frågor eller komplettera sitt sakkunnigutlåtande. Den person som begär att en sakkunnig ska utses är den som först ges möjlighet att ställa frågor till den sakkunnige. Den sakkunnige kan sedan frågas ut av andra deltagare i förfarandet. Om en sakkunnig utses av domstolen på dess eget initiativ är käranden den som först ges möjlighet att ställa frågor till en sakkunnig.

Domare har rätt att ställa frågor till en sakkunnig när som helst under förhöret med den sakkunnige.

Ett sakkunnigutlåtande avges endast på begäran av en domstol (och måste inges skriftligen i form av en sakkunnigrapport). En sakkunnigrapport måste innehålla en detaljerad beskrivning av den undersökning som har genomförts, de slutsatser som dragits och motiverade svar på de frågor som domstolen ställt.
Om en domstol begär ett sakkunnigutlåtande utan en sakkunnigrapport betraktas sakkunnigutlåtandet som skriftlig bevisning ingiven av en sakkunnig (på samma sätt som andra deltagare i förfarandet) eller som bevisning som begärs av domstolen enligt det förfarande som anges i civilprocesslagen.
I artikel 198 i civilprocesslagen anges följande regler för ingivande av skriftlig bevisning:
Skriftlig bevisning får inges av deltagare i förfarandet eller begäras av en domstol i enlighet med det förfarande som anges i lagen.
Skriftlig bevisning måste inges i den form som föreskrivs i civilprocesslagen. Det innebär att en deltagare i förfarandet som styrker innehållet i en rättegångshandling med skriftlig bevisning måste bifoga original eller kopior (digitala kopior) som har bestyrkts av en domstol, en notarie (eller annan person som är bemyndigad att utföra notarieuppgifter), en advokat som deltar i förfarandet eller den person som utfärdade (mottog) handlingen. En domstol får, på eget initiativ eller på begäran av en part i förfarandet, kräva att originalhandlingarna ska inges. En begäran från en deltagare i förfarandet om att originalhandlingar ska inges ska läggas fram tillsammans med deras käromål, genkäromål, svaromål eller andra inlagor från deltagare i rättegången. Deltagare i förhandlingen får inge en sådan begäran vid en senare tidpunkt om domstolen finner att skälen till varför inte begäran ingavs tidigare är övertygande eller om beviljandet av den aktuella begäran inte kommer att försena avgörandet av målet. I de fall endast en del av en handling är kopplad till innehållet i inlagor får endast de relevanta delarna (citat eller utdrag) inges till domstolen.
Alla inlagor och bilagor till dessa måste inges till domstolen på litauiska, förutom i de undantagsfall som anges i lagstiftningen. Om de deltagare i förfarandet som ska delges inlagan inte förstår litauiska måste översättningar av dessa handlingar till ett språk som de förstår inges till domstolen. Om de handlingar som ska inges enligt lag ska översättas till ett främmande språk måste deltagarna i förfarandet inge bestyrkta översättningar av handlingarna till domstolen i enlighet med vedertagen rättspraxis.
Originalhandlingar i en ärendeakt kan på begäran av dem som ingav handlingarna återsändas till dessa. I så fall ska kopior på den handling som ska återsändas, bestyrkta i enlighet med det lagstadgade förfarandet, behållas i ärendeakten.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Enligt artikel 197 i civilprocesslagen får handlingar som utfärdats av statliga och kommunala myndigheter, och som har godkänts av personer bemyndigade av staten inom ramen för dess behörighet och i enlighet med de villkor som gäller för den aktuella typen av handlingar, betraktas som officiell skriftlig bevisning och ska tillmätas större beviskraft. Faktiska omständigheter som anges i officiell skriftlig bevisning anses fullt bevisade ända tills de motbevisas av annan bevisning i förfarandet, med undantag av vittnesmål. Ett förbud mot användningen av vittnesmål gäller inte om detta skulle strida mot principerna om god tro, rättvisa och billighet. Andra handlingar och rättsakter kan också tillmätas samma bevisvärde som officiell skriftlig bevisning.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Omständigheter som enligt lag måste styrkas med ett visst bevismedel kan inte styrkas med något annat bevismedel (artikel 177.4 i civilprocesslagen).

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

En person som kallats att vittna måste inställa sig inför domstolen och avge ett sanningsenligt vittnesmål. En person som kallats att vittna kan enligt lag straffas för underlåtelse att fullgöra vittnesplikten (artikel 191), dvs. kan bötfällas.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Ett vittne kan vägra att vittna om vittnesmålet utgör bevisning mot vittnet, familjemedlemmar eller nära släktingar.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Om vittnen, sakkunniga eller tolkar uteblir från en domstolsförhandling ska domstolen fråga deltagarna i förfarandet om målet kan prövas i dessa vittnens, sakkunnigas eller tolkars utevaro och fatta beslut om att fortsätta eller skjuta upp domstolsförhandlingen. Om ett vittne, en sakkunnig eller en tolk som kallats att inställa sig uteblir från domstolsförhandlingen utan giltigt skäl kan de tvingas betala upp till ett tusen litauiska litas (LTL) i böter. Ett vittne kan även tvångshämtas till domstolen med stöd av ett domstolsavgörande (artikel 248 i civilprocesslagen).

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Följande personer får inte höras som vittnen:
Ombud i civil- och förvaltningsrättsliga förfaranden eller försvarare i straffrättsliga förfaranden, om omständigheter som de fått reda på i sin egenskap av ombud eller försvarare.
Personer som är oförmögna att förstå omständigheter som är relevanta för målet eller avge ett rättvisande vittnesmål på grund av fysiska eller mentala funktionsnedsättningar.
Präster, om omständigheter som de har fått reda på under bikt.
Vårdpersonal, om omständigheter som omfattas av tystnadsplikt.
Medlare, om omständigheter som de har fått reda på under ett förlikningsförfarande.
Andra personer kan också anges i lag.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Efter att ha fastställt vittnets förhållande till parterna, tredje man och andra omständigheter som är relevanta för bedömningen av ett vittnesmål (vittnets utbildning, yrke etc.) ber domstolen vittnet att för domstolen berätta allt det vet om målet och avstå från att lämna upplysningar om vittnet inte kan ange källan.
Efter att ett vittne har vittnat kan frågor ställas till vittnet. Ett vittne förhörs först av den person som begärde att vittnet skulle kallas och av en företrädare för den personen, och sedan av andra deltagare i förfarandet. Ett vittne som domstolen själv har kallat förhörs först av käranden. Domaren ska lämna ledande frågor och frågor som är irrelevanta för målet utan beaktande. Domaren har rätt att ställa frågor när som helst under vittnesförhöret. Vid behov får domstolen, på begäran av en deltagare i förfarandet eller på eget initiativ, förhöra ett vittne på nytt vid samma förhandling, kalla det förhörda vittnet att vittna vid en annan förhandling vid samma domstol eller konfrontera vittnen med varandra.
Om det är omöjligt eller svårt att förhöra ett vittne i domstol har den domstol som prövar ett mål i undantagsfall rätt att pröva ett skriftligt vittnesmål om detta enligt domstolens uppfattning och med beaktande av vittnets identitet och de materiella omständigheter som är föremål för vittnesmålet inte kommer att försvåra fastställandet av de viktigaste faktiska omständigheterna i målet. På initiativ av en av parterna får ett vittne kallas till ett ytterligare domstolsförhör om detta är nödvändigt för att i mer detalj fastställa de faktiska omständigheterna i målet. Innan vittnet avger sitt vittnesmål måste han eller hon underteckna texten till den ed som ska sväras. Ett skriftligt vittnesmål måste avges i närvaro av en notarie och bestyrks av notarien.
Att parterna i förfarandet deltar i domstolsförhandlingar och vittnesförhör på plats kan säkerställas med hjälp av informationsteknik och elektronisk kommunikationsteknik (via videokonferenser, telefonkonferenser etc.). När sådan teknik används i enlighet med det förfarande som justitieministern fastställt måste man se till att deltagarna i förfarandet går att identifiera på ett tillförlitligt sätt och att uppgifterna (bevisningen) registreras och inges på ett objektivt sätt.

Därutöver ger artikel 803 i civilprocesslagen möjlighet för domstolar i Litauen att anmoda en domstol i en annan stat att använda kommunikationsteknik (videokonferenser, telefonkonferenser etc.) vid bevisupptagningen.

3 Bevisvärdering

En domstol värderar bevisningen i ett förfarande utifrån sin egen övertygelse grundat på en omfattande och opartisk prövning av de faktiska omständigheter som åberopats i förfarandet och i enlighet med lagen.

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Faktauppgifter fastställs med hjälp av utsagor från parterna och tredje man (direkt eller via deras företrädare), vittnesmål, skriftlig bevisning, materiell bevisning, besiktningsprotokoll, sakkunnigutlåtanden, lagligt erhållna fotografier, bild- och ljudinspelningar och andra bevis. Faktauppgifter som utgör en statshemlighet eller omfattas av tystnadsplikt kan inte användas som bevisning i civilrättsliga förfaranden innan sekretessen har hävts i enlighet med det lagstadgade förfarandet. Uppgifter som mottagits under ett förlikningsförfarande kan inte användas i civilrättsliga förfaranden, förutom i de mål som anges i lagen om förlikning i tvistemål.

Det bör också påpekas att i enlighet med artikel 185 i civilprocesslagen måste en domstol värdera bevisningen i ett förfarande i enlighet med sin egen övertygelse grundat på en omfattande och opartisk prövning av de faktiska omständigheter som åberopats i förfarandet och i enlighet med lagen. Ingen bevisning får ha en förutbestämd verkan på en domstol, förutom om detta anges i civilprocesslagen.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Ja (se punkt 2.4).

Senaste uppdatering: 21/11/2018

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Please note that the original language version of this page fr has been amended recently. The language version you are now viewing is currently being prepared by our translators.

Bevisupptagning - Luxemburg

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

I luxemburgsk rätt är principen att den som kräver att en förpliktelse ska uppfyllas måste bevisa att det finns en sådan. Omvänt måste den som anser sig ha uppfyllt förpliktelsen bevisa att betalning skett eller att en annan omständighet föreligger som befriar honom från förpliktelsen.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

I luxemburgsk rätt förekommer i vissa fall presumtioner som befriar en person från att behöva bevisa en omständighet som är omöjlig eller mycket svår att bevisa. Presumtioner är slutsatser om en okänd omständighet som lagen eller domstolen drar utifrån en känd omständighet.

Lagstiftaren skiljer mellan två typer av presumtioner: Dels legalpresumtionen, som genom en speciell lag är knuten till vissa handlingar eller omständigheter, dels presumtioner som inte anges i lag utan som domstolen får bedöma. Dessa presumtioner måste vara strikta, exakta och konsekventa.

I allmänhet kan presumtioner motbevisas. Till exempel presumeras det att mammans make är pappa till ett barn som fötts inom äktenskapet, men en negativ faderskapstalan kan ändå väckas.

Det finns också presumtioner som inte kan kullkastas, vilket är ovanligare. Sådana presumtioner går inte att motbevisa.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Bedömningen av omständigheterna i ett ärende lämnas helt åt domstolen. I tveksamma fall kontrollerar domstolen om det finns strikta, exakta och konsekventa indicier och godtar eller avvisar bevisningen beroende på hur trovärdiga de påstådda omständigheterna är.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Domstolen kan vidta åtgärder för bevisupptagning på en parts begäran. Den kan också besluta om utredningsåtgärder på eget initiativ i vissa fall.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Domstolen underrättar den sakkunnige som utsetts om uppdragets omfattning och innehåll. Den sakkunnige kallar de parter och tredje man som ska höras vid bevisupptagningen. Enligt den kontradiktoriska principen, som innebär att ingen får dömas ohörd, hålls bevisupptagningen i parternas närvaro.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen kan besluta om bevisupptagning närhelst den inte har tillräckligt underlag för att fatta beslut.

Domstolen kan endast besluta om bevisupptagning om den part som påstår att ett förhållande föreligger inte har tillräckliga bevis för att styrka detta. Beslut om bevisupptagning får dock aldrig fattas som kompensation för en parts bristfälliga bevisföring.

Domstolen måste begränsa valet av åtgärder till vad som är nödvändigt för att, på enklast och billigast sätt, lösa tvisten.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

De olika bevismedlen är skriftliga bevis, vittnesmål, presumtioner, erkännanden och vittnesmål under ed.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Bevismedel som används för att ta upp vittnesmål från vittnen och utlåtanden från sakkunniga:

När vittnesförhör är tillåtet kan domstolen låta tredje man yttra sig i syfte att belysa de omtvistade omständigheter som de personligen har kunskap om. Detta sker med intyganden eller vid förhör beroende på om det sker skriftligt eller muntligt.

Domstolen får fritt anlita en sakkunnig i de fall där bedömningen av en tvistefråga kräver särskild fackkunskap. Rätten kan inhämta yttranden, faktauppgifter eller utlåtanden för att belysa ärendet. Om utlåtandet inte kräver en skriftlig redogörelse kan domstolen tillåta den sakkunnige att göra en muntlig framställning inför rätten. Utlåtanden protokollförs och undertecknas av domaren och justitiesekreteraren.

Regler för skriftlig bevisning och skriftliga rapporter eller sakkunnigutlåtanden:

Skriftliga bevis:

En part som hänvisar till en handling är skyldig att överlämna den till alla andra parter i processen. Överlämnandet sker mot mottagningsbevis eller genom inlämning till domstolens kansli. Överlämnandet av handlingar bör ske frivilligt.

Sakkunnigas rapporter eller utlåtanden:

Den sakkunnige lämnar en rapport till domstolskansliet. Även om det finns flera sakkunniga framställs endast en rapport. Om det finns meningsskiljaktigheter anger var och en sin uppfattning. Om den sakkunnige inhämtat synpunkter från någon annan sakkunnig inom ett helt annat fackområde, fogas utlåtandet allt efter omständigheterna till förhandlingsprotokollet eller akten.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?
Vissa bevismedel har större bevisvärde än andra:
En officiell handling är en handling som upprättas av en offentlig tjänsteman (notarie, stämningsman) under tjänsteutövning. Den förblir giltig till dess att handlingens äkthet bestrids.
En privat handling är en handling som upprättas av parterna själva, utan medverkan av en offentlig tjänsteman, och som endast parterna undertecknar. Den förblir giltig till dess att den motbevisas.
Vittnesmål och övriga bevismedel värderas fritt av domstolen.
2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
Det krävs skriftlig bevisning för att styrka en rättslig handling (avtal) som avser ett värde över 2 500 euro. Fri bevisning gäller däremot för att styrka en rättslig omständighet (till exempel en olycka).
2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
Ett vittne är enligt lag skyldigt att vittna för att bidra till att få fram sanningen.
2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
Personer som kan påvisa legitima skäl kan undantas från vittnesplikten. Föräldrar eller anförvanter i rakt upp- eller nedstigande led till en av parterna eller dennes make (även frånskilda) kan vägra att vittna.
2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
Vittnen som uteblir kan stämmas inför rätta på egen bekostnad om det bedöms nödvändigt att höra dem. Vittnen som uteblir och vittnen som utan legitima skäl vägrar att lämna skriftligt vittnesmål eller höras muntligen under ed kan dömas till böter på mellan 50 och 2 500 euro.
Ett vittne som kan visa att han/hon inte kunde inställa sig på den fastställda dagen kan befrias från böter och delgivningskostnader.
2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
Vem som helst kan höras som vittne, med undantag för personer som är obehöriga att vittna inför domstol.
Personer som inte kan vittna kan emellertid höras under samma förhållanden, dock utan att avlägga ed. Släktingar i rakt nedstigande led får aldrig höras om omständigheter som åberopas av makar till stöd för ett yrkande om äktenskapsskillnad eller hemskillnad.
2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
Domstolens och parternas roller vid vittnesförhör
Domstolen hör vittnena ett och ett och i den ordning som domstolen bestämmer. Vittnesförhören äger rum i närvaro av parterna eller dem som kallats.
Vittnena får inte läsa upp en nedskriven berättelse.
Domstolen kan höra eller fråga ut vittnena om de omständigheter som omfattas av den bevisning som är godkänd enligt lag, även om dessa omständigheter inte har angetts i beslutet om att hålla förhöret. Domstolen kan höra vittnen på nytt, konfrontera dem med varandra eller med parterna och eventuellt höra vittnen i närvaro av en sakkunnig.
Parterna får inte avbryta eller försöka påverka vittnena och inte heller ställa frågor direkt till dem. Om de inte följer dessa regler kan de tvingas avlägsna sig.
Om parterna har frågor till vittnet ställer domstolen dessa frågor efter förhöret, om det bedöms nödvändigt.
Videokonferenser och andra tekniska hjälpmedel
Rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur syftar till att förbättra, påskynda och förenkla samarbetet mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om upptagning och hantering av bevis. Det finns inga särskilda bestämmelser för videokonferenser i luxemburgsk rätt. Artiklarna i den nya civilprocesslagstiftningen om vittnesförhör, domstolens egen bevisupptagning och parternas personliga inställelse är tillämpliga. Domstolarna är utrustade med det nödvändiga tekniska materialet. På fastställd tidpunkt för videokonferensen närvarar en domare, en justitiesekreterare, en tolk och en sakkunnig.
Domstolen kan ta upp hela eller delar av förhöret på ljud- eller videoband. Upptagningen förvaras på domstolens kansli. Parterna kan begära att på egen bekostnad få en kopia eller en utskrift av upptagningen.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
Domstolen beaktar inte bevis som skaffats fram olagligen, t.ex. med hjälp av en dold kamera eller genom att ett telefonsamtal spelas in utan samtalspartnerns vetskap.
3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?
Parternas egna utsagor vid rättegången saknar i princip bevisvärde.
Länkar
http://www.legilux.lu/
Senaste uppdatering: 13/05/2020
De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Ungern

1 Bevisbörda

Bevisbördan ligger på den part till vars nackdel det är om tillräcklig bevisning inte läggs fram.
1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?
Om inte annat föreskrivs i lag ankommer det på parterna att redogöra för de faktiska omständigheterna i målet och lägga fram den bevisning som krävs för att styrka deras påståenden. Om inte annat föreskrivs i lag ska de faktiska omständigheterna i ett mål styrkas av den part som har ett intresse av att domstolen godtar dessa som sanna. Konsekvenserna av bristande bevis eller av att bevis inte läggs fram drabbar således samma part. I en arbetstvist måste arbetsgivaren bevisa innehållet i ett eventuellt kollektivavtal, de interna regler och instruktioner som är nödvändiga för att avgöra käromålet och varje handling som upprättats inom ramen för arbetsgivarens verksamhet som är nödvändig för att avgöra rättstvisten. Arbetsgivaren måste dessutom bevisa att beräkningen av de yrkade förmånerna är korrekt, om denna är omtvistad, och vid en lönetvist att förmåner betalats.
I en tvist som rör en offentlig anställning måste det offentliga organet bevisa innehållet i de allmänna bestämmelser och instruktioner som är nödvändiga för att avgöra käromålet och varje handling som upprättats inom ramen för det offentliga organets verksamhet som är nödvändig för att avgöra rättstvisten. Det offentliga organet måste dessutom bevisa att beräkningen av de yrkade förmånerna är korrekt, om denna är omtvistad, och vid en lönetvist att förmåner betalats.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Om bristande rättskapacitet ska bevisas kan domstolen besluta att det faktum som ska bevisas av den part som påverkas av en sådan bristande rättskapacitet ska betraktas som sant, om domstolen saknar anledning att betvivla sanningshalten. Ett faktapåstående kan godtas som sant av domstolen om domstolen saknar anledning att betvivla sanningshalten i påståendet och om det påstådda faktumet erkänns av motparten, läggs fram på samma sätt av båda parterna, inte bestrids av motparten trots att domstolen uppmanar honom eller henne till detta eller om det enligt lag ska betraktas som ett obestridligt faktum. Fakta som domstolen anser är allmänt kända eller som domstolen har officiell kännedom om beaktas av domstolen även om de inte åberopas av någon av parterna. Domstolen tar på eget initiativ (*ex officio*) hänsyn till omständigheter som presumeras i lag, inbegripet omständigheter som enligt lag och tills motsatsen bevisats ska betraktas som sanna. På det familjerättsliga området finns det exempelvis ett begränsat antal icke motbevisbara presumtioner och fakta som enligt lag inte får motbevisas.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

I den ungerska civilprocesslagen anges inte hur övertygande bevisningen måste vara. Om inte annat föreskrivs i lag är domstolen inte bunden av några formella bevisregler, särskilda metoder eller specifika bevismedel. Domstolen kan fritt använda sig av parternas bevisning liksom av varje annat bevis som kan tänkas klargöra omständigheterna. Dessa bestämmelser påverkar dock inte lagstadgade presumtioner, inbegripet rättsregler som föreskriver att en viss omständighet ska antas föreligga så länge motsatsen inte bevisats. Domstolen bildar sig en egen uppfattning och fastställer de relevanta omständigheterna i målet genom att jämföra och individuellt och gemensamt utvärdera parternas utsagor och beteende under förfarandet, liksom den bevisning som framkommit under förhandlingen och andra uppgifter som rör talan.

2 Bevisupptagning

Domstolen förordnar om upptagning av de bevis som krävs för att tvisten ska kunna lösas.

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Om inte annat anges i lag måste de relevanta omständigheterna i ett mål bevisas av den part i vars intresse det ligger att omständigheterna godtas som sanna, och det är samma part som drabbas av konsekvenserna av bristande bevis eller av att bevis inte läggs fram. I tvistemål kan domstolen på eget initiativ (*ex officio)* förordna om bevisupptagning, om lagen tillåter detta.

I förvaltningsmål kan domstolen på eget initiativ förordna om bevisupptagning av fakta eller bevisning till stöd för omständigheter som den måste ta hänsyn till på eget initiativ, om en hänvisning görs till en överträdelse som innebär fara för en minderårig eller en person med rätt till sådana förmåner som tillkommer personer med funktionsnedsättning eller om sådan bevisupptagning föreskrivs i lag.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Vittnen hörs, sakkunnigutlåtanden inhämtas och vid behov hörs sakkunniga, syn genomförs och personer som innehar dokument, videoinspelningar, ljudinspelningar, ljud- och bildinspelningar eller annan materiell bevisning åläggs att lägga fram detta.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen är inte bunden av en parts begäran om bevisupptagning eller av sitt beslut om bevisupptagning. Om inte annat föreskrivs i lag kan domstolen avslå en begäran om bevisupptagning om begäran inte ingavs i enlighet med bestämmelserna i lag CXXX från 2016 om civilprocesslagen, eller om den part som är skyldig att betala kostnaderna för bevisupptagningen i förskott inte har fullgjort sin betalningsskyldighet, trots att han eller hon har uppmanats till detta. Domstolen avslår en begäran om bevisupptagning eller avbryter en pågående bevisupptagning om bevisupptagningen inte är nödvändig för att avgöra i rättstvisten.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Bevismedlen inbegriper framför allt bevis som erhållits från vittnen, sakkunnigutlåtanden, skriftliga handlingar, videoinspelningar, ljudinspelningar, bild- och ljudinspelningar och annan materiell bevisning. Bevismedel kan inte godtas om de undantas i lag eller omfattas av villkor, såvida inte villkoren är uppfyllda. Bevisning kan tas upp genom syn. Utsagor avgivna under sanningsförsäkran utgör inte bevismedel.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

I enlighet med principen om direkt bevisföring ska vittnen och sakkunniga i princip höras vid en domstolsförhandling. Om en part vill styrka sina påståenden med skriftliga bevisning måste han eller hon bifoga den åberopade handlingen till sin ansökan eller lägga fram den vid förhandlingen. En handling på ett främmande språk måste åtföljas av åtminstone en enkel översättning till ungerska. Om det uppstår tvivel kring huruvida översättningen är riktig eller fullständig måste en auktoriserad översättare anlitas. I annat fall bortser domstolen från handlingen. På begäran av den part som lägger fram bevisning kan domstolen ålägga motparten att göra varje handling tillgänglig som han eller hon förfogar över, och som han eller hon ändå skulle vara skyldig att överlämna i enlighet med civilrättslagstiftningen. Motparten omfattas framför allt av en sådan skyldighet om handlingen utfärdades i den förstnämnda partens intresse eller styrker ett rättsligt förhållande beträffande denna part, eller rör en förhandling om ett sådant förhållande. Om handlingen innehas av en person som inte deltar i talan gör domstolen handlingen tillgänglig genom att tillämpa bestämmelserna om syn. Om en part inger en begäran om att få lägga fram bevisning vidtar domstolen åtgärder för att inhämta de handlingar eller uppgifter som innehas av en domstol, notarie, offentlig myndighet, förvaltningsorgan eller annan organisation, förutsatt att parten inte själv får begära ut handlingen eller uppgifterna. Det är inte nödvändigt att inhämta originalhandlingen om den inte behöver granskas och om parten lägger fram en bestyrkt eller vanlig kopia under förhandlingen. Översändandet av en handling får endast nekas om den innehåller sekretessbelagd information.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

I allmänhet inte.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

I allmänhet inte, men det finns undantag. Exempelvis måste domstolen i förvaltarskapsmål utse en sakkunnig inom psykiatri så att en sinnesundersökning av den som kan komma att sättas under förvaltarskap kan ske.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Ja, men de har rätt att vägra vittna under vissa omständigheter.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Följande personer kan vägra vittna:

En släkting till endera parten.

En person som i sitt vittnesmål skulle komma att ange sig själv eller en släkting för att ha begått ett brott (avseende frågor som rör saken).

En person som har yrkesmässig tystnadsplikt, om vittnesmålet skulle innebära att denne bryter sin tystnadsplikt, om inte den berörda parten har befriat personen från tystnadsplikten.

En person som har tystnadsplikt avseende frågor där hans eller hennes vittnesmål skulle leda till brott mot tystnadsplikten, om inte de uppgifter som berörs av vittnesmålet inte kan betraktas som affärshemligheter enligt lagen om tillgång till uppgifter av allmänt intresse och uppgifter som är tillgängliga med hänsyn till allmänintresset, eller om sakfrågan i målet är att avgöra huruvida uppgifterna är av allmänt intresse eller är tillgängliga med hänsyn till allmänintresset.

Den som fungerat som medlare eller sakkunnig vid medling i samband med tvisten, leverantörer av medieinnehåll, liksom varje person som står i ett anställningsförhållande eller liknande förhållande till sådana leverantörer, om deras vittnesmål skulle röja identiteten hos den person som lämnat upplysningar till dem inom ramen för dennes verksamhet som leverantör av medieinnehåll.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Vittnen, sakkunniga som domstolen utsett, innehavare av en handling eller ett föremål som omfattas av syn och andra personer vars medverkan i bevisupptagningen anses nödvändig av domstolen (nedan gemensamt kallade *medverkande i bevisupptagningen*) är skyldiga att bidra till bevisupptagningen. Om en medverkande i bevisupptagningen underlåter att fullgöra sin skyldighet utan att i förväg, och på goda grunder, ha begärt att få befrias från denna skyldighet, ska domstolen ålägga den medverkande att ersätta de kostnader som uppkommit. Domstolen får dessutom ge den medverkande böter, besluta att det är obligatoriskt för den medverkande att närvara, minska den medverkandes ersättning samt underrätta den medverkandes överordnade, förman eller arbetsgivare om att den medverkande har underlåtit att inställa sig. Domstolen får använda fler än ett av dessa tvångsmedel på samma gång.

Tvångsmedel kan inte användas mot en minderårig som inte fyllt 14 år, men hans eller hennes juridiska ombud kan förpliktas att ersätta de kostnader som uppkommit och kan bötfällas.

Om en medverkande vid bevisupptagningen fullgör sin skyldighet eller på goda grunder begär att få befrias från denna skyldighet efter att domstolen tillgripit ett tvångsmedel upphäver domstolen tvångsmedelsbeslutet.

Ett vittne kan inge ett separat överklagande mot ett beslut som ålägger honom eller henne att vittna. Ett sådant överklagande medför att förhöret med vittnet avbryts. Om vittnets vägran att vittna är uppenbart ogrundad kan den domstol som prövar överklagandet bötfälla vittnet, och vittnet kan förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Ett vittnes juridiska ombud får inte höras som vittne, om inte den fysiska person som företräds av honom eller henne är behörig att delta i förfarandet.

En person får inte höras som vittne om han eller hon agerade försvarare i en fråga som han eller hon fått kännedom om i sin kapacitet som försvarare, eller om han eller hon inte befriats från sin tystnadsplikt i en fråga som rör sekretessbelagd information.

En minderårig som inte fyllt 14 år får endast höras som vittne om den bevisning som hans eller hennes vittnesmål förväntas ge inte kan anskaffas något annat sätt.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnena deltar i förhandlingen efter att domstolen har kallat dem att inställa sig. Vid förhandlingen hörs de i princip av domstolens ordförande, eller när det rör sig om en ensam domare den domare som prövar målet.

Domstolens ordförande kan ge den part som kallat vittnet tillåtelse att, på den partens begäran, inleda utfrågningen av vittnet. Därefter får motparten ställa frågor, om motparten har begärt att få göra detta. I så fall får domstolens ordförande och andra medlemmar av domarpanelen ställa frågor till vittnet efter parternas utfrågning.

3 Bevisvärdering

Domstolen bildar sig en egen uppfattning och fastställer de relevanta omständigheterna i målet genom att jämföra och individuellt och gemensamt utvärdera parternas utsagor och beteende under förfarandet, liksom den bevisning som framkommit under förhandlingen och andra uppgifter som rör talan.

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Ett bevismedel, eller en del av ett bevismedel, är otillåtet och får inte användas till stöd för en talan om

a) det har anskaffats eller lagts fram genom att kränka eller hota en persons rätt till liv och fysisk integritet,

b) det har framställts med hjälp av någon annan otillåten metod,

c) det har anskaffats på ett otillåtet sätt,

d) framläggandet i domstolen skulle kränka rätten till personlighetsskydd.

Förutom om ett otillåtet bevismedel har anskaffats eller lagts fram genom att kränka eller hota en persons rätt till liv och fysisk integritet får ett sådant bevismedel i undantagsfall beaktas av domstolen, om vederbörlig hänsyn tas till de specifika omständigheterna och omfattningen av lagöverträdelsen, de rättsintressen som påverkas av lagöverträdelsen, det otillåtna bevismedlets konsekvenser för fastställandet av de faktiska omständigheterna, vikten av andra tillgängliga bevismedel samt alla övriga omständigheter i målet.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

En partsutsaga kan inte användas som bevisning. Domstolen utvärderar emellertid parternas påståenden när den fastställer de faktiska omständigheterna i målet (se fråga 3).

Senaste uppdatering: 15/01/2024

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Please note that the original language version of this page mt has been amended recently. The language version you are now viewing is currently being prepared by our translators.

Bevisupptagning - Malta

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Enligt artikel 562 i *Code of Organisation and Civil Procedure* åligger ansvaret för att bevisa en omständighet alltid den part som åberopar omständigheten.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Ja, dessa bestämmelser finns i artikel 627 och följande artiklar i *Code of Organisation and Civil Procedure*. I artikel 627 anges de handlingar som inte kräver något äkthetsintyg. Det gäller till exempel

rättsakter som antagits av Maltas regering, undertecknade av ministern eller chefen för den avdelning som har utarbetat dem eller – i dennes frånvaro – den biträdande chefen, assistenten eller någon annan högre tjänsteman som har befogenhet att underteckna sådana rättsakter

registren från avdelningar inom Maltas regering

alla offentliga lagar som undertecknats av behöriga myndigheter och offentliggjorts i *Government Gazette (Maltas officiella tidning)*

rättsakter som antagits av Maltas regering, tryckts enligt regeringens bemyndigande och vederbörligen offentliggjorts

akter och register från Maltas domstolar och kyrkodomstolar

intyg från det offentliga registreringskontoret och fastighetsregistret
vittnesmål som utarbetats efter bemyndigande från *Civil Court, First Hall*
andra handlingar som anges i *Merchant Shipping Act* (bland annat registreringsintyg som har undertecknats av justitiesekreteraren eller någon annan bemyndigad tjänsteman samt anteckningar på registreringsintyget som har undertecknats av justitiesekreteraren eller någon annan bemyndigad tjänsteman).
Det finns andra handlingar vars innehåll inte omfattas av någon bevisbörda. Deras äkthet måste dock bevisas. Det gäller följande handlingar:
Handlingar och register från alla instanser eller offentliga organ som regeringen godkänt eller erkänt enligt lag.
Församlingshandlingar och register över födslar, äktenskap och dödsfall samt åtgärder som vidtagits enligt lag i närvaro av en församlingspräst.
Handlingar och register hos notarier på Malta.
Handlares lagstadgade bokföring, men bara i fråga om avtal och affärstransaktioner.
Mäklares lagstadgade register i fråga om parter i affärsavtal.
Innehållet i dessa typer av handlingar kan motbevisas.
I kapitel 16 i *Laws of Malta (Civil Code)* fastställs dessutom presumtionen att ett barn som föds inom äktenskapet är barn till mammans make. Denna presumtion kan kullkastas med hjälp av en edsvuren förklaring i *Civil Court (Family Section)* samt bevis för att antagandet är felaktigt.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

För att domstolen ska kunna avkunna dom i tvistemål måste den anse att bevisningen är tillräcklig och tungt vägande.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Alla parter i ett mål kan vittna, oavsett eget intresse. Vittnesmålet kan ske antingen på egen begäran, på begäran av en annan part i målet eller på uppmaning av domstolen. När det rättsliga förfarandet inleds med en edsvuren ansökan ska man upprätta en lista över vittnen. En sådan lista ska också upprättas tillsammans med det edsvurna svaromålet. En part som vill kalla in ett vittne som inte finns på listan måste först lämna in en ansökan.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Om ansökan om bevisupptagning godkänns kallas vittnena in för att avlägga vittnesmål inför domstolen. Det går att göra en muntlig ansökan om att kalla in vittnen hos *Court of Magistrates (Inferior Jurisdiction)* på Malta eller Gozo.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen får avslå en parts ansökan om bevisupptagning om vittnet i fråga är advokat, juridiskt ombud (*legal procurator*) eller präst. Dessutom kan en person som närvarar vid en förhandling normalt sett inte vittna i samma mål. Domstolen får dock göra undantag från denna regel om det finns goda skäl. Det finns också särskilda bestämmelser om tystnadsplikt och förbud mot att sprida hemliga och konfidentiella upplysningar. Ansökan om bevisupptagning kan dessutom avslås om domstolen anser att vittnet är irrelevant.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Det finns tre typer av bevismedel: handlingar, muntliga vittnesmål på plats och edsvurna utsagor.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Normalt sker vittnesmål vid öppna domstolsförhandlingar och med vittnet på plats. Men lagen tillåter även andra former av bevisupptagning:
En edsvuren utsaga kan inhämtas både från vittnen som bor på Malta och utomlands.
Om en person står i begrepp att lämna Malta eller är så sjuk eller gammal att han eller hon riskerar att dö eller bli oförmögen att avlägga vittnesmål innan målet tas upp till rättegång eller inte kan närvara vid rättegången, kan domstolen utse ett domstolsbiträde som tar upp vittnesmålet på plats. Domstolsbiträdet antecknar frågorna och svaren och vittnet skriver sin namnteckning eller ett kryss under vittnesmålet.
Domstolen kan också utse en extradomare (*Supplementary Judge*) för att höra ett särskilt vittne, om vittnet inte kan lämna sitt hem på grund av sin höga ålder.
Om ett vittne bor utomlands kan en advokat begära att vittnet ska höras. Den part som begärt vittnesförhöret ska skriva ner frågor och lämna in namn och adress till den person som ska närvara i hans ställe under förhöret.
Om domstolen anser det lämpligt får den tillåta att vittnesmålet tas upp i form av en ljud- eller videoinspelning.
Domstolen kan ge juridiskt sakkunniga befogenhet att hålla vittnesförhör och ta upp ed.
De får i så fall använda samma metoder som domstolen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Alla bevismedel har samma värde.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Nej, men man ska alltid lägga fram det bästa beviset.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Ja, enligt lagen är alla inkallade vittnen skyldiga att vittna. Vittnen kan dock inte tvingas att svara på frågor som kan leda till att de åtalas.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Makar till parterna i ett mål är behöriga att vittna och kan vara skyldiga att avlägga vittnesmål på begäran av någon av parterna. Han eller hon kan dock inte tvingas att röja uppgifter som lämnats av maken/makan i förtroende under äktenskapet eller svara på frågor som kan leda till att maken/makan åtalas.
Uppgifter som lämnats i förtroende till advokater, juridiska ombud eller präster behöver inte heller röjas. Men om advokaten eller det juridiska ombudet får tillåtelse av sin klient eller om prästen får tillåtelse av den person som har biktat sig, kan de förhöras om omständigheter som har kommit till deras kännedom (förutsatt att det finns ett samtycke). Advokaten och det juridiska ombudet får då röja det som klienten berättat om ärendet och prästen det som han fått kännedom om under bikten.
Om inte domstolen har beordrat ett förhör kan inte revisorer, läkare, socialarbetare, psykologer eller äktenskapsrådgivare frågas ut om uppgifter som en klient yppat under tystnadsplikt eller om uppgifter som de har fått kunskap om under sin yrkesutövning. Tolkar som får kännedom om konfidentiella uppgifter omfattas också av sekretesskrav.
Ett vittne som är bundet av tystnadsplikt får inte röja hemliga och konfidentiella upplysningar, utom i särskilda fall enligt gällande lag.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Om ett behörigt inkallat vittne inte infinner sig i domstolen gör han sig skyldig till ”domstolstrots”. Domstolen ska i sådana fall bötfälla vittnet. Domstolen kan också beordra att vittnet ska eskorteras eller gripas för att avge sitt vittnesmål inför domstol. Böterna kan dock dras tillbaka om vittnet kan ge goda skäl till sin frånvaro.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Alla personer som är vid sina sinnens fulla bruk kan inkallas som vittnen om det inte finns några invändningar mot deras behörighet. En person har alltid rätt att vittna, oavsett ålder, under förutsättning att han eller hon förstår att man inte får avlägga ett falskt vittnesmål.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domstolen kan när som helst under förhöret ställa frågor till vittnet som den anser nödvändiga eller ändamålsenliga. Alla parter i ett mål kan vittna, oavsett eget intresse. Vittnesmålet kan ske antingen på egen begäran, på begäran av en annan part i målet eller på uppmaning av domstolen.

I mål med minderåriga hör domaren normalt den minderåriga bakom lyckta dörrar eller också sköts förhöret av en särskild barnadvokat.

Vittnen som inte bor på Malta kan höras via videokonferens.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Om bevisningen inte har inhämtats på ett otillåtet sätt finns det inga restriktioner när det gäller att avkunna dom. Det enda undantaget är att domstolen i regel inte beaktar bevisning om omständigheter som vittnet fått kännedom om från andra personer eller omständigheter som uppgetts av andra parter som kan kallas in som vittnen och avlägga vittnesmål.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Ja

Senaste uppdatering: 22/03/2017

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Nederländerna

1 Bevisbörda

Den nederländska civilprocesslagen grundas på principen om att ”den som påstår något måste bevisa detta”. Med andra ord ligger bevisbördan hos den som åberopar faktiska omständigheter eller rättigheter i rättssyften, och det är denne som måste styrka dessa omständigheter och rättigheter. Bevisbördan kan dock ligga hos någon annan på grund av en specifik rättsregel eller principen om skälighet eller rättvisa.

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

De lagstadgade bevisreglerna i civilprocesslagen (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) gäller i förfaranden som inletts genom stämning eller skriftlig ansökan, om inte typen av mål utgör hinder för detta. De är inte obligatoriska i interimistiska förfaranden, och är heller inte automatiskt tillämpliga i skiljeförfaranden. I skiljeförfaranden kan parterna dock komma överens om att tillämpa dessa regler.

De lagstadgade bevisreglerna återfinns i artiklarna 149–207 i civilprocesslagen.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Påståenden om faktiska omständigheter som görs av en av parterna och inte (i tillräcklig grad) motbevisas av motparten ska anses som bevisade av domstolen. Det finns dock ett undantag, nämligen situationer där detta skulle få rättsverkningar som inte alla parter kan utnyttja. I så fall kan domstolen kräva att bevisning läggs fram.

Påståenden som bygger på allmänt kända fakta eller omständigheter eller allmän erfarenhet behöver inte bevisas. Dessa kan användas av domstolen oavsett om de åberopats av parterna eller inte. Med ”allmänt kända fakta eller omständigheter” avses sådana fakta och omständigheter som varje normal person känner till eller kan känna till. ”Allmän erfarenhet ” avser kunskaper och erfarenheter som alla medborgare i det nederländska samhället har. Fakta som domstolen själv inhämtar under förfarandet (s.k. processuella fakta) behöver heller inte bevisas.

I vissa fall anges en presumtion i lag. Vissa fakta eller omständigheter anses så troliga att en part som åberopar dem inte behöver styrka dem med (ytterligare) bevisning. Domstolen kan även använda sig av allmän erfarenhet för att komma fram till en presumtion på grundval av vissa fakta som åberopas inför domstolen. I så fall har motparten möjlighet att motbevisa presumtionen. Det finns även ett antal specialfall. Två exempel kan anföras: enligt vägtrafiklagen måste en bilist som kör på en cyklist eller fotgängare betala skadestånd, om de inte kan bevisa att olyckan berodde på force majeure. Ett annat exempel är när arbetstagare begär skadestånd för en skada som uppkommit på arbetsplatsen. I så fall är arbetsgivaren skyldig att ersätta arbetstagaren för skadan, om det inte kan bevisas att det inte fanns några brister i den vård som krävdes eller att arbetstagaren gjort sig skyldig till bedrägligt beteende eller medveten vårdslöshet.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Det står domstolen fritt att bedöma bevisningen, om inte annat föreskrivs i lag. Med detta undantag avse regler om tvingande beviskraft. I mål som omfattas av tvingande beviskraft är domstolen skyldig att godta vissa former av bevisning som sanna, eller åtminstone erkänna deras bevisvärde. Även här finns en möjlighet att motbevisa vad som gjorts gällande.

Domstolarna kan endast grunda sina beslut på fakta som uppfyller bevisreglerna.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I vissa fall (bokföringskontroll, vittnesmål) lägger domstolen, på begäran av en av parterna, bevisbördan på den andra parten. Domstolen får även göra detta på eget initiativ (ex officio).

På begäran av en av parterna eller på domstolens eget initiativ kan domstolen på samma sätt förordna att ett sakkunnigutlåtande ska avges, eller att en syneförrättning ska genomföras. Det är domstolen som utser den sakkunnige, som avger ett utlåtande till domstolen, och det är domstolen som förrättar syn. Parterna är skyldiga att medverka vid upprättandet av sakkunnigutlåtanden.

Både vid ett sakkunnigutlåtande och en syneförrättning har parterna rätt att framföra sina synpunkter och göra framställningar.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Den part som domstolen har tillåtit att lägga fram bevisning eller som har bevisbördan är skyldig att lägga fram bevisning för att styrka de fakta och/eller omständigheter som åberopas. Motparten kan alltid lägga fram motbevisning, om detta inte är förbjudet enligt lag.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen avvisar bevisning som inte är relevant i målet, som inte är tillräckligt specifik (för vag), som har inkommit för sent eller som är oseriös. Bevisning som lagts fram får inte avvisas på grundval av det resultat som den förväntas leda till.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I Nederländerna tillämpas fri bevisföring, dvs. bevisning kan i princip läggas fram i vilken lämplig form som helst, om inte annat föreskrivs i lag. I lagstiftningen anges även en rad olika bevismedel (icke-uttömmande förteckning): De utgörs av:

officiella handlingar och domar,

bokföringskontroll, register och handlingar,

vittnesmål,

skriftliga eller muntliga sakkunnigutlåtanden,
inspektioner och syneförrättningar.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Bevisning i form av vittnesmål måste vara tillåtet i lagstiftningen och avges på begäran av en av parterna eller åläggs en av parterna på domstolens eget initiativ. Parterna kan också avge vittnesmål (se punkt 3 nedan). Om vittnesmål ska avges är det parterna som kallar vittnena.

Bevisningen avges i form av ett vittnesmål. Bevisningen tas upp genom att ett muntligt vittnesmål avges vid domstolsförhandlingen. En vittnesutsaga tillåts endast som bevisning om utsagan rör fakta som vittnet har personlig kännedom om. En part som begär att få avlägga vittnesmål medges detta om de fakta som ska bevisas är stridiga och vittnesmålet kan bidra till att avgöra målet.

På begäran av en av parterna eller på domstolens eget initiativ kan sakkunniga avge ett skriftligt eller muntligt utlåtande (artikel 194 i civilprocesslagen). Vid ett skriftligt utlåtande fastställer domstolen en tidsfrist för när detta ska inges. Vid ett muntligt utlåtande vittnar den sakkunnige på den dag som avsatts för förhandling.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Det görs skillnad mellan bindande och icke bindande bevisning. Vid bindande bevisning är domstolen skyldig att godta bevisningen som sann eller erkänna bevisvärdet i den formen av bevisning i enlighet med lagstiftningen. Motbevisning kan också läggas fram vid bindande bevisning, om inte annat föreskrivs i lag. Officiella handlingar och domar från brottmålsdomstolar är exempel på bindande bevisning. Domstolen får själv bedöma bevisvärdet hos icke-tvingande bevisning.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

I vissa fall räcker en skriftlig handling som bevisning. Ibland är den skriftliga handlingen även nödvändig för att en viss rättighet ska föreligga. Ett exempel på detta är ett äktenskapsförord eller ett testamente. Bevis på att det finns ett äktenskapsförord eller ett testamente som upprättats av en notarie tillhandahålls genom att man lämnar in en notariehandling. En s.k. kodicill kan också användas som bevisning. En kodicill är ett handskrivet, daterat och underskrivet tillägg till ett testamente där testatorns önskemål anges. Önskemålen kan avse testamenterandet av bl.a. kläder, smycken och vissa angivna hushållsartiklar och böcker. En kodicill behöver inte valideras genom en notariehandling.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Grundprincipen är att alla som kallats att vittna är skyldiga att vittna. Skyldigheten innebär att vittnen måste inställa sig till domstolsförhandlingen och säga sanningen när de avger sina vittnesmål.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Under vissa omständigheter kan en person befrias från skyldigheten att vittna.

Närstående till någon av parterna kan begära undantag från skyldigheten att vittna. Med närstående avses partens (f.d.) makar eller (f.d.) registrerade partner, en parts biologiska och ingifta släktingar, eller den personens make eller registrerade partner intill andra led – t.ex. föräldrar, barn, far- eller morföräldrar, barnbarn, syskon.

Vittnen kan även åberopa undantaget när de besvarar specifika frågor som gör att vittnet eller en biologisk eller ingift släkting i uppstigande eller nedstigande led eller i sidoled i andra eller tredje led, eller den personens (f.d.) make eller (f.d.) registrerade partner, riskerar att åtalas (artikel 165.3 i civilprocesslagen).

Det finns även ett funktionsbaserat undantag. Detta kan åberopas av personer som på grund av sitt yrke eller sin ställning (präster, doktorer, advokater och notarier) har tystnadsplikt.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Om ett vittne i ett rekommenderat brev har kallats att inställa sig i en rättegång och underlåter att göra detta får domstolen på begäran av den berörda parten fastställa ett datum när vittnet får stämmas (delgivning av exekutionstjänsteman). Om vittnet fortfarande underlåter att inställa sig kan domstolen förordna om hämtning av polis. Om ett vittne inställer sig men vägrar att yttra sig får den relevanta parten begära att domstolen frihetsberövar honom eller henne för domstolstrots. Den ansökande parten måste sedan betala kostanden för frihetsberövandet. Domstolen förordnar endast om frihetsberövande om den anser att detta är motiverat för att få fram sanningen.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

I princip är alla skyldiga att avge vittnesmål, med undantag av personer som har rätt att åberopa undantaget (se fråga 2.9).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnen förhörs och utfrågas av domstolen. Parter och deras advokater kan också ställa frågor till vittnet. Domstolen får, på eget initiativ eller på begäran av en av parterna, konfrontera vittnen med varandra eller med parterna. Efter att vittnet har vittnat får domstolen ställa frågor till parterna, och parterna får ställa frågor till varandra.

De nederländska bevisreglerna innehåller inga särskilda bestämmelser om videokonferenser. Det finns dock inget i den nederländska lagstiftningen som utgör hinder för detta förfarande, och det finns inga praktiska hinder för att genomföra videokonferenser. Det kommer an på domstolen att fatta beslut i frågan.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Olaglig bevisning kan delas upp i bevisning som skaffats fram på olagligt sätt och bevisning som använts på ett olagligt sätt. Om bevisningen har skaffats fram på ett olagligt sätt innebär detta inte att själva användningen alltid är olaglig. Det är alltid upp till domstolen att besluta huruvida bevisningen bör betraktas som olaglig.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Parter kan höras som parter i målet, men i så fall behandlas deras utsagor inte som bevisning till förmån för den part som hörs som vittne, om inte vittnesmålet är tänkt att komplettera och förtydliga ofullständig bevisning (artikel 164.2 i civilprocesslagen).

Senaste uppdatering: 09/02/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Österrike

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Huvudprincipen är att alla parter måste uppge de påstådda sakförhållanden som motiverar deras begäran (argumentationsskyldighet – *Behauptungslast*) och lämna lämpliga bevis för dessa (se § 226.1 och § 239.1 i den österrikiska civilprocesslagen (*Zivilprozessordnung*). Om sakläget förblir oklart (s.k. non liquet-

situation) måste domstolen ändå fatta ett beslut. Det är då bevisbördereglerna kommer in i bilden. Varje part bär bevisbördan för att alla faktiska förutsättningar föreligger enligt den rättsregel som den åberopar. I normalfallet måste käranden lägga fram de sakförhållanden som ligger till grund för dennes talan, medan svaranden måste lägga fram de sakförhållanden som bevisar dennes invändningar. Därutöver bär käranden även bevisbördan för att villkoren för att inleda en rättegång är uppfyllda.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

De sakförhållanden som krävs för avgörandet måste bevisas, om de inte omfattas av bevislättnad. Det krävs inga bevis för erkända sakförhållanden (§ 266 och § 267 i civilprocesslagen), notoriska fakta (§ 269 i civilprocesslagen) eller rättsliga presumtioner (§ 270 i civilprocesslagen).

Ett medgett sakförhållande innebär att en part medger att motpartens påstående är riktigt. Domstolen ska i princip betrakta alla medgivna sakförhållanden som sanna och utan prövning lägga dem till grund för sin dom.

Ett notoriskt faktum är ett sakförhållande som är allmänt bekant (vilket innebär att ett stort antal personer känner till det eller att det när som helst utan svårighet kan konstateras på ett tillförlitligt sätt) eller känt för domstolen (vilket innebär att den berörda domstolen fått kunskap om det genom sitt eget arbete eller att det utan vidare kan konstateras vid en genomgång av handlingarna).

Domstolen ska på eget initiativ lägga notoriska fakta till grund för sin dom. Dessa behöver varken anföras eller bevisas.

En rättslig presumtion följer direkt av lagen och innebär omvänd bevisbörda: Det är motparten till den part som gynnas av en rättslig presumtion som måste lägga fram bevis om motsatsen. Motparten måste bevisa att det förmodade sakförhållandet eller rättsläget inte förelåg i det aktuella fallet, trots den rättsliga presumtionen.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Syftet med en rättegång är att övertyga domstolen om ett visst sakförhållande. I regel räcker det med ”en hög grad av sannolikhet”. Det är inte nödvändigt med ”fullständig säkerhet” för att övertyga domaren.

Beviskravets höjd kan variera beroende på lag eller rättspraxis, vilket innebär att beviskravet kan höjas från "en hög grad av sannolikhet" till ”sannolikhet som gränsar till säkerhet” eller sänkas till ”övervägande sannolikhet”. I det sistnämnda fallet räcker det enligt § 274 i civilprocesslagen med fullt tillräcklig bevisning eller intygande som bevis. Så kallade prima facie-bevis leder också till en sänkning av det beviskrav som krävs och har betydelse för hanteringen av bevisföringsproblem i mål som rör skadestånd. Om det handlar om ett typiskt händelseförlopp som erfarenhetsmässigt visar på ett visst orsakssamband eller vållande anses detta sakförhållande vara bevisat eftersom det rör sig om prima facie-bevis, även i konkreta fall.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Bevisupptagningen kan ske på domstolens initiativ eller på begäran av en part. Vid förfaranden med s.k. ren utredningsplikt (då domstolen måste fastställa sakförhållandet på eget initiativ) behöver inte parterna lägga fram bevis. I standardförfaranden enligt civilprocesslagen kan domarna på eget initiativ ta upp alla bevis som kan förväntas bringa klarhet i viktiga sakförhållanden (§ 183 i civilprocesslagen). Domaren kan uppmana parterna att lägga fram skriftliga handlingar, anordna syn på stället, begära sakkunnigutlåtande eller höra parterna. Skriftliga bevis får dock endast läggas fram om minst en av parterna har åberopat dem. Skriftliga bevis får inte upptas och vittnen får inte höras om båda parter motsätter sig detta. I alla andra fall sker bevisupptagningen på begäran av någon av parterna.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Bevisupptagningen sker som regel vid den muntliga förhandlingen. Inom ramen för den s.k. förberedande förhandlingen (§ 258 i civilprocesslagen) utarbetar domstolen gemensamt tillsammans med parterna eller deras ombud en tidsplan för rättegången som även omfattar en plan för bevisupptagningen. Vid behov kan man dock när som helst diskutera rättegångens fortsatta förlopp. När bevisupptagningen är avklarad diskuteras resultatet med parterna (§ 278 i civilprocesslagen). Bevisupptagningen ska i princip alltid ske direkt inför den domare som ska döma i målet. I fall som uttryckligen regleras i lag kan bevisupptagningen också ske inom ramen för förfarandet om ömsesidig rättslig hjälp. Parterna ska kallas till bevisupptagningen och har rätt att medverka på olika sätt, t.ex. rätt att fråga ut vittnen och sakkunniga. Bevisupptagningen sker alltid på domstolens initiativ och i princip även om parterna (trots kallelse) inte är närvarande.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

En begäran om bevisupptagning avslås om domstolen anser att den verkar ovidkommande (§ 275.1 i civilprocesslagen) eller om den gjordes med avsikt att förhala ärendet (§ 178.2, § 179, § 275.2 i civilprocesslagen). Det finns dessutom en möjlighet att fastställa en tidsfrist för en bevisupptagning som sannolikt kommer att fördröja målet (§ 279.1 i civilprocesslagen). När denna frist löpt ut kan begäran om bevisupptagning avslås. En begäran kan även avslås om bevisupptagningen inte är nödvändig, t.ex. om domstolen redan är övertygad om ett visst sakförhållande eller om sakförhållandet inte måste bevisas, eller om det råder ett bevisupptagningsförbud. Vid bevisupptagning som medför kostnader (t.ex. sakkunnigutlåtanden) begär man ett förskott från den som begär bevisupptagningen. Om detta inte betalas i tid kan beviset endast läggas fram om det inte leder till en fördröjning av målet.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I civilprocesslagen anges fem ”klassiska” bevismedel: skriftliga handlingar (§ 292–319), vittnesmål (§ 320–350), sakkunnigutlåtanden (§ 351–367), syn på stället (§ 368–370) och hörande av parterna (§ 371–383). I princip kan alla källor tillåtas som bevismedel och klassas sedan utifrån formen som ett av dessa fem bevismedel.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnena hörs enskilt utan att de vittnen som ska höras senare är närvarande. På så sätt förhindrar man att vittnena påverkar varandra med sina utsagor. Om vittnesutsagorna är motstridiga kan de ställas mot varandra. Vittnesförhör inleds med några frågor i informationssyfte för att fastställa om det föreligger en eventuell vittnesoförmåga, om det finns skäl till att vittnet kan vägra lämna vittnesmål eller om det finns hinder för att avlägga ed. När vittnet har påmints om sin skyldighet att säga sanningen och upplysts om de straffrättsliga följderna av en falsk vittnesutsaga börjar det egentliga förhöret med att vittnet uppmanas att uppge sina personuppgifter. Därefter följer utfrågningen i själva sakfrågan. Parterna kan delta i vittnesförhöret och får med domstolens godkännande ställa frågor till vittnena. Domaren kan avvisa olämpliga frågor. I princip ska vittnena höras direkt av den domstol som kommer att meddela domen. Under vissa omständigheter kan vittnena dock höras inom ramen för förfarandet om ömsesidig rättslig hjälp (§ 328 i civilprocesslagen).

Den sakkunnige är en ”medhjälpare” till domstolen. Medan vittnen meddelar iakttagelser om sakförhållanden förmedlar den sakkunnige fackkunskaper som domstolen inte själv kan besitta. Sakkunnigutlåtande ska i princip lämnas direkt vid den domstol som kommer att meddela domen. Inhämtning av sakkunnigutlåtande kan även ske på domstolens eget initiativ, utan inskränkning. Den sakkunnige är skyldig att förete en rapport och ett utlåtande. Ett muntligt utlåtande från en sakkunnig ska avges vid den muntliga förhandlingen. Skriftliga utlåtanden ska på begäran av en part kommenteras av den sakkunnige vid den muntliga förhandlingen. Rapporter och utlåtanden ska motiveras. Privata expertutlåtanden gäller inte som sakkunnigutlåtanden i den mening som avses i civilprocesslagen. De har samma bevisvärde som privata skriftliga handlingar.

Ett rent skriftligt förfarande är inte tillåtet enligt österrikisk lag. Eftersom det inte finns några inskränkningar vad gäller bevismedlen finns det dock en möjlighet att avlägga vittnesmål skriftligt. Ett sådant bevismedel ska dock klassas som ett skriftligt bevis och är underkastat domstolens fria bevisvärdering. Om domstolen anser att det är nödvändigt måste vittnet infinna sig i domstolen, såvida inte båda parterna motsätter sig förhöret.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Principen om ”fri bevisvärdering” gäller (§ 272 i civilprocesslagen). Bevisvärderingen är domarens prövning av bevisresultaten. Vid denna värdering är domarna inte bundna av några lagstadgade bevisregler utan ska efter egen personlig övertygelse bedöma om beviset är tillräckligt eller inte. Bevismedlen rangordnas inte. Skriftliga handlingar hänförs till begreppet skriftliga bevis om det inte rör sig om ett sakkunnigutlåtande. Inhemska offentliga handlingar förmodas vara äkta, dvs. de antas faktiskt härröra från den som anges som utfärdare. De utgör dessutom formella bevis för innehållets riktighet. Privata handlingar utgör, om de har undertecknats, formella bevis för att den nedtecknade utsagan härrör från den person som har undertecknat handlingen. Innehållets riktighet bedöms dock genom domstolens fria bevisvärdering.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Den österrikiska civilprocesslagen innehåller inga bestämmelser om obligatoriska bevismedel för att bevisa vissa sakförhållanden. Valet av bevismedel står inte i samband med hur stor fordran är.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Vittnen är skyldiga att infinna sig i domstol, avge vittnesmål och eventuellt avlägga ed. Om ett vederbörligen kallat vittne utan giltig förklaring uteblir vid den muntliga förhandlingen kan domstolen ådöma böter. Om vittnet uteblir på nytt kan det hämtas med tvång. Om ett vittne vägrar att avlägga vittnesmål utan att ange något skäl, eller anger ett oberättigat skäl, kan vittnet tvingas att avge vittnesmål. Ett falskt vittnesmål i domstol får straffrättsliga följder.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Om det finns skäl för vittnet att vägra vittna (§ 321 i civilprocesslagen) har vittnet rätt att vägra svara på en fråga eller vissa frågor. Det finns ingen rätt att fullständigt vägra att vittna. Exempel på sådana skäl är vanära, risk för straffrättsliga följder för vittnet eller för närstående personer till denne eller en omedelbar förmögenhetsrättslig skada för samma personkrets, statligt erkänd tystnadsplikt, tystnadsplikt för advokater, rättsliga intresseorganisationer eller frivilliga yrkesföreningar på det arbetsrättsliga och socialrättsliga området som har rätt att sluta kollektivavtal, risk för avslöjande av yrkeshemligheter samt utövande av en rösträtt som är hemlig enligt lag. Domstolen måste upplysa vittnet om dessa skäl innan förhöret äger rum. Om vittnet vill utnyttja möjligheten att vägra vittna måste han eller hon ange skälen till detta.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Domstolen måste besluta om ett vittne har rätt att vägra vittna. Om ett vittne vägrar att vittna utan att ange något skäl till detta eller om domstolen inte anser att skälen är berättigade kan vittnet tvingas att avge vittnesmål (§ 354 i verkställighetsförordningen – *Exekutionsordnung*). Detta kan åstadkommas med hjälp av böter eller, i begränsad omfattning, frihetsberövande. Ett sådant vittne ansvarar även för eventuella skador som denne orsakat parterna genom sin oberättigade vägran att vittna.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Personer som antingen inte har varit eller inte är i stånd att bevittna de sakförhållanden som ska bevisas eller som inte kan meddela sina iakttagelser räknas som oförmögna att vittna. Man talar här om ”absolut” fysisk oförmåga att vittna (§ 320.1 i civilprocesslagen). När det gäller omyndiga eller mentalt handikappade personer måste man dock avgöra i det enskilda fallet om personen i fråga kan höras som vittne eller inte. På begäran eller på eget initiativ får domstolen avstå från hela eller delar av vittnesförhör av minderåriga vittnen, om vittnesförhöret skulle kunna inverka negativt på dem, med hänsyn till deras psykiska mognad, relation till parterna i förfarandet samt ämnet för förhöret (§ 289b.1 i civilprocesslagen). Detta gäller även vid rättsvårdsärenden (§ 35 i lagen om rättsvårdsärenden – *Außerstreitgesetz*). Dessutom finns det tre fall av ”relativ” oförmåga att vittna (§ 320.2–320.4 i civilprocesslagen): präster får inte höras om sådant som de har anförtrotts under bikt eller som omfattas av deras tystnadsplikt, statstjänstemän får inte höras om sådant som faller inom ramen för deras tystnadsplikt om de inte har befriats från denna, och medlare får inte höras om sådant som de har anförtrotts eller på annat sätt fått kännedom om under medlingsförfaranden.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domstolen ska ställa lämpliga frågor till vittnena om de sakförhållanden som ska bevisas genom deras utsagor och om de omständigheter som ligger till grund för deras kunskaper. Parterna får delta i vittnesförhöret och får med domstolens godkännande ställa frågor för att förtydliga eller komplettera utsagan. Domaren kan avvisa olämpliga frågor. Vittnesutsagans viktigaste innehåll och vid behov även dess ordalydelse ska protokollföras. Video- och ljudupptagningsapparater och data lagrade på dem ses i regel som föremål för syn. Bevisföring genom syn sker genom att domstolen gör en omedelbar iakttagelse med sinnena av sakernas egenskaper eller tillstånd. På grund av bevisupptagningens princip om materiell omedelbarhet är sådana bevismedel endast tillåtna om det inte finns några omedelbara bevismedel, som t.ex. ett vittne. Vittnesförhör per videolänk är i princip möjligt och ska av processekonomiska skäl användas i stället för förhör inom ramen för förfarandet om ömsesidig rättslig hjälp. Sedan 2011 är samtliga domstolar utrustade med videokonferensutrustning.

Sammanhänger ett tvisteföremål med ett brottmålsförfarande ska vittnesmål av brottsoffer (i den mening som avses i § 65.1 a i straffprocesslagen – *Strafprozessordnung*) på deras begäran inskränka parternas och deras ombuds deltagande i vittnesförhöret genom att de tillåts följa vittnesförhöret via videolänk, och på så sätt kan utöva sin rätt att ställa frågor utan att vara närvarande. Om brottsoffret är en omyndig minderårig måste en lämplig sakkunnig genomföra förhöret i samband med brottmålsförfarandet (§ 289a.1 i straffprocesslagen). Domstolen får på begäran höra personer på det sätt som anges i punkt 1, om de med tanke på typ av bevisning och i egenskap av att vara personligt berörda, inte rimligen kan förväntas vilja uttala sig i närvaro av parterna och deras ombud (§ 289a.2 i civilprocesslagen). Även om ett vittnesförhör inte i sig inverkar negativt på minderåriga vittnen får domstolen, på begäran eller på eget initiativ, förhöra dem på det sätt som anges i § 289a.1 i civilprocesslagen och vid behov av en lämplig sakkunnig, då ett vittnesförhör i parternas eller deras ombuds närvaro skulle påverka deras välbefinnande, med hänsyn till deras mentala mognad, ämnet för förhöret och deras nära relation till parterna (§ 289b.2 i civilprocesslagen). Paragraferna 289a och 289b i civilprocesslagen ska även tillämpas i rättsvårdsärenden (§ 35 i lagen om rättsvårdsärenden).

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Om en part inte rättar sig efter en avtalsmässig skyldighet, en privaträttslig föreskrift eller god sed vid inhämtandet av bevismedlet kan domstolen ta upp bevisningen och bedöma den, men parten kan bli skadeståndsskyldig. Om en part vid inhämtandet av bevismedlet överträder en straffrättslig föreskrift som skyddar de grundläggande fri- och rättigheterna enligt författningen (t.ex. kroppsskada, kidnappning, påtryckningar för att tvinga fram en vittnesutsaga), är bevismedlet inte tillåtet och får inte tas upp av domstolen. Om det är oklart om det har begåtts någon brottslig gärning kan domstolen avbryta tvistemålsprocessen tills brottmålet har avslutats. Om den brottsliga gärning som har begåtts för att skaffa fram bevismedlet inte innebär en överträdelse av de grundläggande fri- och rättigheterna enligt författningen blir den bevisförande parten visserligen straffrättsligt ansvarig, men bevismedlet får tas upp till prövning. Bevismedel som har skaffats fram på olagligt sätt är endast otillåtna om de har inverkat på domstolens skyldighet att söka sanningen och därmed har skadat garantin för att domen är sann och riktig.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Hörande av parterna är också ett bevismedel. Liksom vittnen har parterna en skyldighet att infinna sig, avge utsaga och avlägga ed. Parterna kan dock varken tvingas att infinna sig i domstolen eller avge utsaga. Om en part utan skäl låter bli att infinna sig eller avge utsaga ska domstolen bedöma detta

genom att beakta alla bakomliggande omständigheter. Endast i mål om föräldraansvar eller äktenskapsmål kan man tillgripa tvångsmedel för att få parterna att infinna sig i domstolen. Till skillnad från ett vittne kan en part som inte uppfyller sin sanningsplikt inte drabbas av straffrättsliga följder, såvida det inte handlar om en falsk utsaga under ed. Domstolen kan på eget initiativ anordna förhör av parterna.

4 Har medlemsstaten i enlighet med artikel 2.1 i förordningen om bevisupptagning angett andra myndigheter som är behöriga att ta upp bevis i samband med rättsliga förfaranden i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur enligt förordningen? Om så är fallet, i vilka förfaranden är de behöriga att ta upp bevis? Kan de endast begära bevisupptagning eller även bistå vid bevisupptagning på grundval av en begäran från en annan medlemsstat? Se även anmälan enligt artikel 2.1 i förordningen om bevisupptagning.

Enligt österrikisk nationell lagstiftning är för närvarande inga andra myndigheter än domstolar behöriga att ta emot bevis över gränserna enligt artikel 2.1 i förordningen.

Senaste uppdatering: 13/04/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Please note that the original language version of this page pl has been amended recently. The language version you are now viewing is currently being prepared by our translators.

Please note that the following languages: en have already been translated.

Bevisupptagning - Polen

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Frågor om bevisning och bevisupptagning omfattas av civillagen (*kodeks cywilny*, artikel 6) och civilprocesslagen (*kodeks postępowania cywilnego*, artiklarna 227–315).

Enligt artikel 6 i civillagen ligger bevisbördan för en omständighet på den person som gör anspråk på rättsliga följder med anledning av denna omständighet. För vissa omständigheter har käranden bevisbördan, för andra omständigheter är det svaranden.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Undantag från regeln att bevisbördan för en omständighet är placerad på den person som gör anspråk på rättsliga följder med anledning av denna omständighet måste följa direkt av en lagstiftningsakt.

I vissa särskilda fall är det möjligt flytta över bevisbördan på motparten, dvs. kasta om bevisbördan. Det kan ske om exempelvis bevisningen förstörs eller bevisupptagningen förhindras. I rättspraxis är det vedertagna synsättet att en part ska bevisa att vissa omständigheter inte förelåg, om denna part agerar på ett sätt som hindrar eller gör det mycket svårt för den andra parten, som har bevisbördan, att bevisa dessa omständigheter.

Bevisbördefrågan är nära kopplad till institutet legal presumtion. Enligt artikel 234 i civilprocesslagen är en legal presumtion bindande för rätten. I regel är det acceptabelt att vederlägga en legal presumtion.

Legala presumtioner som ändrar bevisningsreglerna rör t.ex. god eller ond tro (artikel 7 i civillagen), antagandet om levande födsel (artikel 9 i civillagen), olaglighet (artikel 24.1 i civillagen), att samägares andelar är likställda (artikel 197 i civillagen), gäldenärens vetskap om att dennes agerande är till skada för borgenärerna (artiklarna 527.3 och 529 i civillagen) eller att partners andelar i ett civilrättsligt partnerskap har lika värde (artikel 826.2 i civillagen).

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

I enlighet med principen om fri bevisprövning (artikel 233 i civilprocesslagen) bedömer rätten bevisningens tillförlitlighet och styrka baserat på en samlad prövning av den inhämtade bevisningen.

Rätten får endast basera en fällande dom på bevisning som har tagits upp på rätt sätt, i enlighet med kraven om beviskällor och med principen om direkt åberopande av bevisning.

Rättens fria bevisprövning omfattar även sakkunnigutlåtanden.

I artikel 243 i civilprocesslagen föreskrivs dessutom institutet rimlighetsbevis. Rimlighetsbevis är ett alternativ till bevisning i egentlig mening och ger inte någon visshet utan skänker endast rimlighet åt en utsaga om ett sakförhållande. Formell bevisupptagning är regeln, medan bevis på rimlighet är ett undantag till förmån för den part som åberopar en viss omständighet. Rimlighetsbevis är tillräckliga i frågor av underordnad betydelse och i fall som uttryckligen anges i en lagstiftningsakt.

2 Bevisupptagning

Alla utsagor av både käranden och svaranden ska bygga på bevisning.

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Rätten får godta bevisning som inte har åberopats av en part, men denna bevisning får endast avse den partens utsagor om väsentliga och omtvistade omständigheter då den bevisning som har inhämtats under målet enligt rätten inte räcker till för att avgöra det (artikel 232 i civilprocesslagen).

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

I princip godtar rätten bevisning på parternas begäran, eftersom det är deras skyldighet att lägga fram den bevisning som krävs för att avgöra målet. Rätten prövar dock om det är lämpligt eller nödvändigt att godkänna bevisning som har åberopats av parterna (artikel 236 i civilprocesslagen).

Rätten bör utfärda ett bevisbeslut när den tar upp bevisning och när den godkänner bevisning ex officio.

När rätten beslutar om den ska godta bevisning från en part i förfarandet bör den undersöka

om en viss omständighet är relevant i målet (artikel 227 i civilprocesslagen),

om omständigheten måste styrkas (det kan exempelvis vara något som är allmänt bekant – artikel 228.1 i civilprocesslagen, eller som erkänns av parterna – artikel 229 i lagen),

om bevisningen inte är utesluten i just detta fall (t.ex. artiklarna 246 och 247 i civilprocesslagen),

om den omständighet som ska styrkas av bevisningen inte har klargjorts tillräckligt redan eller om bevisningen inte har åberopats bara för att dra ut på förfarandet (artikel 217.2 i civilprocesslagen).

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Rätten avslår en parts begäran om bevisupptagning om den rör omständigheter som inte är relevanta i målet (artikel 227 i civilprocesslagen), omständigheter som är allmänt bekanta, omständigheter som erkänns av motparten under förfarandet, om detta inte ger upphov till tvivel, samt omständigheter som är kända för rätten ex officio, men rätten bör därefter uppmärksamma parterna på sådana omständigheter under förhandlingen (artiklarna 228 och 229 i civilprocesslagen).

Rätten får anse att omständigheter som är relevanta för avgörandet av målet är bevisade om denna slutsats kan dras av andra bevisade omständigheter (faktisk presumtion, artikel 231 i civilprocesslagen).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

handlingar (artiklarna 244–257 i civilprocesslagen)

Handlingar är skriftliga vittnesbörd. De kan vara officiella eller privata. När det gäller officiella handlingar som har utarbetats i lämplig form av behöriga offentliga myndigheter förutsätts det att deras officiellt bestyrka innehåll är riktigt och att de verkligen har utfärdats av den utfärdande myndigheten.

vittnesmål (artiklarna 258–277 i civilprocesslagen)

Ingen kan vägra att vittna, med undantag av parters makar, deras släktingar i uppstigande och nedstigande led, syskon och släktingar genom äktenskap i samma linje och släktled samt deras adoptivföräldrar eller adoptivbarn. Rätten att vägra vittna kvarstår efter att ett äktenskap eller ett adoptionsförhållande har avslutats.

sakkunnigutlåtande (artiklarna 278–291 i civilprocesslagen)

Ett sakkunnigutlåtande är ett yttrande om sakförhållanden, tillstånd och händelser vars prövning och klargörande kräver särskild specialkunskap, som gör att rätten kan bedöma omständigheterna ordentligt och avgöra målet.

syn (artiklarna 292–298 i civilprocesslagen)

Syn består i att rätten direkt iakttar fastigheter eller personers tillstånd, en plats eller ett föremål.

förhör av parterna (artiklarna 299–304 i civilprocesslagen)

Om det efter att bevisningen har uttömts, eller på grund av att den saknas, fortfarande finns outredda omständigheter som är relevanta i målet beslutar rätten om att parterna ska höras för att klargöra dessa omständigheter.

När en juridisk person är part hör rätten personer som ingår i ett organ som har rätt att företräda den parten.

Dessutom får rätten godta bevisning i form av resultat från blodgruppstester, videoinspelningar, tv-inspelningar, fotokopior, fotografier, planer, ritningar, ljudskivor eller ljudband och andra enheter för inspelning och lagring av bilder eller ljud.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

I enlighet med artikel 266 i civilprocesslagen informeras vittnet före förhöret om sin rätt att vägra vittna och om det straffrättsliga ansvaret för falskt vittnesbörd. Det vittne som ska vittna avlägger ed inför rätten.

I enlighet med artikel 271.1 i civilprocesslagen avges vittnesmålet muntligen. Vittnesberättelsen läses upp för vittnet och kompletteras vid behov på grundval av vittnets synpunkter.

I regel kan vittnen som inte hörts än inte närvara vid förhör av andra vittnen (artikel 264 i civilprocesslagen), medan vittnen som avger motstridiga vittnesmål kan konfronteras med varandra (artikel 272 i civilprocesslagen).

Rätten får kalla en eller flera sakkunniga för att lämna utlåtanden, och upplyser dem om huruvida utlåtandena ska läggas fram muntligen eller skriftligen (artikel 278 i civilprocesslagen). Den sakkunnige får vägra att vittna av samma skäl som vittnen (artiklarna 280 och 261 i civilprocesslagen). Även den sakkunnige avlägger ed, såvida inte parterna befriar honom från denna plikt. Varje utlåtande ska omfatta en motivering (artikel 285 i civilprocesslagen). Sakkunniga får kräva ersättning för sitt arbete (artikel 288 i civilprocesslagen).

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Det finns ingen anledning att godta någon formell hierarki för bevismedel när det gäller deras tillförlitlighet och styrka oavsett omständigheterna i ett visst mål. I regel bedömer rätten bevisningen efter eget godtycke (artikel 233 i civilprocesslagen). Bedömningen bör ta hänsyn till den princip som fastställs i artiklarna 246 och 247 i civilprocesslagen, enligt vilken skriftliga bevis är bättre än utsagor från vittnen eller parter.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Vissa processer kräver en viss form, och kravet på en sådan särskild form kan bygga på en lagstiftningsakt eller en överenskommelse mellan parterna. Om kraven i en lagstiftningsakt eller en överenskommelse inte uppfylls vid användning av skriftliga bevis i enlighet med artikel 74.1 i civillagen *(ad probationem)* bär den person som inte utförde en handling i rätt form de negativa processrättsliga följderna av detta, eftersom hans förmåga att ta upp bevisning är begränsad.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

I regel får ingen vägra att vittna. Det är nämligen en lagstadgad plikt att avge vittnesmål. Denna plikt omfattar tre krav:

Inställa sig i rätten vid en viss tidpunkt.

Vittna.

Avlägga ed.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

I lagen föreskrivs dock vissa undantag från regeln att ingen kan vägra att vittna i artikel 261 i civilprocesslagen, enligt vilken parternas makar, deras släktingar i uppstigande och nedstigande led, syskon och släktingar genom äktenskap i samma linje och släktled samt deras adoptivföräldrar eller adoptivbarn får vägra att vittna. Rätten att vägra vittna kvarstår också efter att ett äktenskap eller ett adoptionsförhållande har avslutats.

Med undantag för mål om äktenskapsskillnad får man inte vägra att vittna i mål om familjestatus.

Rätten bör före vittnesförhöret upplysa vittnet om dennes rätt att vägra vittna och att vägra svara på frågor. Skälen till vägran att vittna (som inges skriftligen eller muntligen, med hänvisning till lagstadgade skäl) kontrolleras av rätten.

En vägran att vittna får återkallas. Efter att ha vittnat kan dock inte vittnet utnyttja rätten att vägra, såvida vittnet inte hade upplysts tidigare om att han hade denna rättighet.

Vittnet får också vägra att svara på frågor om vittnesmålet kan medföra straffrättsligt ansvar, vanära eller allvarlig och direkt ekonomisk skada för vittnet eller dennes släktingar (makar, släktingar i uppstigande och nedstigande led, syskon, släktingar genom äktenskap i samma linje och släktled samt adoptivföräldrar eller adoptivbarn), eller om det skulle innebära röjande av en viktig affärshemlighet.

Enligt den gängse uppfattningen omfattar inte termen ”släktingar” personer som faktiskt bor tillsammans som ett par (samboförhållanden).

En präst får vägra att vittna om omständigheter som har anförtrotts honom vid bikt.

Enligt domstolens beslut ska alla vid en bestämd tid och plats lämna in alla handlingar de har som ger information om en relevant omständighet i målet, såvida inte handlingen innehåller konfidentiell information. Endast personer som med avseende på de omständigheter som tas upp i handlingen kan vägra att vittna, eller som förvarar handlingen för en tredje part som av samma skäl kan vägra lämna in handlingen, kan befrias från ovanstående skyldighet. Även i sådana fall är dock en vägran att lämna in handlingen oacceptabel om innehavaren eller den tredje parten måste göra detta med avseende på åtminstone en av parterna eller om handlingen utfärdas till förmån för den part som begär bevisupptagningen. Dessutom kan en part inte vägra att lämna in en handling om den skada som parten skulle utsätta sig för genom att lämna in handlingen består i att parten förlorar målet (artikel 248 i civilprocesslagen).

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

I fall av en oberättigad vägran att vittna eller avlägga ed dömer rätten vittnet till böter efter att ha hört alla närvarande parter om vägrans giltighet (artikel 274 i civilprocesslagen).
Oberoende av ovanstående vite får rätten låta häkta vittnet i upp till en vecka. Domstolen släpper vittnet om vederbörande vittnar eller avlägger eden, eller om målet avgörs av den domstol där vittnesmålet tilläts (artikel 276 i civilprocesslagen).

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Rätten bör ex officio hindra en person från att vittna om personen saknar uppfattningsförmåga eller inte kan delge det uppfattade. Om orsakerna till denna oförmåga upphör kan förbudet att vittna hävas. Psykiatrisk behandling eller oförmåga i sig gör inte automatiskt ett vittnesmål otillförlitligt (artikel 259 i civilprocesslagen).
I lagen anges inte någon åldersgräns för när ett barn anses kunna uppfatta och delge det uppfattade. Huruvida ett barn kan höras beror därmed på barnets individuella egenskaper och utvecklingsgrad. I äktenskapsmål föreskrivs begränsningar i lagen när det gäller att som vittnen höra minderåriga under 13 år och parternas släktingar i nedstigande led under 17 år (artikel 430 i civilprocesslagen).
Artikel 259 i civilprocesslagen ger upphov till den allmänna regeln att ingen kan höras i samma mål den ena gången som vittne och den andra som part. En parts lagstadgade företrädare får därmed höras vid förhör av parterna. En parts ombud får i sin tur höras som vittne, men måste då avsäga sig sin fullmakt. En mellankommande part kan inte vara vittne (artikel 81 i civilprocesslagen).
Militär personal och statstjänstemän som inte har befriats från plikten att hemlighålla information som stämplats som sekretessbelagd eller konfidentiell, om deras vittnesmål skulle innebära ett intrång i denna sekretess, måste inte vittna så länge de inte befrias från sin tystnadsplikt.
En medlare kan inte vara vittne när det gäller omständigheter som medlaren fick kännedom om under medlingen, såvida inte parterna befriar honom från tystnadsplikten för medlare (artikel 2591 i civilprocesslagen).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Ett vittne hörs av rätten. I vissa fall får rätten anförtro förhöret åt en utsedd domare (artikel 235 i civilprocesslagen). Om bevisningens karaktär inte utgör något hinder får rätten besluta att genomföra förhöret med tekniska hjälpmedel som gör det möjligt att delta på distans.
Parterna har rätt att närvara när vittnena hörs och ställa frågor till dem.
Vittnena får höras med hjälp av videokonferens och telekonferens (artikel 10.4 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur).

3 Bevisvärdering

I regel får allt som tjänar till att fastställa de sakförhållanden som är relevanta i målet användas som bevisning. I civilprocesslagen föreskrivs inte något allmänt förbud mot att bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt används i tvistemål. En analys av bestämmelserna i konstitutionen, av de olika bestämmelserna i civillagen och civilprocesslagen, lagen om skydd av sekretessbelagda uppgifter och i internationella fördrag som Polen har ratificerat ger dock underlag åt teorin att det är oacceptabelt att bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt används i tvistemål.

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

I tvistemål får man inte använda bevisning som har skaffats fram på ett sätt som ledde till att en persons rätt till tankefrihet, yttrandefrihet, privatliv och personlig frihet har kränkts och att personen därmed har berövats dessa rättigheter. Bevisning som har skaffats fram genom bedrägeri eller genom ett löfte som skulle innebära en lagöverträdelse om det infrias, t.ex. att erbjuda ekonomisk vinning för telefonavlyssning, betraktas som otillåten.
I artikel 403.1.2 i civilprocesslagen fastställs det att en dom som har erhållits med hjälp av brott får ändras. Den begäran som föreskrivs i artikel 403.1.2 i civilprocesslagen är endast möjlig när fullgörandet bekräftas genom en slutlig fällande dom. Domen måste vara slutlig för att grunderna för ändring ska kvarstå. En kopia av domen bör bifogas begäran om ändring av en dom.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Om det efter att bevisningen har uttömts, eller på grund av att den saknas, fortfarande finns outredda omständigheter som är relevanta i målet får rätten höra parterna (artikel 299 i civilprocesslagen).

Senaste uppdatering: 26/11/2018

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Portugal

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

De allmänna bestämmelserna om bevisbörda fastställs i artiklarna 342–348 i den portugisiska civillagen.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Ja, det finns regler om undantag från bevisbördereglerna.
I följande fall:
Artikel 412 i den portugisiska civilprocesslagen – sakförhållanden som inte kräver förklaring eller bevis.
Artikel 350 i den portugisiska civillagen – rättsliga presumtioner.
Rättsliga presumtioner får dock vederläggas, dvs. motbevis får läggas fram, utom i de fall lagen inte tillåter detta (artikel 350.2 i den portugisiska civillagen).

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domaren bedömer fritt bevisningen för varje enskilt sakförhållande. Domstolens fria bedömning av bevisen omfattar inte sakförhållanden för vilka särskilda bevisåtgärder krävs enligt lagstiftningen, eller sakförhållanden som bara kan bevisas av dokument eller som är helt bevisade, antingen genom dokument eller genom parternas godkännande eller medgivande (artikel 607.5 i den portugisiska civilprocesslagen).
Domstolen måste bedöma all bevisning, oavsett om den kommer från den part som har bevisbördan eller inte, utan att det påverkar bestämmelser där det anges att ett yttrande om ett sakförhållande är irrelevant om det inte läggs fram av en viss part (artikel 413 i den portugisiska civilprocesslagen).
Bevisvärdet varierar beroende på bevismedlets art (artiklarna 369–396 i den portugisiska civillagen).

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Bevisupptagningen sker inte alltid på grundval av en parts begäran.

Portugisisk lagstiftning bygger på den ”inkvisitoriska principen”, dvs. domarens skyldighet att även på eget initiativ verkställa eller beordra alla åtgärder som krävs för att fastställa sanningen och för en rättvis lösning av tvisten vad gäller de sakförhållanden som domaren enligt lagen har rätt att undersöka (artikel 411 i den portugisiska civilprocesslagen).

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Vid den förberedande förhandlingen eller genom beslut, beroende på vad som är tillämpligt, fastställer domstolen vilka bevismedel som godtas och kan åberopas (artiklarna 591 och 593 i den portugisiska civilprocesslagen).

I allmänhet sker bevisupptagningen vid huvudförhandlingen (artikel 604.3 i den portugisiska civilprocesslagen). I undantagsfall kan dock domstolen tillåta att bevis tas upp på förhand (artikel 419 i den portugisiska civilprocesslagen).

Om domstolen när rättegången är över anser sig sakna information kan den återuppta förhandlingarna för att höra de vittnen den önskar och begära andra åtgärder som krävs (artikel 607.1 i den portugisiska civilprocesslagen).

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

I enlighet med den processuella skyldighet som fastställs i artikel 6 i den portugisiska civilprocesslagen är det i allmänhet domaren som ska avvisa bevis som är ovidkommande eller förhalar processen.

Exempel på när en begäran om bevisupptagning helt eller delvis kan avslås:

Begränsning av antalet vittnen (artikel 511 i den portugisiska civilprocesslagen).

Hinder (artikel 496 i den portugisiska civilprocesslagen).

Ed och inledande förhör (artikel 513 i den portugisiska civilprocesslagen).

Sakförhållanden som en partsutsaga kan grundas på (artikel 454 i den portugisiska civilprocesslagen).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Följande bevismedel finns:

Presumtioner (artikel 349 i den portugisiska civillagen).

Erkännanden (artikel 352 i den portugisiska civillagen).

Partsutsagor (artikel 466 i den portugisiska civilprocesslagen).

Bevisning i form av dokument (artikel 362 i den portugisiska civillagen).

Sakkunnigbevisning (artikel 388 i den portugisiska civillagen).

Rättsliga inspektioner (artikel 390 i den portugisiska civillagen).

Vittnesmål (artikel 392 i den portugisiska civillagen).

Framläggande av lös eller fast egendom (artikel 416.1 i den portugisiska civilprocesslagen).

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Det finns olika sätt att erhålla vittnesmål enligt artiklarna 452, 456, 457, 466, 500, 501, 502, 503, 506, 518 och 520 i den portugisiska civilprocesslagen:

Parter och vittnen hörs personligen eller via tekniska hjälpmedel, i enlighet med artikel 502 i den portugisiska civilprocesslagen.

Förhör efter en framställning om rättslig hjälp (artikel 500 b i den portugisiska civilprocesslagen).

Förhör i den berörda personens hem eller på dennes arbetsplats (artikel 503 i den portugisiska civilprocesslagen).

Skriftligt förhör (artikel 517 i den portugisiska civilprocesslagen).

Skriftligt vittnesmål (artikel 518 i den portugisiska civilprocesslagen).

Direkt kommunikation mellan domstolen och vittnet (artikel 520 i den portugisiska civilprocesslagen).

På plats (artikel 501 i den portugisiska civilprocesslagen).

Sätten att erhålla sakkunnigbevisning i enlighet med artiklarna 486, 490 och 492 i den portugisiska civilprocesslagen skiljer sig från ovannämnda sätt att erhålla vittnesmål enligt följande:

De sakkunniga närvarar vid huvudförhandlingen när endera parten begär det eller när domaren begär det. Sakkunniga från institutioner, laboratorier eller offentliga myndigheter hörs via videokonferens på sina arbetsplatser (artikel 486 i den portugisiska civilprocesslagen).

Domstolen får genomföra en inspektion av föremål eller personer, göra besök på plats eller besluta om rekonstruktion av de faktiska omständigheterna.

Domaren kan åtföljas av en specialist om man anser det lämpligt (artiklarna 490 och 492 i den portugisiska civilprocesslagen).

Reglerna för inlämning av skriftliga bevis, rapporter eller sakkunnigutlåtanden fastställs i artikel 416 i den portugisiska civilprocesslagen).

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Ja, bevisvärdet varierar beroende på bevismedlets art (se svar på fråga 1.3).

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Ja, i följande situationer:

Rättsligt krav på en skriftlig handling (artikel 364 i den portugisiska civillagen).

Om lagen kräver en särskild formalitet (artikel 220 i den portugisiska civillagen).

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Alla personer, oavsett om de är parter i målet eller inte, är skyldiga att medverka till att sanningen avslöjas, i enlighet med artikel 417 i den portugisiska civilprocesslagen.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

I artikel 497 i den portugisiska civilprocesslagen anges i vilka fall ett vittne får vägra att avlägga vittnesmål.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Alla personer, oavsett om de är parter i målet eller inte, är skyldiga att medverka till att sanningen avslöjas, i enlighet med artikel 417 i den portugisiska civilprocesslagen.

Den som vägrar att samarbeta bötfälls, utan att det påverkar eventuella tvångsmedel (artikel 417.2 i den portugisiska civilprocesslagen).

Om ett vittne uteblir utan godtagbara skäl kan domstolen ålägga böter eller besluta att vittnet ska hämtas till förhandlingen (artikel 508.4 i den portugisiska civilprocesslagen).

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Ja, bevis kan inte tas upp i följande fall:

Personer som inte är mentalt lämpade att vittna om de sakförhållanden som ska bevisas får inte höras som vittnen, enligt artikel 495 i den portugisiska civilprocesslagen.

De personer som kan uppträda som parter i målet får inte avlägga vittnesmål (artikel 496 i den portugisiska civilprocesslagen).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domarens och parternas respektive roller vid vittnesförhör regleras av bestämmelserna om vittnesmål i artikel 516 i den portugisiska civilprocesslagen. Vittnesmål ska avläggas personligen eller via videokonferens (artikel 500 i den portugisiska civilprocesslagen). Vittnesförhör med tekniska hjälpmedel, såsom telekonferens, regleras av artikel 502 i den portugisiska civilprocesslagen.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Ja. Ett exempel på detta är bevisning som erhållits utan hänsyn till privatliv och familjeliv samt mänsklig värdighet, i enlighet med artikel 490 i den portugisiska civilprocesslagen.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Ja. Ett erkännande där en part medger ett sakförhållande som kan vara skadligt för honom eller henne och som innebär en fördel för motparten erhålls genom partutsagor (artikel 352 i den portugisiska civillagen och artikel 452 i den portugisiska civilprocesslagen).

Domstolen bedömer fritt parternas utsagor, med undantag av om de innehåller ett erkännande (artikel 466.3 i den portugisiska civilprocesslagen).

4 Har medlemsstaten i enlighet med artikel 2.1 i förordningen om bevisupptagning angett andra myndigheter som är behöriga att ta upp bevis i samband med rättsliga förfaranden i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur enligt förordningen? Om så är fallet, i vilka förfaranden är de behöriga att ta upp bevis? Kan de endast begära bevisupptagning eller även bistå vid bevisupptagning på grundval av en begäran från en annan medlemsstat? Se även anmälan enligt artikel 2.1 i förordningen om bevisupptagning.

Portugal har inte angett några andra myndigheter, eftersom bevisupptagningen i samband med rättsliga förfaranden är de portugisiska domstolarnas ansvar.

Tillämplig lagstiftning

Portugisiska civillagen

Portugisiska civilprocesslagen

Observera:

Varken kontaktpunkten för det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område, domstolarna eller andra organ och myndigheter är bundna av informationen i detta faktablad, som kan ändras efter tolkningar i rättspraxis. Även om faktabladen regelbundet uppdateras är det fortfarande nödvändigt att läsa de gällande lagtexterna.

Senaste uppdatering: 27/11/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Please note that the original language version of this page ro has been amended recently. The language version you are now viewing is currently being prepared by our translators.

Bevisupptagning - Rumänien

1 Bevisbörda

Den viktigaste rättsliga grunden är artiklarna 249–365 i civilprocesslagen *(Codul de procedură civilă)*.

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Ett påstående som görs under förfarandet ska bevisas av den part som står bakom påståendet, med undantag för vissa fall som uttryckligen anges i lagstiftningen. Käranden ska bevisa sina påståenden. För invändningar från svaranden ligger bevisbördan på svaranden. Men om presumtion gäller kan bevisbördan flyttas över från den part som annars skulle ha haft den, till motparten.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Ingen måste bevisa sådant som rätten redan måste känna till.

Det förutsätts att rätten känner till gällande lagstiftning i Rumänien. Men lagstiftning som inte offentliggörs i Rumäniens officiella kungörelseorgan *(Monitorul Oficial)* eller på något annat sätt, internationella konventioner, fördrag och avtal som är tillämpbara i Rumänien men inte har införlivats i lagstiftningen samt internationell sedvanerätt ska bevisas av den berörda parten. Regler som fastställts i sekretessbelagda handlingar får endast bevisas och beaktas på de villkor som fastställs i lagstiftningen. Rätten får på eget initiativ ta hänsyn till utländsk lagstiftning, förutsatt att den har åberopats vid rätten. Utländsk lagstiftning ska bevisas i enlighet med de bestämmelser i civillagen (*Codul civil)* som rör innehållet i utländsk lagstiftning.

Om ett sakförhållande är allmänt känt eller inte bestrids får rätten besluta att det, med tanke på omständigheterna i målet, inte behöver styrkas. Sedvana, uppföranderegler och praxis som har fastställts mellan parterna ska bevisas av den part som åberopar dem. Lokala regler och föreskrifter måste endast bevisas av den part som åberopar dem om rätten begär detta.

En presumtion är en slutsats som dras i lagstiftningen eller av domstolen på grundval av en känd omständighet för att fastställa en okänd omständighet. En legal presumtion *(prezumţie legală)* undantar den person som gynnas av presumtionen från kravet att bevisa den presumerade omständigheten. En legal presumtion kan motbevisas, såvida inte något annat föreskrivs i lagstiftningen.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Bevisningen måste vara godtagbar och måste vara relevant för förfarandets resultat. Efter att rätten har godtagit bevis på vissa omständigheter avgörs frågan om huruvida dessa omständigheter är styrkta fritt av domstolen efter eget godtycke, såvida inte något annat föreskrivs i lagstiftningen.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Bevisning ska åberopas av käranden i dennes stämningsansökan, och av svaranden i dennes svaromål, såvida inte något annat föreskrivs i lagstiftningen. I annat fall kan bevisningen uteslutas. Om den föreslagna bevisningen inte räcker för att helt avgöra målet beslutar rätten att parterna ska komplettera den. Rätten får på eget initiativ påpeka för parterna att det krävs ytterligare bevisning, och får besluta att ytterligare bevisning ska tas upp även om parterna inte samtycker.

Parterna kan begära att följande bevisning tas upp: handlingar, sakkunnigutlåtanden, vittnesberättelser, syn på stället och förhör av en part om motparten begär att den parten ska kallas att vittna. I den nya civilprocesslagen regleras även fysisk bevisning. Detta kan vara relevant i vissa typer av tvistemål (t.ex. mål om äktenskapsskillnad).

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Rätten överväger först huruvida den bevisning som parterna föreslår är godtagbar, och beslutar därefter om vilka sakförhållanden som måste bevisas, vilken bevisning som godtas samt parternas skyldigheter när det gäller bevisupptagningen. Bevisningen tas så långt som möjligt upp vid samma sammanträde där den godtas.

Bevisupptagningen omfattas av vissa viktiga regler: bevisningen tas upp i den ordning som fastställs av rätten, bevisningen bör så långt som möjligt tas upp vid samma sammanträde, bevisning tas upp före bevisföringen i sak, bevisning och motbevisning tas så långt som möjligt upp vid samma tidpunkt.
Bevisningen tas upp vid en offentlig utfrågning i den domstol som prövar målet, såvida inte något annat föreskrivs i lagstiftningen. Om bevisning av objektiva skäl endast kan tas upp på en annan ort får den tas upp av en domstol på samma nivå på grundval av en begäran om bevisupptagning, eller av en domstol i lägre instans om det inte finns någon domstol på liknande nivå på den orten.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Bevisning får endast användas om den uppfyller vissa villkor när det gäller laglighet (legalitate), rimlighet (verosimilitate), relevans (pertinenţă) och övertygande styrka (concludenţă). När det gäller lagligheten ska den föreslagna bevisningen utgöra bevisning enligt lag och får inte vara förbjuden i lag. När det gäller rimligheten får den begärda bevisningen inte strida mot allmänt erkända naturlagar. När det gäller relevansen ska bevisningen avse saken i målet, dvs. omständigheter som ska styrkas till stöd för parternas käromål eller svaromål. För att bevisningen ska vara godtagbar måste den också vara rimlig och relevant för förfarandets resultat.
Rätten ska avslå en begäran om att åberopa en handling, om innehållet i handlingen endast avser privata angelägenheter som står i samband med en persons värdighet eller privatliv, om åberopandet av handlingen inte skulle vara förenligt med en tystnadsplikt eller om det skulle ge upphov till ett straffrättsligt förfarande med avseende på den parten, partens make/maka eller någon blodsförvant eller släkting genom äktenskap upp till och med tredje släktled.
Vittnesmål godtas inte för att bevisa rättshandlingar till ett värde av över 250 rumänska leu, för vilket det i lagstiftningen krävs bevisning i skriftlig form. Vittnesmål är inte heller godtagbara om de strider mot eller går längre än innehållet i en formell handling.
Bevisning föreslås av käranden i stämningsansökan eller av svaranden i svaromålet. Bevisning som inte föreslås på detta sätt kan begäras och godtas av rätten i någon av följande situationer: behovet av bevisningen har uppstått genom en ändring av käromålet, behovet av bevisningen har uppstått under förfarandet och parten kunde inte ha förutsett detta, parten påvisar för rätten att den av goda skäl inte kunde åberopa den begärda bevisningen inom den tillåtna tidsperioden, bevisupptagningen leder inte till att förfarandena skjuts upp eller alla parter har gett sitt uttryckliga samtycke.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

En rättshandling eller ett sakförhållande kan bevisas med hjälp av handlingar, vittnen, presumtioner, ett medgivande av endera parten (på partens eget initiativ eller som svar i ett förhör), sakkunnigutlåtanden, fysisk bevisning, syn på stället eller andra bevismedel som föreskrivs i lagstiftningen.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnen föreslås av parterna, antingen av käranden i stämningsansökan eller av svaranden i svaromålet. Efter att ha godtagit vittnesmål kallar rätten vittnena till förhör.
Om rätten anser att det är tillrådligt att inhämta sakkunnigas åsikter för att klargöra omständigheterna utser den på parternas begäran eller på eget initiativ en eller tre sakkunniga, och fattar beslut om vilka aspekter de ska behandla samt tidsfristen för arbetet. De sakkunnigas slutsatser dokumenteras i ett sakkunnigutlåtande. Ett nytt utlåtande av en annan sakkunnig får begäras av parterna eller av rätten, när så är motiverat.
När det gäller skriftliga bevis får varje part lämna in de handlingar han eller hon vill använda under förfarandet genom kopior i rättsligt giltig form. Parten ska även ha med sig originalet och på begäran kunna förevisa det i rätten. I annat fall beaktas inte handlingen. Rätten får besluta att en handling som innehas av motparten ska läggas fram om handlingen är gemensam för parterna i förfarandet, om motparten själv har hänvisat till handlingen under förfarandet eller om motparten är skyldig att åberopa den. Om en handling som innehas av en part inte kan läggas fram i rätten får en domare utses i vars närvaro parterna kan granska handlingen där den finns. Om en handling innehas av en tredje part får den parten kallas som vittne och anmodas att ta med sig handlingen.
Bevisningen tas upp inom stängda dörrar av behörig domstol. Om bevisning ska tas upp på en annan ort tas den upp av en ansvarig domstol på samma nivå, eller av en domstol i lägre instans om det inte finns någon domstol på samma nivå på den orten. Om typen av bevisning gör det möjligt och parterna samtycker får den domstol som tar upp bevisningen avstå från att kalla parterna.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Bevismedlen är lika starka, med undantag för fall som uttryckligen föreskrivs i lagstiftningen.
Handlingar i bestyrkt form *(forma autentică)* godtas ofta av parterna på grund av sina fördelar, däribland en äkthetspresumtion, vilket innebär att en person som åberopar en bestyrkt handling befrias från bevisbördan.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Endast skriftliga bevis godtas för att bevisa rättshandlingar till ett värde av över 250 rumänska leu, men det finns vissa undantag när även vittnesmål godtas.
Så länge en handling i bestyrkt form inte visar sig vara förfalskad ger den avgörande bevis, i förhållande till alla personer, på de faktiska omständigheter som personligen konstaterades av den person som bestyrkte handlingen i enlighet med lagstiftningen. Men partsutsagor som dokumenteras i en bestyrkt handling utgör endast bevis tills de motbevisas.
Om domaren efter eget godtycke kan göra presumtioner får domaren endast lita på dem om de har en sådan vikt och styrka att det påstådda sakförhållandet görs troligt. Sådana presumtioner får endast godtas om vittnesmål tillåts enligt lag.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Se svar på fråga 2.11.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

I civilprocesslagen föreskrivs det inte några grunder för ett vittnes vägran att vittna. Det anges bara vilka personer som inte kan höras som vittnen och vilka personer som är undantagna från vittnesplikten. Se svar på fråga 2.11.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som inte inställer sig eller vägrar att vittna döms till vite av rätten. Om ett vittne uteblir efter en första kallelse får rätten besluta om att personen ska hämtas till domstolen *(mandat de aducere).* I akuta fall får rätten även utfärda ett sådant beslut inför den första förhandlingen.
Om en person uteblir eller vägrar att svara på frågor får rätten tolka detta som ett fullständigt medgivande eller endast inledande bevis till förmån för den part som föreslog att vittnet skulle kallas.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Följande kan inte vara vittnen: blodsförvanter eller släktingar genom äktenskap upp till och med tredje släktled, makar, tidigare makar, förlovade eller sambor, personer som har ett fientligt förhållande eller intresseförhållande till någon av parterna, personer som förklaras sakna rättskapacitet *(sub interdicţie judecătorească)* och personer som har fällts för mened. I processer som rör släktskap, äktenskapsskillnad och andra familjerelationer får rätten höra blodsförvanter eller släktingar genom äktenskap, med undantag av avkomlingar.
Följande är undantagna från vittnesplikten:
Präster, läkare, farmaceuter, advokater, notarius publicus, exekutionstjänstemän, medlare, barnmorskor och sjuksköterskor samt andra yrkesgrupper som enligt lag är bundna av tystnadsplikt, när det gäller omständigheter som de har fått reda på inom ramen för sin yrkesutövning, även efter att de har upphört med verksamheten.

Domare, åklagare och offentliga tjänstemän, även efter att de har upphört med sin yrkesverksamhet, när det gäller omständigheter som de har fått reda på under sin yrkesutövning.
Personer som genom sina svar skulle utsätta sig själva, sina släktingar, sin make/maka, tidigare make/maka osv. för lagföring eller vanära.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Rätten kallar vittnen och avgör i vilken ordning de ska höras. Innan vittnet hörs identifieras vederbörande och får avlägga ed. Varje vittne ska höras separat. Vittnet besvarar först frågor från rättens ordförande och därefter, med ordförandens tillstånd, frågor från den part som föreslog vittnet och från motparten. Ett vittne som inte kan inställa sig i rätten får höras på den ort där vittnet befinner sig.
Det saknas lagbestämmelser om ljud- eller videoinspelningar av vittnesmål, men sådana inspelningar är godtagbara. De får därefter skrivas ut på begäran av en berörd part i enlighet med lagstiftningen.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Om den part som har lämnat in en handling insisterar på att använda den även om den påstås vara förfalskad och detta påstående inte har återtagits, och om indikationer finns på vem som har förfalskat handlingen eller hjälpt till med detta, får rätten skjuta upp förfarandena och direkt översända den påstått förfalskade handlingen till behörig åklagarmyndighet, med en rapport som utarbetats till stöd för en begäran om att förfalskningen ska utredas. Om straffrättsligt förfarande inte kan inledas eller fortsättas utreder tvistemålsdomstolen förfalskningen.
Å andra sidan dömer rätten ut vite för den som i ond tro bestrider innehållet eller underskriften i en handling eller en ljud- eller videoinspelnings äkthet.
Vid bedömningen av vittnesutsagor tar rätten hänsyn till vittnenas ärlighet och under vilka omständigheter de fick reda på de sakförhållanden som beskrivs i utsagan. Om rätten misstänker att ett vittne har gjort sig skyldigt till mened eller mutats i förfarandet utarbetar den en rapport och hänskjuter saken till behörig åklagarmyndighet.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Om någon av parterna erkänner ett faktum som motparten använde som grund för stämningsansökan eller svaromål kan medgivandet användas som bevisning. Ett medgivande som görs i rätten utgör fullständig bevisning mot den person som gjorde medgivandet och hänsyn kan inte tas till separata delar, såvida de inte avser skilda omständigheter utan samband med varandra. Medgivanden utanför domstol kan fritt bedömas av rätten. De omfattas av kraven på tillåtlighet och bevisupptagning som gäller annan bevisning enligt allmän lag.
Rätten kan gå med på att kalla en av parterna till förhör om personliga omständigheter, om detta anses vara relevant för ett beslut i målet.

Relevanta länkar

https://www.just.ro

Senaste uppdatering: 08/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Slovenien

1 Bevisbörda

Reglerna för upptagande av bevisning och bevisföring i civilrättsliga förfaranden regleras av civilprocesslagen (*Zakon o pravdnem postopku*, ZPP).

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Den allmänna regeln är att parterna måste anföra alla omständigheter som de grundar sina yrkanden och invändningar på och lägga fram bevisning som styrker dessa omständigheter (artiklarna 7 och 212 i civilprocesslagen).
Käranden måste bevisa de omständigheter som ligger till grund för talan och svaranden de som ligger till grund för svaromålet. I den materiella rätten anges vilken part som är skyldig att hävda och bevisa en viss omständighet. Om något inte kan bevisas är det den part som enligt bestämmelserna i materialrätten är skyldig att hävda och bevisa omständigheten som får bära följderna av detta (artiklarna 7 och 215 i civilprocesslagen).

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Det som ska bevisas är de omständigheter som yrkandena och invändningarna grundas på samt vetenskapliga, fackrelaterade och empiriska regler, men inte rättsregler. Domstolarna förutsätts redan känna till rättsreglerna (*jura novit curia*).
Omständigheter som erkänns av en part under domstolsförhandlingarna behöver inte bevisas. Domstolen kan begära att erkända omständigheter ska bevisas om den anser att parten har åberopat omständigheten för att yrka något som han eller hon inte får (artikel 3.3 i civilprocesslagen).
Omständigheter som inte bestrids av parten eller som parten bestrider utan att ange skälen till detta ska anses ha erkänts av parten, om inte avsikten med bestridandet kan härledas till andra uttalanden som gjorts av parten. Parterna kan också förhindra följderna av denna presumtion om erkännande genom att förklara att de inte vidgår omständigheterna i fråga. Detta gäller dock endast omständigheter som inte har samband med partens uppförande eller uppfattade uppförande.
Erkända och allmänt kända omständigheter behöver inte bevisas (artikel 214.1 och 214.6 i civilprocesslagen).
Domstolen anser en omständighet erkänd utan att kontrollera sanningshalten (artikel 214.1 i civilprocesslagen), såvida den inte anser att parten har åberopat omständigheten för att yrka något som han eller hon inte får (artikel 3.3 i civilprocesslagen).
Omständigheter som förutsätts enligt lag behöver inte bevisas. Det kan dock hävdas att sådana omständigheter inte föreligger om inget annat anges i lagen (artikel 214.5 i civilprocesslagen).

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

För att kunna meddela ett avgörande rörande kärandens yrkande krävs att domstolen har en stark bevisning, dvs. att domstolen är övertygad om de juridiskt relevanta omständigheterna.
För vissa beslut räcker det ibland med att en sannolikhet kan påvisas, särskilt för vissa interimistiska procedurbeslut där domstolen beslutar om procedurfrågor under rättsprocessens gång utan att processen avbryts. För att domaren ska kunna tillämpa en bestämd processregel måste de juridiskt relevanta omständigheterna ha visats vara sannolika, men domaren behöver inte vara övertygad om att dessa omständigheter föreligger. I civilprocesslagen anges inte när det är tillräckligt att visa att omständigheter är sannolika för att en viss bestämmelse ska kunna tillämpas.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Enligt principen om ett kontradiktoriskt förfarande är det i första hand parterna själva som begär att bevis tas upp.
Domstolen får dock ta upp bevisning på eget initiativ (artikel 7.2 i civilprocesslagen) om den anser att parterna avser att utnyttja yrkandena på ett otillåtet sätt (artikel 3.3 i lagen).

I vårdnadstvister kan domstolen ta upp bevisning på eget initiativ, och är därvid inte bunden av parternas yrkanden; denna möjlighet står till buds även om parterna inte har gjort några yrkanden. Den har också möjlighet att ta upp bevisning trots att parterna inte har åberopat någon sådan, om det är nödvändigt för att skydda barns intressen (artikel 408 i civilprocesslagen).

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Domstolen beslutar om vilka bevis som ska tas upp för fastställandet av de avgörande omständigheterna (artiklarna 213.2 och 287 i civilprocesslagen). Den avgör också om parternas begäran om bevisupptagning ska godtas eller avslås och kan också vara skyldig att förordna om upptagande av särskilda bevis på eget initiativ.

Om domstolen i ett beslut godtar parternas begäran om bevisupptagning verkställs detta beslut och bevisningen tas upp. Domstolen är inte bunden av sitt beslut. Den kan under processens gång ändra sitt beslut och ta upp bevis som tidigare har avvisats och även förordna om upptagande av nya bevis (artikel 287.4 i civilprocesslagen).

Bevisningen tas i regel upp under huvudförhandlingen inför den domare som meddelar det slutliga avgörandet (artikel 217.1 i civilprocesslagen). Om det finns vägande skäl kan bevisning på begäran tas upp av en särskild domare vid domstolen (artikel 217.1 i civilprocesslagen). I undantagsfall kan bevisningen också tas upp efter huvudförhandlingen, om domarna beslutar att huvudförhandlingen ska tas upp igen. Detta görs vid behov för att komplettera förhandlingarna eller för att klargöra vissa viktiga frågor (artikel 292 i civilprocesslagen).

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Enligt civilprocesslagen får bara upptagning av sådana bevis som inte är relevanta för avgörandet avslås (artikel 287 i civilprocesslagen), dvs. sådana bevis som inte tjänar till att fastställa de juridiskt relevanta omständigheterna. Det finns dock ingen uttrycklig bestämmelse i lagen om möjligheten att avvisa otillåtna bevis eller sådana bevis som är olönsamma eller omöjliga att ta upp.

En part måste senast till den första huvudförhandlingen ange alla nödvändiga omständigheter för att styrka sina yrkanden, anföra den bevisning som krävs för att fastställa att deras utsagor är sanna och ange hur de förhåller sig till de utsagor och bevis som anförs av den andra parten. Detta innebär att domstolen inte beaktar bevisning som en part lägger fram för sent. Detta innebär att domstolen inte beaktar bevisning som läggs fram för sent av parterna. Parten hindras vanligen av ett sådant yrkande (artikel 286 i civilprocesslagen). Det enda undantaget är mål där parterna kan bevisa att de förhindrades från att lämna in bevisningen till den första huvudförhandlingen av skäl som ligger utanför deras kontroll, eller om godtagandet av bevisningen enligt domstolens uppfattning inte skulle medföra att handläggningen av tvisten försenas (artikel 286.3 i civilprocesslagen).

När det gäller otillåtna bevis och bevis som inte går att ta upp gäller dock artikel 3.3 i civilprocesslagen, där det sägs att domstolen inte får bifalla yrkanden från parter om bevisupptagning som strider mot tvingande eller etiska regler.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I civilprocesslagen anges följande bevismedel: syn, skriftlig bevisning, vittnesförhör, sakkunnigförhör och förhör med parter.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnen: Den som kallas att vittna måste infinna sig på plats och avge vittnesmål, om inget annat anges i lag (artikel 229.1 i civilprocesslagen). Det är parterna som anger vem som ska höras som vittne, och de måste lämna uppgifter om personen och ange vad han eller hon ska höras om (artikel 236 i civilprocesslagen). Vittnen kallas till förhandlingen genom särskild kallelse, där de informeras om sin skyldighet att vittna och om följderna av att utan giltigt skäl utebli från förhandlingen samt om rätt till ersättning för omkostnader (artikel 237 i civilprocesslagen).

Vittnen hörs under huvudförhandlingen. Personer som på grund av ålder, sjukdom eller allvarlig fysisk skada inte kan inställa sig som vittne kan höras i sin bostad (artikel 237.2 i civilprocesslagen). Varje vittne hörs enskilt utan närvaro av de vittnen som ska höras efteråt (artikel 238.1 i civilprocesslagen). Domstolen uppmärksammar vittnet på skyldigheten att tala sanning och inget förtiga samt på följderna av falskt vittnesmål. Vittnet talar först om vad han eller hon känner till om saken. Ordföranden och ledamöterna i rätten samt parterna med företrädare och ombud ställer sedan frågor till vittnet för att pröva, komplettera eller förtydliga vittnesmålet. Om olika vittnesmål skiljer sig åt får vittnena konfronteras med varandra (artikel 239.3 i civilprocesslagen). Vittneseden föreskrivs inte längre i civilprocesslagen.

I civilprocesslagen görs inte heller någon åtskillnad mellan vanliga vittnesförhör och sakkunnigförhör, dvs. inga särskilda processregler gäller för dessa. Förhören går till på samma sätt.

Skriftlig bevisning: I civilprocesslagen anges ingen rangordning för bevisens styrka, men skriftlig bevisning anses ändå som det tillförlitligaste bevismedlet. Skriftliga bevis delas in i offentliga och privata handlingar. En offentlig handling är en handling som statliga organ i föreskriven form utfärdar inom sina behörighetsområden eller samma typ av handling utfärdad av en gemenskap med lokalt självstyre, ett företag eller någon annan organisation eller enskild person som utövar offentliga befogenheter som de ålagts i lag (artikel 224.1 i civilprocesslagen). Privata handlingar är alla handlingar som inte är offentliga. Namnteckningen på en privat handling kan styrkas av ett behörigt statligt organ eller av en juridisk eller fysisk person som utövar offentliga befogenheter (t. ex. notarier). Detta innebär att denna del av handlingen också betraktas som en offentlig handling. Offentliga handlingars bevisvärde anges särskilt i civilprocesslagen. En offentlig handling bevisar att det som styrkts eller fastställts är sanningsenligt (artikel 224.1 i civilprocesslagen). Innehållet i offentliga handlingar presumeras vara sant. Det är dock tillåtet att hävda att omständigheter i en offentlig handling har angetts på ett osant sätt eller att handlingen har upprättats på ett oriktigt sätt (artikel 224.4 i civilprocesslagen). Detta är den enda regel om bevisning som finns i den slovenska civilprocessordningen. Utländska offentliga handlingar som bestyrkts enligt de berörda reglerna har, under förutsättning av ömsesidighet, samma bevisvärde som slovenska handlingar, såvida inget annat anges i någon internationell överenskommelse (artikel 225 i civilprocesslagen).

I civilprocesslagen finns också regler om företeende av handlingar (skyldighet att lägga fram handlingar). Dessa regler varierar beroende på om handlingen finns hos en part som åberopar den, hos motparten, hos ett statligt organ eller en organisation som utövar offentliga befogenheter eller hos en tredje man (fysisk eller juridisk person).

Sakkunnigförhör: Domstolen tar upp bevisning genom sakkunniga för att fastställa eller klargöra omständigheter som kräver sådan teknisk sakkunskap som domstolen saknar (artikel 243 i civilprocesslagen). En sakkunnig förordnas av tvistemålsdomstolen genom ett särskilt beslut. Domstolen kan dessutom ge parterna tillfälle att yttra sig före utnämningen. En sakkunnig kan även förordnas av rättens ordförande eller av en enskild domare, om de har behörighet att ta upp sådan bevisning (artikel 244 i civilprocesslagen). De sakkunniga väljs i regel ut från en särskild förteckning som finns vid domstolen. Sakkunnigarbetet kan även anförtros expertorgan, men bara fysiska personer kan vara sakkunniga. En sakkunnig är skyldig att fullgöra sina skyldigheter och lämna utlåtanden och yttranden (artikel 246.1 i civilprocesslagen). Domstolen kan bötfälla en sakkunnig som trots vederbörlig kallelse utan motivering underlåter att inställa till förhandling, en sakkunnig som utan giltigt skäl underlåter att utföra sitt arbete, en sakkunnig som inte omedelbart underrättar domstolen om skälen till att han eller hon inte kan utföra sitt expertarbete (i tid) och en sakkunnig som, utan giltigt skäl, underlåter att utföra sitt expertarbete inom den tidsfrist som domstolen fastställt (artikel 248.1 i civilprocesslagen). På begäran av den sakkunnige får domstolen entlediga honom eller henne från uppdraget, dock endast av sådana skäl som den sakkunnige kan anföra för att vägra vittna eller svara på en särskild fråga. En sakkunnig får även av andra giltiga skäl (t.ex. överbelastning) på egen begäran entledigas från uppdraget av domstolen. Ett sådant entledigande kan också begäras av en behörig anställd hos det organ eller den organisation där den sakkunnige arbetar (artikel 246.2 och 246.3 i civilprocesslagen). En sakkunnig kan uteslutas på samma sätt som en domare. Det enda undantaget är om en sakkunnig är någon som tidigare hörts som vittne (artikel 247.1 i civilprocesslagen).

En sakkunnig ska lämna utlåtanden och yttranden. Domstolen beslutar om utlåtandena och yttrandena ska lämnas muntligen vid förhandlingen eller även skriftligen före förhandlingen. Domstolen fastställer även tidsfrister för när den sakkunnige ska lämna in sina utlåtanden och yttranden. Om flera sakkunniga har utsetts får gemensamma utlåtanden och yttranden lämnas, om de sakkunniga är eniga. Om så inte är fallet lämnar var och en sina egna utlåtanden och yttranden (artikel 254 i civilprocesslagen). Om de sakkunnigas uppgifter väsentligen skiljer sig åt, om ett eller flera utlåtanden är oklara, ofullständiga eller motsägelsefulla i sig eller i förhållande till de undersökta omständigheterna och detta inte kan rättas till genom nya sakkunnigförhör, utförs en ny bevisupptagning med samma eller andra sakkunniga (artikel 254.2 i civilprocesslagen). Om ett eller flera yttranden är motstridiga, om ett yttrande är bristfälligt eller om det finns rimliga skäl att tvivla på det avgivna yttrandets korrekthet, begärs yttranden från andra sakkunniga (artikel 254.3 i civilprocesslagen). De sakkunniga har rätt att få ersättning för sina omkostnader och arvode för sitt arbete (artikel 249.1 i civilprocesslagen).

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Vid bedömningen av bevisning gäller principen om fri bevisprövning. Det är domstolen som enligt egen övertygelse avgör vilka omständigheter som ska anses vara bevisade, efter en noggrann och omsorgsfull bedömning av varje enskilt bevis och alla bevis tillsammans och på grundval av resultatet av hela förfarandet (artikel 8 i civilprocesslagen). I Sloveniens civilprocessordning finns inga särskilda lagstadgade och abstrakta bevisregler som anger värdet för bestämda bevis. Enda undantaget är regeln om värdering av offentliga handlingar (se punkt 2.5).

I praktiken gäller emellertid att skriftlig bevisning är tillförlitligare (men inte starkare) än andra bevismetoder, till exempel vittnesmål eller parternas utsagor.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

I civilprocesslagen finns inga bestämmelser om att vissa bevis eller bevismedel är obligatoriska för att styrka bestämda omständigheter.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Ja. Den som kallas att vittna måste infinna sig på plats och avge vittnesmål, om inget annat anges i lag (artikel 229.1 i civilprocesslagen).

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Som vittne får inte höras den som genom sitt vittnesmål skulle bryta mot sin plikt att skydda officiella eller militära hemligheter, så länge den behöriga myndigheten inte har löst personen från denna tystnadsplikt (artikel 230 i civilprocesslagen).

Rättens ordförande får i undantagsfall tillåta förhör med ett vittne som röjer officiella eller militära hemligheter om förhöret uppfyller villkoren för att röja sekretessbelagd information i rättsprocesser (beroende på vilken betydelse informationen och innehållet i handlingarna har för rättsprocessen, den sekretessbelagda informationens natur och hur känslig informationen är, de aktuella materiella rättigheternas betydelse och tyngd och huruvida röjandet av sekretessbelagd information skulle äventyra ett organs funktion eller rikets säkerhet).

En person behöver inte vittna om (artikel 231 i civilprocesslagen)

sådant som han eller hon har anförtrotts i egenskap av partens befullmäktigade ombud,

sådant som han eller hon i egenskap av religiös biktfader har anförtrotts av en part eller annan person,

omständigheter som kommit till hans eller hennes kännedom i egenskap av advokat eller läkare eller i utövandet av något annat yrke eller någon annan verksamhet där han eller hon är bunden av tystnadsplikt.

Ett vittne behöver inte svara på en särskild fråga om det finns vägande skäl. Detta gäller särskilt om svaret skulle medföra grov vanära, betydande ekonomisk skada eller åtal för vittnet eller för dennes släktingar i rakt ned- eller uppstigande led eller släktingar i sidoled intill tredje led. Detta gäller även för vittnets make och personer i svågerlag till och med andra ledet (även efter skilsmässa), deras vårdnadshavare och fosterbarn, adoptivföräldrar och adoptivbarn (artikel 233.1 i civilprocesslagen).

När det gäller fara för ekonomisk skada får en person dock inte vägra att vittna om rättsliga transaktioner där de varit närvarande som vittne, om handlingar som rör tvisteförhållandet och som personen har företagit som tidigare rättsinnehavare eller ombud för någon av parterna, om omständigheter som rör egendomsförhållanden knutna till familje- eller äktenskapsband eller om omständigheter som rör födelse, ingående av äktenskap eller dödsfall. Vittnesplikt gäller också i de fall då särskilda föreskrifter anger att vittnet måste uttala sig eller lämna ett yttrande (artikel 234 i civilprocesslagen). Ett vittne får inte heller vägra att vittna för att skydda en affärshemlighet om det är nödvändigt att lämna ut vissa uppgifter för att gynna allmänheten eller en annan person, under förutsättning att en sådan fördel uppväger den skada som orsakas av utlämnandet av uppgifterna (artikel 232 i civilprocesslagen).

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ja. Om ett vittne som vederbörligen kallats utan giltigt skäl underlåter att infinna sig eller utan tillstånd avviker från den plats där han eller hon ska höras, får domstolen förordna om att vittnet ska tvångshämtas på dennes bekostnad. Vittnet kan även ådömas böter (högst 1 300 euro). Domstolen får också utdöma böter om vittnet infinner sig, men inte vill vittna eller svara på särskilda frågor efter att ha blivit uppmärksammad på följderna, om domstolen finner att giltiga skäl saknas. Om vittnet även efter detta vägrar att vittna får domstolen hålla kvar personen i häkte tills han eller hon frivilligt vittnar eller tills vittnesmålet inte längre behövs, dock längst i en månad (artikel 241.1 och 241.2 i civilprocesslagen).

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Varje person som kan lämna uppgifter om de omständigheter som ska bevisas kan höras som vittne (artikel 229.2 i civilprocesslagen). Det finns inget krav på rättslig handlingsförmåga för att en person ska kunna vittna. Även barn och personer som helt eller delvis saknar rättslig handlingsförmåga får vittna, under förutsättning att de kan lämna uppgifter om de juridiskt relevanta omständigheterna. Domstolen bedömer i varje enskilt fall om en person kan avlägga vittnesmål.

Parterna i målet och deras juridiska ombud får inte agera vittne, men däremot andra företrädare (*pooblaščenec*) och intervenienter (*stranski intervenient*).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

I fråga om vittnesförhör, se svaret ovan.

Videokonferenser regleras av artikel 114a i civilprocesslagen. Där anges att domstolen med parternas samtycke kan tillåta att parterna och deras ombud befinner sig på en annan plats under förhandlingarna och genomför rättsförfarandena på denna plats om det finns tillgång till ljud- och videoöverföring mellan den plats där förhandlingarna hålls och den eller de platser där parterna och/eller deras ombud finns. Samma villkor gäller för bevisupptagning genom syn, skriftlig bevisning, förhör med parter, vittnesförhör och sakkunnigförhör.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Generellt sett får bevisning som erhållits på ett lagstridigt sätt (t.ex. genom olaglig telefonavlyssning) inte användas i civilrättsliga förfaranden. Enligt rättspraxis får sådan bevisning dock användas i undantagsfall om det finns berättigade skäl till detta eller om bevisupptagningen är av särskild betydelse för att genomföra en rättighet som skyddas i konstitutionen. Förutom att bevisningen kan ha erhållits på ett lagstridigt sätt är den avgörande faktorn i sådana fall om bevisning som lämnas i civilrättsliga förfaranden skulle kunna leda till nya kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

När det gäller otillåtna bevis och bevis som inte går att ta upp anges i artikel 3.3 i civilprocesslagen att domstolen inte får bifalla yrkanden från parter om bevisupptagning som strider mot tvingande eller etiska regler.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Om en partsutsaga ingår som en del av ett yrkande eller en inlaga räknas den inte som bevis. Den betraktas i stället som en framställning av ett sakförhållande, som kräver att parten lägger fram lämplig bevisning. Om utsagan finns i en handling som lagts fram som bevis för en parts påstående betraktas den dock som skriftlig bevisning.
En utsaga som en part avgett under förhör räknas också som bevis, eftersom förhör med parterna också betraktas som bevismedel enligt civilprocesslagen (artikel 257).

Länkar

http://www.pisrs.si/Pis.web/
https://www.uradni-list.si/
http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov
http://www.sodisce.si/

Senaste uppdatering: 09/01/2020

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Slovakien

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Reglerna för bevisupptagning under förhandlingar bygger på artikel 48.2 i författningen.
I förekommande fall kan en annan domstol ombes att ta upp bevisning, eller så kan bevisning tas upp utanför förhandlingen. Om bevisning ska tas upp utanför förhandlingen underrättar domstolen i regel parterna i förfarandet fem dagar i förväg. Parterna i förfarandet har rätt att närvara när sådan bevisning tas upp.
Parterna är skyldiga att åberopa bevisning till stöd för sina påståenden. Domstolen bestämmer vilken av den åberopade bevisningen som den tar upp.
I undantagsfall kan domstolen ta upp annan bevisning än sådan bevisning som parterna åberopat om detta är nödvändigt för att kunna avgöra målet.
Domstolen kan besluta att bevisning som tas upp ska kompletteras eller upprepas inför domstolen.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Ett undantag till regeln om bevisupptagning vid en förhandling är om villkoren för att meddela ett beslut utan muntlig förhandling är uppfyllda. Detta innebär inte att bevisning inte tas upp i sådana mål, utan snarare att bevisningen tas upp utanför i stället för under förhandlingen. I kvalitativt hänseende kan bevisupptagning likställas med styrkandet av ett påstående.
Undantag kan göras
för att pröva ett mål i sak om det rör sig om en enkel rättslig bedömning av ärendet,
om de faktiska omständigheter som parterna åberopat är ostridiga och tvistens värde, utan oförutsedda kostnader, inte överstiger 2 000 euro,
med parternas samtycke, om ett betalningsföreläggande, tredskodom eller dom för erkännande meddelas, samt om en fordran återkallas.
Dessutom behövs inga förhandlingar i förfaranden om en abstrakt prövning i konsumentärenden, när en tredskodom meddelas till förmån för en konsument, i diskrimineringstvister om käranden ger sitt samtycke, i enskilda arbetstvister, och vid ansökningar om beslut om brådskande åtgärder.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

När domstolen prövar bevisning är den i princip inte begränsad av lagstiftningen när det gäller hur den ska bedöma sanningshalten i ett visst bevis. Principen om fri bevisprövning tillämpas således. Endast i vissa fall innehåller lagstiftningen föreskrifter som begränsar domstolen vid bevisprövning. Domstolen måste t.ex. godta som bevisat varje faktisk omständighet för vilken lagstiftningen innehåller en motbevisbar presumtion, om inte annat bevisas i förfarandet (§ 133 i civillagen).
Domstolen är bunden av de avgöranden som Europeiska unionens domstol meddelar. Den är även bunden av författningsdomstolens avgöranden om huruvida en viss del av lagstiftningen strider mot författningen, en lag eller ett internationellt fördrag som Slovakien är bundet av. Domstolen är också bunden av författningsdomstolens och Europadomstolen för de mänskliga rättigheternas avgöranden om grundläggande mänskliga rättigheter och friheter. Dessutom är domstolen bunden av avgöranden från behöriga organ om att ett brott, en mindre förseelse eller en administrativ överträdelse som är straffbar enligt särskild lagstiftning har begåtts. Domstolen är dock inte bunden av beslut om böter på plats.
Därutöver kan en domstol undersöka frågor som faller inom ett annat beslutsfattande organs behörighet. Om den behöriga myndigheten har meddelat ett beslut i frågan ska domstolen emellertid ta hänsyn till detta beslut och införliva det i sina domskäl (respekt för tidigare beslut).

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Parterna i förfarandet är skyldiga att lägga fram bevisning till stöd för sina påståenden. Domstolen bestämmer vilken av den åberopade bevisningen som den tar upp. Domstolen kan även ta upp bevisning på eget initiativ om bevisningen grundas på offentliga register och förteckningar om sådana register och förteckningar tyder på att de faktiska omständigheter som parterna åberopat inte stämmer med verkligheten. Domstolen tar inte upp någon annan bevisning på eget initiativ.
På eget initiativ kan domstolen ta upp bevisning för att fastställa huruvida de processuella villkoren är uppfyllda eller huruvida det föreslagna beslutet är verkställbart, och även för att bekanta sig med relevant utländsk lagstiftning.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Domstolen tar upp bevisning under domstolsförhandlingar, om inte villkoren för att meddela ett beslut utan muntlig förhandling är uppfyllda.
Parterna har rätt att inge sina synpunkter på ansökningar om bevisupptagning och den bevisning som tagits upp.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen väljer själv hur den ska bedöma bevisningen. Den prövar varje bevis för sig och alla bevis i förhållande till varandra, samtidigt som den tar hänsyn till sådant som eventuellt framkommit vid förhandlingen. Tillförlitligheten hos varje enskilt bevis kan bestridas om inte annat föreskrivs i lag.
En viss begränsning av rätten till fri bevisprövning gäller för appellationsdomstolen och Högsta domstolen. Appellationsdomstolen är inte bunden av de faktiska omständigheter i målet som fastställdes av domstolen i första instans. Appellationsdomstolen kan således komma fram till en annan slutsats beträffande de faktiska omständigheterna. Den kan dock inte avvika från bedömningen av den specifika bevisning som domstolen i första instans har tagit upp. Den kan endast göra en annan bedömning av bevisning som tagits upp av domstolen i första instans om den upprepar denna bevisning. Till skillnad från domstolen i första instans kan den göra en annan bedömning av bevisning som tagits upp av en underrätt via en anmodad domstol.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Allt som kan bidra till att klargöra frågan och som har skaffats fram på laglig väg genom olika bevismedel kan betraktas som bevisning. Bevismedlen omfattar förhör med vittnen och parter, skriftliga handlingar, sakkunnigutlåtanden, sakkunnigvittnen och syn. Om det saknas föreskrifter om hur bevisupptagningen ska gå till fastställs detta av domstolen.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Ett vittne är en från domstolen och parterna i förfarandet fristående person som vittnar om fakta som de har tagit del av via sina sinnen. Endast fysiska personer kan vara vittnen.

I frågor som faller inom tvistemålsdomstolars behörighet behövs ofta sakkunnigutlåtanden om de fakta som ligger till grund för sakprövningen av målet. När sakprövningen av målet är beroende av en bedömning av faktiska omständigheter för vilken det krävs sakkunskap utser domstolen ett sakkunnigvittne. I ett sådant mål måste domstolen utse ett sakkunnigvittne även om domaren själv har sakkunskap som skulle göra det möjligt för honom eller henne att bedöma sakfrågan i förfarandet på ett fackmannamässigt sätt. Denna sakkunskap kan inte ersätta ett objektivt fastställande av de faktiska omständigheterna från en part som står utanför det organ som ska fatta beslut i frågan.

Domstolens huvuduppgift är att formulera de frågor som vittnet ska besvara på ett riktigt sätt. Domstolen får endast ställa frågor till sakkunnigvittnet om de faktiska omständigheterna, och ska undvika frågor om den rättsliga bedömningen av föremålet för sakkunnigutlåtandet.

Domstolen kan låta ett annat vittne, en vetenskaplig institution eller någon annan institution granska sakkunnigutlåtandet. Föremålet för ett sådant andra utlåtande är en granskning av det första utlåtandet. Detta utlåtande kallas ibland för granskningsutlåtandet. Domstolen prövar sakkunnigutlåtanden på samma sätt som all annan bevisning.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Domstolen gör en bedömning av tillförlitligheten och sanningshalten hos enskilda bevis. Domstolen begränsas inte av lagstiftningen när det gäller hut den ska bedöma ett visst bevis – det är detta som är principen om fri bevisprövning. Domstolens bedömning grundas emellertid inte på godtyckliga överväganden. Domstolen måste ta hänsyn till allt som framkommit under förhandlingen. Domstolen ska respektera dessa faktiska omständigheter och göra en riktig bedömning av hur de förhåller sig till varandra. Samtidigt är domstolen inte bunden av någon prioriteringsordning när det gäller enskilda bevisvärden och beviskraft.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

I ärenden där förfarandet kan inledas utan en stämningsansökan och även i förfaranden om tillåtelse att ingå äktenskap, om fastställande och förvägran av föräldraskap, om möjligheterna att adoptera och om adoption, och i ärenden som rör handelsregister, är domstolen skyldig att ta upp ytterligare bevisning för att fastställa de faktiska omständigheterna även om parterna inte har åberopat sådan bevisning.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Varje fysisk person som kallas att vittna är skyldig att inställa sig vid domstolen och avge vittnesmål (§ 126.2 i tvistemålsprocesslagen). De måste säga sanningen och får inte förtiga någonting. Domstolen måste underrätta vittnena om de straffrättsliga konsekvenserna av att avge falskt vittnesmål och om deras rätt att vägra vittna.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Vittnen får endast vägra vittna om det kan ligga dem själva eller närstående personer till last. Domstolen avgör huruvida vägran att vittna är berättigad. Vittnen kan också vägra vittna om deras vittnesmål skulle bryta biktsekretessen eller avslöja uppgifter som de mot löfte om tystnadsplikt muntligen eller skriftligen har mottagit i sin egenskap av själavårdare.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Domstolen avgör huruvida vägran att vittna är berättigad. Domstolens beslut kan inte överklagas. Om vittnet, trots domstolens beslut, fortsatt vägrar att vittna kan domstolen bötfälla honom eller henne.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Domstolar måste alltid höra den lagstadgade företrädaren för en organisation som är part i ett tvistemålsförfarande som en part i förfarandet i stället för som ett vittne (§ 185 i tvistemålsprocesslagen).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Innan vittnen förhörs måste deras identitet och relation till parterna fastställas. Dessutom måste vittnen underrättas om betydelsen av deras vittnesmål, deras rättigheter och skyldigheter, de straffrättsliga konsekvenserna av att avge falskt vittnesmål och om deras rätt till vittnesersättning.

Domstolen uppmanar vittnet att på ett sammanhängande sätt beskriva allt som han eller hon vet om den sakfråga som är föremål för prövningen. Domstolen ställer sedan de frågor till vittnet som är nödvändiga för att komplettera och förtydliga vittnesmålet.

Domstolen får inte ställa tendentiösa eller ledande frågor till vittnen. Om sådana frågor eller frågor som rör den rättsliga bedömningen av målet ställs till parterna i förfarandet eller till sakkunnigvittnen förklarar domstolens ordförande att frågorna inte är tillåtliga. Ordföranden fattar beslut om frågornas tillåtlighet i ett beslut som inte delges och som inte kan överklagas. Beslutet utgör endast en del av utskriften av förhandlingen.

Med förbehåll för att parterna i förfarandet ger sitt samtycke kan domstolen anordna en muntlig förhandling via videokonferens eller någon annan form av kommunikationsteknik.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Det bör upprepas att domstolen inte begränsas av lagstiftningen vid sin bedömning av ett visst bevis. Detta är principen om fri bevisprövning enligt § 191 i tvistemålsprocesslagen.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Domstolen bedömer handlingar från parterna i förfarandet, deras ombud och andra personer som deltar i förfarandet uteslutande grundat på deras innehåll och inte på grundval av vad dessa personer har valt att kalla dem. Parters handlingar styrs av principen om informalitet. Det står i princip parterna fritt att välja processhandling. Oavsett om deras vittnesmål avges skriftligen eller genom en muntlig utsaga som förs till protokollet har vittnesmålet samma rättsverkan, men uppgifterna i utsagan måste anges på ett klart sätt eller på ett sätt som inte ger upphov till några tvivel beträffande den verkliga avsikten.

Senaste uppdatering: 22/04/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Please note that the original language version of this page fi has been amended recently. The language version you are now viewing is currently being prepared by our translators.

Bevisupptagning - Finland

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Käranden ska bevisa de omständigheter som stöder talan medan svaranden ska bevisa de omständigheter han eller hon åberopar. Underlåter en part att lägga fram bevis löper denne risken att de omständigheter som åberopas lämna obestyrkta.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Erkända fakta behöver inte bevisas. Ett allmänt erkänt faktum eller ett faktum som domstolen har kännedom om å tjänstens vägnar behöver inte heller bevisas. Det är naturligtvis tillåtet att lägga fram motbevis.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Lagen föreskriver endast att domstolen ska bestämma vad som ska betraktas som fakta i ärendet efter att omsorgsfullt ha prövat alla omständigheter som framkommit. I Finland tillämpas principen om fri bevisteori, och det gäller således att lägga fram tillräckliga bevis för domstolen.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I praktiken ska de berörda parterna själva skaffa fram de bevis de vill åberopa. Lagen tillåter emellertid också att domstolen beslutar sig för att skaffa fram bevis på eget initiativ. Domstolen får dock inte mot båda parters gemensamma vilja bestämma att ett nytt vittne ska höras eller en ny handling läggas fram, om det är fråga om ett mål där förlikning är tillåten.

I vissa fall, till exempel faderskapsmål, är domstolen dessutom skyldig att se till att all nödvändig bevisning skaffas fram.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Bevisupptagningen sker under huvudförhandlingen.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen kan bland annat avslå en sådan begäran om beviset inte påverkar målet eller om målet redan är avklarat i det avseendet. En ansökan kan också avslås om den inkommer i ett alltför sent skede.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Bevismedel är hörande av berörda parter, vittnen och sakkunniga, framläggande av skriftliga bevis och sakkunnigutlåtanden samt syn.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Det finns ingen skillnad mellan bedömningen av det muntliga hörandet av ett vittne eller en sakkunnig eller bedömningen av en sakkunnigs skriftliga utlåtande. Domstolarna godtar dock inte skriftliga utlåtanden från vittnen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Nej. Domstolen har fri prövningsrätt när den värderar bevis.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Nej.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

I regel får ett vittne inte vägra vittna.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Till exempel en berörd parts make, trolovade och släktingar i direkt upp- eller nedstigande led samt syskon och deras makar eller adoptivföräldrar eller adoptivbarn har rätt att vägra vittna. Dessutom nämner lagen vissa andra situationer där ett vittne har rätt eller skyldighet att vägra vittna.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som utan giltigt skäl vägrar vittna kan med hot om böter åläggas att fullgöra sin skyldighet. Om ett vittne trots detta inte går med på att vittna kan domstolen bestämma att vittnet ska häktas till dess att han eller hon går med på att avge vittnesmål.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Det är domstolen som avgör om (till exempel) någon som är under 15 år eller lider av en psykisk störning kan höras som vittne.

Vissa personkategorier får inte vittna i frågor som har ett samband med deras förtroendeställning, till exempel läkare och rättegångsombud.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Ett vittne hörs i regel först av den part som kallat det. Därefter har motparten rätt att korsförhöra vittnet. Efter korsförhöret får domaren och parterna ställa frågor till vittnet.

Om domstolen gör bedömningen att det är motiverat kan ett vittne höras via videokonferens eller någon annan lämplig telekommunikationsteknik, där de som deltar i sessionen kan se och höra varandra. Denna metod kan till exempel användas om vittnet inte kan inställa sig vid domstolen eller om det skulle orsaka orimliga kostnader att infinna sig, eller om vittnet är under 15 år. I vissa lägen kan ett vittne också höras per telefon.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Lagen innehåller inga explicita föreskrifter för sådana omständigheter. Domstolen måste själv avgöra vilken betydelse sådan bevisning har.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Ja. Berörda parter kan höras fritt i syfte att lägga fram bevis, och i ett tvistemål kan de höras under ed om sådana omständigheter som har särskild betydelse för ärendets avgörande. Ett yttrande som en part har avgett i syfte att lägga fram bevis bedöms utifrån samma kriterier som en vittnesutsaga.

Länkar

Bevisupptagning (Justitieministeriet, Finland)

Broschyr: Vittna i domstol (Justitieministeriet, Finland)

Senaste uppdatering: 10/05/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Sverige

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Svensk rätt bygger på principerna om fri bevisföring och fri bevisprövning. Rätten ska efter noggrann prövning av allt som förekommit i målet avgöra vad som är bevisat. Det är rätten som avgör vilket värde som ska tillmätas beviset.

Vissa regler för bevisprövningen har dragits upp i rättspraxis, bl.a. gällande bevisbördans placering. En mycket förenklad huvudregel med många undantag är att den som påstår något också ska bevisa det. Om en part har haft lättare att säkra bevisning rörande en viss omständighet placeras bevisbördan ofta på honom eller henne. Att en part har haft svårt att lägga fram bevisning om ett visst förhållande kan också ges betydelse vid placeringen av bevisbördan. Om någon till exempel kräver betalning för en fordran ska han eller hon bevisa att det finns en fordran på motparten. Om motparten invänder att betalning redan skett är det han eller hon som har bevisbördan för att så är fallet. I mål om skadeståndsskyldighet är det normalt den som påstår att han eller hon har orsakats en skada som har bevisbördan. Det förekommer också att bevisbördan för en viss omständighet kastas om.

Om den bevisning som läggs fram inte är tillräckligt stark kan domstolen inte kan lägga den aktuella omständigheten till grund för sin prövning. Om det är fråga om att uppskatta värdet av en inträffad skada finns ett undantag som innebär att domstolen, om det inte går eller är mycket svårt att föra bevisning om skadans storlek, får uppskatta skadans värde till skäligt belopp.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Se svaret på fråga 1.1.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Vilka krav som ställs på bevisningens styrka varierar beroende på vilken typ av mål det är fråga om. I tvistemål är normalkravet att den omständighet det gäller ska vara styrkt. I vissa tvistemål kan ett lägre beviskrav gälla. Som exempel kan nämnas mål om konsumentförsäkringar där det anses tillräckligt att det framstår som mera antagligt att försäkringsfall har inträffat än att så inte är fallet.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Parterna har själva ansvaret för bevisningen. I indispositiva mål, dvs. mål som rör frågor som parterna inte kan träffa en förlikning om saken, finns en möjlighet för rätten att föra in bevisning i målet utan att det begärs av någon av parterna. I mål om vårdnad eller umgänge kan därför rätten besluta att utredningen ska kompletteras med ytterligare bevisning. I tvistemål där parterna kan träffa en förlikning om saken, s.k. dispositiva mål, kan rätten inte självmant föra in ny bevisning i målet.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Bevisningen tas upp vid huvudförhandlingen.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Rätten kan avvisa bevisningen om det som parten vill bevisa är utan betydelse i målet. Samma sak gäller om bevisningen inte krävs eller om den uppenbart skulle bli utan verkan. Dessutom finns regler som innebär att skriftliga vittnesberättelser får åberopas endast i undantagsfall.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I Sverige finns i princip fem olika grundformer av bevis (bevismedel). Dessa är

skriftlig bevisning
vittnesförhör
förhör med part
sakkunnigförhör
syn

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Ett vittne ska som huvudregel höras muntligen och omedelbart inför rätten. Skriftliga vittnesberättelser får inte åberopas. Med rättens medgivande får dock vittnet använda sig av anteckningar till stöd för minnet. Den part som åberopat vittnet inleder förhöret (s.k. huvudförhör), om inte rätten bestämmer annat. Motparten får sedan tillfälle att höra vittnet (motförhör). Efter motförhöret kan den som åberopat vittnet och rätten ställa kompletterande frågor.

Vid sakkunnigbevisning är huvudregeln i stället att den sakkunnige ska avge ett skriftligt yttrande. Om det begärs av någon av parterna och det inte uppenbart saknar betydelse ska den sakkunnige även höras muntligen vid förhandlingen. Ett muntligt förhör ska också äga rum om det är nödvändigt att han eller hon hörs direkt inför rätten.

Ska målet avgöras efter en huvudförhandling – t.ex. för att vittnen ska höras – måste skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden i princip läsas upp vid förhandlingen för att domstolen ska kunna ta hänsyn till materialet vid sitt avgörande. Rätten kan dock besluta att skriftliga bevis ska anses upptagna vid huvudförhandlingen utan att de behöver läsas upp vid förhandlingen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Enligt svensk rätt gäller principen om fri bevisprövning. Den innebär bl.a. att det inte finns några fasta principer i lag rörande vilket bevisvärde olika bevis har. Domstolen avgör i stället efter en självständig bedömning av allt som har förekommit vad som kan anses bevisat i målet.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Principen om fri bevisprövning innebär att det saknas regler som anger att vissa omständigheter kräver vissa typer av bevis för att styrkas. Domstolen gör i stället en helhetsbedömning av omständigheterna i målet när den prövar vad som är bevisat.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Enligt svensk rätt gäller allmän vittnesplikt. Det innebär att den som åberopas som vittne som huvudregel är skyldig att vittna.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

En person är inte skyldig att vittna i ett mål där en närstående är part. Ett vittne kan vägra att yttra sig över en viss omständighet om ett uttalande skulle innebära att vittnet därigenom tvingas avslöja att han eller hon begått en brottslig eller vanärande handling. Han eller hon får också under vissa förhållanden vägra yttra sig om yrkeshemligheter. För vissa yrkeskategorier, t.ex. hälso- och sjukvårdspersonal, uppställs vissa begränsningar i vittnesplikten.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Den som ska höras som vittne kallas till förhandlingen vid vite. Uteblir vittnet döms vitet ut om han eller hon inte har en giltig ursäkt för sin utevaro, t.ex. sjukdom. Uteblir vittnet kan domstolen också besluta om polishämtning. I sista hand har rätten möjlighet att häkta den som vägrar vittna eller utan giltigt skäl vägrar svara på frågor.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Är den som åberopas som vittne under 15 år eller lider han eller hon av en psykisk störning, prövar rätten med hänsyn till omständigheterna, om han eller hon får höras som vittne. Se även avsnitt 2.9.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Ett vittnesförhör inleds normalt av den som åberopat vittnet (huvudförhör). Därefter har motparten möjlighet att ställa frågor (motförhör). Efter motförhöret kan den som åberopat vittnet och rätten ställa kompletterande frågor. Rätten ska avvisa frågor som uppenbart inte hör till saken eller som är förvirrande eller på annat sätt otillbörliga.
Parter, vittnen och andra som ska delta i ett sammanträde ska kunna delta på distans genom videokonferens om det inte är olämpligt. Huvudregeln är dock fortfarande att den som ska delta ska komma till domstolen.
Ett vittnesförhör kan ske per telefon om det är lämpligt med hänsyn bl.a. de kostnader det skulle innebära att vittnet i stället inställer sig i rättssalen och betydelsen av att vittnet hörs personligen vid förhandlingen.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Principen om fri bevisprövning innebär att det endast för vissa sällsynta undantagsfall är förbjudet att använda vissa typer av bevis. Att bevisningen åtkommits på ett otillåtet sätt hindrar alltså i princip inte att beviset åberopas i rättegången. Däremot kan det ha betydelse vid bevisvärderingen på det sättet att bevisningen ges ett begränsat bevisvärde.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

En part kan inte vittna, men däremot höras under s.k. sanningsförsäkran. Parten har då ett straffansvar för riktigheten av de uppgifter som han eller hon lämnar.

4 Har medlemsstaten i enlighet med artikel 2.1 i förordningen om bevisupptagning angett andra myndigheter som är behöriga att ta upp bevis i samband med rättsliga förfaranden i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur enligt förordningen? Om så är fallet, i vilka förfaranden är de behöriga att ta upp bevis? Kan de endast begära bevisupptagning eller även bistå vid bevisupptagning på grundval av en begäran från en annan medlemsstat? Se även anmälan enligt artikel 2.1 i förordningen om bevisupptagning.

Nej, bevisupptagning verkställs endast av tingsrätt.

Senaste uppdatering: 16/11/2022
De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - England och Wales

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Bevisbördan i tvistemål ligger i allmänhet på den part som gör gällande ett sakförhållande. Denna måste lägga fram bevis som gör att domaren (eller juryn) finner det rimligt att betrakta de påstådda sakförhållandena som korrekta. Båda parter omfattas av bevisbördan, förutom om det är uppenbart att käranden inte har fullgjort bevisbördan. Här har domaren rätt att gå vidare utan att blanda in den andra parten.
I praktiken innebär detta att domstolen konstaterar att den påstådda händelsen troligen har inträffat. Denna princip modifieras av den omständigheten att ju mer sällsynt en tilldragelse är, desto högre är bevisbördan, vilket Lord Hoffman slog fast i målet *Secretary of State for the Home Department mot Rehman**[1]*.
[1] [2001] UKHL 47.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Det är inte nödvändigt att bevisa omständigheter som medges eller som är uppenbara eller irrelevanta för målet.
Vissa presumtioner i lagstiftningen kan motbevisas. Det rör sig om presumtioner angående barns äkta börd, äktenskaps giltighet, vuxnas självförmögenheter och dödförklaring av personer som har försvunnit. En person anses oskyldig till ett brott tills motsatsen har bevisats, men att en person har fällts för ett brott kan tas upp i tvistemål som bevis för att en part har begått ett brott (och innebär att parten i så fall måste bevisa sin oskuld).
Oaktsamhet presumeras föreligga om en kärande bevisar att skada uppstått till följd av något som svaranden har exklusive kontroll över och att olyckan var av en typ som i regel uppkommer på grund av oaktsamhet[1]. En liknande presumtion föreligger om en person har anförtrotts egendom och denna har tappats bort eller förstörts. I båda fallen kan presumtionen motbevisas av svaranden.
Vid diskriminering på arbetsmarknaden råder omvänd bevisbörda. Så snart det vid första anblicken finns misstanke om diskriminering övergår bevisbördan på den andra parten, som måste bevisa att diskriminering inte förekom. Denna regel följer av EU:s diskrimineringslagstiftning och ingår nu i *Equality Act 2010* .
På flera civilrättsliga områden, framför allt på arbetsmiljöområdet, råder dessutom ett strikt skadeståndsansvar, vilket innebär att om en olycka inträffar är det arbetsgivaren som är ansvarsskyldig.
[1] [2001] UKHL 47.
[2] Doktrinen *res ipsa Loquitor* eller saken talar för sig själv.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

I tvistemål görs vanligtvis en ”sannolikhetsavvägning”. Domstolen konstaterar med andra ord att ett sakförhållande har fastställts om den anser att det är troligare att sakförhållandet inträffade än att det inte inträffade. Denna regel är som sagt flexibel. Mer övertygande bevisning krävs för att styrka allvarliga anklagelser, t.ex. bedrägerier, eftersom det i regel anses troligt att sådana anklagelser är sanna.
Detta test modifieras vid två tillfällen. I mål som saknar en övertygande orsak, men där det trots allt finns flera tänkbara orsaker, har domstolen rätt att besluta att orsaken inte har bevisats[1]. I ansökningar om en summarisk dom[2] har ribban dessutom satts ganska lågt. Domstolen fattar ett beslut utan tillgång till alla uppgifter och utan korsförhör.
[1] Detta fenomen har utretts i *Rhesa Shipping* [1985] 1WLR.
[2] Används ofta i *Technology and Construction Court* (TCC) för att verkställa en skiljedom om tilldelning av en summa pengar.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I tvistemålsprocesser tas bevisning[1] upp genom att parterna överlämnar relevanta handlingar, och genom att vittnen och sakkunniga vittnar inför domstolen. Olika regler gäller i varje enskilt mål.

Utlämnande av uppgifter

Parter i en tvistemålsprocess är skyldiga att lämna ut[2] uppgifter om de handlingar som de förfogar över eller innehar, i den utsträckning som domstolen förpliktar dem, och att låta den andra parten inspektera handlingarna. Domstolen förordnar i regel om ”standardutlämning”, enligt vilken parterna måste göra rimliga ansträngningar för att ta fram handlingar som antingen stöder eller motsäger någon part, utan att parterna behöver ansöka hos domstolen om detta. För andra typer av utlämnanden måste en part begära tillstånd från domstolen. Domstolen kan även besluta att bevis och egendom ska bevaras.

Vittnesförhör

Parterna behöver inte rättens tillstånd för att åberopa vittnesutsagor i målet. En part som vill åberopa ett vittnesmål måste dock först delge en vittnesutsaga som undertecknats av vittnet och som innehåller vittnets vittnesmål, och måste kalla vittnet att muntligen vittna vid rättegången. Om parten inte tillhandahåller en vittnesutsaga eller sammanfattning av ett vittnesmål före rättegången, får parten inte kalla det vittnet utan domstolens tillstånd. Domstolen har också vidsträckta befogenheter att kontrollera den bevisning som tillåts, och får utesluta bevisning som annars skulle vara godtagbar eller begränsa möjligheten till korsförhör av vittnen.

En part kan också begära ett domstolsbeslut om att vittnesmål ska avläggas genom en edsvuren utsaga som tas upp av en utredare[3] som domstolen utsett före förhandlingen.

Domarens roll är huvudsakligen att bedöma den bevisning som parterna åberopar, och omfattar inte oberoende undersökningar för att ta reda på fakta.

Sakkunnigförhör

En part får bara åberopa sakkunnigbevisning[4] med domstolens tillåtelse. Domstolen kan kontrollera de frågor där sakkunnigvittnen ska användas, formen för vittnesmålet och den sakkunniges arvode.

Om fler än en part vill inge sakkunnigbevisning i en fråga kan domstolen besluta att bevisningen ska läggas fram av en enda sakkunnig som parterna gemensamt ger instruktioner, i stället för av separata sakkunniga som får instruktioner av var och en av parterna. Domstolen kan ge sådana instruktioner på eget initiativ, utan parternas godkännande.

Domstolen kräver inte att parterna ska åberopa sakkunnigbevisning på eget initiativ. Domstolen får emellertid själv utse en sakkunnig till bisittare, för att bistå domstolen i en fråga. Domstolen får ge bisittaren anvisningar om att utarbeta ett utlåtande (som parterna måste få kopior av) och att närvara vid rättegången för att ge råd åt eller bistå rätten.

Enligt del 35 i civilprocessreglerna (*Civil Procedure Rules*, nedan kallade *CPR*) får sakkunnigbevisning läggas fram samtidigt av olika sakkunniga inom liknande discipliner. I så fall korsförhörs dessa i regel av parterna. Domaren sammanfattar den gängse uppfattningen och uppmanar de sakkunniga att ställa sig bakom denna.

[1] Se del 32 i CPR.

[2] Se del 31 i CPR.

[3] Del 34.8 i CPR.

[4] Se del 35 i CPR.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Utlämnande av uppgifter

Efter ett föreläggande om utlämnande av uppgifter måste varje part delge den andra parten en förteckning över de relevanta handlingar som är, eller har varit, i deras ägo eller under deras kontroll. Den andra parten har sedan rätt att inspektera och kopiera handlingarna. En kopieringsavgift får tas ut.

Vittnesförhör

Domstolen förordnar att parterna ska delge undertecknade vittnesutsagor från varje vittne vars bevisning de avser att åberopa vid rättegången. Vittnesutsagan kan avfattas av vittnet själv, men utarbetas ofta av advokaten för den part för vars räkning vittnet avger sitt vittnesmål. I vittnesutsagan ska all bevisning anges, om det går med vittnets egna ord.

Om en part har förordnats att delge en vittnesutsaga från ett vittne men inte erhåller en sådan, kan parten ansöka hos domstolen om tillstånd att lämna in en sammanfattning av vittnesmålet, med den bevisning som vittnet förväntas vittna om eller de frågor som parten tänker fråga ut vittnet om.

Om domstolen beslutar att ett vittnesmål bör avläggas i form av en edsvuren utsaga, lämnar vittnet bevisningen muntligen till en utredare utsedd av domstolen. Vittnesförhöret genomförs som om det vore rättegång, med full möjlighet att korsförhöra vittnet, och en utskrift framställs av den på detta sätt upptagna bevisningen.

Sakkunnigförhör

Om domstolen tillåter sakkunnigbevisning utarbetar parterna instruktioner till sakkunniga. Anlitas endast en sakkunnig kan denne instrueras separat av parterna om dessa inte kan komma överens om instruktionerna. Den sakkunnige, som framför allt har en plikt gentemot domstolen och inte gentemot den part eller de parter som har gett den sakkunnige instruktioner, utarbetar ett skriftligt utlåtande. En part kan sedan ge skriftliga frågor till en sakkunnig som instruerades av parterna tillsammans eller av en annan part. Om parterna har anlitat olika sakkunniga kan domstolen även förordna att det ska föras diskussioner mellan de sakkunniga för att identifiera på vilka områden de är överens och på vilka områden de inte är överens. Sakkunnigvittnen har rätt till ekonomisk ersättning för sina tjänster. I regel betalas de av den part eller de parter som ger dem instruktioner.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Om parter ansöker om beslut för att göra det möjligt för dem att ta upp eller åberopa bevisning måste domstolen komma fram till att den aktuella bevisningen sannolikt är relevant och tillåten. När domstolen avgör hur den ska utöva sina befogenheter måste den även försöka handlägga mål på ett rättvist sätt. Detta inbegriper kostnadsbesparande åtgärder och handläggning av mål på ett sätt som är rättvist, effektivt och proportionellt i förhållande till kravets betydelse, komplexitet och värde. Resultatet kan bli att domstolen avslår ansökningar eller meddelar beslut på eget initiativ (t.ex. kräver en enda sakkunnig i stället för att låta varje part utse egna sakkunniga).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Sakförhållanden kan bevisas genom bevisning, genom presumtioner och slutledningar på grundval av bevisning och genom att domstolen fastställer notorietet när det gäller vissa sakförhållanden (se ovan). De typer av bevisning som kan användas i tvistemål är vittnesmål, handlingar och teknisk bevisning. Handlingar kan vara pappersdokument, datorfiler, fotografier samt video- och ljudinspelningar. Fysisk bevisning består av andra materiella föremål som är relevanta i tvistefrågan och som överlämnas till domstolen, t.ex. de produkter som är föremål för en immaterialrättslig tvist. Det kan även inbegripa att en domare besöker en olycksplats eller någon annan relevant plats för att skaffa sig en bild av förloppet.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

I princip hörs vittnen muntligen vid rättegången. Som påpekades ovan är varje part emellertid skyldig att inge en vittnesutsaga för varje vittne vars bevisning parten avser att åberopa. Vid rättegången ombeds vittnet att bekräfta sanningshalten i sin utsaga. Denna betraktas därefter som vittnets vittnesmål till fördel för den part som kallade vittnet. Om endast en sammanfattning av vittnesmålet har delgetts måste vittnet lämna ett mer utförligt vittnesmål vid det muntliga vittnesförhöret.

Sakkunniga lämnar sitt vittnesmål i skriftliga utlåtanden, såvida inte rätten beslutar något annat. Ett sakkunnigutlåtande ska innehålla slutsatserna, de fakta och antaganden som ligger till grund för utlåtandet samt kontentan av den sakkunniges instruktioner. Rätten beslutar huruvida det också är nödvändigt att den sakkunnige närvarar vid rättegången för att höras muntligen. En bisittare som utsetts av domstolen behöver inte avlägga ett muntligt vittnesmål.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Domstolen har vidsträckt bestämmanderätt när det gäller den vikt eller trovärdighet som ska tillmätas ett bevis. Det finns ingen regel mot att åberopa en utsaga som gjorts utanför domstolen som bevis för de sakförhållanden som anges i den utsagan (bevisning grundad på hörsägen)[1]. En part får därför

åberopa ett brev som bevis på dess innehåll eller ett vittnes rapport om en utsaga från en annan person. Bevisning grundad på hörsägen tillmäts dock ofta mindre betydelse än direkta vittnesmål, särskilt om utsagans upphovsman skulle ha kunnat kallas för att avge vittnesmål.
Vissa handlingar och uppgifter godtas som äkta. Företags och offentliga myndigheters register godtas t.ex. som äkta om detta intygas av en befattningshavare i företaget eller den offentliga myndigheten. Dessutom kan olika typer av officiella handlingar (såsom lagstiftning, förordningar, beslut, fördrag och domstolsprotokoll) styrkas med hjälp av tryckta eller bestyrkta kopior, utan att någon ytterligare bevisning behövs.
[1] Se del 33 i CPR och åtföljande praktiska anvisningar.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Vissa rättshandlingar (t.ex. testamenten och försäljning av mark) måste vara skriftliga, och skriftliga bevis krävs därför för att styrka sådana rättshandlingar.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Om ett vittne är ojävigt kan det i regel tvingas att infinna sig vid domstolen och avge vittnesmål. En part som vill se till att ett vittne infinner sig i rätten utarbetar en kallelse som kräver att vittnet infinner sig vid domstolen för att avge vittnesmål. När domstolen väl har utfärdat kallelsen och den har delgetts är den bindande för vittnet till dess att förhandlingen har avslutats.
Om en domstol beordrar ett vittne att avge en edsvuren vittnesutsaga men vittnet underlåter att närvara eller vägrar att besvara lagliga frågor, kan den part som har krävt den edsvurna utsagan ansöka om ett beslut som tvingar vittnet att närvara och besvara frågor.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Den allmänna regeln att ojäviga vittnen kan tvingas att vittna gäller inte drottningen, utländska regenter och deras hushåll, utländska diplomatiska och konsulära tjänstemän, företrädare för vissa internationella organisationer samt domare och jurymedlemmar, i förhållande till sin verksamhet i dessa funktioner. Makar och släktingar till parterna kan tvingas att avge vittnesmål i tvistemål.
Även vittnen som i allmänhet måste avge vittnesmål har rätt att vägra lägga fram vissa handlingar för syn och vägra besvara vissa frågor med hänvisning till sina rättigheter. De viktigaste rättigheterna är lagstadgat sekretesskydd (som gäller för kommunikationer för att ge eller ta emot juridisk rådgivning, eller för att skaffa fram bevisning för rättegången), att kommunikation mellan parter i ett försök att lösa tvisten (t.ex. erbjudanden om att betala en fordran) inte kan anföras som bevisning mot en part (*"without prejudice" privilege*), och rätten att inte behöva vittna mot sig själv (som innebär att ett vittne inte kan åläggas att vittna om vittnet eller vittnets make löper stor risk att åtalas eller straffas i Förenade kungariket). Man kan avstå från att utnyttja dessa rättigheter.
Man kan också vägra att lämna ut bevisning med hänvisning till att det skulle strida mot allmänintresset (*public interest immunity*). Detta omfattar bland annat bevisning som avser den nationella säkerheten, diplomatiska förbindelser, statlig verksamhet, barnets bästa, brottsutredningar och skydd av uppgiftslämnare. Dessutom behöver inte journalister röja sina källor, såvida inte detta krävs i rättvisans eller den nationella säkerhetens intresse, eller för att förebygga oroligheter eller brott.
Banktjänstemän kan inte tvingas att överlämna bankböcker eller avlägga vittnesmål om deras innehåll såvida det inte finns särskilda skäl för domstolen att beordra dem att göra detta. Domstolen kan dock förordna att en person ska ges möjlighet att inspektera eller kopiera bankkontoposter.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som efter att ha fått en kallelse inte inställer sig i domstolen eller vägrar att vittna kan dömas till fängelse för domstolstrots (i *High Court*) eller dömas att betala böter (i grevskapsdomstolen).

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Alla vuxna får höras som vittnen i tvistemål om de inte är oförmögna att förstå eden eller inte kan avge ett rationellt vittnesmål, t.ex. på grund av psykisk sjukdom. Om ett barn som vittnar inte förstår eden kan vittnesmålet ändå tillåtas, så länge domstolen konstaterar att barnet förstår skyldigheten att tala sanning och har ”tillräcklig fattningsförmåga för att det ska vara motiverat att barnet hörs”.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domarens och parternas roll

Traditionellt genomgår vittnen inledningsvis ett huvudförhör i en rättegång där de besvarar icke ledande frågor från den part som kallade dem att vittna. Om inte domstolen anger annat räknas emellertid en vittnesutsaga numera som vittnets svar i huvudförhöret. Vittnet kan sedan korsförhöras av motpartens ombud, som får ställa ledande frågor till vittnet. Sakkunnigvittnen som avger muntligt vittnesmål kan också korsförhöras. En bisittare som har utsetts av domstolen kan dock inte korsförhöras av parterna. Domaren kan ställa frågor till vittnen, vanligtvis för att få ett klargörande av deras svar på frågor från ombudet.

Vittnesmål via videokonferens

Vittnesmål via videokonferens är endast tillåtet med domstolens tillstånd. Vid sin bedömning av huruvida vittnesmål via videokonferens ska tillåtas tar domstolen hänsyn till den fördel som videokonferens innebär (särskilt om ett vittne är sjukt eller befinner sig utomlands), kostnaderna eller kostnadsbesparingarna i samband med användning av videokonferens, och konsekvenserna för ett rättvist förfarande (inklusive domstolens mer begränsade möjlighet att kontrollera och bedöma vittnet).

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Om kommunikation som skickas via post eller ett telekommunikationssystem (som inbegriper telefonsamtal, faxmeddelanden och e-post) fångas upp på ett olagligt sätt godtas den bevisning som kommunikationen innehåller inte i rättsprocessen. I annat fall godtas bevisning även om den har skaffats fram på ett otillåtet sätt. Domstolen har dock befogenhet att utesluta bevisning som annars skulle vara tillåten. Vid sitt beslut gör domstolen en avvägning mellan bevisningens betydelse och hur allvarligt det otillbörliga beteendet är. Om omständigheterna inte motiverar att bevisningen utesluts kan domstolen på annat sätt bestraffa den part som har handlat otillbörligt, t.ex. genom att förplikta denne att betala vissa kostnader.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Partsutsagor (dvs. de formella dokument i vilka varje part redogör för sin ståndpunkt) kan användas som bevisning i interimistiska förhandlingar, men inte som bevisning i en rättegång.
Vittnesutsagor från parterna under rättegången är godtagbara som bevisning i samma utsträckning som andra utsagor.

Länkar:

Ministry of Justice (justitieministeriet)
Civil Procedure Rules (civilprocessreglerna)

Senaste uppdatering: 08/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Nordirland

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Bevisbördan ligger i regel på den part som åberopar en viss omständighet. Bevisbördan för de fakta som krävs för att fastställa grund för talan ligger på käranden, medan bevisbördan för de fakta som svaranden vill åberopa för sitt försvar ligger på svaranden.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Enligt lag eller att avtal mellan parterna kan viss fakta undantas från bevisbördereglerna. Domstolen kan dessutom anse att vissa fakta är ”notoriska fakta” som inte behöver bevisas, t.ex. förhållanden som är allmänt kända. Vissa presumtioner betraktas som icke motbevisbara, t.ex. något som föreskrivs i lag, medan andra kan motbevisas, t.ex. presumtionen att en person är vid sina sinnens fulla bruk.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolen gör en sannolikhetsavvägning för att bedöma om en faktisk omständighet sannolikt föreligger, dvs. att det åtminstone till 51 % är sannolikt att den är sann och till 49 % är sannolikt att den inte är sann. När en faktisk omständighet har styrkts som sannolik anses den fastställd.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Huvudregeln är att en domare, förutom i ett begränsat antal fall, inte får kräva att ett vittne närvarar i domstolen. Domaren kan dock kalla ett vittne och återkalla ett vittne som redan kallats. Enligt de nordirländska rättegångsreglerna har domstolen rätt att beordra vem som helst att närvara och inge en inlaga.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Om en part, vanligtvis via sina advokater, får kalla ett visst vittne att vittna förhör partens egna advokater först vittnet (huvudförför). Därefter korsförhör den andra partens advokat vittnet (motförhör). Domaren får ställa frågor till vittnet och uppmanar advokaterna att, om de vill, följa upp sådant som domarens frågor ger upphov till.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

I vissa fall, t.ex. om ett vittne ska inställa sig till enskild förhandling, måste domstolens tillstånd först inhämtas innan vittnet officiellt kan kallas att inställa sig. I annat fall har domstolen ingen kontroll över vilka vittnen som ska avge vittnesmål. Den kan dock förplikta parter som kallar onödiga vittnen att betala en straffavgift.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Det huvudsakliga bevismedlet är vittnesförhör. Skriftliga vittnesutsagor, som t.ex. sakkunnigutlåtanden, och skriftlig bevisning, som t.ex. kartor, får också användas.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Det huvudsakliga bevismedlet är vittnesförhör med parterna och deras vittnen. Man kan komma överens om att vittnesuppgifter från sakkunniga, t.ex. läkare och ingenjörer, kan hämtas från ett skriftligt utlåtande. Vittnet kan sedan frågas ut om vissa delar av utlåtandet. I de nordirländska rättegångsreglerna begränsas antalet sakkunnigvittnen som kan lämna muntlig bevisning till två medicinskt sakkunniga och en annan sakkunnig, om inte domstolen beviljat tillstånd att kalla fler.

Kartor och handlingar kan också användas som bevisning och deras äkthet måste bekräftas av domstolen. Dessutom kan domstolen vilja besöka en plats eller titta på ett visst föremål om den anser att detta har ett bevisvärde.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Det är alltid upp till domstolen att avgöra vilken vikt ett visst bevis ska tillmätas.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Det presumeras att de faktiska omständigheterna ska styrkas muntligen och vid ett offentligt domstolssammanträde.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Ett behörigt vittne som har kallats att vittna är skyldigt att inställa sig till förhandlingen. Underlåtelse att göra detta betraktas som domstolstrots.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

En part kan hävda sin rätt att vägra vittna på grund av en jävsituation, rätten att slippa vittna mot sig själv eller sin make, allmänintresset och intresset av att skipa rättvisa. Det finns andra former av lagstadgade privilegier, t.ex. diplomatiska privilegier. Det finns och en rätt till sekretesskydd, t.ex. om information har getts i förtroende.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ja. Vittnen gör sig skyldigt till domstolstrots om de underlåter att inställa sig efter att vederbörligen ha kallats att vittna. Domaren kan utdöma böter eller fängelsestraff och kräva att ett vittne ska inställa sig och vittna.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Rättskapacitet är huvudkriteriet för att vittna. Personer anses vittnesgilla såvida inte de är oförmögna att förstå vittneseden på grund av att det rör sig om ett barn eller t.ex. en otillräknelig person, eller personen är domare i målet eller kan göra gällande ett privilegium.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Parternas roll är att lägga fram bevisning inför domstolen för att styrka sannolikheten i sina påståenden. Detta sker vanligtvis via de advokater som företräder dem (även om man kan företräda sig själv). Domaren ser till att vittnesförhören sker på ett sätt som är rättvist, lagligt och relevant för sakfrågan i målet. Domaren kan själv förhöra vittnet men tillåter parternas advokater att ställa följdfrågor med anledning av vittnets svar på domarens frågor.

I begränsad utsträckning genomför numera t.ex. *High Court* i Belfast sakkunnigförhör via videokonferens eller Skype om en sakkunnig har svårt att ta sig från en annan jurisdiktion.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Domstolen har ingen allmän rätt att utesluta bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt. Bevisning får endast uteslutas om detta föreskrivs i lag eller om bevisningen stryks från protokollet på grund av att den är skandalös eller utgör rättsmissbruk.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Ja. Partsutsagor är godtagbara som bevisning.

Länkar

Northern Ireland Courts and Tribunals Service (Nordirlands domstolsverk)

Senaste uppdatering: 09/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar

sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Skottland

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Vid bedömningen av bevisning i tvistemål i Skottland görs en sannolikhetsavvägning, och bevisbördan åvilar den part som vill att en viss fråga ska avgöras till deras fördel. För att så ska bli fallet måste de åberopa tillräckliga bevis för att styrka sina argument. Om tillräckliga bevis inte läggs fram i en specifik fråga kan den part som åberopar bevisningen förlora målet i den delen.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Det finns omständigheter där bevisbördan i en viss fråga ligger på en part men den parten inte är skyldig att lägg fram all eller direkt bevisning till stöd för sin ståndpunkt. Detta är fallet i framför allt fyra situationer:

i) När en presumtion är till fördel för en part.

ii) Vid ett notoriskt faktum, dvs. när de frågor som prövas omedelbart kan fastställas med hjälp av källor vars tillförlitlighet inte går att ifrågasätta.

iii) När en fråga mellan parterna är *res judicata*, dvs. att en sak som redan har varit föremål för en lagakraftvunnen dom inte kan prövas igen.

iv) När en punkt redan från början formellt godtas av den andra parten.

Det finns tre allmänna presumtionskategorier.

Dessa är följande:

Icke motbevisbara rättsliga presumtioner – dessa är fasta rättsprinciper som inte kan motbevisas eller argumenteras bort genom motbevisning.

Motbevisbara rättsliga presumtioner – mot dessa kan bevis anföras som visar att det i ett visst fall inte med säkerhet går att dra en viss slutsats enbart på grundval av en viss faktisk omständighet. Om ingen bevisning mot slutsatsen läggs fram går det dock sannolikt att dra denna slutsats.

Motbevisbara faktapresumtioner – Dessa grundas på de faktiska omständigheterna i det enskilda målet och bygger på människors gemensamma erfarenheter. När det gäller en motbevisbar faktapresumtion innebär fakta A i regel fakta B. Detta är dock inte alltid fallet och därför godtar domstolen motbevisning.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Det finns inte några lagbestämmelser som reglerar vilken ”vikt” man ska lägga vid en viss bevisning. Detta är upp till domaren och juryn att avgöra. Den som har bevisbördan måste visa för domstolen att deras version av de faktiska omständigheterna är mer sannolik än motpartens version.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

En domare kan inte på eget initiativ göra undersökningar i ett mål, eller kalla vittnen eller förhöra dem enskilt. Om en fråga i ett mål måste bevisas prövar domaren frågan på grundval av den bevisning som parterna har lagt fram, och fattar sedan ett beslut i frågan.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Efter att parterna har ingett sina skriftliga inlagor kan de inge en ansökan om bevisförhandling till domstolen. Vid bevisförhandlingen lägger parterna fram den bevisning de vill åberopa i målet.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

När domstolen finner att viss bevisning är otillåtlig.

För att bevisning ska vara tillåtlig måste två villkor vara uppfyllda: bevisningen måste vara relevant och den måste vara förenlig med de bindande bevisreglerna.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Bevis i sakfrågan i ett mål kan läggas fram vid tre olika typer av förhandlingar, nämligen vid bevisförhandling (*proof*), bevisförhandling före svar (*proof before answer*) och vid en rättegång med jury. Bevisförhandling före svar är en bevisförhandling i ett mål där domstolen anser att båda parterna måste höras om såväl de faktiska som rättsliga omständigheterna i målet innan domstolen kan avgöra de rättsfrågor som måste lösas för att den ska kunna fatta ett slutligt beslut i målet. Nästan alla förhandlingar sker i form av bevisförhandlingar eller bevisförhandlingar före svar. Endast ett fåtal mål går till rättegång med jury. Rättegång med jury är endast möjlig i *Court of Session*, för vissa typer av mål, och i den särskilda sheriffdomstolen när det gäller personskador.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Bevisning tas i regel upp på tre sätt, nämligen i form av muntlig, teknisk och skriftlig bevisning från ett vittne.

Muntlig bevisning innefattar även hörsägen, dvs. när ett vittne enbart förmedlar vad någon såg eller hörde. I möjligaste mån försöker man få vittnen att avge sitt vittnesmål i domstolen, så att de kan förhöras och korsförhöras.

Teknisk bevisning är fysiska föremål som måste inges som ”bevisföring”. I regel måste åtminstone ett vittne tala till stöd för bevisningen för att den ska vara tillåtlig.

Skriftlig bevisning är bevisning som är nedskriven, tryckt eller registrerad på något annat sätt, t.ex. på kassettband, cd-skiva eller elektroniskt, och bör inges som bevisföring. Sakkunnigvittnen måste i regel avge sitt vittnesmål i domstol, dvs. vittna till stöd för ett sakkunnigutlåtande som ingetts som bevisföring. Skriftlig bevisning såsom edsvurna utsagor tillåts och godtas i regel som bevisning i tvistemål. Sakkunnigvittnen avger i regel sina utlåtanden i domstol. I många fall uttalar en sakkunnig sig till stöd för ett skriftligt sakkunnigutlåtande som har ingetts som bevisföring.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Huvudregeln är att den bästa bevisningen måste läggas fram i målet. I Skottland läggs större vikt vid muntlig bevisning än andra former av bevisning, eftersom vittnet kan ge en förstahandsredogörelse av vad de har sett eller hört.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

En skriftlig handling krävs i vissa fall. Detta gäller exempelvis för upprättandet av ett avtal som rör mark, i en trust där en person förklarar sig vara ensam huvudman till antingen sin egen egendom eller förvärvad egendom eller vid upprättandet av ett testamente, ett testamentariskt förordnande om förfogande av kvarlåtenskapen (*trust disposition and settlement*) eller en kodicill.

I alla mål där skriftlig bevisning krävs måste originalhandlingen inges, om inte parterna godtar en kopia av originalet eller en kopia som vederbörligen bestyrkts av den som gjort kopian.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Den som åberopas som vittne är i regel skyldig att vittna.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

I de fall där ett vittne har rätt att vägra besvara frågor, t.ex. kommunikation mellan en juridisk rådgivare och hans eller hennes klient. Det finns även en allmän regel i skotsk rätt om att en person inte kan tvingas vittna mot sig själv. Ett vittne har rätt att vägra besvara en fråga om ett sanningsenligt svar kan leda till brott eller innebär ett medgivande av äktenskapsbrott, eftersom ett osant svar skulle kunna leda till åtal för mened.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Den som vägrar att vittna kan tvingas till detta vid äventyr av åtal för domstolstrots. Om ett vittne vägrar att vittna går det även att inge en tidigare utsaga från vittnet som bevisning.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Nej. Genom *Vulnerable Witnesses (Scotland) Act 2004* avskaffades ”kompetenstestet” för vittnen i brott- och tvistemålsprocesser. Bevisning är därför inte otillåtlig enbart för att vittnet inte förstår skyldigheten att avge ett sanningsenligt vittnesmål eller skillnaden mellan sanning och lögn. Det är upp till domaren att mot bakgrund av den samlade bevisningen i målet avgöra om vittnesmålet är tillförlitligt och trovärdigt.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domaren har till uppgift att se till att vittnet frågas ut på ett rättvist sätt när det avger sitt vittnesmål. Domaren måste agera opartiskt. Domaren kan också ställa frågor, t.ex. för att klargöra en fråga som det råder oklarhet i eller leda utredningen i en annan riktning som verkar relevant. Parternas roll är att leda sina respektive vittnen, som sedan kan korsförhöras av den andra parten eller parterna.

Enligt *Vulnerable Witnesses (Scotland) Act 2004* har utsatta vittnen (enligt definitionen i lagen) rätt att ansöka om särskilda åtgärder (t.ex. videokonferens, bildskärm, stödperson) för att hjälpa dem avge sitt vittnesmål. I vissa förfaranden enligt *Children (Scotland) Act 1995* kan ett vittnes vittnesmål också avges via videokonferens.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Domstolen har rätt att utesluta bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt, med förbehåll för det övergripande målet om att skipa rättvisa.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Om en part i ett tvistemål avger ett vittnesmål tar domstolen hänsyn till partsutsagan tillsammans med annan bevisning som har anförts i målet när den fattar sitt beslut.

Senaste uppdatering: 08/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Bevisupptagning - Gibraltar

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Bevisbördan för ett visst påstående ligger i allmänhet på den part som står bakom påståendet. Bevisbördan för de fakta som krävs för att fastställa grund för talan ligger således på käranden, medan bevisbördan för försvaret ligger på svaranden.

Om det råder tvivel kring ett sakförhållande och dessa inte kan skingras har den part som har bevisbördan inte fullgjort sin bevisbörda och domstolen konstaterar att sakförhållandet inte är styrkt. Domaren är dock skyldig att lösa viktiga frågor i samband med sakförhållandena och bör endast i undantagsfall slå fast att bevisbördan inte har fullgjorts.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Det är inte nödvändigt att bevisa omständigheter som medges. Domarna kan också förlita sig på sin allmänna kunskap eller fastställa notorietet när det gäller omständigheter som är notoriska eller klart fastställda, varför någon bevisning om sådana omständigheter inte krävs.

Vissa presumtioner i lagstiftningen kan motbevisas. Det rör sig om presumtioner angående barns äkta börd, äktenskaps giltighet, vuxnas självförmögenheter och dödförklaring av personer som har försvunnit. En person anses oskyldig till ett brott tills motsatsen har bevisats, men att en person har fällts för ett brott kan tas upp i tvistemål som bevis för att en part har begått ett brott (och innebär att parten i så fall måste bevisa sin oskuld).

Oaktsamhet presumeras föreligga om en kärande bevisar att en skada uppstått till följd av något som svaranden har exklusive kontroll över och att olyckan var av en typ som i regel uppkommer på grund av oaktsamhet. En liknande presumtion föreligger om en person har anförtrotts egendom och denna har tappats bort eller förstörts.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

I tvistemål görs vanligtvis en ”sannolikhetsavvägning”. Domstolen konstaterar med andra ord att ett sakförhållande har fastställts om den anser att det är sannolikare att sakförhållandet inträffade än att det inte inträffade. Denna regel tillämpas på ett flexibelt sätt. Mer övertygande bevisning krävs för att styrka allvarliga anklagelser, t.ex. bedrägerier, eftersom det i regel anses mindre sannolikt att sådana anklagelser är sanna.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I tvistemålsprocesser tas bevisning upp genom att parterna överlämnar relevanta handlingar, och genom att vittnen och sakkunniga vittnar.

Olika regler gäller i varje enskilt mål.

Utlämnande av uppgifter

Parter i en tvistemålsprocess är skyldiga att lämna ut uppgifter om de handlingar som de förfogar över eller innehar, i den utsträckning som domstolen förpliktar dem, och att låta den andra parten inspektera handlingarna. Domstolen förordnar i regel om ”standardutlämning”, enligt vilken parterna måste göra rimliga ansträngningar för att ta fram handlingar som antingen stöder eller motsäger någon part, utan att parterna behöver ansöka hos domstolen om detta. För andra typer av utlämnanden måste en part begära tillstånd från domstolen. Domstolen kan även besluta att bevis och egendom ska bevaras.

Vittnesförhör

Parterna behöver inte rättens tillstånd för att åberopa vittnesutsagor i målet. En part som vill åberopa ett vittnesmål måste dock först delge en vittnesutsaga som undertecknats av vittnet och som innehåller vittnets vittnesmål, och måste kalla vittnet att muntligen vittna vid rättegången. Om parten inte tillhandahåller en vittnesutsaga eller sammanfattning av vittnesmålet före rättegången, får parten inte kalla det vittnet utan domstolens tillstånd. Domstolen har också vidsträckta befogenheter att kontrollera den bevisning som tillåts, och får utesluta bevisning som annars skulle vara godtagbar eller begränsa möjligheten till korsförhör av vittnen.

En part kan också begära ett domstolsbeslut om att vittnesmål ska avläggas genom en edsvuren utsaga som tas upp av en utredare som domstolen utsett före förhandlingen.

Domarens roll är huvudsakligen att bedöma den bevisning som parterna åberopar, och omfattar inte oberoende undersökningar för att ta reda på fakta.

Sakkunnigförhör

En part får bara åberopa sakkunnigbevisning med domstolens tillåtelse. Domstolen kan kontrollera de frågor där sakkunnigvittnen ska användas, formen för vittnesmålet och den sakkunniges arvode.

Om fler än en part vill inge sakkunnigbevisning i en fråga kan domstolen besluta att bevisningen ska läggas fram av en enda sakkunnig som parterna gemensamt ger instruktioner, i stället för av separata sakkunniga som får instruktioner av var och en av parterna. Domstolen kan ge sådana instruktioner på eget initiativ, utan parternas godkännande.
Domstolen kräver inte att parterna ska åberopa sakkunnigbevisning på eget initiativ. Domstolen får emellertid själv utse en sakkunnig till bisittare, för att bistå domstolen i en fråga. Domstolen får ge bisittaren anvisningar om att utarbeta ett utlåtande (som parterna måste få kopior av) och att närvara vid rättegången för att ge råd åt eller bistå rätten.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Utlämnande av uppgifter

Efter ett föreläggande om utlämnande av uppgifter måste varje part delge den andra parten en förteckning över de relevanta handlingar som är, eller har varit, i deras ägo eller under deras kontroll. Den andra parten har sedan rätt att inspektera och kopiera handlingarna. En kopieringsavgift får tas ut.

Vittnesförhör

Domstolen förordnar att parterna ska delge undertecknade vittnesutsagor från varje vittne vars bevisning de avser att åberopa vid rättegången.
Vittnesutsagan kan avfattas av vittnet själv, men utarbetas ofta av advokaten för den part för vars räkning vittnet avger sitt vittnesmål. I vittnesutsagan ska all bevisning anges, om det går med vittnets egna ord.
Om en part har förordnats att delge en vittnesutsaga från ett vittne men inte erhåller en sådan, kan parten ansöka hos domstolen om tillstånd att lämna in en sammanfattning av vittnesmålet, med den bevisning som vittnet förväntas vittna om eller de frågor som parten tänker fråga ut vittnet om.
Om domstolen beslutar att ett vittnesmål bör avläggas i form av en edsvuren utsaga, lämnar vittnet bevisningen muntligen till en utredare utsedd av domstolen. Vittnesförhöret genomförs som om det vore rättegång, med full möjlighet att korsförhöra vittnet, och en utskrift framställs av den på detta sätt upptagna bevisningen.

Sakkunnigförhör

Om domstolen tillåter sakkunnigbevisning utarbetar parterna instruktioner till sakkunniga. Anlitas endast en sakkunnig kan denne instrueras av parterna separat om de inte kan komma överens om instruktionerna. Den sakkunnige, som framför allt har en plikt gentemot domstolen och inte gentemot den part eller de parter som har gett den sakkunnige instruktioner, utarbetar ett skriftligt utlåtande. En part kan sedan ge skriftliga frågor till en sakkunnig som instruerades av parterna tillsammans eller av en annan part. Om parterna har anlitat olika sakkunniga kan domstolen även förordna att det ska föras diskussioner mellan de sakkunniga för att identifiera på vilka områden de är överens och på vilka områden de inte är överens. Sakkunnigvittnen har rätt till ekonomisk ersättning för sina tjänster. I regel betalas de av den part eller de parter som ger dem instruktioner.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Om parter ansöker om beslut för att göra det möjligt för dem att ta upp eller åberopa bevisning måste domstolen komma fram till att den aktuella bevisningen sannolikt är relevant och tillåten. När domstolen avgör hur den ska utöva sina befogenheter måste den även försöka handlägga mål på ett rättvist sätt. Detta inbegriper kostnadsbesparande åtgärder och handläggning av mål på ett sätt som är rättvist, effektivt och proportionellt i förhållande till kravets betydelse, komplexitet och värde. Resultatet kan bli att domstolen avslår ansökningar eller meddelar beslut på eget initiativ (t.ex. kräver en enda sakkunnig i stället för att låta varje part utse egna sakkunniga).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Sakförhållanden kan bevisas genom bevisning, genom presumtioner och slutledningar på grundval av bevisning och genom att domstolen fastställer notorietet när det gäller vissa sakförhållanden (se ovan). De typer av bevisning som kan användas i tvistemål är vittnesmål, handlingar och teknisk bevisning. Handlingar kan vara pappersdokument, datorfiler, fotografier samt video- och ljudinspelningar. Fysisk bevisning består av andra materiella föremål som är relevanta i tvistefrågan och som överlämnas till domstolen, t.ex. de produkter som är föremål för en immaterialrättslig tvist. Den kan även bestå i att domaren besöker en olycksplats.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

I princip hörs vittnen muntligen vid rättegången. Som påpekades ovan är varje part emellertid skyldig att inge en vittnesutsaga för varje vittne vars bevisning parten avser att åberopa. Vid rättegången ombeds vittnet att bekräfta sanningshalten i sin utsaga. Denna betraktas därefter som vittnets vittnesmål till fördel för den part som kallade vittnet. Om endast en sammanfattning av vittnesmålet har delgetts måste vittnet lämna ett mer utförligt vittnesmål vid det muntliga vittnesförhöret.
Sakkunniga lämnar sitt vittnesmål i skriftliga utlåtanden, såvida inte rätten beslutar något annat. Ett sakkunnigutlåtande ska innehålla slutsatserna, de fakta och antaganden som ligger till grund för utlåtandet samt kontentan av den sakkunniges instruktioner. Rätten beslutar huruvida det också är nödvändigt att den sakkunnige närvarar vid rättegången för att höras muntligen. En bisittare som utsetts av domstolen behöver inte avlägga ett muntligt vittnesmål.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Domstolen har vidsträckt bestämmanderätt när det gäller den vikt eller trovärdighet som ska tillmätas ett bevis. Det finns ingen regel mot att åberopa en utsaga som gjorts utanför domstolen som bevis för de sakförhållanden som anges i den utsagan (bevisning grundad på hörsägen). En part får därför åberopa ett brev som bevis på dess innehåll eller ett vittnes rapport om en utsaga från en annan person. Bevisning grundad på hörsägen tillmäts dock ofta mindre betydelse än direkta vittnesmål, särskilt om utsagans upphovsman skulle ha kunnat kallas för att avge vittnesmål.
Vissa handlingar och uppgifter godtas som äkta. Företags och offentliga myndigheters register godtas t.ex. som äkta om detta intygas av en befattningshavare i företaget eller den offentliga myndigheten. Dessutom kan olika typer av officiella handlingar (såsom lagstiftning, förordningar, beslut, fördrag och domstolsprotokoll) styrkas med hjälp av tryckta eller bestyrkta kopior, utan att någon ytterligare bevisning behövs.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Vissa rättshandlingar (t.ex. testamenten och försäljning av mark) måste vara skriftliga, och skriftliga bevis krävs därför för att styrka sådana rättshandlingar.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Om ett vittne är ojävigt kan det, i tvistemålsprocesser, i regel tvingas att infinna sig vid domstolen och avge vittnesmål. En part som vill se till att ett vittne infinner sig i rätten utarbetar en kallelse som kräver att vittnet infinner sig vid domstolen för att avge vittnesmål. När domstolen väl har utfärdat kallelsen och den har delgetts är den bindande för vittnet till dess att förhandlingen har avslutats.
Om en domstol beordrar ett vittne att avge en edsvuren vittnesutsaga men vittnet underlåter att närvara eller vägrar att besvara lagliga frågor, kan den part som har krävt den edsvurna utsagan ansöka om ett beslut som tvingar vittnet att närvara och besvara frågor.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Den allmänna regeln att ojäviga vittnen kan tvingas att vittna gäller inte drottningen, utländska regenter och deras hushåll, utländska diplomatiska och konsulära tjänstemän, företrädare för vissa internationella organisationer samt domare och jurymedlemmar, i förhållande till sin verksamhet i dessa funktioner. Makar och släktingar till parterna kan tvingas att avge vittnesmål i tvistemål.
Även vittnen som i allmänhet måste avge vittnesmål har rätt att vägra lägga fram vissa handlingar för syn och vägra besvara vissa frågor med hänvisning till sina rättigheter. De viktigaste rättigheterna är lagstadgat sekretesskydd (som gäller för kommunikationer för att ge eller ta emot om juridisk rådgivning, eller

för att skaffa fram bevisning för rättegången), att kommunikation mellan parter i ett försök att lösa tvisten (t.ex. erbjudanden om att betala en fordran) inte kan anföras som bevisning mot en part (*”without prejudice” privilege*), och rätten att inte behöva vittna mot sig själv (som innebär att ett vittne inte kan åläggas att vittna om vittnet eller vittnets make löper stor risk att åtalas eller straffas i Gibraltar). Man kan avstå från att utnyttja dessa rättigheter.
Man kan också vägra att lämna ut bevisning med hänvisning till att det skulle strida mot allmänintresset (*public interest immunity*). Detta omfattar bland annat bevisning som avser den nationella säkerheten, diplomatiska förbindelser, statlig verksamhet, barnets bästa, brottsutredningar och skydd av uppgiftslämnare. Dessutom behöver inte journalister röja sina källor, såvida inte detta krävs i rättvisans eller den nationella säkerhetens intresse, eller för att förebygga oroligheter eller brott.
Banktjänstemän kan inte tvingas att överlämna bankböcker eller avlägga vittnesmål om deras innehåll såvida det inte finns särskilda skäl för domstolen att beordra dem att göra detta. Domstolen kan dock förordna att en person ska ges möjlighet att inspektera eller kopiera bankkontoposter.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som efter att ha fått en kallelse inte inställer sig i domstolen eller vägrar att vittna kan dömas till fängelse för domstolstrots.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Alla vuxna får höras som vittnen i tvistemål om de inte är oförmögna att förstå eden eller inte kan avge ett rationellt vittnesmål, t.ex. på grund av psykisk sjukdom. Om ett barn som vittnar inte förstår eden kan vittnesmålet ändå tillåtas, så länge domstolen konstaterar att barnet förstår skyldigheten att tala sanning och har ”tillräcklig fattningsförmåga för att det ska vara motiverat att barnet hörs”.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domarens och parternas roll

Traditionellt genomgår vittnen inledningsvis ett huvudförhör i en rättegång där de besvarar icke ledande frågor från den part som kallade dem att vittna. Om inte domstolen anger annat räknas emellertid en vittnesutsaga numera som vittnets svar i huvudförhöret. Vittnet kan sedan korsförhöras av motpartens ombud, som får ställa ledande frågor till vittnet. Sakkunnigvittnen som avger muntligt vittnesmål kan också korsförhöras. En bisittare som har utsetts av domstolen kan dock inte korsförhöras av parterna. Domaren kan ställa frågor till vittnen, vanligtvis för att få ett klargörande av deras svar på frågor från ombudet.

Vittnesmål via videokonferens

Vittnesmål via videokonferens är endast tillåtet med domstolens tillstånd. Vid sin bedömning av huruvida vittnesmål via videokonferens ska tillåtas tar domstolen hänsyn till den fördel som videokonferens innebär (särskilt om ett vittne är sjukt eller befinner sig utomlands), kostnaderna eller kostnadsbesparingarna i samband med användning av videokonferens, och konsekvenserna för ett rättvist förfarande (inklusive domstolens mer begränsade möjlighet att kontrollera och bedöma vittnet).

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Om kommunikation som skickas via post eller ett telekommunikationssystem (som inbegriper telefonsamtal, faxmeddelanden och e-post) fångas upp på ett olagligt sätt godtas den bevisning som kommunikationen innehåller inte i rättsprocessen. I annat fall godtas bevisning även om den har skaffats fram på ett otillåtet sätt. Domstolen har dock befogenhet att utesluta bevisning som annars skulle vara tillåten. Vid sitt beslut gör domstolen en avvägning mellan bevisningens betydelse och hur allvarligt det otillbörliga beteendet är. Om omständigheterna inte motiverar att bevisningen utesluts kan domstolen på annat sätt bestraffa den part som har handlat otillbörligt, t.ex. genom att förplikta denne att betala vissa kostnader.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Partsutsagor (dvs. de formella dokument i vilka varje part redogör för sin ståndpunkt) kan användas som bevisning i interimistiska förhandlingar, men inte som bevisning i en rättegång.
Vittnesutsagor från parterna under rättegången är godtagbara som bevisning i samma utsträckning som andra utsagor.

Senaste uppdatering: 09/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.